

TAMPEREEN YLIOPISTO

Jussi Eskola

KUNNALLISEN LIIKUNTA- JA NUORISOTYÖN HISTORIAA PIRKKALASSA

1938–2004

Uimakoulun promootio Turrin rannassa 1970-luvulla, PM 94, luokka 17.4, valokuvat, kult.ltk, Pka.

Pro gradu -tutkielma

27.4.2010

Tampereen yliopisto

Historiatieteen ja filosofian laitos

JUSSI ESKOLA: Kunnallisen liikunta- ja nuorisotyön historiaa Pirkkalassa 1938–2004

Pro gradu -tutkielma, 152 s.

Historia

Huhtikuu 2010

Pro gradu -tutkielmassani olen tutkinut Pirkkalan kunnan liikunta- ja nuorisotyön vaiheita. Olen selvittänyt, millä tavalla kunnallinen liikunta- ja nuorisotyö on muuttunut historian aikana ja mitkä tekijät ovat vaikuttaneet muutokseen. Kunnallinen liikunta- ja nuorisotyö käynnistyi Pirkkalassa varsinaisesti toisen maailmansodan jälkeen. Urheilulautakunta oli perustettu jo vuonna 1938, mutta sotavuodet tyrehtyttivät lautakunnan toiminnan. Kuten Suomen muissakin kunnissa, myös Pirkkalassa urheilulautakunta perustettiin kunnan urheiluolosuhteiden kehittämiseksi. Sodan jälkeen urheiluedellytysten parantamisella oli merkittävä yhteiskunnallinen merkitys, sillä urheilun uskottiin sosiaalistavan ja integroivan yksilöt yhteiskuntaan. Urheiluedellytysten parantaminen koettiin tärkeäksi myös Pirkkalan kunnassa, ja urheilulautakunnan taloudelliset toimintaedellytykset olivat usein erittäin hyvät.

Kansalliseen tasoon verrattuna kunnallinen nuorisotyö aloitettiin Pirkkalassa varsin myöhään. Nuorisotyö oli muodostanut 1950-alussa raittiuslautakunnan kanssa yhdistelmälautakunnan, mutta nuorisoasioita tämä lautakunta käsitteli erittäin harvoin. Tämän vuoksi nuorisotyön historia täytyy katsoa alkaneeksi vuodesta 1955, jolloin nuorisotyölautakunta aloitti toimintansa. Lautakunnan toimintaa vaikeuttivat heikot taloudelliset resurssit. Koko historian ajan liikuntatyö on nauttinut Pirkkalassa suurempaa arvostusta kuin nuorisotyö. Konkreettisimmin tämä näkyi lautakuntien määrärahoissa, jotka olivat liikuntatyöllä järjestäen suuremmat kuin nuorisotyöllä.

Yhteiskunnallinen kehitys on luonnollisesti vaikuttanut sekä nuoriso- että liikuntatyön vaiheisiin Pirkkalassa. Hyvinvointivaltioprojekti näkyi vuoden 1972 nuorisotyölaissa sekä vuoden 1980 liikuntalaissa. Lakien myötä lautakuntien taloudelliset resurssit paranivat huomattavasti. Yhtä lailla taloudelliset taantumat, ja etenkin 1990-luvun lama, vaikeuttivat lautakuntien toimintaa ja pakottivat niitä tekemään rajuja leikkauksia budjetteihinsa. Urheilulautakunnan tilalle vuonna 1972 perustettu liikuntalautakunta alkoi nimensä mukaisesti painottaa toiminnassaan enemmän liikunnan merkitystä urheilun sijasta. Samaan aikaan kunnallisen nuoriso- ja liikuntatoiminnan muodot laajenivat, ja toiminta tavoitti yhä useampia kuntalaisia.

Laajimmillaan nuoriso- ja liikuntatyön järjestämä toiminta oli 1980-luvulla. Tämän jälkeen toimintaa ei enää pyritty laajentamaan. 1990-luvun laman aikana sekä liikunta- että nuorisotyössä huomiota alettiin kiinnittää yhä enemmän erityisryhmiin. Laman hellitettyä liikuntaedellytykset paranivat Pirkkalassa huomattavasti liikuntatalon valmistuttua vuonna 2000. Nuorisotoimen

iloihin oli puolestaan vuonna 1997 valmistunut uusi nuorisokahvila kuntakeskukseen. Nuorisokahvilan tapauksessa nuoret saivat itse vaikuttaa kahvilan sisustukseen. Tämä kuvastaa osaltaan sitä muutosta, mikä Pirkkalan kunnallisessa nuorisotyössä oli käynnistynyt aiempina vuosikymmeninä: enää nuorisotyö ei ollut yhtä ylhäältä ohjautuvaa, kuin mitä se oli ollut aiemmin, vaan nyt nuoret saivat myös itse vaikuttaa heille suunnatun toiminnan sisältöön.

Sisällysluettelo

Johdanto	1
1. Urheilulautakunta 1938–1960	2
1.1 Lautakunnan perustaminen ja toiminnan aloittaminen	3
1.2 Urheilukenttä lautakunnan suurhankkeena	4
1.3 Haikan kentän valmistumisesta urheiluinnotukseen	9
1.4 Urheilun merkitys	12
2. 1955–1960 Kunnallisen nuorisotyön hidas aloittaminen Pirkkalassa	13
2.1 Kunnallisen nuorisotyön aloittaminen Suomessa	13
2.2 Nuorisotyötä pienillä resursseilla	14
3. Nuorisotyö- ja urheilulautakunta 1961–1972	19
3.1 Kohti laaja-alaisempaa urheilu- ja nuorisotoimintaa	19
3.2 Kohti hyvinvointivaltiota	29
4. Nuorisolautakunta 1972–1992	34
4.1 Vuoden 1972 nuorisotyölaki ja Pirkkalan nuorisolautakunnan perustaminen	34
4.2 Toiminnan haasteet: resurssipula ja nuorisotilojen vähyys	36
4.3 Poliittisuus ja kansainvälisyys keskeisessä osassa lautakunnan toiminnassa	39
4.4 Tilaongelma hellittää, talous yhä tiukalla	41
4.5 Nuorisotyö 1980-luvulla	44
4.6 <i>Tuulen Viemää</i> 1985–1996 – kotikutoinen Suosikki	50
4.6.1 Nuorisolehti Pirkkalan nuorille	50
4.6.2 Rock ja nuorison harrastukset	52

4.6.3 Raittius, rauha ja suvaitsevaisuus	55
4.6.4 Julkkiksia ja paikallisia päättäjiä	57
4.6.5 Idoleita ja ilmiöitä	58
4.6.6 Toiminnan loppuminen	60
4.7 Kohti vaikeita aikoja	63
5. Liikuntalautakunta 1972–1992	69
5.1 Uusi lautakunta, vanhat tehtävät	69
5.2 Lautakunnan rakennus- ja kunnostussuunnitelmat 1970-luvulla	71
5.3 Nuorisotyöttömyys, ilkeältä ja uusi liikuntalaki	74
5.4 1980-luvun liikuntapaikkasuunnitelmat – sisäliikuntatilat liikuntapaikkasuunnitelmien keskiössä	78
5.5 Kohti vaikeita aikoja ja organisaatiouudistusta	85
6. Liikunta- ja nuorisolautakunta 1993–1996	89
6.1 Lama vaikeuttaa toimintaa	89
6.2 Huomio kiinnittyy erityisryhmiin – <i>Kunnossa Kaiken Ikää</i>	93
6.3 Puheenaiheina erityisryhmät ja nuorisotilat	96
7. Liikuntatyön johtokunta 1997–2004	99
7.1 Erityisryhmät ja monitoimihallin rakentaminen	99
7.2 Jäähallikysymys	102
7.3 Stipendi uutena avustusmuotona	103
7.4 <i>Erityisliikuntaa kuntiin</i> ja TYKY-toiminta	105
7.5 Tiukan taloustilanteen haasteet liikuntatoiminnalle	109
7.6 Johtokuntajärjestelmän lakkauttaminen	117
8. Nuorisotyön johtokunta 1997–2004	119
8.1 Nuorisotilojen puute ongelmana	119
8.2 <i>Nastan</i> perustaminen	120

8.3 Tiukkenevan taloustilanteen luomat uhkakuvat	125
8.4 Nuorten syrjäytymisen ja päihteiden käytön estäminen	126
8.5 <i>Reilu peli Pirkkalassa</i>	129
8.6 Nuorisotoimen järjestämät tapahtumat – <i>Gigafest 75 ja Suupparock</i>	137
8.7 Tilinpäätös ja tulevaisuuden tavoitteet	139
9. Yhteenveto	140
LÄHTEET	146

Johdanto

Toimiessani arkistoharjoittelijana Pirkkalan kunnassa kesällä 2009 sain tehtäväkseni järjestellä urheilu-, nuorisotyö-, nuorisotyö- ja urheilu-, nuoriso-, liikunta-, sekä liikunta- ja nuorisolautakuntien arkistot. Lautakuntien arkistoaineistoa järjestäessäni kirjoitin samalla tutkielmaa lautakuntien toiminnasta. Työni jäi kesällä kesken, koska en saanut käyttööni kaikkea aiheeseen liittyvää aineistoa. Minut palkattiin syksyllä 2009 kolmeksi kuukaudeksi jatkamaan kesken jäänyt työ loppuun. Tässä vaiheessa uudeksi aineistoksi tulivat nuorityön johtokunnan ja liikuntatyön johtokunnan arkistot. Alkuvuodesta 2010 aloin muokata työtäni pro gradu - tutkielmaksi.

Tässä työssä tarkastelen Pirkkalan liikunta- ja nuorisotyön vaiheita. Olen otsikoinut työn liikunta- ja nuorisotyön historiaksi, vaikka tarkastelujakson alkuaikoina urheilun rooli oli korostuneesti esillä. En ole kokenut mielekkääksi erotella urheilua ja liikuntaa toisistaan otsikossa, sillä koen liikuntatyön olleen suoraa jatkoa alkuaikoina harjoitetulle urheilutyölle. Tarkoitukseni on selvittää, *millaista kunnallista liikunta- ja nuorisotyötä Pirkkalassa on harjoitettu*. Tämän lisäksi pyrin selvittämään, *miten työn sisältö on muuttunut eri vuosikymmeninä ja mitkä tekijät ovat vaikuttaneet toiminnan muuttumiseen*. Tulen käsittelemään jokaista lauta- ja johtokuntaa omassa luvussaan ja työni etenee pääosin kronologisessa aikajärjestyksessä. Lähteeni koostuvat em. lauta- ja johtokuntien tuottamasta arkistoaineistosta sekä kunnallislautakunnan, kunnanhallituksen ja kunnanvaltuuston pöytäkirjoista. Arkistoaineistosta keskeisimpään rooliin nousevat lauta- ja johtokuntien pöytäkirjat, vuosikertomukset, kirjeiden toisteet sekä saapuneet kirjeet. Näiden lisäksi olen huomionut liikunta- ja nuorisotyöhön vaikuttaneet lait ja asetukset sekä lukenut paikallisia lehtiä niiltä osin, kuin niissä on ollut aiheeseen liittyviä kirjoituksia.

Lautakuntien arkistointikäytännöt ovat olleet vaihtelevia. Tämän vuoksi joidenkin lautakuntien toiminnasta on enemmän tietoa saatavilla kuin toisten. Tämä on luonnollisesti vaikuttanut siihen, kuinka lautakunnan toiminnasta on ollut mahdollista kirjoittaa. Surullisin esimerkki arkistoaineistoon liittyen on nuorisotoimen kirjeenvaihto. Nuorisotoimen aineisto saapuneiden ja

lähetettyjen kirjeiden osalta päättyy vuoteen 1982. On Täysin mahdotonta, ettei kyseistä materiaalia olisi kertynyt tuon jälkeen. Valitettavasti kukaan ei tunnu tietävän, minne tämä pysyvään arkistosäilytykseen kuuluva aineisto on joutunut. Tämän aineiston puuttumisen vuoksi tärkeä osa nuorisotoimen toiminnasta jää hämärän peittoon.

Työni tarkoitus ei ole ollut kuvata tarkasti kaikkia niitä asioista, joita kukin lauta- ja johtokunta on kokouksissaan käsitellyt, vaan antaa yleiskuva liikunta- ja nuorisotyön toiminnasta sekä sen merkityksestä Pirkkalassa eri vuosikymmeninä. Työni alkaa vuonna 1938 perustetun urheilulautakunnan toiminnan tarkastelulla. Työni takaraja on vuosi 2004, jolloin nuorisotyön johtokunta ja liikuntatyön johtokunta lopettivat toimintansa. Tämä rajaus on perusteltavissa aineistollisista lähtökohdista.

1. Urheilulautakunta 1938–1960

Pirkkalan ympärihiihdon osanottajia lähtöviivalla vuonna 1957, PM 93:1, luokka 17.4, valokuvat, kult.ltk, Pka.

1.1 Lautakunnan perustaminen ja toiminnan aloittaminen

Urheilulautakunta perustettiin vuonna 1938 ja sen ensimmäisiksi jäseniksi kaudelle 1938–40 valittiin **K. Raunio**, **T. Kaasalainen**, **K. Teräs**, **Pentti Ollila** ja **Veikko Kari**.¹ Lautakunnan tärkein tehtävä oli suunnitella aiempien urheilukenttien kunnostamista tai uuden rakentamista. Kuten monessa muussakin kunnassa, vapaa kansalaistoiminta oli vahvasti lautakunnan perustamisen taustalla ja myös Pirkkalassa urheilulautakunta perustettiin edistämään kunnan urheilukenttäasiaa.² Urheilukenttäasian kiireellisyyden vuoksi urheilulautakunta perustettiin Pirkkalaan suhteellisen varhaisessa vaiheessa, sillä valtion urheilukomitea ehdotti kunnille urheilulautakunnan perustamista kuntiin vasta vuonna 1947.³ Urheilulautakunta ei kuitenkaan päässyt heti perustamisensa jälkeen edistämään kenttäasiaa konkreettisesti, sillä Pirkkalan kunnallislautakunta lykkäsi urheilukentän kunnostamiseen ehdotetun määrärahan (50 000 mk) seuraavaan vuoteen. Lisäksi kunnallislautakunta oli sitä mieltä, että tämänkaltainen työ olisi tehtävä työttömyysaikana ja urheilulautakunnan olisi hankittava ajoissa tarpeelliset työsuunnitelmat ja kustannusarviot.⁴

Myös Pirkkalan urheiluseurat olivat luonnollisesti urheilukentän kunnostamisen kannalla ja lähettivät Pirkkalan kunnanvaltuustolle vuoden 1938 alussa anomuksen, jossa vaadittiin kuntaa myöntämään 50 000 mk kentän kunnostamiseen.⁵ Vuonna 1939 kunnanvaltuusto valitsi uuden urheilulautakunnan kaudeksi 1940–1942. Vanhoista jäsenistä lautakunnassa jatkoivat **K. Raunio**, **T. Kaasalainen** ja **P. Ollilan**. Uusia jäseniä olivat **E. Laakson** sekä **Kustaa Lehtosen**. Valtuusto esitti valitulle lautakunnalle toiminnan ohjeeksi, että se aluksi pidättäytyisi ryhtymästä suurempiin rahanmenoa aiheuttaviin toimiin. Lautakunnan oli muulla sopivaksi harkitsemallaan

---

¹ Kltk ptk 15.9.1937 4 §, Pka.

² Itkonen & Koski 2000, 65; Ilmanen 2000, 78.

³ Juppi 1995, 185.

⁴ Kltk ptk 21.1.1938 11 §, Pka.

⁵ Kv ptk 27.1.1938 11 §, Pka.

yhteisapuun perustavalla toiminnalla vietävä tärkeäksi katsomiaan asioita eteenpäin.⁶ Etelä-Pirkkalan kunnallislautakunta siirsi 7.3.1939 lähtien kaikki urheilukenttää koskevat kysymykset urheilulautakunnan hoidettaviksi ja lausui mielipiteenään, että urheilukentän rakentaminen olisi varattava kunnalliseksi varatyömaaksi ehkä mahdollisesti tulevien työttömyysaikojen varalle.⁷ Kenttäasia ei kuitenkaan ehtinyt edetä ennen sotavuosia.

1.2 Urheilukenttä lautakunnan suurhankkeena

Sotavuosien jälkeen urheilulautakunnan toiminta aktivoitui uudelleen. Alusta alkaen lautakunnan toiminnan tärkeimpänä tehtävänä oli liikuntaolosuhteiden luominen. Erityisesti sodan vuoksi viivästynyt kenttäasia oli lautakunnalle tärkeä. Urheilulautakunta nostikin kenttähankkeen uudelleen esiin heti vuonna 1945 lähestyen kunnanvaltuustoa kirjeitse ja pyytäen Haikan omakotialueelta tonttia varattavaksi urheilukentälle.⁸ Myös urheiluseura *Pirkkalan Pinnistäjät* ja työväenyhdistys *Taisto* olivat lähestyneet valtuustoa samassa asiassa. Valtuusto käsitteli urheilukenttäasiaa kokouksessaan ja päätti palauttaa asian urheilulautakunnalle. Lautakunnan oli urheilukenttien rakennusneuvojan tai muun asiantuntijan kanssa tarkistettava, löytyykö maantien lähetyviltä sopivaa maa-aluetta, jonka kunta saisi ostaa, ja joka olisi kohtuullisin kustannuksin kunnostettavissa. Lautakunnan oli myös esitettävä Haikan omakotialueen kenttäalueesta asiantuntijan lausunto, jossa ilmenisi kentän laajuus, kunnostamiskustannukset ja asianomaisen valtion elimen lausunto siitä, millä ehdoin valtio luovuttaa tämän alueen kunnalle sekä tieto siitä, ottaako valtio osaa kentän kunnostamiseen.⁹

Urheilukenttäasia eteni vuonna 1946, kun kunnanvaltuusto myönsi kenttää varten 300 000 markan määrärahan. Ainoaksi mahdolliseksi paikaksi valikoitui Haikan omakotialueella sijainnut lahden pohja, jonka kelpoisuus rakentamispaikaksi oli kuitenkin tutkittava ennen kuin

---

⁶ Kv ptk 13.1.1939 12 §, Pka.

⁷ Kltk ptk 7.3.1939 6 §, Pka.

⁸ Ultk ptk 18.5.1945 3 §, Pka.

⁹ Kv ptk 24.5.1945 11 §, Pka.

rakentaminen olisi mahdollista.¹⁰ Suoritetuissa mittauksissa Haikan omakotialueen pohja osoittautui sopivaksi paikaksi urheilukentälle, ja urheilulautakunta päätti yksimielisesti esittää kunnallislautakunnalle, että kentän perustamistyöt aloitettaisiin pikaisesti. Myös Maatalousministeriön Asutusasianosastolta oli haettava suostumus kentän rakentamiselle.¹¹ Urheilukentän rakentaminen oli urheilulautakunnalle erittäin tärkeä hanke ja lautakunta kokoontuikin huomattavasti totuttua useammin kenttä-kysymyksen ollessa ajankohtainen.

Kentän rakentaminen alkoi vuonna 1946. Urheilukentän rakentamiseen suhtauduttiin lautakunnassa vakavasti ja kenttä haluttiin saada valmiiksi mahdollisimman nopeasti. Marraskuussa 1946 urheilulautakunta päätti, että rakennustöitä urheilukentällä jatkettaisiin niin kauan, kunnes talven tulo estää töiden tekemisen. Kentän rakentamisen merkitys käy ilmi, kun tarkastellaan urheilulautakunnan vuoden 1946 määrärahoja. Lautakunnalla oli määrärahoja käytettävinaan 465 000 mk, joista 300 000 mk meni kentän rakentamiseen. Toiseksi suurin menoerä oli urheilunseurojen avustaminen ja seuraneuvojen palkkaaminen, johon oli varattu 60 000 mk.¹² Kentän rakennustyöt suoritettiin osittain talkootöinä, joihin urheiluseurojen miespuolisten jäsenten oli otettava osaa. Muussa tapauksessa urheilulautakunnan rahat eivät olisi muuten riittäneet kentän rakentamiseen.¹³ Talkoissa jaettiin kuitenkin palkintoja seurojen kesken. Eniten talkootyötunteja tehnyt seura palkittiin 2500 markan urheilun edistämispalkkiolla.¹⁴

Suomen Punaisen Ristin edustaja **Syvälähti** oli kesällä 1947 saapunut ottamaan selvää Pirkkalan urheiluolosuhteista. Edustaja ei ollut tyytyväinen näkemäänsä: hänen mukaansa uimapaikkoja oli saatava lisää ja entisiä kunnostettava. Syvälahden mukaan urheiluseurojen oli otettava aiempaa suurempaa rooli uintikurssien järjestämisessä, sillä kurssveja järjestänyt Mannerheimin Lastensuojeluliitto ei ollut hoitanut kurssveja, kuten sen olisi kuulunut. Syvälahden mukaan myös urheilukentät oli saatava pian käyttökuntoon, sillä niitä hän piti nuorison kehityksen kannalta

---

¹⁰ Ultk ptk 18.2.1946 3–4 §, Pka.

¹¹ Ibid.

¹² Ultk ptk 11.11.1946 5–6 §, Pka.

¹³ Ultk ptk 14.7.1947 5 §, Pka.

¹⁴ Ibid 7 §.

välttämättöminä. Kaiken kaikkiaan edustaja oli sitä mieltä, että kaikkeen Pirkkalassa harjoitettuun urheiluun pitäisi kiinnittää kunnan taholta enemmän huomiota, kuin tähän saakka oli tehty.¹⁵

Syvälahden kommentit ja Haikan urheilukentän rakentaminen tulee ymmärtää sodanjälkeisen Suomen liikuntakasvatuksellisesta kontekstista. Liikuntakasvatuksen, joka tuolloin tyhjäntyi pitkälti urheiluun, katsottiin palvelevan myös yhteiskuntaa sosiaalistavana ja integroivana tekijänä. Urheilu nähtiin myös sosiaalisuutta ja yhteistyökykyä lisäävänä toimintana. Juuri näitä tekijöitä tarvittiin tuhoutuneen maan jälleenrakentamisessa ja integroimisessa yhdeksi yhtenäiseksi kansaksi.¹⁶ Tästä syystä liikuntapaikkojen rakentaminen nähtiin erittäin tärkeäksi. Rakentamalla riittävän hyvät edellytykset urheilulle, turvattiin nuoriso tulevaisuus.

Urheilukentän lisäksi urheilulautakunnan toinen tärkeä rakennushanke oli hyppyrimäen rakentaminen Pirkkalaan. Tämä hanke sai alkunsa vuoden 1945 lopulla, kun Pirkkalan kunnallislautakunta päätti kokouksessaan hyväksyä urheilulautakunnan talousarvioon varattavaksi 15 000 markkaa hyppyrimäkeä varten.¹⁷ Syksyllä 1947 Pirkkalassa järjestettiin *Haikantorin tempaus* -niminen tapahtuma, jonka tarkoituksena oli kerätä varoja hyppyrimäen rakentamiseksi. Tapahtuma aiheutti närää urheilulautakunnan ja Haikan omakotiyhdistys ry:n välille. Urheilulautakunta oli pyytänyt Haikan omakotiyhdistyksen jäseniä osallistumaan tapahtumassa 5x50 m viestijuoksuun viiden metrin pattinki kainalossa. Vastauksessaan lautakunnalle omakotiyhdistys totesi, että heidän hallituksen lääkäri oli jyrkästi kieltänyt ”*kaikenlaisen juoksentelun torin ympäri raskas pattinki kainalossa.*” Tämän lisäksi yhdistyksen osallistumisesta oli ilmoitettu julkisella ilmoituksella ennen kuin omakotiyhdistykseltä itseltään oli asiaa tiedusteltu. Urheilulautakunta ei ollut myöskään anonut kenttävuoroa omakotiyhdistykseltä tapahtumaa varten. Urheilulautakunta oli langettanut tapahtumista 500 markan sakon omakotiyhdistykselle. Omakotiyhdistys katsoi, että sillä olisi enemmän saatavia

---

¹⁵ Ultk ptk 19.8.1947 1 §, Pka.

¹⁶ Juppi 1995, 320.

¹⁷ Kltk ptk 14.12.1945 2 §, Pka.

urheilulautakunnalta kuin maksettavaa. Omakotiyhdistys päätti kuitenkin maksaa sakon, koska rahat käytettiin hyppyrimäen rakentamiseksi ja yhdistys tuki tätä hanketta.¹⁸

Urheilulautakunta piti urheilukentän rakentamista kiireellisempänä hyppyrimäkeen nähden. Tämä ilmeni myös lautakunnan vuoden 1948 talousarviosta. Urheilulautakunnan 675 000 markan suuruisesta talousarviosta oli poistettu hyppyrimäen osuus (100 000 mk). Kunnallislautakunta kuitenkin huomautti, että mikäli valmisteilla oleva urheilukenttä valmistuisi arvioitua huokeammalla, oikeutettaisiin urheilulautakunta käyttämään osan avustuksesta hyppyrimäkeä varten.¹⁹ Urheilun edistäminen ja urheilun edistämä integraatio koettiin Pirkkalassa erittäin tärkeäksi. Tämä näkyi urheilulautakunnan saamista määrärahoissa nähden muihin lautakuntiin. Kun urheilulautakunnan määräraha vuodella 1948 oli 675 000 mk, oli seuraavaksi eniten saaneen kansanhuoltolautakunnan vastaava 391 000 mk. Urheilulautakunnan korostunutta roolia suhteessa muihin lautakuntiin ei voi pitää suuren yllätyksenä, sillä sotien jälkeen urheilutoimintaa pidettiin tärkeänä välineenä traumaattisista sotavuosista selviämisessä.

Huomionarvoista urheilulautakunnan vuoden 1948 talousarviossa oli, ettei siinä ollut varattu rahaa urheiluseurojen tukemiseen. Kaikki tukirahat oli jätetty myöntämättä, koska Haikan urheilukentän rakentamistalkoissa ei käynyt seurojen jäseniä.²⁰ Kentän rakentaminen eteni verkkaisesti, ja tämän johdosta elokuussa 1948 urheilulautakunta anoi kunnallislautakunnalta 200 000 mk:n suuruista lisämäärärahaa urheilukenttätöiden loppuunsaattamiseksi. Samalla urheilulautakunta pyysi lupaa töiden jatkamiseksi. Kunnallislautakunta päätti yksimielisesti myöntää luvan töiden jatkamiseksi ja puolsi lisämäärärahan myöntämistä.²¹ Tämä osoittaa, että kentän rakentaminen koettiin erittäin tärkeäksi asiaksi kunnassa. Ottaen huomioon urheilulautakunnan vuotuiset määrarahat oli 200 000 mk:n lisämääräraha valtavan suuri panostus valtuustolta.

---

¹⁸ Haikan omakotiyhdistys ultk:lle 18.9.1947, saapuneet kirjeet, Pka.

¹⁹ Kltk ptk 6.11.1947 21 §, Pka.

²⁰ Ultk ptk 29.10.1947 3–4 §, Pka.

²¹ Kltk 18.8.1948 17 §, Pka.

Vuonna 1951 urheilulautakunta anoi valtion veikkavaroista apurahaa urheilukenttien kunnostamista varten ja listasi 10-vuotissuunnitelman tärkeimmät rakennuskohteet.²² Listan kärkipaikalla Haikan kenttä, jolla lautakunta halusi nurmipäällysteen.²³ Haikan omakotiyhdistys lähestyi urheilulautakuntaa kirjeellä keväällä 1952. Yhdistys ehdotti, että Haikan omakotialueella sijaitsevalle urheilukentälle varattaisiin yhtenä päivänä viikossa käyttöoikeus omakotialueen asukkaille, jotka eivät kuulu urheiluseuroihin. Tämän lisäksi yhdistys toivoi, että lapset saisivat käyttää kenttää päivisin leikkikenttänään. Yhdistys huomautti, että kenttä oli alun perin tarkoitettu leikkikentäksi. Yhdistys kertoi, että urheiluseurojen edustajat olivat häätäneet lapsia pois kentältä sellaisena aikana, jolloin heidän leikit eivät ole häirinneet urheilijoita. Urheilulautakunta päätti kokouksessaan, että jatkossa kenttä oli maanantaisin yleisessä käytössä sekä tiistaina ja perjantaina klo 13–17 ainoastaan lasten käytössä.²⁴

Haikan urheilukenttä valmistui vihdoinkin vuonna 1952, ja kentän vihkiäisjuhlat pidettiin 24.8.²⁵ Kentän valmistuminen oli ollut erittäin pitkä ja resursseja syönyt prosessi. Urheilukentän suunnittelu aloitettiin lähes välittömästi urheilulautakunnan perustamisen jälkeen. Sotavuodet 1939–1945 kuitenkin jähdyttivät hankkeen, mutta jo vuonna 1946 Haikan omakotialue hyväksyttiin tulevan urheilukentän sijainniksi. Rakennustyöt aloitettiin samana vuonna. Kuuden vuoden työn jälkeen valmistunutta urheilukenttää voi pitää urheilulautakunnan työvoittona. Kentän rakentaminen oli ollut lautakunnan koko toiminta-ajan tärkein yksittäinen tehtävä kaikilla mittareilla mitattuna. Tämän vuoksi lautakunta ei voinut tukea paikallisia urheiluseuroja kovinkaan voimakkaasti. Urheiluedellytykset oli siis ensin saatava kuntoon ennen, kuin urheiluseurojen täysipainoinen tukeminen tuli kyseeseen.

---

²² Ultk ptk 7.2.1951 2 §, Pka.

²³ Ultk ptk 18.10.1951 5 §, Pka.

²⁴ Haikan omakotiyhdistys ry ultk:lle 10.5.1952, saapuneet kirjeet; ultk ptk 14.10.1952 42 §, Pka.

²⁵ Ultk ptk 29.9.1952 55 §, Pka.

1.3 Haikan kentän valmistumisesta urheiluinnotukseen

Haikan urheilukentän valmistumisen jälkeen urheilulautakunnalla ei ollut vastaavankaltaista suurta projektia näköpiirissään, vaan lautakunta pystyi keskittymään muiden urheilulaitosten kunnostamiseen ja urheiluseurojen tukemiseen.²⁶ Koska vuonna 1953 Pirkkalan kunnan alueella oli suhteellisen paljon työttömyyttä, osa korjaustöistä, kuten Haikan uimalan ja hyppyrimäen maanleikkaustyöt, päätettiin suorittaa työttömyystöinä.²⁷ Näistä kahdesta hankkeesta hyppyrimäen rakentamista pidettiin tärkeämpänä. Tähän lienee vaikuttanut se, että mäen rakentamiseen oli jo saatu valtion veikkausvoittovaroja. Tämän lisäksi lautakunnalla oli vireillä useita pienempiä urheilupaikkahankkeita.²⁸ Urheilulautakunta suhtautui työhönsä erittäin kunnianhimoisesti, sillä se valmisteli koko ajan uusia kehittämishankkeita aiempien hankkeiden valmistuttua.

Vuonna 1954 urheilulautakunta esitti kunnanhallitukselle, että se antaisi kiireellisesti rakennuslautakunnalle tehtäväksi laatia kustannusarviot tarpeellisten määrärahojen merkitsemistä ensi vuoden talousarvioon urheilulaitosten korjaamiseksi. Urheilulautakunta perusteli tätä sillä, että kunnan alueella olevat urheilulaitokset eivät olleet tarkoitustaan vastaavassa kunnossa ja ilman korjaustöitä ne menisivät käyttökelvottomiksi. Haikan uimalan tapauksessa näin oli jo käynyt. Urheilulautakunnan korjauskohteita olivat Haikan kentällä juoksurata sekä hyppy- ja heittopaikkojen perusteellinen korjaus, lentopallokentän kunnostaminen sekä kentän pukuhuoneiden perustuksien korjaaminen. Haikan uimalaa lautakunta ehdotti perusteellisesti korjattavaksi. Samalla ehdotettiin, että palkattaisiin henkilö, joka työkseen kunnostaisi alueen urheilulaitoksia.²⁹ Vaikka Haikan urheilukenttä oli ehtinyt olla valmiina vain kaksi vuotta, vaati urheilulautakunta kentälle tehtäväksi suuria korjaustöitä. Joko kenttä oli huonosti rakennettu tai sitten urheilulautakunta halusi pitää siitä erityisen hyvää huolta, sillä olihan kentän valmiiksi saaminen ollut todellinen voimainponnistus.

---

²⁶ Esim. ultk ptk 27.10.1952 63 §, Pka.

²⁷ Ultk ptk 3.2.1953 9 §, Pka.

²⁸ Ultk ptk 16.9.1953 37 §, Pka.

²⁹ Ultk ptk 3.9.1954 15 §, Pka.

Myös kunnassa urheilulautakunnan ehdottamat korjaustyöt otettiin vakavasti, sillä urheilulautakunta sai määrärahat haluamiinsa kohteisiin.³⁰ Tämä kuvastaa osaltaan urheilun nauttimaan suurta arvostusta, joka pohjautui sen tärkeään yhteiskunnalliseen tehtävään. Vuoden 1955 toimintakertomuksessa lautakunta ilmaisi selvästi toimintansa tavoitteet: saada yhä suurempi määrä ihmisiä urheilun pariin ja näin saada urheiluinnotus nousuun kunnan alueella.³¹ Myös tämän tavoitteen taustalla oli kansallisen liikuntakasvatuksen ajatus urheilusta sosiaalistavana ja integroivana tekijänä. 1950-luvulla lautakunnalla oli enemmän rahaa jaettavana urheiluseuroille, koska suuria rakennushankkeita ei ollut käynnissä. Paikallisista urheiluseuroista Pirkkalan Viri sai joka vuosi huomattavasti suuremman määrärahan kuin Pirkkalan Pirkat. Tämä aiheutti närää Pirkoissa ja vuonna 1955 seura valitti asiasta. Asia meni kunnanhallituksen käsittelyyn, minkä jälkeen tukipäätöstä muutettiin siten, että molemmat seurat saivat samansuuruiset määrärahat.³²

Urheilulautakunnan toiminta vilkastui vuodesta 1956 alkaen. Lautakunta näki tämän johtuneen Pirkkalan kasvaneesta asukasluvusta sekä omakotialueiden kasvusta. Oma roolinsa oli varmasti myös kansallisen liikuntakasvatuksen ideologialla ja urheilulautakunnan aktiivisella toiminnalla urheilupaikkojen kehittämisessä. Lisääntyneestä urheiluinnotuksesta kertoo myös se, että vuoden aikana Pirkkalassa perustettiin kaksi uutta urheiluseuraa: Pirkkalan Peurat ja Pirkkalan Pallo. Harjoituspaikkojen puute vaikeutti harjoitusvuorojen jakoa, etenkin nyt kun urheiluseuroja oli Pirkkalassa peräti neljä. Lisääntynyt urheiluinnotus Pirkkalassa ei jäänyt lautakunnalta huomaamatta. Erityisesti urheilulautakuntaa miellytti se, että vuoden 1956 Melbournen olympialaisiin otti osaa kaksi kuntalaista. **Erkki Puustinen** toimi kisoissa painituomarina ja **Taisto Kangasniemi** osallistui vapaapainiin voittaen pronssimitalin sarjassaan.³³

---

³⁰ Ultk ptk 25.10.1954 23–24 §, Pka.

³¹ Ultk:n toimintakertomus vuodelta 1955, vuosikertomusten toisteet, Pka.

³² Kh ptk 11.5.1955 23 §, Pka.

³³ Ultk:n toimintakertomus vuodelta 1956, vuosikertomusten toisteet, Pka.

Urheilulautakunnalle oli erittäin tärkeää huolehtia kunnan urheilupaikkojen kunnosta. Vuonna 1957 lautakunta esittikin vakavan huomautuksen rakennuslautakunnalle, koska edellisenä kesänä kaikki urheilulaitosten kunnostustyöt oli jäänyt tekemättä.³⁴ Rakennuslautakunta vastasi urheilulautakunnan kirjeeseen, ja kirjeen johdosta päätettiin, että hyppyrimäki saataisiin talveksi välttävään kuntoon. Haikan kentän peruskorjaukset jätettiin puolestaan tekemättä, koska kentän pinta oli liian alhaalla, eikä pysynyt kuivana.³⁵ Aivan kuten Haikan urheilukentän rakentaminen, myös hyppyrimäen saaminen Pirkkalaan oli ollut erittäin pitkä prosessi. Ensimmäisen kerran ajatus hyppyrimäen rakentamisesta julki lausuttiin vuonna 1945 urheilulautakunnan kokouksessa. Lopulta vuonna 1958 mäki valmistui ja vihkiäiskilpailut järjestettiin 23.3.1958.³⁶ Urheilun ja urheilulautakunnan arvostus säilyi korkealla koko 1950-luvun ajan. Tämä näkyi myös lautakunnan hyvissä taloudellisissa toimintaresursseissa. Esimerkiksi vuoden 1958 lopulla urheilulautakunnalla oli vielä määrärahoja käyttämättä. Rahoilla hankittiin kuulia ja kiekkoja urheilukentille.³⁷

16.9.1959 urheilulautakunta järjesti uutena toiminta nuorille kuntaottelun yleisurheilussa naapurikunta Lempäälää vastaan. Ottelu osoittautui yleisömenestykseksi ja paikalla oli kesän ennätysyleisö. Pirkkala voitti ottelun pistein 80–76. Samana kesänä saatiin myös rakennettua Kirkonkylän harjoituskenttä koulun välittömään läheisyyteen.³⁸ Kunnanhallitus oli vuonna 1959 pyytänyt samana vuonna lausuntoa urheilu- ja nuorisotyölautakuntien yhdistämisestä.³⁹ Urheilulautakunta hyväksyi yhdistymisen yksimielisesti sillä ehdolla, että yhteisen lautakunnan tulevassa nimessä ”urheilu” on keskeisenä tekijänä.⁴⁰ Urheilulautakunnan viimeinen kokous pidettiin 29.12.1960. Vuoden 1961 alusta lähtien nuorisotyö- ja urheilulautakunta jatkoi urheilulautakunnan työtä.⁴¹

---

³⁴ Ultk ptk 10.10.1957 79 §, Pka.

³⁵ Ultk ptk 21.12.1957 82 §, Pka.

³⁶ Ultk ptk 13.3.1958 7 §, Pka.

³⁷ Ultk ptk 28.11.1958 55 §, Pka.

³⁸ Ultk:n toimintakertomus vuodelta 1959, vuosikertomusten toisteet, Pka.

³⁹ Ultk ptk 23.6.1959 57 §; kh ptk 1.7.1959 13 §, Pka.

⁴⁰ Ultk ptk 9.10.1959 65 §, Pka.

⁴¹ Ultk ptk 30.11.1960 51 §; ultk ptk 29.12.1960, Pka.

1.4. Urheilun merkitys

Suomalaisessa liikuntakulttuurissa vallitsi 1930-luvulta 60-luvulle harrastuksellis-kilpailullinen kausi.⁴² Pirkkalassa urheilun rooli suhteessa harrastustoimintaan ja liikuntaan oli korostunut. Tämä kävi ilmi useista lautakunnan lähettämistä kirjeistä urheiluseuroille, joissa lautakunta esitti usein toiveen nimenomaan kilpailutoiminnan kehittämisestä.⁴³ Kuntoliikunnasta ei tässä vaiheessa puhuttu. Urheilun on sanottu heijastavan vallitsevia yhteiskunnallisia arvoja normeja.⁴⁴ Urheilun korostunut merkitys Pirkkalassa urheilulautakunnan toimintakausilla on ymmärrettävä urheiluun rakennettujen merkitysten kautta. Urheilu koettiin integroivana tekijänä, ja sen vuoksi sillä oli merkittävä rooli sotavuosien jälkeen ja jälleenrakennuksen aikana. Pirkkalassa urheilun korostunut rooli integroivana tekijänä säilyi aina nuorisotyölautakunnan perustamiseen saakka. Parhaiten urheilulautakunta katsoi ajavansa urheiluasiaa Pirkkalassa rakentamalla urheilulle hyvät edellytykset. Olosuhteiden luominen olikin lautakunnan tärkein tehtävä. Suurten hankkeiden lisäksi (Haikan kenttä ja hyppyrimäki) lautakunnalla oli koko ajan pienempiä rakennushankkeita käynnissä. Kun Pirkkalan urheilupaikkatilanne oli kohentunut rakentamisen myötä, alkoi lautakunta 1950-luvun puolivälissä panostaa yhä enemmän voimavaroja urheiluseurojen tukemiseen. Lautakunnan harjoittama aktiivinen urheilupaikkojen rakentamispolitiikka tuotti tulosta, sillä urheilulautakunnan toiminnan päätyttyä urheilu oli harrastuksena erittäin suosittu Pirkkalassa.

---

⁴² Itkonen 1996, 215.

⁴³ Esim. Ultk Pirkkalan Pirkoille, Virille ja Viri Toiviolle 31.5.1960, kirjeiden toisteet, Pka.

⁴⁴ Itkonen 1996, 212.

2. 1955–1960 Kunnallisen nuorisotyön hidas aloittaminen Pirkkalassa

2.1 Kunnallisen nuorisotyön aloittaminen Suomessa

Ymmärtääksemme paremmin Pirkkalan kunnallisen nuorisotyön aloittamista täytyy ensiksi tarkastella asiaa lyhyesti kansallisesta kontekstista. Suomessa nuorisokysymys tuli uudella tavalla ajankohtaiseksi toisen maailmansodan aikana ja heti sen jälkeen. Toiseen maailmansotaan asti nuorisotyö oli ollut Suomessa pelkästään järjestöjen varassa, mutta sodan jälkeen se sai rinnalleen valtiollisesti johdettua nuorisotyötä sekä kunnallisten lautakuntien alaisena toimivaa nuorisotyötä. Sodan jälkeen nuorison kasvatustyön tehostaminen koettiin välttämättömäksi, sillä sota oli hajottanut monien nuorten kodin ja irtaannuttanut heidät vakiintuneista elinympäristöistään. Asiassa toimittiin nopeasti, sillä jo vuoden 1944 lopulla asetettiin valtion nuorisotyölautakunta.⁴⁵ Valtion nuorisotyölautakunnan keskeisimmäksi tehtäväksi tuli kunnallisten nuorisotyölautakuntien perustaminen.⁴⁶

Paikallisen nuorisotyön ja nuorisojärjestöjen yhteistoiminnan kehittäminen aloitettiin samoihin aikoihin. Opetusministeriö lähetti vuonna 1945 kunnille kiertokirjeen, jossa kuntia kehoitettiin käynnistämään paikallinen nuorisolautakuntatyö. Perusteluissa opetusministeriö mainitsi kasvavan nuorisorikollisuuden, lisääntyvän alkoholin käytön sekä siveellisen kunnon ja ryhdin huolestuttavan alenemisen. Kyse ei siis ollut nuorison aseman paranemisesta, vaan huoli nuorison ryhdittömyydestä.⁴⁷ Kunnallisten lautakuntien tehtäviksi määriteltiin seurata nuorison harrastuksia ja vapaa-ajan käyttöä, suunnitella ja tehostaa paikallista nuorisotyötä ja huolehtia sen tarkoituksenmukaisuudesta, hankkia paikallisen nuorisotyön käyttöön huoneistoja ja välineitä, antaa taloudellista tukea, pitää yhteyttä eri viranomaisiin nuorisotyötä koskevissa

---

⁴⁵ Jokinen 1990, 2–11.

⁴⁶ Nieminen 1995, 243.

⁴⁷ Holopainen 1977, 21.

asioissa sekä tukea nuorisojärjestöjä, koteja ja kouluja sekä huoltotyötä tekeviä viranomaisia niiden taistelussa nuorisorikollisuutta ja alkoholinkäyttöä vastaan.⁴⁸

2.2 Nuorisotyötä pienillä resursseilla

Nuorisotyölautakunta aloitti toimintansa itsenäisenä lautakuntana vasta vuonna 1955. Aloittamisajankohtaa voi pitää myöhäisenä, sillä vuonna 1955 oli kulunut jo 10 vuotta opetusministeriön kunnille lähettämästä kirjeestä, jossa niitä kehoitettiin perustamaan nuorisolautakuntia. Monet muut kunnat toimivat asiassa huomattavasti ripeämmin, sillä vuoteen 1949 mennessä nuorisotyölautakunta oli perustettu jo yli 200 paikkakunnalle.⁴⁹ Pirkkalassa nuorisotyölautakunta oli ollut vuosina 1952–1955 osa raittiuslautakuntaa. Itse lasken kunnallisen nuorisotoiminnan alkaneen Pirkkalassa vuonna 1955, sillä yhteislautakunnan aikana nuorisotasioita ei juuri käsitelty, vaan paino oli lähes pelkästään raittiusasioissa. Myös monissa muissa kunnissa lautakunta oli yhdistettynä raittius- tai liikuntalautakuntaan. Tämä luonnollisesti vei voimavaroja nuorisotyöltä.⁵⁰

Ensimmäisessä vuosikertomuksessaan uusi lautakunta valitti, ettei sen työ ollut ehtinyt tuottaa vielä huomattavia tuloksia. Suurin syy tähän oli lautakunnan määrärahojen niukkuus. Tässä vaiheessa veikkausvoittovarojen myötä kunnallisen nuorisotyön resurssit olivat lisääntyneet, mutta toiminnan arvostus oli yhä heikkoa.⁵¹ Lautakunnan varsinainen toiminta ensimmäisenä vuotena tapahtuikin pääasiassa kesäaikana. Lautakunnan nuorille järjestämät aktiviteetit olivat kustannuksiltaan edullisia: askartelua, urheilua, uimista sekä leiritoimintaa. Yhdessä raittius- ja urheilulautakuntien kanssa nuorisotyölautakunta sai kesäksi 1955 palkattua nuoriso-ohjaajan.

---

⁴⁸ Telemäki 1984, 100–101.

⁴⁹ Telemäki 1984, 101.

⁵⁰ Ibid. 102.

⁵¹ Ntltk:n toimintaseloste v. 1955–1956, vuosikertomusten toisteet, Pka; Silvennoinen & Nieminen 2002, 44.

Valituksi tuli **Reijo Mikkonen**, joka tuli tekemään pitkän uran Pirkkalan kunnan nuorisohjaajana ja liikuntasihteerinä sekä useiden eri lautakuntien sihteerinä.⁵²

Nuorisotyölautakunnalla oli puutetta sekä rahasta että tiloista. Tulevaa toimintaansa ajatellen lautakunta piti äärimmäisen tärkeänä, että se saisi palkattua tuleviksi kesiksi kaksi nuorisohjaajaa: tytöille ja pojille erikseen. Tämän lisäksi lautakunta toivoi, että Pirkkalaan palkattaisiin vakituinen nuorisohjaaja. Tilojen puutteen vuoksi talven kerhotoiminta ja askartelu ei ollut päässyt vauhtiin. Pirkkala ei paininut ainoana kuntana tilaongelman kanssa, sillä myös muissa kunnissa nuorisotyön tilat olivat huomattavasti vaatimattomammat kuin urheilutoimella.⁵³ Kuntaan oli 1950-luvun puolivälissä rakenteilla kaksi uutta kansakoulua ja lautakunta toivoi niiden valmistumisen korjaavan tilannetta. Nuorisotyölautakunta vaati, että nuorisotyötä tukevia yhdistyksiä olisi tuettava taloudellisesti ja saatava ne lähempään yhteistyöhön nuorisotyölautakunnan kanssa. Tämän lisäksi lautakunta korosti valtion tuen ja yksityisten kansalaisten vapaaehtoistoiminnan merkitystä nuorisotyön ja kasvatuksen kehittämisessä.⁵⁴

Pirkkalan nuorisotyölautakunnan toiminta kuvaa hyvin 1950-luvun nuorisotyölautakuntien ajattelua. Tämä näkyi esimerkiksi vaatimuksessa nuorisotyötä tekevien yhdistysten tukemisessa. Pirkkalassa yhdistysten tukemista ei kuitenkaan nähty lautakunnan ainoana tehtävänä, kuten monissa muissa kunnissa,⁵⁵ vaan lautakunta pyrki myös itse järjestämään parhaansa mukaan nuorisotoimintaa. Myös ongelmat olivat Pirkkalassa samankaltaisia kuin muissakin kunnissa: puutetta oli erityisesti tiloista, toimintaan osoitetut käyttövarat olivat vähäiset ja pätevien ohjaajien saaminen oli vaikeaa.⁵⁶

---

⁵² Ntltk ptk 28.4.1955 8 §, Pka.

⁵³ Silvennoinen & Nieminen 2002, 45–46.

⁵⁴ Ntltk:n toimintaseloste v. 1955–1956, vuosikertomusten toisteet, Pka.

⁵⁵ Jokinen 1990, 13.

⁵⁶ Telemäki 1984, 104.

Nuoriso-ohjaaja Reijo Mikkonen kuvaili Pirkkalan nuorisoa vuoden 1955 toimintaselosteessaan seuraavasti:

Hyvinä puolina voisin mainita nuorison vapaan halun toimintaan ja kokoontumisiin nähden. Ei missään vaiheessa tarvinnut käyttää mitään tehokeinoja tai houkuttimia. Kieltoja jonkin verran, rangaistuksia ei ollenkaan. Ottaen huomioon kunnan aseman lähellä asutuskeskusta (kaupunkia) tämä tuntui ihmeelliseltä, mutta osoittaa samalla nuorison terveen ja valoisan elämäntavon sekä halun toimintaan.

Huomionarvoista Mikkosen selosteessa on nuorison hyvän käytöksen aiheuttama hämmennys sekä vastakkainasettelu Pirkkalan ja Tampereen nuorten välille. Tämä käy ilmi selosteen myöhemmissäkin kohdissa, joissa Mikkonen kirjoittaa nuorisoleirillä olleen hauskaa ”*jopa niin hauskaa, että ohjaajakin tuntee mielensä tyytyväiseksi, vaikka päivällä ei ollut hetken rauhaa, yöllä sentään jonkun tunnin uni.*”⁵⁷ Mikkosen lausunnosta käy myös hyvin ilmi 1950-luvun nuorisotoiminnalle ominainen nuorisoa kontrolloiva luonne. Kyse ei ollut nuorten omatoimisesta toiminnasta, vaan toiminnan perimmäinen tarkoitus oli järjestää nuorille sellaisia aktiviteetteja, joita aikuisten toimesta voitiin valvoa ja kontrolloida. Tällainen nuorison kontrolloiminen on ollut varsin yleistä useissa kulttuureissa⁵⁸ ja sen perustalle myös nuorisotyölautakunnat syntyivät Suomessa.

Nuorisotyön asteittainen valtiollistuminen 1940- ja 50-luvulla ei tuonut suomalaisen nuorisotyöhön radikaaleja uudistuksia. Suurin muutos oli valtion ja kuntien mukaantulo nuorisotyöhön, joka aiemmin oli toiminut yksinomaan järjestöjen varassa. Nuorisotyön tavoitteet liittyivät edelleen nuorison yhtenäistämiseen ja nuorten kasvattamiseen työteliäiksi, isänmaallisiksi kansalaisiksi: nuoriso haluttiin sopeuttaa yhteiskuntaan aikuisten toivomalla tavalla.⁵⁹ Myös Pirkkalan nuorisotyössä isänmaallinen painotus, kristilliset arvot ja nuorison kasvattaminen ”*kunnon kansalaisiksi*” näkyi, etenkin leiritoiminnassa. Leirillä herätyksen jälkeen ensimmäinen toimi oli lipun nostaminen salkoon. Päivä päättyi lipunlaskuun. Lipunnoston suorittavat aina tyttö ja poika. Lipunnoston aikana leiriläiset lauloivat joko virren tai isänmaallisen laulun. Myös raittiustoiminta liittyi oleellisena osana leirien sisältöön. Tämä oli varmasti peruja ajalta, jolloin raittius- ja nuorisotyölautakunta olivat muodostaneet yhdistelmälautakunnan. Leireillä keskusteltiin terveistä ja raittiista elämäntavoista, joita pidettiin

⁵⁷ Liite: Toimintaseloste ntlk:n toimintaseloste vuonna 1955, vuosikertomusten toisteet, Pka.

⁵⁸ Esim. Heiskanen & Mitchell 1985, 10.

⁵⁹ Jokinen 1990, 24; Aapola & Kaarninen 2003, 23.

”*oikean leiriläisen ihanteina.*” Kolmas leireihin oleellisesti liittynyt tekijä oli urheilu. Leireillä järjestettiin erilaisia, tavanomaisesta poikkeavia urheilulajeja, kuten tarkkuusjuoksu, kolmiloikka varpaista kiinni pitäen ja kengänheitto pään yli selällään maaten.⁶⁰

Nuorisotyölautakuntaa vaivasi määrärahojen puute myös vuonna 1956. Lautakunta valitteli, ettei kunnasta ollut vielä ymmärretty nuorisotyön arvoa. Vuonna 1956 tapahtui kuitenkin nuorisotyölautakunnan kannalta myös erittäin positiivinen käänne, kun kunnanvaltuusto myönsi määrärahan leirialueen ostamista varten Kranstolpasta Pyhäjärven rannalta. Nuorisotyölautakunnalla oli alueesta hyviä muistoja, sillä se oli järjestänyt alueella nuorisoleirejä jo aikaisempina vuosina.⁶¹ Erityisen tärkeää lautakunnan järjestämissä leireissä oli se, että ne olivat maksuttomia. Tällä tavoin lapset sosiaalisin oloihin katsomatta pystyivät kaikki ottamaan osaa niihin. Tämä seikka ei ollut suinkaan itsestään selvää vielä 1950-luvulla.

Nuorisotyölautakunnan resurssipula ei helpottanut seuraavina vuosina ja toiminta keskittyi jälleen kesäaikaan, vaikka suunnitelmissa oli myös toimintaa talvikaudelle. Myös urheilukenttien puute vaikeutti nuorison kokoontumisia.⁶² Nuorisotyölautakunta järjesti vuonna 1958 ensimmäistä kertaa henkiset kilpailut nuorille.⁶³ Henkisten kilpailujen järjestäminen tuli Suomessa suosituksi kunnallisten nuorisotyölautakuntien perustamisen jälkeen.⁶⁴ Kilpailulla oli Pirkkalassa selvästi tilausta, sillä vuonna 1959 osanottajia oli peräti yli 400. Tämän lisäksi lautakunta jatkoi nuorisolle askartelutoiminnan, leirien ja uimakoulujen järjestämistä. Kaiken kaikkiaan nuorten ohjaustoiminnassa painopiste oli ajan hengen mukaisesti nuorten omatoimisuuden tehostamisessa ja järjestötoiminnan virittämisessä omatoimisuuden pohjalle. Nuoriso-ohjaaja Reijo Mikkonen piti vuonna 1959 saavutettuja tuloksia rohkaisevina.⁶⁵

---

⁶⁰ Leirikertomus 1956, vuosikertomusten toisteet, Pka.

⁶¹ Ntltk:n vuosiseloste v. 1956, vuosikertomusten toisteet, Pka.

⁶² Ntltk:n toimintaseloste v:lta 1957, vuosikertomusten toisteet, Pka.

⁶³ Ntltk ptk 10.3.1958 20 §, Pka.

⁶⁴ Nieminen 1995, 370–371.

⁶⁵ Pirkkalan kunnan nuoriso-ohjaajan toimintaseloste ajalta 25.5.–10.12.1959, vuosikertomusten toisteet, Pka.

Verratessa vuoden 1960 talousarvioita urheilulautakunnan ja nuorisotyölautakunnan välillä ei dramaattisia eroja ole havaittavissa. Nuorisotyölautakunnan talousarvion loppusumma oli 578 500 mk ja urheilulautakunnan 661 300 mk.⁶⁶ Erot lautakuntien budjeteissa selittyvät valtion tukipolitiikalla. Valtio tuki nuoriso- ja urheilu-/liikuntatoimintaa veikkausvoittovaroilla. Vuodesta 1956 lähtien veikkausvoittovarat jaettiin siten, että tieteen, taiteen ja nuorisotyön tukemiseen annettiin 40 % varoista.⁶⁷ Loppuosa jäi urheilun ja liikuntakasvatustyön tukemiseen. Suurin ero lautakuntien talousarviossa syntyi järjestöjen ja seurojen tukemisessa. Urheilulautakunta varasi urheiluseuroille avustuksia 190 000 mk:n edestä. Nuorisotyölautakunta puolestaan tuki nuorisojärjestöjä 50 000 mk:lla. Vuonna 1960 avustuksia hakeneita ja sitä saaneita urheiluseuroja oli Pirkkalassa kaksi ja nuorisojärjestöjä puolestaan kuusi.⁶⁸ Nuorisojärjestöt joutuivat täten tyytymään hyvin vaatimattomiin määrärahoihin. Vaikka urheilun ja liikuntatoiminnan korkeampi arvostus selittyy pitkälti valtion tukipolitiikalla, arvostettiin myös Pirkkalan kunnassa urheilutoimintaa nuorisotyötä enemmän. Esimerkiksi henkisiä kilpailuja ei taloudellisista syistä ollut varaa järjestää vuotuisesti, vaan kilpailut päätettiin pitää joka toinen vuosi.⁶⁹ Kunnan urheilukilpailuihin löytyi sen sijaan varoja jopa niin paljon, että niitä oli mahdollista järjestää vuosittain useampia.

Pirkkalan nuorisotyölautakuntaa voi pitää varsin tavanomaisena tuon ajan nuorisotyölautakunta. Lautakunnan perustaminen oli osa kansallista projektia, jonka myötä lautakuntia pyrittiin perustamaan mahdollisimman useaan kuntaan. Erottava tekijä Pirkkalan nuorisotyölautakunnan ja usean muun kunnan nuorisotyölautakunnan välillä oli Pirkkalan nuorisotyölautakunnan myöhäinen perustamisajankohta. Muuten Pirkkalassa kärsittiin pitkälti samoista ongelmista kuin muissakin kunnissa: puutetta oli rahasta, tiloista ja osaavista ohjaajista. Pirkkalassa nuorisojärjestöjen ulkopuolelle jääneiden nuorten sosiaalistamista pidettiin tärkeänä. Tämä näkyi muun muassa siinä, että lautakunta ei tyytynyt vain tukemaan järjestöjä, vaan järjesti myös omaa toimintaa. Suosituiksi tapahtumiksi nousivat henkiset kilpailut. Vuosina 1955–1960 Pirkkalan

---

⁶⁶ Utlk ptk 9.10.1959 68 §; nltk ptk 2.10.1959 9 §, Pka.

⁶⁷ Nieminen 1995, 230.

⁶⁸ Nltk ptk 29.3.1960 18 §, Pka.

⁶⁹ Nltk ptk 10.10.1960 36 §, Pka.

nuorisotyölautakunnan toiminnassa korostuivat 1940–50-luvun kasvatusihanteet: isänmaallisuus, nuorten sopeuttaminen sekä kontrollointi.

3. Nuorisotyö- ja urheilulautakunta 1961–1972

3.1 Kohti laaja-alaisempaa urheilu- ja nuorisotoimintaa

Nuorisotyö- ja urheilulautakunnassa yhdistyivät yhdeksi lautakunnaksi vuoden 1961 alusta. Lautakunta määritteli toimivansa ”*kunnan nuorison kasvatus-, sivistys-, harrastus- ja urheilutoiminnan edistämiseksi ja tukemiseksi sekä kunnan, seurakunnan, kodin, koulun ja vapaitten nuoriso- ja urheilujärjestöjen yhteistoimintaelimenä Pirkkalan kunnassa.*”⁷⁰ Pirkkalan nuorisotyö- ja urheilulautakunta piti ensimmäisen kokouksensa 20.1.1961.⁷¹ Uusi lautakunta jatkoi nuorisotyölautakunnan alulle panemia henkisiä kilpailuja ja askartelukursseja sekä urheilutapahtumista Pirkkalan ympärihiihdon järjestämistä.⁷² Henkiset kilpailut pitivät aluksi sisällään musiikkia ja näyttelyitä. Myöhemmin henkisten kilpailuiden ohjelmistoon kuului myös lausunta-kerronta, piirustus, ainekirjoitus, näytelmät, ryhmätanssit ja soitinmusiikki.⁷³

Urheilutoiminnan tukemisen lisäksi uusi lautakunta tuki taloudellisesti myös leiritoimintaa. Tuen saamisen edellytyksenä oli, että leiri kestäisi vähintään neljä päivää ja sijaitsisi Pirkkalan kunnan alueella.⁷⁴ Tuki leiritoiminnalle oli vahvaa, sillä esimerkiksi vuonna 1964 lautakunta korvasi

---

⁷⁰ Nt/ultk:n toimintasuunnitelma vuosille 1962–63. Nuorisotyön osuus lautakunnan toiminnasta, toimintasuunnitelmat, Pka.

⁷¹ Nt/ultk ptk 20.1.1961 12 §, Pka.

⁷² Ibid. Nt/ultk kaikille nuorisojärjestöille 24.3.1961, kirjeiden toisteet, Pka.

⁷³ Nt/ultk:n kiertokirje kunnan nuorisojärjestöille n:o 37 1963, kirjeiden toisteet, Pka.

⁷⁴ Nt/ultk kaikille nuorisojärjestöille 4.5.1961, kirjeiden toisteet, Pka.

leirikulut kokonaisuudessaan niiltä järjestöiltä, jotka täyttivät tuen saamisen ehdot. Tämän johdosta leiritointia lisäsi Pirkkalassa suuresti suositaan.⁷⁵

Henkisten kilpailujen lisäksi lautakunta järjesti askartelutoimintaa sekä elokuva- että peli-iltoja.⁷⁶ 1960-luvulla Pirkkalassa nuorisotyö oli huomattavasti monipuolisempaa, kuin mitä se oli ollut 1950-luvulla. Pirkkala seurasi kansallista kehitystä, sillä 1960-luku oli Suomessa kunnallisen nuorisotyön dynaamisen kasvun aikaa.⁷⁷ Uusista aktiviteeteista näytelmäkilpailut osoittautuivat erityisen suosituiksi. Suuren osanottajamäärän vuoksi kilpailut täytyi vuonna 1962 järjestää kahdessa osassa.⁷⁸ Tämän lisäksi lautakunta järjesti muun muassa ensiapukurssin sekä nuorisoiltoja. Lautakunnan aiempaa laajempi nuorisolle suunnattu toiminta puhutteli nuorisoa selvästi, sillä nuorisotoiminnan aiempaa laajempi kirjo houkutteli yhä useampia nuoria nuorisoharrastusten pariin.

Merkittävä syy laajentuneeseen nuorisotoimintaan oli sodan jälkeen syntyneiden suurten ikäluokkien tuoma paine. Suomalainen nuorisotyö oli nimittäin alkanut kantaa huolta suurista ikäluokista, joiden nuoruus sijoittui 1960- ja 70-luvulle, 1950-luvun puolivälissä.⁷⁹ Laajentuneesta tarjonnasta huolimatta toiminta säilyi Pirkkalassa sopeuttavana ja kontrolloivana. Tämä ei ole yllättävää, sillä 1960-luvulla nuorisotyön tehtäväksi oli valtakunnallisella tasolla määritelty kasvatuksellinen ja sopeuttava toiminta.⁸⁰ Tämän lisäksi 1960-luvulla suurin osa suomalaisnuorista kaipasi vapaa-ajan kontrolloimista.⁸¹ Tämä on kuitenkin saattanut johtua myös siitä, että suurin osa nuorista oli tottuneita kontrolliin, eivätkä he osanneet ajatella muun kaltaista vapaa-ajan viettoa.

---

⁷⁵ Nt/ultk kunnan nuorisojärjestöille 19.3.1965, kirjeiden toisteet; Pirkkalan kunnan nuoriso-, urheilu- ja raittiusvalvojan toimintaseloste vuodelta 1965, vuosikertomusten toisteet, Pka.

⁷⁶ Pirkkalan kunnan nuorisotyö- ja urheilulautakunnan toimintasuunnitelma syyskaudelle 1961, ptk 11.10.1961 60 §, Pka.

⁷⁷ Telemäki 1999, 37.

⁷⁸ Nt/ultk ptk 4.1.1962 9 §, Pka.

⁷⁹ Nieminen 1995, 214–215.

⁸⁰ Aalto 1971 a, 227.

⁸¹ Taipale 1971, 159.

Ensimmäisessä vuosikertomuksessaan nuorisotyö- ja urheilulautakunta piti uuden lautakunnan toiminnan alkua lupaavana. Erityisesti nuorisotyö-, urheilu- ja raittiusohjaajan viran vakinaistamisella nähtiin luodut hyvät edellytykset pitkäjänteiselle kunnalliselle nuorisotyölle. Virkaan oli nimetty nuoriso-ohjaaja Mikkonen. Urheilutoimen järjestämät nuorten harjoitus-, valmennus-, neuvonta-, ja kilpailutilaisuudet kunnan eri osissa olivat erittäin suosittuja. Näissä tapahtumissa urheilupaikoilla ja leikkikentillä järjestetyissä tilaisuuksissa pelattiin vaihtelevia pelejä, leikittiin, järjestettiin urheilukilpailuja, uimaopetusta sekä oppitunteja. Uimakoulut jatkoivat kesäisin toimintaansa vanhaan malliin. Kilpaurheilulajeissa lentopallolla oli suuri rooli Pirkkalassa, sillä vuonna 1961 useampi joukkue kunnasta pelasi sekä Suomen että TUL:n mestaruussarjoissa. Yksittäisiä pelaajia pelasi jopa kansainvälisissä kilpailuissa.⁸²

Urheilulautakunnan 1940–50-luvulla harjoittama aktiivinen rakentamispolitiikka näkyi Pirkkalassa, sillä vuonna 1961 lautakunta piti harrastus- ja urheilutoiminnan edellytyksiä kunnassa hyvinä. Valmistuneiden koulujen salit olivat parantaneet sisäliikuntamahdollisuuksia. Ennen uusien koulujen rakentamista urheilutoiminta oli painottunut voimakkaasti ulkotiloihin. Toimintansa suurimmaksi uhkaksi nuorisotyö- ja urheilulautakunta koki Pirkkalan sijainnin Tampereen kaupungin läheisyydessä. Kaupungin paheiden pelättiin leviävän myös Pirkkalan puolelle. Lautakunta päättikin ensimmäisen vuosikertomuksensa sanoihin: ” -- *Näiden velvoitteiden ja vaikeuksien voittaminen on tavoitteenamme pyrkiessämme kunnan ja vapaiden järjestöjen yhteistyön avulla ohjaamaan nuoria terveisiin ja hyviin vapaa-ajan harrastuksiin.*”⁸³

Yhdistelmälautakunta kantoi huolta Pirkkalan nuorison tilasta. Tämä kävi ilmi, kun lautakunnan jäsen **Väinö Nieminen** esitti huolensa nuorison huonosta kielenkäytöstä Haikan urheilukentällä. Lautakunta päätyi siihen, että paikallisten urheilutilaisuuksien järjestäjien puoleen olisi käännyttävä asiassa ja vaadittava parempaa valvontaa ja ohjausta tilanteen parantamiseksi.⁸⁴ Vuoden 1961 talvella Pirkkalan Viri lähetti lautakunnalle kirjeen, jossa se esitti huolensa

⁸² Nuorisotyö- ja urheilulautakunnan toiminnasta 1961, vuosikertomusten toisteet, Pka.

⁸³ Ibid.

⁸⁴ Nt/ultk ptk 29.5.1961 40 §, Pka.

lisääntyvään nuorison ”epäterveeseen vapaa-ajan käyttöön”. Epäterveellä vapaa-ajalla Viri lienee tarkoittanut rikollisuuden kasvua ja siveellisyyskäsitteen höltymistä, mitä pidettiin yleisenä ongelmana 1960-luvun alun Suomessa. Virin kirje kuvastaa hyvin sitä kaksinaisroolia, mikä nuorisolla on aikuisten silmissä ollut: nuoriso on toisaalta nähty vaaraksi kansakunnalle, mutta toisaalta se on myös nähty kansakunnan tulevaisuuden luoja. ⁸⁵

Viri ehdotti, että lautakunta järjestäisi nuorisojärjestöjen edustajille sekä muille asiasta kiinnostuneille yhteisen neuvottelutilaisuuden, jossa pohdittaisiin nuorison vapaa-ajan käytön järjestämistä aiempaa paremmaksi. ⁸⁶ Nuorisotyö- ja urheilulautakunta ryhtyikin toimeen asiassa. Ensi töikseen se lähetti nuorisotoimintaa järjestäville järjestöille kyselylomakkeen, jossa kyseltiin parannusehdotuksia nuorisotoimintaan. Monen järjestön toiveissa oli saada lisää sisätiloja käyttöön nuorisotyötä varten. Tarvetta 60-luvulla Suomessa yleistyneelle jengitoiminnalle ei kuitenkaan nähty, joten tilanne kuvasti enemmän todennäköisesti yleistä huolta nuorison vapaa-ajan vietosta kuin akuuttia nuoriso-ongelmaa. Osa urheiluseuroista näki tilanteen ratkaisuksi uuden urheilukentän rakentamisen mahdollisimman nopealla aikataululla. ⁸⁷

Vuonna 1962 Pirkkalan nuorisokysymys oli jälleen esillä, kun nuorisotyö- ja urheilulautakunta ja raittiuslautakunta järjestivät yhteisen kokouksen kunnan alueella toimivien nuorisojärjestöjen edustajille. Käydyn keskustelun jälkeen osanottajat totesivat seuraavaa:

[N]uorisopulmat Pirkkalassa samoja, kuin 30 vuotta sitten. Kuitenkin nuoriso parempaa kuin aikaisemmin. Poikkeuksena vain pienempi osa nuorisoa, jota tuojotetaan.

Tämän lisäksi nuorisolle toivottiin tutustumista luontoon, nuorisotoimipaikkojen lisäämistä sekä vastuuta vanhemmille kotikasvatusta lisäämällä. ⁸⁸ Keskustelun virittämät kommentit ovat varsin mielenkiintoisia. Valitettavasti ei käy ilmi, millä tavoin ”nuorisopulmat” olivat vuonna 1962 samoja kuin 30-luvulla. Todennäköisesti tällä kuitenkin viitattiin järjestöihin kuulumattomien nuorten vapaa-ajan viettoon. Järjestöjen ulkopuolelle jääneiden nuorten aktivoiminen olikin

⁸⁵ Nieminen 1995, 235, 410.

⁸⁶ Pirkkalan Viri ry nt/ultk:lle 6.12.1961, saapuneet kirjeet, Pka.

⁸⁷ Saapuneet tiedustelulomakkeet 1962, saapuneet kirjeet, Pka.

⁸⁸ Nt/ultk:n yhteisesti järjestämä neuvottelukokous kunnan alueella toimivien nuorisojärjestöjen edustajille 17.5.1962 2 §, lautakuntien yhteisten kokousten pöytäkirjat, Pka.

tärkein syy siihen, miksi kunnallisessa nuorisotyössä alettiin järjestää myös omaa toimintaa, eikä vain tuettu taloudellisesti nuorisojärjestöjä.⁸⁹ Erityisen mielenkiintoinen oli myös kommentti nykyisen nuorison ”paremmuudesta” aikaisempaan nähden. Tällä varmasti viitattiin nuorison raittiisiin ja urheilullisiin elämäntapoihin. Kaikesta päätellen Pirkkalassa ei ollut akuuttia nuoriso-ongelmaa 1960-luvun alussa.

Nuorisotoimen järjestämistä uusista aktiviteeteista nuorison elokuva- ja peli-illat osoittautuivat erityisen suosituiksi. Tapahtumia järjestettiin paikallisessa ”*Taiston talossa*”. Tapahtumien sisältö kuvastaa hyvin tuon ajan nuorisotyön ihanteita, sillä tilaisuuksien oli määrä olla ”täysipainoisia ja opettavaisia”. Tapahtumiin osallistui keskimäärin 250 nuorta. Myös raittiustoiminta liittyi oleellisesti tapahtumiin. Tapahtumiin oli usein pyydetty asiantuntijoita, urheilijoita sekä muita vastuuntuntoisia henkilöitä esitelmöimään muun muassa tupakan vaaroista. Tilaisuuksissa noudatettiin kolmea sääntöä:

1. Lakki pois sisälle tullessa
2. Tupakointi kielletty (sisällä)
3. Kiroamisesta, tai muusta sopimattomasta käytöksestä, suoritetaan kahden minuutin rangaistus ulkona.⁹⁰

Mielenkiintoista säännöissä on, että vaikka tapahtumissa esitelmöitiin tupakoinnin vaarallisuudesta, oli tupakointi kiellettyä ainoastaan sisätiloissa. Ulkona polttamista ei sitä vastoin ollut kielletty. Toisaalta on muistettava, että 1960-luvulla tupakointiin suhtauduttiin yleisellä tasolla positiivisesti, eikä nuorten tupakointia pyritty estämään, vaikka sitä saatettiinkin paheksua.⁹¹ Silti, tupakoinnin salliminen – vaikkakin salin ulkopuolella – on varmasti saattanut esitelmät tupakoinnin vaarallisuudesta outoon valoon. Säännöistä ei myös käynyt ilmi, millainen rangaistus sopimattomasta käytöksestä seurasi.

---

⁸⁹ Jokinen 1990, 13.

⁹⁰ Nt/ultk:n toimintasuunnitelma vuosille 1962–63. Nuorisotyön osuus lautakunnan toiminnasta, toimintasuunnitelmat, Pka.

⁹¹ Hakkarainen 2002, 168.

Nuorisotyössä valistava ote säilyi 1960-luvun alussa vahvana. Pirkkalassa järjestettiin muun muassa liikenneopetuskilpailuja yhdessä koulujen ja liikkuvan poliisin kanssa. Lautakunta välitti kouluille korvaukset liikenneaiheisia elokuvia. Kunnan kouluille oli suoritettu vuonna 1961 kaikki kunnan koululaiset käsittävä liikennekilpailu. Lautakunta järjesti myös nuorisolle kirjoituskilpailun aiheesta: ”Mitä vapaa-ajan harrastuksia toivoisit järjestettävän, kunnassa toimivien nuorisojärjestöjen ja kunnan nuorisolautakunnan toimesta?” Kirjoituskilpailun avulla lautakunnan oli myös mahdollista saada selville, millaiset aktiviteetit nuorisoa kiinnostivat. Lautakunta oli valmistautunut myös mahdolliseen nuorisotyöttömyyteen rakentamalla omakotitalon nuorison voimin opetusmielessä. Rakentamisen ohella suunnitelma sisälsi myös oppitunteja ja opiskelua aiheesta. Paikalliset eri alojen asiantuntijat toimivat opetustehtävissä ja tukivat hankkeen toteuttamista.⁹²

Nuorisotoimen järjestämien henkisten kilpailuiden perimmäinen tarkoitus oli eri alojen harrastuksen lisääminen kunnan alueella. Henkisten kilpailujen lajit kuuluivat ”hyviin harrastuksiin”, joiden avulla nuoret pyrittiin sosiaalistamaan yhteiskuntaan.⁹³ Tässä vaiheessa Pirkkalan nuorisotyö oli vielä hyvin ylhäältä ohjattua ja sopeuttavaa. Myös valtakunnallisesti vielä 1960-luvulla nuorisotyöntekijöiden mielestä heidän työnsä keskeisimpiä tarkoituksia oli ”pitää nuoret pois kaduilta”.⁹⁴ Henkisissä kilpailuissa itse kilpailu muita osallistujia kohtaan koettiin tärkeäksi, sillä tarkoituksena oli löytää myös sijajärjestys voittajasta lähtien, vaikka kilpailijoiden esitystaito ei tätä edellyttäisi.⁹⁵ Kilpailun todennäköisesti toivottiin edesauttavan nuorten kasvamisessa työteliäiksi kansalaisiksi. 1940- ja 50-luvun kasvatusihanteet elivät siis vielä 1960-luvun alussa vahvoina Pirkkalassa. Yleisesti kunnallisessa nuorisotyössä oli 1960-luvulla siirrytty ajatusmalliin, jossa nuoret nähtiin aktiivisina kansalaisina ja heidän oma äänensä pääsi paremmin kuuluviin.⁹⁶ Vuoden 1963 viimeisessä kokouksessa lautakunta päätti kovan arvostelun jälkeen poistaa henkisten kilpailujen kilpailuvaatimukset ja kiinnittää enemmän

⁹² Nt/ultk:n toimintasuunnitelma vuosille 1962–63. Nuorisotyön osuus lautakunnan toiminnasta, toimintasuunnitelmat, Pka.

⁹³ Mäki-Kulmala 1987, 107.

⁹⁴ Aalto 1971 a, 238.

⁹⁵ Nt/ultk ptk 17.4.1962 18 §, Pka.

⁹⁶ Telemäki 1999, 37.

myönteistä huomiota kilpailijoihin.⁹⁷ Muutos kuvastaa laajemmasta määrin 1960-luvulla hiljalleen muuttunutta käsitystä nuorisosta, jonka mukaan nuoriso alettiin hiljalleen nähdä voimavarana, eikä enää vain välitilana lapsuuden ja aikuisuuden välissä.

Nuorisotyö- ja urheilulautakunta jakoi tukea nuoriso- ja urheiluseurojen lisäksi myös erilaisille kerhoille, kuten esimerkiksi näytelmäkerhoille. Lautakunnan taloustilanne oli parempi kuin 1950-luvulla, ja tukea voitiin jakaa yhä useammille tahoille. Perinteisen urheilutoiminnan lisäksi lautakunta kehotti lisäämään ”kuntourheilutoimintaa”, josta oli saatu positiivisia kokemuksia.⁹⁸ Muutos 1940- ja 50-luvun toimintaan oli selkeä ja kuvasti muutosta kansallisessa liikuntakasvatuksessa: enää urheilun rooli ei ollut yhtä korostunut kuin aiemmin, vaan sen rinnalle oli tullut kuntoliikunnan käsite. Nyt uudeksi tavoitteeksi oli tullut väestön aktiivinen omaehtoinen liikunta.⁹⁹

Nuorisotyö- ja urheilulautakunnan tarkoituksena oli järjestää aktiviteetteja nimenomaan oman kunnan asukkaille. Tämä kävi hyvin ilmi, kun lautakunta hylkäsi urheiluseura Pallo-62 ry:n anomuksen Killon kentän käyttämiseen vuonna 1962. Lautakunta perusteli ratkaisuaan sillä, että kentän ensimmäisenä käyttövuonna ei vuoroja tule jakaa vieraspaikkakuntalaisille, koska kentän liiallisesta käytöstä voi aiheutua vaurioita kentän ruohopeitteelle.¹⁰⁰

Suomessa 1960-luvun puolivälissä valtio ja kunnat alkoivat aktiivisesti puuttua käytännön liikuntatoiminnan edellytysten luomiseen.¹⁰¹ Näin kävi myös Pirkkalassa, jossa liikuntapaikkojen rakentaminen oli ollut voimakasta jo 1940-luvulta lähtien. 1960-luvulla nuorisotyö- ja urheilulautakunta esittikin usein toiveita urheilupaikkojen kunnostamisista. Lautakunta esitti seuroille toiveen, että nämä informoisivat lautakunnan jäseniä urheilupaikkojen rakentamiseen ja

---

⁹⁷ Nt/ultk 13.12.1963 40 §, Pka.

⁹⁸ Ibid 24 §; nt/ultk kunnan urheiluseuroille 20.5.1963, kirjeiden toisteet, Pka.

⁹⁹ Vasara 1992 a, 421.

¹⁰⁰ Nt/ultk ptk 23.4.1963 17 §, Pka.

¹⁰¹ Hentilä 1992, 356.

kunnostamiseen liittyvien seikkojen suhteen. Uusista urheilulaitoksista lautakunta kiirehti sisäurheilupaikkojen ja uimalaitosten rakentamista. Etenkin sisäurheilupaikkojen osalta tilanne Pirkkalassa oli huono. Tämän vuoksi seuroille oli tarjolla vain vähän sisäliikuntavuoroja.¹⁰² Kuntourheiluinnotus oli sen sijaan varsin voimakasta Pirkkalassa 1960-luvulla. Tämä tieto otettiin innostuksella vastaan nuorisotyö- ja urheilulautakunnassa.¹⁰³

Vuoden 1964 aikana tapahtui merkittävä käänne kunnan nuorisotyön toiminnassa. Nuorisotyö- ja urheilulautakunta oli ollut pitkään harmissaan siitä, että paikalliset nuorisjärjestöt olivat olleet passiivisia tapahtumien järjestämisissä, ja pääasiallinen vastuu oli siten jäänyt lautakunnalle. Nyt tilanteeseen oli kuitenkin tullut muutos, ja kentältä oli oltu yhä enemmän yhteydessä lautakuntaan päin, kun aiemmin liikenne oli ollut yksisuuntaista. Muutos aiheutti lautakunnassa suunnittelu- ja toimistotyön lisääntymistä sekä varsinaisen kenttätöiden vähenemistä. Samana vuonna myös muutaman hiljaisemman vuoden jälkeen urheilutoiminta osoitti kunnan alueella elpymisen merkkejä. Tämä näkyi muun muassa vapaaehtoistoiminnan sekä toimitsijatehtävien lisääntyneessä suosiossa sekä vuoden 1964 Pirkkalan ympärihiihdon osanottajaennätyksenä (408). Tämän lisäksi palloilulajeissa osanottajamäärät kasvoivat ja sarjasijoitukset paranivat.¹⁰⁴ Syy toiminnan aktivoitumiseen oli epäilemättä suurten ikäluokkien nuoret, jotka elivät nuoruuttaan 1960-luvun puolivälissä.

Vuonna 1965 nuorisotyö- ja urheilulautakunta nosti kokouksessaan esille kysymyksen yhteistoiminnasta kunnan sosiaalilautakunnan kanssa nuorisorikollisuuteen liittyvissä asioissa. Lautakunta päätti toimia yhteistyössä sosiaalilautakunnan kanssa vähentääkseen nuorisorikollisuutta ja siihen liittyviä tekijöitä alueelta.¹⁰⁵ Vieläkään ei Pirkkalassa nähty aiheelliseksi varsinaisen jengi- tai erityisnuorisotyön aloittamista.

---

¹⁰² Nt/ultk ptk 1.10.1964 39 §, Pka.

¹⁰³ Nt/ultk ptk 10.11.1964 47 §, Pka.

¹⁰⁴ Pirkkalan kunnan nuoriso-, urheilu- ja raittisuohjaajan toimintaseloste ajalta 1.1.–31.12.1964; nt/ultk:n toimintakertomus vuodelta 1964, vuosikertomusten toisteet, Pka.

¹⁰⁵ Nt/ultk ptk 23.3.1965 22 §, Pka.

1960-luku oli kunnallisen nuorisotyön kasvun aikaa. Pirkkalassa nuorille suunnattu nuorisotyö ja liikuntakasvatus laajensivat yhä tarjontaansa. Kesällä 1965 uutena aktiviteettina järjestettiin liikennekilpailu nuorisolle. Myös henkisten kilpailujen lajitarjontaa laajennettiin. Uusia lajeja vanhojen rinnalle olivat selostus ja tietokilpailu.¹⁰⁶ Henkisten kilpailujen suosion innostamana lautakunta esitti ajatuksen nuorisoviikon järjestämisestä, jonka yhtenä osana olisivat juuri kunnan henkiset kilpailut.¹⁰⁷ Vuonna 1967 nuorisotarjonta parani edelleen, kun lautakunta järjesti uutena tapahtumana laulukilpailun 9–11-vuotiailla tytöille ja pojille.¹⁰⁸ Jo aikanaan urheilulautakunnan harjoittama ja nuorisotyö- ja urheilulautakunnan jatkama määrätietoinen työ urheilupaikkojen rakentamiseksi ja kunnostamiseksi palkittiin vuonna 1966, kun Hämeen läänin urheilulautakuntien tilaisuudessa Pirkkalan kunnalle myönnettiin ainoana kuntana läänissä diplomi ”hyvin hoidetuista ja tarkoituksenmukaisista” urheilupaikoista.¹⁰⁹

Vuonna 1966 nuorisoleirejä puolestaan järjestettiin peräti kuusi. Kaikki leirit oli järjestetty vapaaehtoisten nuorisojärjestöjen toimesta. Tämä oli osoitus vapaaehtoisen kenttätöiden suosion lisääntymisestä. Vuosi 1967 oli Pirkkalassa urheilullisesti todella menestyksenkäs: lentopallossa saavutettiin ensimmäinen TUL:n mestaruus, jalkapallossa maakuntasarjanousu, Pirkkalan ympärihiihdossa ennätysosanottajamäärä ja kansanhiihtojen osanottajamäärän nousi ensimmäistä kertaa yli 4000. Näiden lisäksi nuorten kiinnostus yleisurheilua ja suunnitusta kohtaan lisääntyi ja kuntaan perustettiin uusi hiihtoseura, *Pirkkalan Hiihtäjät*.¹¹⁰ Hyvät harjoittelupaikat olivat pienen paikkakunnan suuren menestyksen taustalla. Nuorisotyö- ja liikuntalautakunta saikin olla erittäin tyytyväinen siihen työhön, mitä se oli tehnyt paikallisten urheiluseurojen eteen.

Vuonna 1967 nuorisotyö- ja urheilulautakunta otti käsittelyyn ehdotuksen lautakuntien yhdistämisestä vapaa-aika tai kulttuurilautakunnaksi. Lautakunta ei puoltanut liittymistä. Kieltäytymistään se perusteli sillä, ettei urheilutoiminta sovi ajateltuun yhteislautakuntaan, koska

¹⁰⁶ Pirkkalan kunnan henkiset kilpailut 1966, kirjeiden toisteet, Pka.

¹⁰⁷ Nt/ultk ptk 29.3.1966 20 §, Pka.

¹⁰⁸ Nt/ultk ptk 9.5.1967 35 §, Pka.

¹⁰⁹ Nt/ultk ptk 7.6.1966 46 §, Pka.

¹¹⁰ Pirkkalan kunnan nuoriso-, urheilu- ja raittiusohjaajan toimintaseloste ajalta 1.1.–31.12.1967, vuosikertomusten toisteet, Pka.

”urheilu on selvästi erottuva ala ja vaatii mukaansa myös innostunutta tuntemusta ja kenttätoimintaakin.” Tämän lisäksi nuorisotyön taholla oli valmisteilla laki, joka takaisi myös nuorisotyölle valtionavun ja vaatisi samalla asianomaisen lautakunnan toimintaa sillä nimikkeellä.¹¹¹

Nuorisotoiminta vilkastui Pirkkalassa 1960-luvulla ja vuonna 1966 lautakunta piti tilannetta siltä osin hyvänä. Lautakunnan suurin huoli oli nuorisotoimen parissa toimivien pätevien henkilöiden löytäminen. Tilanteen parantamiseksi lautakunta järjesti leirinohjaajakurssin.¹¹² Huoli pätevien nuoriso-ohjaajien löytämisestä oli ymmärrettävä, koska samaan aikaan nuorison harrastusedellytykset sekä puitteet harrastuksille olivat parantuneet. Yksi nuorisotoiminnan edellytysten paranemiselle olivat lisääntyneet kirjoitukset pitäjänlehdessä, joissa käsiteltiin nuorisotoiminnan puutteita. Tätä kautta myös nuorisotyö- ja urheilulautakunta sai tietoa kehityskohteista.¹¹³

Sisäliikuntatilojen vähäinen määrä nousi jälleen esille, kun nuorisotyö- ja urheilulautakunta julkaisi Pirkkalan kunnan urheilulaitosten rakentamissuunnitelman vuosille 1966–76. Sisäurheilupaikkojen puutetta pidettiin suunnitelmassa urheilulaitosten suurimpana puutteena. Lautakunta ehdottikin keski- ja kansakoulun voimistelu- ja palloilusalin rakentamista suurelle käyttäjäjoukolle.¹¹⁴

Vuoden 1967 syksyllä lautakunta siirsi uimaopetusmenoerän liikuntatyön puolelta nuorisotyön puolelle, koska tällä tavoin se oli mahdollista saada valtionavun piiriin tulevan nuorisotyölain nojalla.¹¹⁵ Vaikka nuoriso- ja urheilutoiminta Pirkkalassa oli lisääntynyt selvästi 1960-luvulla, oli nuorisotyö- ja urheilulautakunta huolissaan hiihtämisen arvostuksen ja suosion alenemisesta.

---

¹¹¹ Nt/ultk ptk 9.5.1967 31 §, Pka.

¹¹² Nt/ultk kunnan nuorisojärjestöille 27.4.1966, kirjeiden toisteet, Pka.

¹¹³ Pirkkalan kunnan nuoriso-, urheilu- ja raittiusohjaajan toimintaseloste vuodelta 1966, vuosikertomusten toisteet, Pka.

¹¹⁴ Pirkkalan kunnan urheilulaitosten rakentamissuunnitelma vuosille 1966–76, kirjeiden toisteet, Pka.

¹¹⁵ Nt/ultk ptk 26.9.1967 50 §, Pka.

Lautakunta ottikin kunnan kouluihin yhteyttä kysyen näiltä mitä ne voisivat tehdä hiihtoharrastuksen kehittämisen suhteen.¹¹⁶ Huoli hiihtämisen arvostuksen ja suosion alenemisesta vaikuttaa erikoiselta, sillä Pirkkalan ympärihiihdossa oli juuri rikottu osanottajaennätys. Ehkä tässä tapauksessa on enemmän kyse siitä, että lautakunta pelkäsi muiden suosittujen talvilajien, kuten jääkiekon, syrjäyttävän hiihdon tyystin tulevaisuudessa. Mahdollista on myös, että ympärihiihdon osanottajista suuri osa edusti kokeneempaa kaartia nuorten ollessa vähemmistössä. Lautakunnan yhteydenotolla kouluihin saattoi kuitenkin olla vaikutusta, sillä Pirkkalan ympärihiihdon osallistujaennätys rikottiin jälleen vuonna 1968. Hiljattain perustetulla hiihtoseuralla oli varmasti oma vaikutuksensa tässä asiassa. Vuosi 1968 oli lautakunnalle tärkeä myös siinä mielessä, että silloin paikallislehti *Pirkkalaisessa* avattiin tiedotuskanava, jonka kautta lautakunta ja sekä seurat ja järjestöt pystyivät ilmoittamaan tulevista tapahtumista.¹¹⁷

3.2 Kohti hyvinvointivaltiota

Vuonna 1969 lautakunta lähestyi kunnanhallitusta kirjeellä, jossa se esitti huolensa urheilun ja vapaaehtoistyön arvostuksen vähenemisestä Pirkkalassa. Esimerkiksi liikennekilpailutoimintaan ei saatu tarpeeksi osanottajia.¹¹⁸ Lautakunta ehdotti vuoden 1970 talousarvioon korotusta urheiluseurojen määrärahoihin siten, että nuorisotyö- ja urheilulautakunta voisi maksaa 10 markan iltakorvauksen jokaiselle vähintään kerran viikossa säännöllistä urheilu- ja nuorisotoimintaa ohjaavalle henkilölle.¹¹⁹ Lautakunnan ehdotuksen taustalla oli muutamaa vuotta aiemmin kummunnut huoli nuoriso-ohjaajien vähäisestä määrästä. Lautakunta varmasti pelkäsi, ettei uusia ohjaajia enää vastaisuudessa saataisi, mikäli korvauksia ei kohotettaisi. Kunnanhallitus hyväksyi ohjauskorvauksen maksamisen.¹²⁰

¹¹⁶ Nt/ultk kunnan kouluille Da 1–8/1967, kirjeiden toisteet, Pka.

¹¹⁷ Nuoriso-, urheilu- ja raittiusohjaajan toimintaseloste ajalta 1.1.–31.12.1968, vuosikertomusten toisteet, Pka.

¹¹⁸ Nt/ultk:n toimintakertomus vuodelta 1969, vuosikertomusten toisteet, Pka.

¹¹⁹ Nt/ultk kh:lle 9.9.1969, kirjeiden toisteet, Pka.

¹²⁰ Kh ptk 30.11.1968 & 26.11.1969, Pka.

1960-luvun loppu oli suomalaisessa yhteiskunnassa suunnitteluoptimismin aikaa.¹²¹ Kunnissa tämä näkyi aktiivisena liikuntapaikkojen suunnitteluna ja rakentamisena, niin myös Pirkkalassa. Syksyllä 1969 nuorisotyö- ja urheilulautakunta julkaisi urheilulaitosten rakentamis- ja kunnostamissuunnitelman vuosille 1970–76, jonka tavoitteina oli rakentaa: uimapaikka sekä urheilukenttä Toivioon, valaistu hiihto- ja kuntoradan, uimahalli ja keskusurheilukentän. Lisäksi lautakunta vaati, että sisäliikuntatiloja lisättäisiin.¹²² Vuonna 1970 Pirkkalan alueella oli 12 paikkaa, jossa nuorison oli mahdollista kokoontua. Lautakunta piti tilannetta hyvänä, sillä nuorisotilojen puute oli ollut kunnan alueella ongelma jo pitkään. Jokaisella paikalla järjestettiin myös jokailtaista toimintaa.¹²³ Nuorisotilojen lisääntyminen kuvastaa kunnallisen nuorisotyön muuttunutta asemaa Suomessa, sillä 1960-luvun puolivälissä kunnallinen nuorisotyö sai yhteiskunnallisen tunnustuksen ja nuorisotyön asema vahvistui myös valtionhallinnossa.

Kunnallisen nuorisotyön kehitys tulee nähdä osana Suomen hyvinvointiprojektia, jonka suojissa erityisesti 1960- ja 1970-luvulla toteutettiin joukko valtiojohtoisia ja kuntaorganisaation toteuttamia hyvinvointipalveluja.¹²⁴ Pirkkalassa hyvinvointiprojekti näkyi 1960–70-luvun vaihteessa lisääntyneissä määrärahoissa ja laajentuneissa tiloissa. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että Pirkkalan kunta otti hoitaakseen aikaisemmin kansalaisten ja järjestöjen toimesta järjestettyjä toimintoja. Vuonna 1971 lautakunta myönsi rahaa kahdelle uudelle kerholle: valokuvaus- sekä moottorikerholle.¹²⁵ Lisääntyneiden määrärahojen johdosta nuorisotyö- ja urheilulautakunta pystyi tukemaan kunnan nuoriso- ja urheilutoimintaa hyvin, sillä useampana vuotena se hyväksyi kaikki esitetyt määräraha-anomukset urheiluseurojen ja nuorisojärjestöjen toivomalla tavalla. Ainoastaan urheiluseura Pirkkalan Pirkat joutui usein tyytymään havittelemaansa pienempään avustukseen.¹²⁶

---

¹²¹ Itkonen 1996, 223.

¹²² Pirkkalan kunnan nuorisotyö- ja urheilulautakunnan 18.9.1969 yksimielisesti ajoittama urheilulaitosten rakentamis- ja kunnostussuunnitelma vuosille 1970–1976, kirjeiden toisteet, Pka.

¹²³ Nt/ultk:n toimintakertomus 1970, vuosikertomusten toisteet, Pka.

¹²⁴ Nieminen 1995, 409.

¹²⁵ Nt/ultk ptk 25.8.1971 66–67 §, Pka.

¹²⁶ Esim. Nt/ultk ptk 21.4.1970 23–24 §, Pka.

Vaikka Pirkkala oli sivussa 1960–70-lukujen opiskelijaradikalismilta, lisääntyivät nuorison demokratiavaatimukset 1970-luvun alussa. Kuten muualla Suomessa,¹²⁷ myös Pirkkalassa nuoret halusivat 1970-luvun alussa osallistua enenevässä määrin yhteiskunnallisiin asioihin. Vuonna 1971 Pirkkalan nuorten keskustelupiiri lähetti lautakunnalle julkilausuman koskien nuorison vapaa-ajan tiloja. Keskustelupiiri totesi, että Pirkkalan kunta Tampereen naapurina tulee kehittymään nopeasti, ja tällöin myös nuorison määrä tulee absoluuttisesti kasvamaan. Tämän vuoksi nuorison tilantarve ja viihtyvyys tulisi ottaa paremmin huomioon. Keskustelupiiri vaati lautakunnalta kokonaisvaltaisen nuorisopolitiikan edistämistä. Keskustelupiiri ehdotti, että avoimien ovien nuorisotoiminta erotettaisiin kansalaisopiston piiristä. Lopuksi nuoret vielä toivoivat, että kanssakäyminen nuorten ja kunnan päättäjien välillä lisääntyisi, ja että nuoria kuultaisiin mahdollisimman paljon heitä itseään koskevissa asioissa.¹²⁸ Vaatimus oli oikeutettu, sillä Pirkkalan nuorisotyö oli jäänyt jälkeen kansallisesta tasosta. Tämä näkyi selkeimmin siinä, että kunnan harjoittama nuorisotyö oli edelleen varsin ylhäältä käsin ohjattua.

Nuorisoasiaa pyrittiin selvittämään kunnassa vuonna 1972, kun Pirkkalan kansalaisopisto järjesti kunnallisen nuorisopolitiikan seminaarin 13.–14.4. Seminaari käsitteli muun muassa kunnallisen nuorisopolitiikan suunnittelua ja nuorison voimavarojen inventointia.¹²⁹ Kyseinen seminaari kuvastaa osaltaan muutosta yleisessä suhtautumisessa nuorisoon. Ilmeisesti tässä vaiheessa kunnassa huomattiin sen nuorisotyön jääneen jälkeen valtakunnallisesta tasosta.

1960-luvun loppu oli Suomessa otollista aikaa kuntoliikunnalle, jonka kansanterveydellinen vaikutus oli tullut tunnustetuksi myös valtion elinten ja poliitikkojen taholta.¹³⁰ Pirkkalassa kuntourheilun ja vapaa-ajanvieton merkkitapahtuma vuonna 1971 oli Reipinniemen virkistysalueen käyttöön otto. Alueella oli sauna, valaistu hiihto- ja kuntorata, jääkiekkoradat keskuskoululle ja Kirkonkylän koululle sekä kuntosali keskuskoululle. Alueen valvonnasta vastasi urheiluseura Pirkkalan Viri. Viri ei ollut täysin tyytyväinen alueen järjestelyistä ja valitti

---

¹²⁷ Aalto 1971 b, 24.

¹²⁸ Nuorten keskustelupiiri nt/ultk:lle 18.3.1971, saapuneet kirjeet, Pka.

¹²⁹ Pirkkalan kansalaisopisto nt/ultk:lle 27.3.1972, saapuneet kirjeet, Pka.

¹³⁰ Juppi 1995, 230.

niistä kirjeessään nuorisotyö- ja urheilulautakunnalle. Uimarannalla ei esimerkiksi ollut wc-tiloja, alueella ei ollut isoja roskalaatikoita, saunan pukuhuonetiloissa ei ollut lattiakaivoa, minkä vuoksi lattia lainehti usein vedestä. Parannusehdotusten lisäksi Viri toivoi, että henkilöt, jotka toimivat vapaa-aikanaan nuorison parissa, saisivat korvausta uhraamastaan vapaa-ajasta. Viri vetosi siihen, että näin toimittiin Kansalaisopistossa aikuisten vetämisen suhteen. Viri totesi, että sama pitäisi ulottaa myös nuorisotoimintaan, koska nuorisokasvatus on aikuiskasvatusta tärkeämpää. Seura ehdotti, että lautakunta voisi valvoa, ettei korvausta vapaa-ajasta maksettaisi turhaan. Viri näki tässä ehdotuksessa erittäin positiivisena seikkana sen, että tällöin nuorisotyö- ja urheilulautakunta joutuisi lähemmin tekemisiin nuorison ja urheilun kanssa. Viri uskoi tämän toimivan myös toisinpäin.¹³¹

Nuorisotyö- ja urheilulautakunta teki vuonna 1972 eräänlaisen tilinpäätöksen lautakunnan 11-vuotisen toiminnan tuloksista. Lautakunta oli sitä mieltä, että urheilun ja vapaa-ajan eteen tehty työ kunnan alueella on tuottanut selvästi tulosta. Vuoden 1972 merkittävänä saavutuksina urheilupuolella voi pitää ympärihiihdon ja uimakoulujen hyvää osanottoa, Reipinniemen virkistysalueen suurta suosiota (9 640 kävijää), voittoa muutaman vuoden tauon jälkeen Lempäälästä kuntaottelussa sekä joukkue- että yksilöurheilijoiden saavuttamia voittoja. Urheilussa saavutettu menestys oli herättänyt tiedotusvälineiden kiinnostuksen ja Pirkkalan kunta oli täten saanut positiivista julkisuutta. Näiden lisäksi keskuskoulun kiekkoradalle oli saatu vaatimukset täyttävät valot ja kuntosalin kävijämäärä oli vakiintunut hyvälle tasolle. Edellisenä vuotena hyväksytty ohjauskorvaus nuoriso- ja urheilujärjestöissä vapaaehtoistyötä tekeville tuotti selvästi tulosta, sillä vuoden 1972 aikana järjestettiin yli 1 000 ohjattua tilaisuutta kunnan alueella. Sosiaalitoimiston ja poliisin mukaan samana aikana pikkurikkeet ja muut vahingonteot vähenivät puoleen.¹³² Nuorisotyö- ja urheilulautakunnalla oli täysi syy pitää toimintaansa hyvin onnistuneena.

Vuosina 1961–1972 lautakunnan järjestämä urheilutarjonta laajeni Pirkkalassa. Laajentuneen tarjonnan ansiosta urheilu oli kunnassa erittäin suosittua ja kunnan urheilijat saavuttivat

¹³¹ Pirkkalan Viri ry nt/ultk:lle 11.10.1971, saapuneet kirjeet, Pka.

¹³² Nt/ultk:n toimintakertomus vuodelta 1972, vuosikertomusten toisteet, Pka.

menestystä kansallisella tasolla. Suurin ongelma urheilu- ja liikuntaharrastusten harjoittamisessa oli sisäliikuntatilojen vähäinen määrä, vaikka tilanne oli hieman parantunut koulujen rakentamisten myötä. Yhteislautakunnan toimiaikana suurin muutos aiempaan urheilutoimintaan oli kuntoliikunnan tuleminen urheilun rinnalle. Kuntoliikunnan nousu liittyi muutokseen kansallisessa liikuntakasvatuksessa. Kuntoliikunnasta tulikin erittäin suosittua Pirkkalassa ja sen edellytykset paranivat huomattavasti Reipinniemen virkistysalueen käyttöönoton myötä. Hyvien toimintaedellytysten luominen oli yhä ykkösprioriteetti lautakunnalle. Lautakunta suhtautui edellytysten luomiseen vakavasti ja loi kunnianhimoisia liikuntapaikkasuunnitelmia.

Yhteislautakunnan toiminnan aikana myös kunnallisen nuorisotyön kirjo laajeni Pirkkalassa huomattavasti. Toiminnan laajentumiseen vaikutti nuorten lisääntynyt määrä. 1960-luvulla suuriin ikäluokkiin kuuluvat viettivät nuoruusvuosiaan. Samaan aikaan kunnallisessa nuorisotyössä yhä useammat nuoret pyrittiin saamaan mukaan nuorisotoimintaan. Toiminnan ulkopuolelle jääneitä nuoria pidettiin mahdollisena riskiryhmänä. Koska osa nuorista jäi aina nuorisojärjestötoiminnan ulkopuolelle, oli Pirkkalan nuorisotyön järjestettävä omaa toimintaa, jolla nuoret saatiin sosiaalistettua yhteiskuntaan. Vaikka toiminnan kirjo laajeni, henkinen ilmapiiri pysyi samankaltaisena kuin ennen: tavoitteena oli yhä nuorten sopeuttaminen ja kontrollointi ”hyvien harrastusten” avulla. Nuorista itsestään lähtöisin suuntautuvaa ohjelmaa ei järjestetty.

Taloudellisesti katsottuna yhteislautakunnan kausi oli hyvä. 1960-luvulla kunnallinen nuorisotyö sai yhteiskunnallisen tunnuksen ja nuorisotyön määrärahat kasvoivat. Erityisen merkittävä tekijä nuorisotyön kannalta oli 1960–70-luvulla käynnistynyt hyvinvointiprojekti, mikä lisäsi entisestään nuorisotyöhön suunnattuja rahoja. Vuosina 1961–1972 myös nuorisojärjestöt aktivoituivat Pirkkalassa. Nuorisotyön kohentunut taloudellinen tilanne varmasti osaltaan lisäsi nuorisojärjestöjen aktivoitumista. Lisääntyneet määrärahat näkyivät siinä, että lautakunta pystyi jakamaan avustuksia yhä useammalle järjestölle ja korvaamaan nuorisojärjestöjen leirikustannukset kokonaisuudessaan.

4. Nuorisolautakunta 1972–1992

Kansainvälisyyskasvatus kokeilu keväällä 1973. Kuvassa oppilaat Pertti Kuusjärvi ja Matti Grönberg. PM 99:4, luokka 3.3, valokuvat, kult.ltk, Pka.

4.1 Vuoden 1972 nuorisotyölaki ja Pirkkalan nuorisolautakunnan perustaminen

Vuonna 1972 säädettiin Suomessa nuorisotyölaki. Laki oli kunnalliselle nuorisotyölle erittäin merkittävä, sillä sen mukaan jokaisessa kunnassa oli oltava nuorisolautakunta, jonka tehtävänä on asetuksessa säädetyllä tavalla huolehtia nuoritoimikunnan tukemisesta ja kehittämisestä. Uuden lain perusteella valtio korvasi enintään 40 % uuden lautakunnan menoista kuntien kantokykyluokituksen perusteella. Voimaan laki astui 1.7.1972. Nuorisotyö- ja urheilulautakunta esitti kunnanhallitukselle kokouksessaan 18.4.1972, että se ryhtyisi toimenpiteisiin vähintään

viisijäsenisen nuorisolautakunnan perustamiseksi kuntaan. Nykyisen nuorisotyö- ja urheilulautakunnan tehtäväkenttä oli jaettava uudelleen, jotta Pirkkalan kunta saisi kaiken mahdollisen hyödyn irti uuden lain tarjoamista mahdollisuuksista.¹³³

Pirkkalan kunnanvaltuusto käsitteli asiaa kokouksessaan 5.6.1972 ja päätti:

- 1) perustaa kuntaan nuorisolautakunnan ja valita siihen 5 jäsentä ja 5 henk.koht. varajäsentä ja määrätä yhden ltk:n pj:ksi kuluvan vuoden loppuun saakka
- 2) muuttaa nuorisotyö- ja urheilulautakunnan liikuntalautakunnaksi, joka toimii entisessä kokoonpanossa 1972 loppuun saakka
- 3) perustaa kuntaan nuorisotyölautakunnan alaisen A 17 palkkaluokkaan kuuluvan nuorisosihteerin pääviran, jonka haltijalta vaaditaan Tampereen yliopistossa suoritettu nuorisotyöntutkinto tai muu virkaan soveltuva koulutus ja sen ohella käytännön kokemusta kunnallisessa nuorisotyössä, ja jonka viranhaltijan kunnanhallitus saa valita nuorisolautakunnan lausunnon saatuaan viran hakijoista
- 4) muuttaa nuoriso-, urheilu- ja raittiusohjaajan viran liikuntalautakunnan ja raittiuslautakunnan alaiseksi urheilu- ja raittiussihteerin viraksi entisin palkkaeduin sekä siirtää muutettavan viran nykyisen haltijan liikuntaneuvoja Reijo Mikkosen uuden viran vakinaiseksi haltijaksi 1.7.72 alkaen
- 5) määrätä urheilu- ja raittiussihteerin Reijo Mikkosen hoitamaan myös nuorisosihteerin virkaan kuuluvat tehtävät kunnes ko. virka saadaan täytetyksi
- 6) kehoittaa nuorisolautakuntaa ja liikuntalautakuntaa valmistelemaan ehdotuksensa lautakuntien uusiksi johtosäännöiksi sekä osallistumaan omalta osaltaan vireillä olevaan kunnanviraston johtosäännön vapaa-aikatointa koskevien määräysten uusimisen valmisteluun sekä
- 7) jättää nuoriso- ja liikuntalautakuntien tehtäväksi yhteistoiminnassa ehdotuksen tekemisen nuoriso- ja urheilutoimintaan varattujen määrärahojen jaosta lautakuntien kesken sekä välttämättömiksi osoittautuvien lisämäärärahojen myöntämisestä lautakuntien toimintaan 1.7.72 alkaen.¹³⁴

Laki paransi huomattavasti Pirkkalan kunnallisen nuorisotyön edellytyksiä, sillä itsenäinen nuorilautakunta pääsi paneutumaan nuorisoasioihin huomattavasti syvällisemmin kuin aiempi yhdistelmälautakunta, jonka toiminnassa urheilu vei vähintään puolet ajasta. Lain sisällöstä paistoi voimakkaasti läpi hyvinvointiprojektin henki. Vuoden 1972 laki voi pitää yhtenä

¹³³ Laki kuntien nuorisolautakunnista ja kuntien nuorisotyöhön annettavasta valtioneuvoston päätöksestä 117/1972; nt/ultk ptk 18.4.1972 3 §, Pka.

¹³⁴ Kv ptk 5.6.1972 24 §, Pka.

tärkeimmistä yksittäisistä tapahtumista Pirkkalan kunnallisen nuorisotyön historiassa. Lain myötä nuorisotyön resurssit paranivat huomattavasti, ja nuorisotyö kasvoi Pirkkalassa 1970-luvulla uusiin mittasuhteisiin alun taloudellisista vaikeuksista huolimatta.

4.2 Toiminnan haasteet: resurssipula ja nuorisotilojen vähyys

1970-luvun alussa Pirkkalan kuntaa vaivasi nuorisotilojen puute. Asian tiedosti myös vastaperustettu nuorisolautakunta, joka parhaansa mukaan pyrki parantamaan tilannetta. Erityisesti lautakuntaa askarrutti Kyöstin alueen nuorisotilakysymys. Kyöstin alueen päärakennuksessa olevat nuorisotilat olivat siirtymässä päiväkodin käyttöön ja nuorisotilojen käyttö oli loppumassa kokonaan. Nuorisolautakunta esitti vuonna 1972 kunnanhallitukselle, että se saisi pitää ko. tilat, koska lautakunnalle ei ollut osoitettu muita tiloja Kyöstin alueelta. Asia ei edennyt nuorisolautakunnan toivomalla tavalla, mutta vuonna 1973 kunnanhallitus antoi nuorisolautakunnalle luvan käyttää Kyöstin päiväkotitalosta vapautuneita tiloja siihen saakka, kun päiväkotia laajennetaan.¹³⁵ Lautakunta ei ollut lukuisista anomuksistaan huolimatta onnistunut saamaan lisätiloja käyttöönsä. Tämän lisäksi kunnan tilat olivat erittäin rajoitetut sekä lähes poikkeuksetta varattuina urheiluseurojen käyttöön. Tämän vuoksi syksystä 1974 lähtien käyttäjien oli varattava tilat kirjallisella varauksella.¹³⁶

Nuorisolautakunnan toinen suuri ongelma oli sama kuin nuorisotyölautakunnalla oli ollut 1950-luvulla: puute määrärahoista. Vuoden 1973 öljykriisi vaikeutti tilannetta entisestään. Kunnanhallitus pyrki voimakkaasti leikkaamaan uuden lautakunnan määrärahoja verrattuna sen edeltäjän saamiin määrärahoihin nähden.¹³⁷ Esimerkiksi vuonna 1974 järjestöjen ohjaustyöhön varattua määrärahaa oli varattu vain 1 665 mk. Nuorisosihteeri **Rauno Pentin** mukaan tällä summalla ei ollut mahdollista korvata järjestöjen tekemää ohjaustyötä edes kohtuullisesti. Tässä tapauksessa on vielä otettava huomioon, että summa oli jaettava yhdeksän järjestön kesken. Määrärahojen leikkaamista voi pitää erittäin yllättävänä, sillä vuoden 1972 nuorisotyölaki oli

---

¹³⁵ Nltk kh:lle 19.10.1972; kh ptk 3.10.1973 27 §, Pka.

¹³⁶ Nltk nuorisojärjestöille 5.6.1974, kirjeiden toisteet, Pka.

¹³⁷ Nltk ptk 23.11.1972 7 §, Pka.

juuri parantunut kunnallisen nuorisotyön voimavaroja huomattavasti valtion mukaantulon myötä.¹³⁸ Pirkkalan tilanne kertoo joko kunnanjohtoon täysin välinpitämättömästä suhtautumisesta kunnalliseen nuorisotyöhön tai siitä, ettei uuden lain tarjoamista mahdollisuuksista oltu tietoisia. Jälkimmäiseen vaihtoehtoon uskomisen on vaikeaa.

Nuorisotoiminta kunnan alueella oli kuitenkin erittäin aktiivista, mikä ilahdutti nuorisolautakuntaa. Useiden anojien määrä johti siihen, että jokainen järjestö sai vain hyvin pienen summan määrärahaa. Jakoperusteina toimivat ohjaukset, osanottajien määrä sekä ohjaustoiminnan laatu.¹³⁹ Pirkkalan kunnassa tilanne oli edelleen sama kuin aiemmin: urheilu- ja liikuntaseurat nauttivat huomattavasti nuorisojärjestöjä suuremmasta (rahallisesta) arvostuksesta. Samana vuonna liikuntalautakunnalla oli jakaa 5 200 mk ohjaukskorvauksia.¹⁴⁰

1970-luvulla hyvinvointiprojektiin liittyen valtio ja kunnat alkoivat puuttua voimakkaasti nuorten ryhmätoimintaan.¹⁴¹ Käytännössä lisääntynyt kontrolli tarkoitti sitä, että kunta alkoi itse järjestää ohjelmia, joita nuorisojärjestöt olivat aiemmin järjestäneet. Pirkkalassa tämä näkyi muun muassa vuotuisen hiihtoretken järjestämisenä Lappiin. Tämän lisäksi lautakunta järjesti nuorisolle aktiviteetteja tanssikursseista teatteriesityksiin.¹⁴² Nuorisolautakunnan järjestämistä vuotuisista tapahtumista tärkein oli tammikuussa järjestetty *Pirkkala-viikko*. Vuonna 1972 Pirkkalan kunnan 50-vuotisjuhlavuonna Pirkkala-viikko oli erityisen merkityksellinen.¹⁴³ Vuoden 1972 loppupuoliskolla alettiin Pirkkalan kunnassa tehdä nuorisopoliittista tutkimusta yhteistyössä Tampereen yliopiston kanssa. Tutkimuksen kohteena olivat 15–24-vuotiaat nuoret. Tutkimus suoritettiin kyselytutkimuksena lomakkeiden 10 %:n satunnaisotannalla. Tutkimuksen

¹³⁸ Esimerkiksi vuodesta 1973 vuoteen 1979 mennessä nuorisolautakuntien käyttökustannukset kasvoivat reaalisesti yli kaksinkertaisiksi ja valtionosuuskin lähes kaksinkertaistui. Nieminen 1995, 367.

¹³⁹ Nltk nuorisojärjestöille 31.12.1974, kirjeiden toisteet, Pka.

¹⁴⁰ Lltk ptk 16.12.1974 3 §, Pka.

¹⁴¹ Puuronen 2003, 388.

¹⁴² Nuoriso-ohjaajan toimintakertomus 1972, vuosikertomusten toisteet; nltk 28.2.1973, kirjeiden toisteet; nltk Da 18–43/1978, kirjeiden toisteet, Pka.

¹⁴³ Nltk nuorisojärjestöjen edustajille 18.10.1972, kirjeiden toisteet, Pka.

tarkoituksena oli selvittää kunnan suhtautumista nuoriinsa. Samalla saataisiin tietoa siitä, miten ja mihin suuntaan nuorisotoimintaa tulisi kehittää.¹⁴⁴

Tutkimus valmistui vuonna 1973. Tutkimuksesta selvisi muun muassa, että pirkkalaisnuorilla oli heikot mahdollisuudet oman asunnon hankkimiseen. Suurin osa nuorista olisi asunut mieluiten pientaloissa, mutta taloudellisista syistä joutuivat usein asumaan kerrostaloissa vuokralla. Nuorisolautakunta ehdotti tutkimuksen pohjalta suunnittelulautakunnalle, että kunta rakentaisi lisää vuokra-asuntoja, mutta välttäisi samalla suurten vuokra-asuntoalueiden muodostumista. Tutkimus osoitti myös, että erityisesti pojille oli tärkeää järjestää kesätyöpaikkoja, sillä työttömyys korreloi positiivisesti lisääntyvän ilkeivallan kanssa. Nuorisolautakunta ehdotti muille lautakunnille nuorten palkkaamista kesäksi. Niukalla budjetilla operoineella nuorisolautakunnalle ei ilmeisesti ollut itsellään rahkeita palkata nuoria kesäksi töihin.¹⁴⁵ Nuorisolautakunnan ehdotuksesta välittyi 1970-luvulle tyypillinen nuorisopoliittisen¹⁴⁶ ajattelutavan idea, jonka mukaan nuorisotyö tulisi muuttaa yhteiskuntapoliittiseksi toiminnaksi, jonka avulla nuorten elinoloja ja kasvumahdollisuuksia parannettaisiin kaikilla elämänalueilla.

Vuonna 1972 nuorisolautakunta järjestikin kyselyn nuorille näiden toiveharrastuksista. Kyselyyn vastasi 135 nuorta. Eniten nuoret toivoivat disko-toimintaa kunnallisten nuorisotilojen lisäksi. Nuorisosihteri **Helena Lehtonen** käsitti diskon suosion seuraavalla tavalla: ”*Tälläinen toiveiden yhdenmukaisuus johtuu ehkä murrosiän aiheuttamien tekijöiden lisäksi jonkinlaisesta nuorten passiivisuudesta.*” Muita toivottuja harrastuksia olivat teatteri, retkeily, urheilu, elokuvakerho sekä tanhutoiminta. Näiden lisäksi myös ulkomaanmatkoja toivottiin.¹⁴⁷ Lehtosen kommentista käy ilmi tuolle ajalle yleinen huoli nuoria passivoivista aktiviteeteista.¹⁴⁸ Vaikka nuorisosihterin ajattelusta paistaa yhä läpi arvottava suhtautuminen nuorten kiinnostuksen

---

¹⁴⁴ Nltk ptk 30.10.1972, Pka.

¹⁴⁵ Liite 1 nltk ptk 31.1.1974, Pka.

¹⁴⁶ Klassikkoteoksessa 1970-luvun nuorisopolitiikka Kari Rantalaiho määritteli nuorisopolitiikan olevan ”niitä yhteiskunnan toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on edistää nuorten kehittymistä itseään toteuttaviksi ja yhteiskuntaa hyödyttäväksi ihmisiksi. Rantalaiho 1969, 14.

¹⁴⁷ Nltk kunnan nuorisojärjestöille 4.12.1972, kirjeiden toisteet, Pka.

¹⁴⁸ Siurala 1980, 61.

kohteisiin, oli selvä muutos aiempiin vuosikymmeniin kuitenkin tapahtunut. Nuorisopoliittinen tutkimus ja nuorille suunnattu kysymys kuvastavat muutosta, joka Pirkkalan nuorisotyössä oli käynnistynyt 1970-luvulla: nyt nuoria kuunneltiin ja nuoria toimintaa ohjattiin nuorten toiveiden mukaisesti. Nyt kunnan nuorisotoiminta oli aidosti nuorille suunnattua, ja nuoret otettiin huomioon aktiivisina toimijoina. Tässä tapauksessa Pirkkala oli hieman jäljessä kansallista kehitystä, sillä yleisesti suhde nuorisoon kunnallisessa nuorisotyössä oli muuttunut edellisellä vuosikymmenellä. Osittain muuttunutta suhtautumista kuvasti myös nuorisolautakunnan keväisin julkaisema erittäin laaja esite kesätoimintamahdollisuuksista. Huolella laaditussa esitteessä nuoriso oli otettu huomioon heterogeenisena ryhmänä, sillä edustettuina olivat monet erilaiset kesätapahtumat, jotta esite puhuttelisi nuorisoa mahdollisimman laajasti.¹⁴⁹ Pirkkalan kaltaisessa pienessä kunnassa esite oli nuorisolle varmasti erityisen tärkeä, sillä se sisälsi tietoa tapahtumista, joiden järjestämisestä ei nuorisolla välttämättä muuten olisi ollut tietoa.

4.3 Poliittisuus ja kansainvälisyys keskeisessä osassa lautakunnan toiminnassa

Poliittisen nuorisoliikkeen voimakkain kasvukausi sijoittui 1970-luvulle. Kasvuun vaikutti osaltaan vuoden 1972 nuorisotyölain mahdollistamat avustukset.¹⁵⁰ Myös Pirkkalassa poliittisten nuorisojärjestöjen toiminta oli erittäin aktiivista 1970-luvulla. 1970-luvun poliittinen ilmapiiri ja lisääntynyt kiinnostus kansainväliseen nuorisotoimintaan alkoi näkyä myös Pirkkalan nuorisolautakunnan toiminnassa. Vuoden 1973 merkittävin tapahtuma ajoittui kesälle, kun nuorisolautakunta sai vieraita Saksasta schweinfurtilaisen poliittisten nuorten tanssiryhmän saapuessa Pirkkalaan esiintymään.¹⁵¹ Tanssiryhmän vierailu ei sujunut ongelmitta, sillä Tampereen seudulla ei sijainnut edullisia nuorten retkeilymajoja, jollaisissa saksalaisvieraat olisivat halunneet yöpyä. Schweinfurtilaisryhmä piti jopa viisi markkaa vuorokaudelta maksavaa majoitusta liian kalliina. Tämän lisäksi he pitivät majapaikkaansa olosuhteiltaan puutteellisena. Tämä aiheutti nuorisolautakunnalle erittäin paljon hankaluuksia järjestelyiden kannalta. Nuorisolautakunta päätti varata myös seuraavalle vuodelle määrärahan kansainväliseen

---

¹⁴⁹ Nltk ptk 7.6.1974 60 §, Pka.

¹⁵⁰ Nieminen 2002, 157.

¹⁵¹ Nltk Kangasalan, Nokian ja Ylöjärven nuorisolautakunnille 7.3.1973, kirjeiden toisteet, Pka.

toimintaan, mutta päätti suhtautua varauksella länsisaksalaisiin nuorisoryhmiin.¹⁵² Vaikka tanssiryhmän vierailun aiheuttamat erikoisjärjestelyt olivat varmasti tosiasia, saattoi niiden merkitys ylikorostua nuorisolautakunnan kertomuksissa. Muutoin lautakunta tuskin olisi leimannut kaikkia länsisaksalaisryhmiä tämän schweinfurtilasryhmän vuoksi. Poliittisesti aktiiviselle 1970-luvulla poliittinen nokittelu oli yleistä yhteiskunnan monilla eri sektoreilla, eikä nuorisolautakunta ei muodostanut tässä asiassa poikkeusta.

Saksalaisen poliittisen tanssiryhmän vierailun lisäksi kansainvälisyys oli muutenkin tärkeässä roolissa nuorisolautakunnan toiminnassa. Tämä ei ole yllättävää, sillä kansainvälisyys-aate oli hyvin suosittua 1970-luvun alussa. Erityisen kiinnostunut nuorisolautakunta oli saamaan ulkomaisen opetusministeriön tai valtion nuorisoneuvoston vieraita sosialistisista maista sekä Pohjoismaista. Toiminnan poliittinen aspekti oli siis selvästi esillä lautakunnan esittämässä toiveissa. Lautakunta piti kansainvälistä toimintaa äärimmäisen tärkeänä ja toivoi opetusministeriöltä apua kansainvälisen toiminnan kehittämiseksi. Erityisesti lautakunta toivoi vierailuiden, näyttelyiden ja matkojen järjestämistä sekä kurssimateriaalia.¹⁵³

Vaikka vielä nuorisotyölain voimaantulon jälkeen nuorisolautakunnan taloudellinen tilanne oli tiukka, kehittyi kunnallinen nuorisotyö voimakkaasti Pirkkalassa 1970-luvulla. Osoituksena tästä vietettiin 19.10.–26.10.1975 nuorisolautakunnan järjestämää nuorisoviikkoa. Poliittisille nuorisojärjestöille viikko oli merkittävä, sillä nuorisoviikolla järjestöjen oli mahdollista tuoda toimintaansa esille kaikin mahdollisin tavoin. Henkisiä kilpailuja ei 1970-luvulla enää sillä nimellä järjestetty, mutta erinäiset taidetapahtumat kuuluivat oleellisena osana lautakunnan järjestämiin ohjelmiin. Näissä tapahtumissa kilpailtiin usein lausunnassa, näyttelemisessä ja kirjoittamisessa.¹⁵⁴ Nuorten taidetapahtumat eivät 1970-luvulla jääneet politiikan läpitukenveduuden ulkopuolelle. Esimerkiksi, kun valittiin parasta näytelmää läänin taidetapahtumaan Pirkkalaa edustamaan, oli esityksen yhteiskunnallinen kantaaottavuus yksi osa arviointikriteereistä.¹⁵⁵ Nuorisoviikon lisäksi lautakunta järjesti myös poliittisille

¹⁵² Nltk ptk 23.8.1973 5 §, Pka.

¹⁵³ Nltk opetusministeriön nuorisotoimistolle 29.12.1973, kirjeiden toisteet, Pka.

¹⁵⁴ Nltk nuorisojärjestöille 25.3.1975, kirjeiden toisteet, Pka.

¹⁵⁵ Nltk 1976 Maija Mustajärvelle, kirjeiden toisteet, Pka.

nuorisojärjestöille vuosittain tilaisuuden, jossa järjestöt saivat esitellä toimintaansa peruskoulun yhdeksäsluokkalaisille.¹⁵⁶ Tämä oli oiva tapa saada nuoriso kiinnostumaan nuorisotyöstä.

Vuonna 1977 Pirkkalan kunta yhdessä Ylöjärven, Lempäälän ja Kangasalan kanssa pyrki saamaan itselleen ystävyyskunnan Neuvostoliitosta. Saman vuoden elokuussa Pirkkalassa vietettiin Suomen ja Neuvostoliiton nuorison ystävyysfestivaaleja. Festivaalit olivat nuorisolautakunnan toiminnassa merkittävässä roolissa aina 1980-luvun loppuun saakka. Lautakunta valitsi festivaaleille osallistuvat nuoret ja parantuneiden taloudellisten resurssien myötä tuki myös taloudellisesti heidän matkakustannuksiaan.¹⁵⁷ Nuorisolautakunta toivoi ystävyyskuntahankkeen onnistuvan, sillä sen mielestä ystävyyskuntatoiminta on parhaimmillaan rikasta, monipuolista ja virikkeitä antavaa ja se koskettaa juuri nuorisoa.¹⁵⁸ Ystävyystoiminta nuorisoseurojen ja Neuvostoliiton välillä johti myös vuoden 1977 lokakuussa nuorisoviikon yhteydessä mahdollisuuteen osallistua viikonloppumatkalle Leningradiin. Nuorisolautakunta tuki matkaa taloudellisesti siten, että kunkin osallistujan matkan hinta täysihoitoineen oli maksimissaan 150 mk. Kukin järjestö sai nimetä matkalle 1–2 lähtijää.¹⁵⁹ Kansainvälinen nuorisomatkailu koettiin tärkeäksi tekijäksi rauhanomaisessa kehityksessä.¹⁶⁰ Ystävyyskunnan hankkiminen Neuvostoliitosta ei onnistunut lukuisista yrityksistä huolimatta.

4.4 Tilaongelma hellittää, talous yhä tiukalla

Nuorisolautakunnan taloudellisen tilanteen kohentuminen näkyi myös positiivisena kehityksenä nuorisotilojen suhteen. Kyöstin kerhotalon rakentaminen aloitettiin loppuvuodesta 1976, ja tilat saatiin valmiiksi helmikuussa 1978.¹⁶¹ Uusissa tiloissa järjestettiin nuorten iltoja keskiviikkoisin.

¹⁵⁶ Nltk nuorisojärjestöille 4.2.1975, kirjeiden toisteet, Pka.

¹⁵⁷ Esim. nltk ptk 12.3.1987 4 §, Pka.

¹⁵⁸ Nltk:n kirje 1977, kirjeiden toisteet, Pka.

¹⁵⁹ Nltk nuorisojärjestöille 1977, kirjeiden toisteet, Pka.

¹⁶⁰ Nltk nuorisojärjestöille Da 350–374/1977, kirjeiden toisteet, Pka.

¹⁶¹ Nltk nuorisojärjestöille 1976, kirjeiden toisteet; nltk Da 18–43/1978, kirjeiden toisteet, Pka.

Kerran kuussa perjantaisin Kyöstin kerhotalolla järjestettiin tapahtumia lapsille.¹⁶² Tämän jälkeen nuorisolautakunnalla oli hallinnassaan kolme nuorisotilaa: Kyöstin kerhotila, Killossa nuorisotilat päiväkodin yhteydessä sekä Loukonlahdessa 120 m² kerhotilat. Loukonlahden tilat olivat selvästi suurimmat, sillä Killossa tilaa oli 55 m² ja Kyöstissä vain 40 m². Lautakunta piti tärkeänä nuorison maineen sekä myös oman työnsä arvostuksen kohottamista. Lautakunta muistuttikin järjestöjä nuorisotilojen siivoamisesta niiden käytön jälkeen. Erityisen tärkeänä lautakunta piti siistejä nuorisotiloja sen vuoksi, että ”*epäsiistit nuorisotilat antavat aseita niille voimille, jotka vastustavat nuorisolle hankittuja tiloja.*” Lautakunta siteerasi vielä kirjeessään nuorisojärjestöille kirjailija **Uolevi Nojosta**, joka oli maininnut nuorisosta seuraavaa: ”*Nuoriso on monille meidän kulttuurissamme, jos ei paha, niin ainakin epäilyttävä sana.*”¹⁶³

Nuorisolautakunnan saamien avustusten määrä ei ollut täysin vastannut sen tarpeita. Lautakunta totesi kuitenkin toimintansa olevan terveellä pohjalla. Kunnan avustus oli lautakunnan toiminnasta noin 30–50 %. Hyvinvointivaltion rakentaminen alkoi näkyä yhä voimakkaammin Pirkkalan nuorisotyössä lautakunnan roolin korostumisena, sillä ohjattujen tilaisuuksien määrä nuorisotoiminnassa oli kasvanut vuonna 1976 yli 30 % edellisestä vuodesta.¹⁶⁴ Vuonna 1977 tupakkalain voimaantulo asetti nuorisotyölle uusia velvoitteita, sillä lain myötä nuorisotilat kuuluivat tupakanpolttokiellon piiriin. Samana vuonna vaikea taloudellinen tilanne aiheutti nuorisolautakunnalle päänvaivaa. Lautakunta tiedosti vaikean tilanteen vaikuttavan voimakkaasti nuoriin ja heidän olosuhteisiinsa. Tämän vuoksi nuorisojärjestöjen oli pystyttävä toimimaan nuorten hyväksi enemmän kuin tavallisesti.¹⁶⁵ Lautakuntaa kuitenkin ilahdutti se, että vaikeasta taloudellisesta tilanteesta huolimatta nuorisojärjestöjen toiminta oli vuosi vuodelta vilkastunut. Pääosin sen vuoksi, että järjestöt olivat onnistuneet hankkimaan itselleen rahoitusta.

Nuorisolautakunnalla oli tärkeä rooli nuorten työllistämisessä, sillä se pyrki palkkaamaan kesäisin nuoria niin paljon, kuin sen määrärahat antoivat mahdollisuuksia. Lautakunta palkkasi

---

¹⁶² Nltk ptk 31.8.1978 4 §, Pka.

¹⁶³ Nltk nuorisojärjestöille 2.11.1976, kirjeiden toisteet, Pka.

¹⁶⁴ Nltk nuorisojärjestöille 20.12.1976, kirjeiden toisteet, Pka.

¹⁶⁵ Nltk nuorisojärjestöille 1977, kirjeiden toisteet, Pka.

joka kesäksi nuorisotyö-harjoittelijan. Etusijalla valinnassa olivat Pirkkalan kunnan opiskelijat. Tämän lisäksi lautakunta palkkasi uimaopettajia. Usein uimaopettajia palkattiin viisi kesää kohden.¹⁶⁶ Vaikka nuorisotoiminta oli lisääntynyt Pirkkalassa koko 1970-luvun ajan, piti nuorisolautakunta tärkeänä järjestöjen toiminnan ja sisällön jatkuvaa laajentamista. Lautakunta koki, että muutoin nuorisotyö ei pystyisi kilpailemaan massaviihteen kanssa. Ohjaajatoiminnan kehittäminen koettiin toiminnan kehittämisen kannalta erityisen tärkeäksi. Vasta tämän jälkeen uusien jäsenten hankinnan katsottiin olevan mahdollista.¹⁶⁷ Pirkkalassa kunnallisen nuorisotyön ja järjestötoiminnan välillä ilmennyt ristiriitoja missään vaiheessa, vaan näiden välinen toiminta oli erittäin sopuisaa. Erimielisyyksiä ei tullut edes määrärahojen jakamisessa poliittisten nuorisojärjestöjen kesken.

Vuoden 1979 talousarviossaan nuorisolautakunta lisäsi järjestöavustuksia huomattavasti samalla tinkien muista toiminnoistaan. Lautakunta perusteli tätä sillä, että nuorisojärjestöjen toiminta oli aktivoitunut vuosi vuodelta Pirkkalassa ja Hämeessä ylipäätään, ja nuorisojärjestöjen avustamiseen varatut määrärahat olivat jääneet jälkeen maan keskiarvosta merkittävästi.¹⁶⁸ Vuoden 1979 lopulla laskettiin järjestöjen jäsenmäärät. Selvisi, että nuorisojärjestöissä oli toiminut yli 400 nuorta ja urheilujärjestöissä noin 700 nuorta. Kun huomioon otettiin vielä seurakunnan järjestämä toiminta, selvisi, että pirkkalaisnuorista yli puolet osallistui ohjattuun toimintaan. Nuorisotoiminnan suurta suosiota ei voi pitää suurena yllätyksenä, sillä nuorisolautakunnan järjestämä toiminta oli erittäin monipuolista.¹⁶⁹ Tämän lisäksi lautakunta pyrki koko ajan kehittämään tarjontaansa. Osoituksena tästä nuorisolautakunta järjesti vuonna 1979 uutena tapahtumana Pirkkalan pop-yhtyeiden katselmuksen.¹⁷⁰ Vaikka pirkkalalaisnuorten järjestöaktiivisuutta voi pitää hyvänä, jäivät luvut silti valtakunnallisesta keskiarvosta, sillä koko maan 10–24-vuotiaista nuorista peräti 65 % kuului vähintään yhteen järjestöön.¹⁷¹

---

¹⁶⁶ Nltk nuorisojärjestöille 15.3.1978, kirjeiden toisteet, Pka.

¹⁶⁷ Nltk nuorisojärjestöille 2.6.1978, kirjeiden toisteet, Pka.

¹⁶⁸ Nltk nuorisojärjestöille Da 354–372, kirjeiden toisteet, Pka.

¹⁶⁹ Nltk nuorisojärjestöille Da 384–407/1979, kirjeiden toisteet, Pka.

¹⁷⁰ Nltk ptk 14.3.1979 5 §, Pka.

¹⁷¹ Nieminen 2002, 160.

Kokonaisuudessaan 1970-luku oli Pirkkalassa voimakasta kasvun aikaa kunnallisessa nuorisotyössä. Kasvun mahdollisti vuoden 1972 nuorisotyölaki, jonka myötä nuorisolautakunnasta tuli pakollinen elin kunnassa ja sen taloudelliset edellytykset kehittyivät. Pirkkalassa toiminta lain jälkeen käynnistyi kuitenkin tahmeasti, sillä alkuvuosina lautakunta kärsi pienistä määrärahoista. 1970-luvulla nuorisotoiminnan laajuus ja volyymi kasvoivat suuresti Pirkkalassa. Suuri kasvuun vaikuttanut tekijä oli hyvinvointivaltioprojekti, jonka myötä kunnan rooli (nuoriso)toiminnan järjestäjänä korostui. Myös suhtautuminen nuoriin muuttui: yhdessä Tampereen yliopiston kanssa tehty nuorisopoliittinen tutkimus ja lautakunnan nuorille teettämä toiveharrastuskysely osoittivat, että nuoria kuunneltiin kunnassa ja heidän toiveistaan välitettiin. Oman värinsä 70-luvun kunnalliselle nuorisotyölle Pirkkalassa antoi myös toiminnan politisoituminen ja kansainvälisyyden korostaminen nuorisotyössä. Vuosikymmenen loppupuolella parantuneiden resurssien myötä myös kunnat nuorisotilat kohenivat. Lautakunnan parantuneesta taloudellisesta tilanteesta kertoi myös se, että 1970-luvulla sillä oli varaa palkata nuoria kesätöihin, ja siten edistää Pirkkalan nuorison asemaa.

4.5 Nuorisotyö 1980-luvulla

Vuonna 1980 Pirkkalan kunnanvaltuusto teki nuorisotyön kannalta merkittävän päätöksen, kun se sai sovittua, ettei Kyöstin kerhotilojen käytön osalta peritä vuokramaksua nuorisojärjestöiltä.¹⁷² Samana vuonna nuorisotoiminnan edellytyksiä parannettiin perustamalla nuorisokahvila *Mesta* kuntakeskukseen. Kahvila oli avoinna kolmena iltana viikossa. Tavoitteena oli pitää osallistumisen kynnyks mahdollisimman matalana.¹⁷³ Viimeistään nuorisokahvilan perustamisen myötä siirryttiin Pirkkalan kunnallisessa nuorisotyössä aikaan, jossa tarkoituksena ei ollut sopeuttaminen vaan nuorten kasvun turvaaminen. Nuorisokahvilan myötä käynnistyi Pirkkalassa myös nuorten itsensä organisoima nuorisotoiminta, jollaista aiemmin ei ollut harjoitettu. Nuorisokahvilatoiminnan kaltainen avoin toiminta oli yleistynyt Suomessa 1970-luvulla kunnallisen nuorisotyön kasvun myötä. Toisin kuin monissa muissa kunnissa, Pirkkalassa nuorisojärjestöt eivät suhtautuneet negatiivisesti avoimeen toimintaan.

¹⁷² Nltk:n järjestökirje 25.7.1980, kirjeiden toisteet, Pka.

¹⁷³ Nltk nuorisojärjestöille 2.6.1980, kirjeiden toisteet; nltk ptk 22.5.1980 8 §, Pka.

Nuorisojärjestöjen nuiva suhtautuminen avoimeen toimintaan perustui pelkoon siitä, että nuoret valitsisivat avoimen toiminnan järjestön toiminnan sijasta.¹⁷⁴

1970- ja 1980-luvulla kansallisessa nuorisotyössä arvostettiin yleisiä kasvatustavoitteita, jollaisina pidettiin mm. humanismia ja rauhaa.¹⁷⁵ Samoja teemoja arvostettiin myös Pirkkalan nuorisolautakunnassa, jonka toiminnassa erityisesti rauhan puolesta toimiminen korostui. Rauhan aate näkyi selvästi monissa lautakunnan järjestämässä tapahtumissa. Toiminnalle oli siis selvä poliittinen aspekti. Lautakunta totesi vuoden 1981 ilahuneena, että rauhan puolesta tapahtuva toiminta on lisääntymässä ympäri maailmaa. Lautakunta kannusti nuorisojärjestöjä seuraavalla tavalla:

--- [K]aikki toivo ei ole mennyt niin kauan kuin nuoriso ei ole tässä asiassa apaattista. Tehkäämme oma osamme, vaikka pienikin.

Pirkkala-viikolla järjestettiin samana vuonna *Rauhan puolesta* -tilaisuus, jonka tuotto meni Unicefille. Yksi tilaisuuden keskeisimmistä teemoista oli ydinaseeton Pohjola. Lautakunta toivoi nuorisojärjestöjen osallistuvan keskusteluihin ja ottavan kantaa asioihin.¹⁷⁶ Vuonna 1981 vietettiin myös YK:n aseidenriisuntaviikkoa. Tapahtuma huomioitiin Pirkkalassa lukuisin eri tapahtumin.¹⁷⁷

1980-luvulla kunnan järjestämä toiminta vahvistui ja monipuolistui entisestään 70-luvun vastaavasta. Osoituksena tästä lautakunta järjesti muun muassa retkiä Seinäjoen Provinssiin. Lautakunta rahoitti matkaa siten, että osallistujalle jäi maksettavaa 10 mk.¹⁷⁸ Tärkeä syy kunnallisen nuorisotyön vahvistumiseen 1980-luvulla oli poliittisten nuorisojärjestöjen merkityksen väheneminen samaan aikaan.¹⁷⁹ Perinteisten leirien ja tapahtumien lisäksi nuorisolautakunta pyöritti edelleen myös erinäisiä kerhoja. Vuosien varrella lautakunta järjesti

¹⁷⁴ Silvennoinen & Nieminen 2002, 49.

¹⁷⁵ Nieminen 1995, 395–396.

¹⁷⁶ Nltk nuorisojärjestöille 4.11.1981, kirjeiden toisteet, Pka.

¹⁷⁷ Nltk nuorisojärjestöille 7.10.1981, kirjeiden toisteet, Pka.

¹⁷⁸ Nltk:n kesätoimintaa 1981, toimintasuunnitelmat, Pka.

¹⁷⁹ Silvennoinen & Nieminen 2002, 37.

mm. moottori-, elektroniikka- ja shakkikerhon. Oleellisesti lautakunnan toimintaan kuuluivat myös avoimien ovien päivät nuorisotiloissa. Päiviä järjestettiin kerran viikossa ja lapsille kerran kuussa. Tapahtumat sisälsivät elokuvien katsomista, satunäytelmiä, juhlia ja tanssia. Toimintaan osallistui viikoittain 70–150 nuorta.¹⁸⁰

Nuorisolautakunnan yksi merkittävimmistä kesätapahtumista oli vuotuinen työleiri Reipinniemessä. Nuorille suunnattu leiri kesti neljän päivän ajan. Leirin tapahtumat ajoittuivat päiväaikaan, eikä leirillä yövytty. Leirin tärkeimmät teemat olivat työnteko sekä luennoiminen työelämästä ja siihen siirtymisestä. Leirin ilmeinen tarkoitus oli opettaa nuoria työntekoon sekä kehittää yhteistyötaitoja. Loppupäivästä leirillä saatettiin pelaila pelejä ja järjestää kilpailuja.¹⁸¹ Päivärahaa osallistujille maksettiin vuonna 1982 30 mk. Leiri oli pääasiallisesti suunnattu niille nuorille, jotka eivät olleet saaneet kesätöitä kunnalta.¹⁸² Koska 1980-luvun alussa nuorisotyöttömyys oli korkealla tasolla nuorten keskuudessa, pyrittiin työleirillä tarjoamaan nuorille edes jotain työtä, ja täten ehkäisemään heitä syrjäytymästä.

Vaikka 1970- ja 80-luku olivat kunnallisen nuorisotyön nousukautta Pirkkalassa, ei nuorisolautakunta voinut olla täysin tyytyväinen kunnan nuorisotyön tilaan vuonna 1982. Nuorisotilojen määrä Pirkkalassa oli tyydyttävällä tasolla mutta tilojen varustetaso ei ollut kaikilta osin riittävä. Pirkkalan nuorisolautakunta oli jäänyt myös nuorisojärjestöjen avustamiseen varatuissa määrärahoissa pahasti jälkeen maan keskiarvoa. Lautakunta vaati tilanteen välitöntä korjaamista. Myös avustamisen muotoja oli lautakunnan mukaan kehitettävä.¹⁸³ Vuosi 1983 oli ensimmäinen kymmeneen vuoteen, jolloin nuorisolautakunta ei voinut palkata harjoittelijaa kesäksi. Syynä tähän oli määrärahojen pieni määrä. Koska harjoittelijaa ei ollut palkattu, lautakunnan toiminta ruuhkaantui ja vaikeutui.¹⁸⁴ Nuorisolautakunnan määrärahojen pienuus kuvastaa kunnan päättäjiä nihkeää suhtautumista

¹⁸⁰ Nltk:n toimintakertomus vuodelta 1979, vuosikertomusten toisteet, Pka.

¹⁸¹ Nltk leirille valituille Da 184–197/1981, kirjeiden toisteet, Pka.

¹⁸² Nltk nuorten työllistämistoimikunnalle 7.12.1982, kirjeiden toisteet, Pka.

¹⁸³ Nltk ptk 21.6.1982 6 §, Pka.

¹⁸⁴ Nltk ptk 10.11.1983 7 §, Pka.

kunnalliseen nuorisotyöhön, sillä kunnan taloudellisessa tilanteessa ei ollut tapahtunut mitään radikaalia muutosta, joka olisi edellyttänyt nuorisotyön määrärahojen supistamista.

Vuosi 1984 toi nuorisolautakunnalle vihdoin sen kauan kaipaamaa lisäystä avustusmäärärahoihin. Lautakunta sai nyt aiemman 35 000 mk:n sijasta 55 000 mk:aa nuorisojärjestöjen avustamiseen.¹⁸⁵ YK oli vuonna 1979 nimennyt vuoden 1985 kansainväliseksi nuorisovuodeksi. Nuorisolautakunta tiedosti teemavuoden merkityksen ja alkoi suunnitella vuoden 1985 tapahtumia jo hyvissä ajoin. Valmisteluissa lautakunta turvautui eri alojen, kuten kuntasuunnittelun, sosiaali- ja kulttuuritoimen, asiantuntijoiden apuun. Teemavuosi näkyi nuorisolautakunnan menoissa lähinnä vain lisääntyneiden kokouspalkkioiden osalta.¹⁸⁶ Nuorisovuotta suunnitellessa nuorisolautakunta järjesti toukokuussa 1984 nuorille ohjelmallisen illan kunnantalolla. Illan tarkoituksena oli saada nuorilta ideoita nuorisovuoden toteuttamiseksi. Ajatuksena oli, että ilta kokoaisi paikalla myös niitä nuoria, jotka eivät osallistuneet järjestettyyn nuorisotoimintaan. Tällä tavoin nuorisolautakunta pyrki saamaan mahdollisimman monen nuoren äänen kuuluviin nuorisovuoden suunnittelussa.¹⁸⁷

Nuorisovuosi näkyi konkreettisesti Pirkkalan kunnassa lautakunnan valmistaman nuorisovuoden lehden sekä videofilmin muodossa.¹⁸⁸ Nuorisolautakunta sai nuorisovuotta varten 50 000 mk:n määrärahan, joka ei tullut kokonaan käytetyksi. Kaiken kaikkiaan lautakunta katsoi kuitenkin onnistuneensa nuorisovuoden tapahtumien toteuttamisessa melko hyvin, vaikka teemavuoden tapahtumat jäivät varsin vähäisiksi.¹⁸⁹ Teemavuoden anti oli varmasti pettymys Pirkkalan nuorisolle, sillä vuoden tapahtumat eivät radikaalisti poikenneet muiden aiempien vuosien vastaavista. Nuorisolehden perustaminen nuorisovuonna oli luonnollisesti merkittävä tapahtuma, mutta muuten teemavuoden anti todella vaatimatonta. Ilmeisesti nuorisolautakunnan

---

¹⁸⁵ Nltk ptk 2.2.1984 6 §; liite 2 nltk ptk 7.6.1984, Pka.

¹⁸⁶ Nltk ptk 10.11.1983 8 §, Pka.

¹⁸⁷ Nltk ptk 29.3.1984 6 §, Pka.

¹⁸⁸ Nltk ptk 24.1.1985 8 §, Pka.

¹⁸⁹ Liite 2 nltk ptk 23.1.1986, Pka.

järjestämässä nuorisovuoden ideointi-illassa ei päästy tapahtumista yksimielisyyteen, sillä määrärahojen puolesta nuorisovuoden tapahtumille olisi pitänyt olla hyvät edellytykset.

Vuonna 1985 säädettiin uusi nuorisotyölaki.¹⁹⁰ Uusi laki antoi kunnallisen nuorisotyön ensisijaiseksi tehtäväksi nuorisojärjestöjen tukemisen mutta kunnat saivat myös tarvittaessa itse järjestää nuorisotoimintaa. Merkittävää uudessa laissa oli se, että nuoriso-ohjaajan virka luokiteltiin sen mukaan valtionosuusviraksi. Huomionarvoista oli myös nuorisotyöasetuksen sisältämä liudentunut käsitys nuoruudesta sekä avustusten ulottaminen myös nuorten itsensä järjestämään toimintaan.¹⁹¹ Vuoden 1972 lain mukaan nuorisolautakunnan työn kohteena olivat 7–24-vuotiaat. Uudessa asetuksessa nuorisotyön kohderyhmäksi määriteltiin alle 29-vuotiaat. Muutos kuvastaa laajempaa yhteiskunnallista muutosta, jonka myötä nuoruus on pidentynyt. Tämän lisäksi yhdeksi kunnan nuorisotoimen tehtäväksi oli ajan hengen mukaisesti määritelty nuorison kansainvälisyys- ja rauhankasvatuksen edistäminen.

Vuonna 1986 nuorisolautakunta ei enää järjestänyt perinteistä hiihtolomamatkaa Lappiin, vaan tämän sijasta järjestettiin hiihtobussimatka Vihtiin. Syynä Lapin matkan sivuuttamiseen olivat kohonneet kustannukset, joiden vuoksi kunnan kaikilla nuorilla ei olisi ollut taloudellisesti mahdollista osallistua matkalle.¹⁹² Pirkkalan kuntaan oli rakenteilla uusi terveyskeskus. Valtuuston hyväksymän nuorisotilas suunnitelman mukaan terveyskeskuksen käytöstä poistuva kiinteistö jäi nuorisotoimen käyttöön. Nuorisolautakunta alkoi suunnitella vuoden 1985 lopussa uusien tilojen sijoittelua.¹⁹³ Loppukesästä 1986 nuorisolautakunnan tavoite saada toimitila vanhan terveyskeskuksen kiinteistöstä koki kolauksen, kun vuonna 1985 valmistuneen nuorisotilas suunnitelman kohteita ei aiottu toteuttaa koko vuosikymmenenä heikon taloudellisen tilanteen vuoksi. Nuorisolautakunta oli tilanteesta luonnollisesti pettynyt, sillä kovalla vaivalla tehty nuorisotilas suunnitelma oli käymässä tarpeettomaksi. Lautakunta vaatikin valtuustolta

---

¹⁹⁰ Nuorisotyölaki 1068/1985.

¹⁹¹ Nuorisotyöasetus 1069/1985.

¹⁹² Nltk ptk 23.1.1986 14 §, Pka.

¹⁹³ Nltk ptk 13.12.1985 5 §, Pka.

toimia nuorisotilas suunnitelman toteuttamisen hyväksi.¹⁹⁴ Lopulta asia sai nuorisolautakunnan kannalta onnellisen päätöksen, kun kunnanhallitus päätti 8.10.1986 luovuttaa entisen terveyskeskuksen nuorisolautakunnan käyttöön nuorisosihteerin toimistotiloiksi ja nuorisotiloiksi.¹⁹⁵ Lisää toimitilaa lautakunta sai jo seuraavan vuoden kesällä, kun Toivion Voiman entinen kiinteistö siirtyi lautakunnan hallintaan.¹⁹⁶ Uudet tilat lisäsivät Pirkkalan nuorisotilojen kokonaismäärää huomattavasti.

Bänditoiminta oli ollut varsin suosittua Pirkkalassa 1980-luvulla. Nuorisolautakunta pystyi tarjoamaan harjoittelutiloja kuitenkin vain neljälle bändille. Lautakunta piti paikallisten bändien tasoa yleisesti ottaen heikkona koulutuksen puutteesta johtuen. Vuonna 1986 lautakunta halusi muutokseen vallitsevaan tilanteeseen ja palkkasi nokialaisen **Kari-Pekka Vullin** ohjaamaan bänditoimintaa kerran viikossa vuorotellen Killon ja Kyöstin tiloissa.¹⁹⁷ Vaikka 1980-lukuun mennessä Pirkkalan kunnallinen nuorisotyö oli muuttunut 1950- ja 60-luvun kontrolloivasta ja sopeuttavasta valvonnasta, ei nuorisotyö vielä 1980-luvullakaan ollut nuorisosta itsestään lähtöisin olevaa. Tilannen olisi ollut toinen, mikäli pirkkalalaisnuoret olisivat itse toivoneet ohjausta bänditoimintaan. Tässä tapauksessa ei voi välttyä ajatukselta, että lautakunta toivoi ohjauksen myötä musiikista kiinnostuneiden nuorten soittotaitojen paranevan, minkä myötä paikallisten bändien olisi ollut helpompi saavuttaa menestystä ja tuoda sillä tavoin mainetta myös Pirkkalan kunnalle. Bänditoiminnassa ei siis ollut kyse pelkästään nuorten kiinnostuksesta musiikkiin, vaan lautakunnan toiveissa oli, että paikallisten bändien tasoa saataisiin nostettua. Muutoin se tuskin olisi ollut pahoillaan bändien heikosta tasosta ja palkannut ohjaajaa bänditiloihin.

---

¹⁹⁴ Nltk ptk 22.8.1986 6 §, Pka.

¹⁹⁵ Kh ptk 8.10.1986 7 §, Pka.

¹⁹⁶ Nltk ptk 16.6.1987 3 §, Pka.

¹⁹⁷ Nltk ptk 16.10.1986 12 §, Pka.

4.6 *Tuulen Viemää* 1985–1996 – kotikutoinen Suosikki

4.6.1 Nuorisolehti Pirkkalan nuorille

Vuonna 1985 sai Pirkkalassa alkunsa nuorisolehti *Tuulen Viemää*. Lehden aloittamisajankohtaan vaikutti suuresti, että vuosi 1985 oli YK:n nuorisovuosi ja nuorisolautakunnalla oli tuolloin keskimääräistä paremmat taloudelliset toimintaresurssit. Lehden tarkoituksena oli olla, kuten ensimmäisessä numerossa ilmaistiin, ”pirkkalaisten nuorten lehti pirkkalaisille nuorille.” *Tuulen Viemää* oli merkkitapaus Pirkkalan nuorisotyölle, sillä se oli kunnan ensimmäinen nuorisolehti kunnan nuorisotoiminnan historiassa. Nuorten itsensä työstämä nuorisolehti kuvastaa myös kunnallisen nuorisotyön muutosta Pirkkalassa: 1980-luvulla nuoriso sai vaikuttaa nuorisotyön sisältöön huomattavasti enemmän kuin aiempina vuosikymmeninä. Huomionarvoista on, että lehti toimitettiin jokaiseen pirkkalaiskotiin.¹⁹⁸ Tämän myötä jokainen kuntalainen halutessaan pääsi lähemmäksi nuorison arkea. Sen jälkeen kun lehti tuli tiensä päähän vuonna 1996¹⁹⁹, ei Pirkkalassa ole ilmestynyt vastaavanlaista nuorisolehteä. *Tuulen Viemää* on tärkeä osa Pirkkalan kunnallisen nuorisotyön historiassa. Tämän vuoksi lehden läheisempi tarkastelu on tarpeen.

Tuulen Viemää -lehden kirjoitusten laatua voi yleisellä tasolla yllättävän hyvänä. Yllättävän siksi, että kyseessä oli täysin vapaaehtoisvoimin toimiva lehti, eikä monilla lehden toimittajista varmasti ollut aikaisempaa kokemusta lehden tekemisestä. Kokemuksen puute ja vapaaehtoisuus olivat kuitenkin todennäköisesti juuri ne tekijät, jonka vuoksi lehden taso oli niin korkea kuin se oli. Kokemattomuus korvaantui innostuksella ja vapaaehtoisuus puolestaan takasi sen, että lehteen kirjoittivat vain sellaiset henkilöt, joilla kirjoittamiseen riitti motivaatiota, ja jotka olivat aidosti kiinnostuneita kirjoittamasta aiheestaan. Aiheiden suhteen lehdellä ei ollut raja-aitoja,

¹⁹⁸ TV 1/1985, sivistystoimen arkisto, Pka.

¹⁹⁹ Lehden viimeinen numero ilmestyi todennäköisesti vuonna 1996, vaikka nuorisotoimen vuosikertomuksen mukaan lehti olisi ilmestynyt vielä vuonna 1997. Työtä tehdessäni olen yrittänyt jäljittää vuoden 1997 numeroa tuloksetta. Numeroa ei ole löytynyt Pirkkalan kunnankirjastosta, Pirkkalan kunnanarkistosta eikä vapaakappalekirjastosta, joista lehden muut numerot löytyvät. Myös 4.11.2009 ilmestyneessä Pirkkalaisessa tiedustelin, löytyykö keneltäkään vuoden 1997 lehteä. Mikäli lehti olisi ilmestynyt vuonna 1997, olisi kyseinen numero varmasti löytynyt jostakin: jaettiinhan lehti jokaiseen kotiin Pirkkalassa. Tämän vuoksi lähdän työssäni oletuksesta, ettei lehti ole ilmestynyt vuoden 1996 jälkeen. Myös vapaa-aikapäällikkö **Jouni Salosen** kanssa käymä lyhyt keskustelu aiheesta vahvisti tätä olettamusta.

vaan nuoret saivat kirjoittaa heitä itseään kiinnostavista aiheista. Sitä kautta lehdestä muodostui Pirkkalan nuorison näköinen.

Sen lisäksi, että Tuulen Viemää tarjosi nuorille – ja miksei myös vanhemmille – mielenkiintoisia kirjoituksia, toimi se myös eräänlaisena tiedonvälityskanavana nuorille. Heti lehden ensimmäisessä numerossa oli sivun kokoinen ilmoitus Pirkkalassa järjestettävistä kesätapahtumista. Mainittuina olivat niin raittius-, nuoriso-, kulttuuri- kuin liikuntalautakunnan järjestämät tapahtumat sekä kansalaisopiston järjestämät kurssit.²⁰⁰ Kansainvälisyys oli ollut Pirkkalan nuorisotoiminnassa tärkeä teema jo 1970-luvulta lähtien. Kansainvälisyys korostui myös nuorisolehdessä, jossa oli usein kirjoittajien omakohtaisia kertomuksia vaihto-oppilas- tai au pair -vuosistaan. Tämän lisäksi lehdessä oli aika ajoin myös kirjoittajien matkakertomuksia ulkomailta. Näiden lisäksi myös kansainvälistä nuorisotyötä mainostettiin lehden palstoilla ja aiheesta ilmestyi myös artikkeli.²⁰¹

Koska Tuulen Viemää oli nuorille suunnattu ja nuorten tekemä lehti, koostuivat lehden kirjoitukset nuoria kiinnostavista ajankohtaisista aiheista. Esimerkiksi lehden ensimmäisessä numerossa oli haastateltu kahta vanhempaa konstaapelia Nokian poliisista. Jutun tarkoituksena oli selvittää, millaisena pirkkalalainen nuori ilmenee poliisille. Jutusta ilmeni, että suurin osa Pirkkalan nuorista suhtautui poliisiin asiallisesti, mutta muutamilla henkilöillä, jotka joutuivat usein tekemisiin poliisin kanssa, ei ollut minkäänlaista kunnioitusta poliisia kohtaan. Suurimpana ongelmana poliisit pitivät pirkkalalaisnuorten alkoholinkäyttöä. Väkivalta sen sijaan oli melko harvinaista nuorten keskuudessa Pirkkalassa.²⁰² Poliisien haastattelua voi pitää lehden linjalle varsin tyypillisenä, sillä useissa muissakin haastatteluissa toimittajille oli tärkeää tiedustella haastateltavien mielikuvia Pirkkalan nuorisosta.

---

²⁰⁰ Ibid.

²⁰¹ Esim. TV 1/85; 1/89; 2/86, sivistystoimen arkisto, Pka.

²⁰² TV 1/1985, sivistystoimen arkisto, Pka.

Tuulen Viemää -lehden yhtenä suurimmista ansiosta oli vaihtoehtoisuuden esittäminen. Vaikka lehden toimittajista lähes kaikki olivat joko lukiolaisia tai lukion käyneitä, esitteli lehti ammattikoulun tarjontaa.²⁰³ Samalla tavalla lehti tarjosi lukijoilleen vaihtoehtoja kirjoittamalla armeijan yhteydessä myös siviilipalveluksesta ja rippileirin yhteydessä Prometheus-leiristä.²⁰⁴ Lehden tarkoitus ei ollut ottaa kantaa eri vaihtoehtoihin, vaan esitellä niitä lukijoille. Vaihtoehtoisten kirjoitusten myötä Tuulen Viemää tarjosi kosketuspintaa mahdollisimman monelle eri pirkkalalaisnuorelle.

Vaikka Tuulen Viemää oli nuorten tekemä lehti nuorille, saivat myös nuorisotyötä tekevät henkilöt äänensä kuuluviin lehden sivuilla. Pirkkalassa nuorisotyötä tekevästä henkilöstä lehden palstoilla kunnostautuivat erityisesti nuorisosihteeri **Rauno Pentti** sekä nuorisopastori **Arto Köykkä**.²⁰⁵ Nuorisosihteeri Pentin kirjoitukset käsittelivät usein Pirkkalan nuorisotoiminnan tilaa ja tulevaisuutta. Yleisesti ottaen Pentin kirjoitukset olivat luonteeltaan informatiivisia. Köykan kirjoitusten aiheet puolestaan vaihtelivat suomalaisten bändien englannin kielen taidosta interrail-matkustamiseen ja siihen, mitä tehdä, jos ei saa kesätöitä.²⁰⁶ Tuulen Viemää oli nuorisosihteerille ja nuorisopastorille loistava foorumi, sillä lehden kautta oli teoriassa mahdollista tavoittaa Pirkkalan koko nuoriso.

4.6.2 Rock ja nuorison harrastukset

Rock-musiikki liittyi oleellisena osana Tuulen Viemää -lehden sisältöön sen koko historian aikana. Tätä ei voi pitää yllättävänä, sillä juuri rock-musiikkia pidetään tekijänä, joka 1950-luvulla toimi nuorten oman kulttuurin kehittämisessä.²⁰⁷ Musiikkikirjoituksissaan Tuulen Viemää oli tiukasti ajan hermolla haastatellen monia kirjoitusajankohdan suosituimpia

---

²⁰³ Ibid.

²⁰⁴ TV 2/1985; TV 1/1996, sivistystoimen arkisto, Pka.

²⁰⁵ Esim. TV 2/1987, sivistystoimen arkisto, Pka.

²⁰⁶ TV 1/1991, sivistystoimen arkisto, Pka.

²⁰⁷ Hänninen 2006, 68.

suomalaisbändejä. Hyvänä esimerkkinä tästä lehden toisessa numerossa ilmestyi juttu *Dingosta*. Lehden toimittaja oli matkustanut Helsingin messukeskukseen Dingon konserttiin saadakseen bändin haastattelun lehteen.²⁰⁸ Vapaaehtoisvoimin toimivan lehden ei varmasti ollut helppoa järjestää haastatteluaikaa Suomen sen hetken kuumimman bändin kanssa. Haastattelun järjestäminen kuvastaa sitä innostusta, jolla Pirkkalan nuoret lehteään toimittivat.

Dingo ei suinkaan ollut ainoa suomalainen tunnettu bändi, josta Tuulen Viemää sai tehtyä haastatteluja. Vuonna 1986 lehden onnistui haastatella huippusuositun turkulaista dance-yhtyettä *Bogart co'ta* tämän esiinnyttyä Tampereen kauppaoppilaitoksella 5 000 ihmiselle.²⁰⁹ Seuraavana vuonna lehden toimittaja matkasi autollaan aina Varkauteen asti haastatellakseen *J. Karjalaista*.²¹⁰ Vuonna 1988 lehti haastatteli *Kolmas Nainen* -yhteyttä, joka oli jo tuolloin saanut osakseen menestystä, muttei ollut vielä saavuttanut suursuosiota.²¹¹ Tuulen Viemää tarjosi Pirkkalan nuorille mahdollisuuden lukea varsin kattavia haastatteluja Suomen sen hetken suosituimmista artisteista. Näiden haastattelujen lukeminen paikallisesta, ilmaisesta nuorisolehdestä toi varmasti suurta tyydytystä monelle nuorelle. Mielenkiintoisten ja paljon vaivaa vaativien bändihaastattelujen tekeminen oli Tuulen Viemää -lehden yksi suurimmista saavutuksista.

Lehdelle ei ollut tärkeää tehdä juttuja ainoastaan Suomen mittakaavalla suurista artisteista ja bändeistä, vaan lehti antoi puheenvuoron myös paikallisille aloitteleville bändeille. Vuosien varrella Tuulen Viemää -lehden sivuilla oli juttuja monista pirkkalalaisbändeistä. Monille paikallisille bändeille lehti oli ainoa keino nimeään esille mediassa. Haastatteluiden lisäksi Tuulen Viemää raportoi ahkerasti niistä harvoista konserteista, joita Pirkkalassa järjestettiin. Koska Pirkkalassa konsertteja järjestettiin erittäin harvoin, raportoi Tuulen Viemää melko usein

---

²⁰⁸ TV 2/1985, sivistystoimen arkisto, Pka.

²⁰⁹ TV 1/1986, sivistystoimen arkisto, Pka.

²¹⁰ TV 1/1987 sivistystoimen arkisto, Pka.

²¹¹ TV 1/1988, sivistystoimen arkisto, Pka.

Tampereella järjestetyistä konserteista. Nämä keikkaraportit sisälsivät lähes poikkeuksetta esiintyjien haastattelun.²¹²

Vuodesta 1986 lähtien ilmestyi Tuulen Viemää -lehdessä uutuuslevyjen arvostelupalsta. Arvosteltavia levyjä oli 5–6 numeroa kohden. Arvosteltavat levyt olivat sekä kotimaisia että ulkomaisia. Painopiste arvosteltavissa levyissä oli rock-musiikissa (palstan nimikin oli alun perin Rock-palsta), mutta sekaan mahtui esimerkiksi dance-levyjä.²¹³ Levyarvostelupalsta ilmestyi lehdessä viimeisen kerran vuonna 1992. Arvosteluihin valittuja levyjä voi pitää onnistuneina, sillä yllättävän moni lehden sivuilla arvosteltu levy on noussut myöhemmin omassa genressään klassikkoasemaan. Suurin osa lehden levyarvosteluista oli tehty asiantuntemuksella ja suurella intohimolla. Levy-arvostelujen lisäksi lehdessä ilmestyi aika ajoin myös kirja-arvosteluja.²¹⁴

Musiikin, ja erityisesti rock-musiikin, lisäksi toinen merkittävä teema Tuulen Viemää -lehdessä oli erilaisten nuorisoharrastusten esitleminen. Esiteltävien harrastusten skaala oli laaja, sillä juttuja oli aina surfaamisesta skimbaamiseen.²¹⁵ Harrastuksista kertovat kirjoitukset toimivat myös mainoksina kyseisille harrastuksille, sille jutuissa kerrottiin esimerkiksi, mitä välineitä kuhunkin harrastukseen tarvittiin ja missä harrastusta oli mahdollista harjoittaa. Harrastusjuttujen lisäksi lehden palstalla julkaistiin lähes joka numerossa runoja. Osa näistä oli tunnettujen runoilijoiden hengentuotoksia, mutta ilahduttavan suuri osa runoista oli pirkkalalaisnuorten kirjoittamia. Runojen lisäksi lehdessä oli usein nuorten kirjoittamia novelleja, pakinoita sekä sarjakuvia.²¹⁶ Lehden monipuolinen tarjonta kiinnosti varmasti monia pirkkalalaisnuoria ja sopi täten myös hyvin Pirkkalan kunnallisen nuorisotyön linjaan.

---

²¹² Esim. TV 1/1987, sivistystoimen arkisto, Pka.

²¹³ TV 2/1986, sivistystoimen arkisto, Pka.

²¹⁴ Esim. TV 1/1987, sivistystoimen arkisto, Pka.

²¹⁵ TV 1/1985; TV 2/1986, sivistystoimen arkisto, Pka.

²¹⁶ Esim. TV 2/1986; TV 1/1986; TV 1/1988; TV 2/1988, sivistystoimen arkisto, Pka.

4.6.3 Raittius, rauha ja suvaitsevaisuus

Tuulen Viemää -lehdessä kolme teemaa pysyi keskeisenä koko lehden historian ajan: raittius, rauha ja suvaitsevaisuus. Nämä keskeiset teemat eivät ole yllättäviä, sillä samat teemat olivat keskeisiä myös nuorisolautakunnan toiminnassa. Pikemmin yllättävää olisi ollut, mikäli nämä teemat eivät olisi näkyneet millään tavalla lehdessä. Vastasihan nuorisolautakunta lehden ilmestymisestä. Raittiusteema ei ollut lehdessä läpitunkevaa, vaan viesti oli usein luettavissa rivien välistä. Tämä kävi ilmi esimerkiksi Tampereen selviämisasemasta tehdystä kirjoituksesta, jossa alkoholin käyttämistä paheksuttiin hienovaraisesti. Kun ottaa huomioon aiheen ja lehdelle ominaisen raittiusteeman, tuntuu erikoiselta, että samalla sivulla mainostettiin ykkösolutta.²¹⁷ On ymmärrettävää, että ilmoitustulot olivat tärkeitä ilmaisjakelulehdelle ja lehden jokaisessa numerossa mainoksia olikin paljon. Tästä huolimatta mainos, ja etenkin sen sijoittaminen samalle aukeamalle selviämisasema-artikkelin kanssa, söi jutun uskottavuutta. Vaikkakin kyseessä oli ”vain” ykkös- eikä keskioluen mainos.

Raittiuden puolesta lehdessä kirjoitti kunnan raittiussihteeri **Urpo Taponen**. Taponen ei kuitenkaan ollut läheskään yhtä aktiivinen Tuulen Viemää -kirjoittaja kuin nuorisosihteeri Pentti ja nuorisopastori Köykkä, jotka kirjoitustensa myötä toimivat eräänlaisina välittäjinä nuorten ja näiden vanhempien välillä. Vuonna 1986 Taponen kirjoitti lehteen kriittisen kirjoituksen koskien televisio-ohjelmien suhtautumista alkoholiin. Taposen mukaan alkoholin käyttö kuvattiin televisiossa luonnollisena ja positiivisena asiana. Taponen pelkäsi, että tämä johtaisi siihen, että televisio opettaa nuoria juomaan. Raittiussihteerinä Taponen koki tehtäväkseen varoittaa nuoria television vaaroista ja vastapainoksi hän suositteli nuorille totuuden etsimistä. Se, mitä hän totuudella tarkoitti, ei kuitenkaan käynyt kirjoituksesta ilmi. Raittiusteemaa liittyivät myös nuorten kirjoittamat viikonloppukertomukset, joissa suhtautuminen alkoholin käyttöön oli negatiivista sekä lehdessä julkaistu kirjoitus YAD:in (Youth Against Drugs) toiminnasta.²¹⁸

²¹⁷ TV 2/1987, sivistystoimen arkisto, Pka.

²¹⁸ TV 1/1986; TV 1/1995; TV 1/1986, sivistystoimen arkisto, Pka.

Vaikka lehden yleissuhtautuminen raittiusasiaan oli positiivinen, asia ei kuitenkaan ole mitenkään yksioikoinen. Vuonna 1989 lehti teki nimittäin jutun oluesta ja ohessa oli myös resepti oluen valmistamiseen.²¹⁹ Suuressa osassa kirjoituksia kirjoittajat suhtautuivat raittiuteen kuitenkin myönteisesti. Tämän vuoksi teemaa voi mielestäni perustellusti pitää keskeisenä lehden historiassa. Huomionarvoista on, että tässäkään asiassa nuorisolautakunta ei (tietävästi) pyrkinyt vaikuttamaan lehden sisältöön, vaan antoi nuorten tehdä heidän ”itsensä näköisiä” artikkeleita. Tämä yhdessä Nuorisokahvila Mestan perustamisen kanssa kuvastaa sitä muutosta, joka Pirkkalan kunnallisessa nuorisotyössä tapahtui vähitellen 1980-luvulla: nuoret saivat entistä enemmän vaikuttaa heitä koskevan toiminnan sisältöön.

Nuorisolautakunnan toiminnassa rauhan puolesta toimiminen oli ollut keskeinen tavoite jo 1970-luvusta lähtien. Rauhanaate näkyi vahvasti myös Tuulen Viemää -lehdessä. Lehden toisessa numerossa raportoitiin Pirkkalassa YK-viikkojen aikaan järjestetystä rauhandiscosta. Raportin ohessa oli **Pertti ”Veltto” Virtasen** haastattelu, jossa hän kertoi näkemyksiään rauhasta ja sen saavuttamisesta.²²⁰ Tämän lisäksi useissa numeroissa ilmestyi kirjoituksia, joissa haaveiltiin väkivallattomasta maailmasta.²²¹ Varsin useista kirjoituksista paistoi läpi 1980-luvulla vallinnut ydinsodan pelko sekä Tšernobylin ydinonnettomuuden aikaansaama järkytys. Rauhan asiaa ajoi myös armeijaan kriittisesti suhtautunut kirjoitus ”*Mitä jos ei menisi*”. Artikkelin kirjoittaja oli siviilipalvelusta suorittava nainen. Kirjoituksessa kritisoitiin vuoden 1987 siviilimiespalveluslakia ja korostettiin siviilipalveluksen merkitystä rauhanaatteen kannalta. Kirjoituksen viereen oli tehty armeijan ylläpitämää väkivaltakoneistoa kritisoiva mainos.²²²

Tuulen Viemää -lehdessä ilmestyneet suvaitsevaisuuden puolesta puhuneet kirjoitukset liittyivät usein Suomessa kiivaana käyneeseen pakolaiskeskusteluun. Vuonna 1988 lehdessä julkaistiin erittäin kriittinen ja kypsä kirjoitus, jossa kritisoitiin suomalaisten nuivaa suhtautumista pakolaisten ottamiseen. Jutun kirjoittajan mielestä pakolaisten vastustaminen oli inhimillisyyden

²¹⁹ TV 1/1989; TV 1/1986, sivistystoimen arkisto, Pka.

²²⁰ TV 2/1985; TV 1/1986, sivistystoimen arkisto, Pka.

²²¹ Esim. TV 2/1987; TV 1/1986, sivistystoimen arkisto, Pka.

²²² TV 1/1987; TV 1/1986, sivistystoimen arkisto, Pka.

vastustamista. Samalla jutun kirjoittaja kritisoi suomalaisten tapaa mieltää pakolainen terroristiksi ja sitä kautta uhkaksi.²²³ Vuonna 1992 lehti puolestaan esitteli lukijoilleen ”maailmanparannuspaketin”. Tässä jutussa lehti esitteli ihmisoikeus-, eläin- ja ympäristöjärjestöjen toimintaa.²²⁴

4.6.4 Julkkiksia ja paikallisia päättäjiä

Tuulen Viemää haastatteli aiemmin mainittujen muusikoiden lisäksi myös muita ajankohtaisia ja mielenkiintoisia henkilöitä. Merkittäviä haastateltavia olivat lehtimoguli **Urpo Lahtinen**, jota lehti kävi haastattelemassa tämän Villa Urpo -huvilassa Siivikkalassa.²²⁵ Vuonna 1991 lehti pääsi haastattelemaan erästä sen hetken eniten keskustelua herättäneistä kirjailijoista: **Anna-Leena Härköstä**.²²⁶ Härkösen tuore kirja *Akvaariorakkautta* oli haastattelun tekoaikana kuuma puheenaihe kirjallisuuspiireissä. Tuulen Viemää seurasi siis tiukasti omaa aikaansa. Härkösen haastattelua voi muutenkin pitää nuorisolehdelle merkittävänä. Nuori (haastatteluhetkellä 26-vuotias) ja menestynyt kirjailija oli varmasti monelle kirjallisuudesta kiinnostuneelle oiva esikuva. Haastattelun saaminen Lahtisen ja Härkösen kaltaisilta julkkiksilta kuvastaa sitä innostusta, jolla nuoret lehteä tekivät. Kiireisten julkisuuden henkilöiden saaminen pienen kunnan nuorisolehden piinapenkkiin ei varmasti ollut aina helppo ja nopea tehtävä.

Suomen mittakaavalla tunnettujen henkilöiden haastattelujen lisäksi haastatteli Tuulen Viemää myös paikallisia päättäjiä ja merkkihenkilöitä. Vuonna 1987 lehti haastatteli **Risto Koivistoa**, joka toimi tuolloin sekä Pirkkalan lukion rehtorina että kunnanhallituksen puheenjohtajana.²²⁷ Nuorisoasiat olivat haastattelussa luonnollisesti keskeisessä asemassa. Haastattelussa Koivisto

²²³ TV 1/1988; TV 1/1986, sivistystoimen arkisto, Pka.

²²⁴ TV 1/1992; TV 1/1986, sivistystoimen arkisto, Pka.

²²⁵ TV 1/1990; TV 1/1986, sivistystoimen arkisto, Pka.

²²⁶ TV 1/1991; TV 1/1986, sivistystoimen arkisto, Pka.

²²⁷ TV 1/1987; TV 1/1986, sivistystoimen arkisto, Pka.

puhui Pirkkalan nuorisosta positiiviseen sävyyn. Koivisto muun muassa myönsi, että nuorten asema oli vuonna 1987 vaikeampi kuin hänen nuoruudessaan.

Tuulen Viemää -lehdellä oli tapana tehdä juttuja henkilöistä, jotka olivat tulleet uusina nuorison kannalta keskeisiin virkoihin Pirkkalan kunnassa. Näin lehti menetteli esimerkiksi vuonna 1986, kun nuorisopastori Arto Köykkä oli juuri aloittanut työnsä Pirkkalassa. Juttu ei ollut pitkä ja syvällinen vaan lähinnä henkilökuva Köykästä. Tarkoituksena lienee ollut antaa nuorille kuvan kera karkea kuva siitä, millainen uusi nuorisopastori on. Vuosien varrella paikallisista päättäjistä lehdessä esiteltiin niin kunnanjohtaja **Matti Sonninen** kuin **Antero Saksala**, joka vuonna 1989 aloitti Pirkkalan yläasteen rehtorina.²²⁸ Haastattelussa Sonninen myönsi sen tosiasian, että Pirkkalassa nuorten vaikutusmahdollisuudet olivat erittäin pienet. Sama asia kävi muutamia vuosia myöhemmin ilmi nuorisotyössä harjoittelijana toimineen opiskelijan opinnäytetyöstä.

4.6.5 Idoleita ja ilmiöitä

Kun kyseessä oli nuorisolehti, olisi ollut yllättävää, ellei lehdessä olisi ollut kirjoituksia nuorison idoleista: kuulavathan idolit erottamattomana osana nuorisokulttuuriin. Tuulen Viemää -lehden kirjoittajien idolit jakaantuivat kahteen kategoriaan: elokuvatähtiin ja muusikoihin. Nuorison ihailemat tähdet olivat lähes poikkeuksetta ulkomaalaisia. Ainoat tämän muusikko–filmitähti-jaottelun ulkopuolelle sijoittuvat idolit olivat *Taru sormusten herrasta* -trilogian kirjoittanut **J.R.R. Tolkien** sekä *Lasihelmipeli*-kirjallaan tunnetuksi tullut itävaltalaiskirjailija **Herman Hesse**.²²⁹ Tyypillisesti nuoret kirjoittivat lyhyesti oman esikuvansa elämän tärkeimmistä vaiheista ja kertoivat, mikä juuri heitä kyseisessä henkilössä koskettaa.

Hieman yllättävänä voi pitää, että varsin suuri osa nuorten esikuvista oli niin sanottuja vanhoja nimiä. Tolkienin lisäksi tällaisia henkilöitä olivat elokuva-alalta tutut **Marxin** veljekset, **Buster**

²²⁸ TV 2/1985; TV 1/1989; TV 1/1986, sivistystoimen arkisto, Pka.

²²⁹ TV 1/1992; TV 1/1991, sivistystoimen arkisto, Pka.

Keaton ja **Clark Gable**.²³⁰ Toisaalta, olisi ollut yllättävää, mikäli Gablesta - tai *Tuulen Viemää* - elokuvasta ylipäättään - ei olisi ilmestynyt minkäänlaista juttua lehdessä, joka oli nimetty elokuvan mukaan. Vanhojen tähtien ihailu osoitti myös sen, ettei ajan hammas ollut syönyt näiden tähtien loistoa. Uudemmista tähdistä lehdessä huomiota osakseen sai näyttelijä-ohjaaja **Woody Allen** sekä nuorten iki-idoli **Jim Morrison**. Suomalaisista tähdistä kirjoitukset lehteen saivat **Tauno Palo** sekä **Irwin Goodman**.²³¹ Kirjoitusten lisäksi lehden takakannassa oli aina jonkin tunnetun suomalaisbändin kuva. Lehden kannessa puolestaan oli usein kuvia filmitähdistä. **Marilyn Monroe** onnistui pääsemään kanteen jopa kahteen otteeseen.

Idoleiden lisäksi lehden kirjoituksessa käsiteltiin usein ajankohtaisia aiheita. Esimerkiksi vuonna 1987 lehti oli tehnyt Pirkkalan lukion abiturienteille gallup-kyselyn liittyen seuraavan vuoden presidentinvaaleihin. Lehti päätyi gallupissaan mielenkiintoiseen havaintoon: abiturienteista lähes puolet oli ilmoittanut olleensa kokoomuksen kannattajia, mutta selvästi suurin suosikki presidentiksi oli SDP:n Mauno Koivisto (50 % äänistä). *Tuulen Viemää* kirjoitti useista nuoria kiinnostavista ilmiöistä, kuten tatuoinneista, kasvisruoasta, hulluudesta, kitschistä, rastoista, roskaruokariippuvuudesta ja Internetistä.²³² Monet näistä kirjoituksista oli sisällöltään sekä informatiivisia että henkilökohtaisia.

Kaikissa ilmiöitä koskevissa kirjoituksissa sävy ei ollut ihaileva, vaan lehdessä ilmestyi myös kriittisiä kirjoituksia. Esimerkiksi tatuointeja koskevassa artikkelissa tatuoinnin ottamisen suhtauduttiin erittäin epäilevästi, ellei peräti kielteisesti. Kasvisruokaa koskevassa kirjoituksessa puolestaan kerrottiin karjatalouden epäekologisuudesta, lihanruoan epäterveellisyydestä ja kasvisruoan positiivisista terveysvaikutuksista. Kirjoituksessa kehoitettiin lukijoita siirtymään kasvispainotteisempaan ruokavalioon.²³³ Hulluudesta kertovaa kirjoitusta voi pitää erityisen ansiokkaana, sillä tässä kirjoituksessa kirjoittaja kyseenalaisti stereotyyppisen käsityksen

²³⁰ TV 1/1988; TV 2/1988; TV 1/1990, sivistystoimen arkisto, Pka.

²³¹ TV 1/1991; TV 1/1990; TV 1/1989; TV 2/1988, sivistystoimen arkisto, Pka.

²³² TV 1/1991; TV 1/1995; TV 1/1996, sivistystoimen arkisto, Pka.

²³³ TV 1/1991, sivistystoimen arkisto, Pka.

hulluudesta ja aiheen käsittely oli muutenkin temaattisella pohjalla.²³⁴ Kun aihetta oli käsitelty kypsällä tavalla, mahdollisesti osa kirjoituksen lukeneista nuorista kykeni näkemään mielisairaat muunakin kuin stereotyyppisenä, homogeenisena joukkiona. Kirjoituksia kitschistä ja rastoista voi puolestaan pitää puhtaasti ilmiöiden esittelemisinä. Kiitosta kirjoituksille täytyy antaa siitä, että ilmiöiden historiallinen tausta käsiteltiin kattavasti. Nämä ilmiöt ja niiden taustat ovat varmasti kiinnostaneet myös nuorisokulttuurista kiinnostuneita vanhempia.

Vuoden 1996 numerossa ilmestynyt kirjoitus Internetistä kuvastaa sitä, kuinka hyvin lehti seurasi omaa aikaansa.²³⁵ Vuonna 1996 Internet-liittymät olivat suomalaiskodeissa vielä varsin harvinaisia ja suurimpaan osaan kirjastoista nettiyhteydet hankittiin juuri tänä ajankohtana. Internet-kirjoitus oli sävyltään informatiivinen. Tämä lienee ollut tarpeen, sillä melko monelle nuorellekin Internet oli käsitteenä vielä melko abstrakti. Internetiä koskeva kirjoitus kiinnosti varmasti myös kokeneempaa lukijakuntaa. Internetiä käsittelevän kirjoituksen ilmestymistä nuorisolehdessä ei voi pitää yllättävänä, sillä Internet oli 1990-luvun puolivälissä todella kuuma puheenaihe. Tämän lisäksi nuorilla on usein taipumusta osoittaa suurta kiinnostusta uusien innovaatioita kohtaan.

4.6.6 Toiminnan loppuminen

Viimeinen Tuulen Viemää -lehti ilmestyi vuonna 1996, vaikka suunnitelmia toiminnan jatkamiselle oli aina vuoteen 1998 saakka.²³⁶ Ehkä toiminnan loppumiseen vaikutti uuden nuorikahvilan, *Nastan*, toiminnan aloittaminen vuoden 1997 lopussa. Saattaa olla, että innostus uudesta nuorisokahvilasta söi innostusta lehden tekemiseen. Toinen mahdollinen syy toiminnan loppumiseen on Internetin nopea yleistyminen Suomessa. Ehkä Internet-sivujen tekeminen alkoi kiinnostaa nuoria enemmän kuin perinteisen lehden tekeminen. Tässä vaiheessa Internet oli noussut tärkeään asemaan myös nuorisotoimessa, jolle kotisivut alkoi olla yhä tärkeämpi

---

²³⁴ TV 1/1995, sivistystoimen arkisto, Pka.

²³⁵ TV 1/1996, sivistystoimen arkisto, Pka.

²³⁶ Liitteet 1–2 ntjk ptk 9.2.1998, sivistystoimen arkisto, Pka.

tiedonvälityskanava. Näyttää siltä, että vuoden 1996 jälkeen Pirkkalasta ei enää löytynyt tarvittavaa määrää innokkaita nuoria jatkamaan Tuulen Viemää -lehden perinteitä.

Lehteä tekevän ryhmän toiminta oli erittäin aktiivista 1980-luvulla. Vuodesta 1985 vuoteen 1988 lehti ilmestyi kaksi kertaa vuodessa. Vuodesta 1989 vuoteen 1996 lehti ilmestyi vain kerran vuodessa sillä poikkeuksella, että vuonna 1994 lehteä ei ilmestynyt, vaikka lehtiryhmä kokoontui. Tuulen Viemää -lehteä voi pitää kotikutoisena *Suosikkina*. Lehti käsitteli nuorison kannalta tärkeitä ja ajankohtaisia aiheita. Ennen kaikkea, lehti oli nuorten itsensä tekemä ja sitä kautta aito nuorisolehti. Lehti oli varmasti tätä kautta tärkeä monella pirkkalalaisnuorelle.

Olen edellä kertonut siitä, mitä Tuulen Viemää sisälsi. Tärkeää on myös kertoa siitä, mitä lehdessä ei ollut tai siinä oli vähemmän, kuin olisi voinut olettaa. Ottaen huomioon että kyseessä oli nuorisolehti, seksiin ja seksuaalisuuteen liittyviä kirjoituksia oli lehdessä erittäin vähän. Oikeastaan aihetta käsiteltiin vain yhdessä numerossa, joka oli eräänlainen seksi-numero. Tässä numerossa tärkein aiheeseen liittyvä kirjoitus oli Veltto Virtasen ansiokas ja persoonallinen artikkeli nuorison erotiikasta. Ansiokkaan kirjoituksesta tekee sen nuorisoa puhutteleva tyyli ja nuorison perspektiivistä kumpuava käsittelytapa. Vaikka kirjoituksen oli kirjoittanut yli 40-vuotias mies, ei kirjoituksen sisältö varmasti tuntunut nuorista vanhoilliselta tai aikansa eläneeltä. Virtasen kirjoituksesta paistoi läpi suuri ymmärrys nuoria kohtaan. Seksistä Virtanen kirjoitti kokonaisvaltaisena ja monimuotoisena tapahtumana ja varoitti nuoria ryhtymästä siihen sosiaalisen paineen vuoksi. Erityisen huolissaan Virtanen oli nuorten hukkumisesta massaan.²³⁷

Virtasen kirjoituksen lisäksi samassa numerossa oli myös nuoren kirjoittama seksiin liittyvä artikkeli. Artikkelin käsitteli tärkeää teemaa, joka on ajankohtainen vielä tänäkin päivänä: yhteiskunnan ylierotisoituminen. Tämän kirjoituksen pohjana toimi Anna-Leena Härkösen romaani *Akvaariorakkautta*, ja kirjoittajan oma ”ääni” jäi varsin vaimeaksi.²³⁸ Näiden kahden artikkelin lisäksi ei lehdessä ilmestynyt muita suoraan seksiin tai seksuaalisuuteen liittyviä

---

²³⁷ TV 1/1993, sivistystoimen arkisto, Pka.

²³⁸ Ibid.

kirjoituksia koko sen 11-vuotisen historian aikana. Tätä voi pitää yllättävänä, sillä kyseessä on nuoria kiinnostava ja askarruttava aihe. Populaareissa nuorisolehdissä seksi ja seksuaalisuus ovat usein keskeisimpiä teemoja. Tämä olikin suurin ero Tuulen Viemää -lehden ja ammattimaisesti tuotettujen nuortenlehtien sisällön suhteen. Muulta osin sisällöt olivat varsin yhteneväiset. Toki Tuulen Viemää -lehdessä korostui luonnollisesti myös paikallisuus.

Vaikka suoranaisesti seksiin liittyviä artikkeleita ilmestyi lehden historian aikana vain kaksi, oli aihe ajoittain läsnä nuorten tekemissä sarjakuvissa, joita lehdessä ilmestyi aika ajoin. Ajoittain sarjakuvien tapa käsitellä aihetta oli kieroutunutta ja karskia. Myös mustaa huumoria käytettiin usein tyylikeinona näissä sarjakuvissa.²³⁹ Tämä ei sinänsä ole yllättävää, sillä usein vaikeasti lähestyttävistä aiheista on helpompi kirjoittaa huumorin keinoin kuin asiapitoisesti. Seksiä käsittelevien kirjoitusten selittyy varmasti osittain sillä, etteivät nuoret uskaltaneet kirjoittaa aiheesta, josta oli hyvin pitkään vaiettu. Moni saattoi kokea kiusalliseksi aiheesta kirjoittamisen omalla nimellä, mutta edes nimimerkin takaa kirjoitettuja seksiartikkeleita ei lehdessä ilmestynyt. Ehkä pienen paikkakunnan lehdessä paljastumisen pelko oli liian suuri. Voi myös olla, ettei nuorilla ollut tämän enempää kiinnostusta kirjoittaa aiheesta lehteen, mutta tätä olisi vaikea uskoa.

Toinen aihe, jota ei Tuulen Viemää -lehden sivulla juuri esiintynyt, oli kritiikki kunnan nuorisopolitiikkaa kohtaan. Ainoa kunnan päättäjiä kritisoiva kirjoitus on lehden ensivuosilta. Kirjoituksessa lehden toimittaja omalla nimellään kertoo pettymyksestään nuorisovuoden 1985 konserttitarjontaan Pirkkalassa. Kirjoittaja kertoi, että nuorisovuoden alussa nuorille luvattiin jotakin tunnettua suomalaisbändiä esiintymään Pirkkalaan. Näin ei kuitenkaan nuorison pettymykseksi ollut tapahtunut. Kirjoittaja vetosi kunnan päättäjiin, että he korjaisivat virheensä ja järjestäisivät jonkin kovan bändin soittamaan Pirkkalaan. Tämän lisäksi toimittaja vaati: ”---
[L]yökää te johtomiehet viisaat päänne yhteen ja järjestäkää nuorisolle edes kunnan vapaa-ajan paikat.”²⁴⁰

²³⁹ Esim. TV 1/1992, sivistystoimen arkisto, Pka.

²⁴⁰ TV 1/1986, sivistystoimen arkisto, Pka.

Tämän kirjoituksen jälkeen muita vastaavanlaisia kirjoituksia ei lehdessä ilmestynyt. Ei edes kirjoituksia, joissa olisi esitetty toiveita kunnan päättäjille ja nuorison kanssa työtä tekeville. Tämä on erittäin yllättävää, sillä nuorisolehti olisi ollut juuri oikeanlainen foorumi tällaisille kirjoituksille. On mahdollista, että myös kunnan päättäjät seurasivat jossain määrin lehteä ollakseen paremmin perille nuorisokulttuurista. Lehti olisi voinut osaltaan parantaa tällä tavoin nuorten vaikutusmahdollisuuksia Pirkkalassa. Ehkä nuorisopolitiikkaa kritisoivien kirjoitusten puuttuminen kuvasi osaltaan sitä heikkoa luottamusta, mikä pirkkalalaisnuorilla oli omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa kunnassa. Olisi erittäin vaikeaa uskoa, ettei tyytymättömyyttä, esimerkiksi nuorisotilojen määrään, olisi ilmennyt tämän kriittisen kirjoituksen jälkeenkin.

Pirkkalan nuorisokulttuurille Tuulen Viemää -lehden lopettaminen vuonna 1996 oli kova isku. Lehti oli tarjonnut 11 vuoden ajan laadukasta luettavaa pirkkalalaisnuorille. Vaikka 1990-luvun loppupuolelta aina tähän päivään saakka Internetin rooli mediana on korostunut, ei se silti ole pystynyt syrjäyttämään painettua lehteä. Myös Tuulen Viemää -lehdelle olisi varmasti löytynyt lukijoita. Lehden lopetettua ei Pirkkalaan ole syntynyt uutta vastaavanlaista nuorisolehteä. Toivottavaa olisi, että lehden tekemisestä kiinnostuneita nuoria löytyisi vielä Pirkkalasta ja he elvyttäisivät nuorisolehden eloon. Paikallinen nuorisolehti on nimittäin erittäin suuri rikkaus nuorisokulttuurille ja tärkeä asia monelle nuorelle.

4.7 Kohti vaikeita aikoja

Vuonna 1988 lisääntynyt ilkeä mieltisyys nuorisolautakuntaa. Erityisen paha tilanne oli kuntakeskuksen lähistöllä. Nuorisolautakunta ehdotti kunnanhallitukselle, että tämä perustaisi työryhmän, joka valmistelisi suunnitelman ilkevyyden ehkäisemisestä ja vähentämisestä erityisesti kuntakeskuksen alueella.²⁴¹ Kunnanhallitus suhtautui työryhmän perustamiseen aluksi myönteisesti, mutta päätti lopulta, ettei työryhmää tarvitse perustaa. Sen sijaan kunnanhallitus

---

²⁴¹ Nltk ptk 21.4.1988 6 §, Pka.

antoi nuorisosihteerin tehtäväksi selvittää ilkeivallan tilanne ja laatia suunnitelma ilkeivallan ehkäisemiseksi yhteistyössä eri viranomaisten kanssa.²⁴²

Nuorisosihteerin Pentti sai ilkeivallan-raporttinsa valmiiksi kesällä 1989. Raportin päätelmien mukaan ilkeivallan Pirkkalassa voitiin ehkäistä parhaiten perustamalla nuorisohjaajakoulukuraattorin virka. Myös opetusministeriön suositusten mukaan Pirkkalan kunnassa olisi väestöpohjan mukaan kuulunut olla nuorisosihteerin lisäksi vähintään yksi päätoiminen nuorisohjaaja. Tämän lisäksi lähivuosina olisi tullut työllistää vielä toinen nuorisohjaaja. Vuonna 1989 nuorison määrä oli Pirkkalassa maan keskiarvotasoa suurempi, ja tämän vuoksi nuorisotyön rooli kasvoi jatkuvasti. Pentin mukaan ennaltaehkäisevä työ ilkeivallan suhteen oli mahdollista vain ammattitaitoisien työvoiman avulla. Nuorisotiloja oli Pirkkalassa käytössä seitsemän, joten yhden puolitoimisen nuorisohjaajan aika ei voinut mitenkään riittää joka paikassa työskentelyyn.²⁴³

Vaikka nuorisotyö oli laajentunut Pirkkalassa 1980-luvulla, kärsi se monien muiden pienten kuntien tavoin arvostuksen puutteesta kunnan päättäjien silmissä.²⁴⁴ Tämä ilmeni muun muassa siinä, että Pirkkalan kunnassa oli suhteessa kunnan asukasmäärään vähiten nuorisohjaajia Tampereen alueella. Tämä vaikeutti nuorisotoimen pitkäjänteistä kehittämistyötä. Tässä vaiheessa Pirkkalan nuorisotoimi ei enää pyrkinyt laajentamaan toimintaansa, vaan kehittämään yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa ja vaikuttamaan nuorten näkökulman huomioon ottamiseen kunnan kehittämisessä. Nuoret pyrittiin näkemään entistä enemmän aktiivisena voimavarana ja yhteistyömahdollisuutena ja vähemmän passiivisena palveluiden kuluttajana ja kunnallisten toimenpiteiden kohteena. Tähän tavoitteeseen pyrittiin nuorisotutkimuksen ja projektityön kautta. Nuorisolautakunta pyrki kasvattamaan kunnan nuoria kansainvälisyyteen ystävyyskuntatoiminnan kautta sekä harjoittamalla nuorisovaihtoa naapurimaiden kanssa.²⁴⁵ Syksyllä 1989 lautakunta haki Hämeen lääninhallitukselta kehittämisavustusta ns.

²⁴² Kh ptk 3.8.1988 8 §, Pka.

²⁴³ Nltk ptk 15.6.1989 3 §; liite 1 nltk ptk 15.6.1989, Pka.

²⁴⁴ Silvennoinen & Nieminen 2002, 55.

²⁴⁵ Nltk ptk 15.6.1989 3 §; liite 1 nltk ptk 15.6.1989, Pka.

ilkivaltaprojektin rahoittamiseen. Avustyslupa evättiin ja lautakunta päätti kääntyä kunnanhallituksen puoleen, jotta tämä tekisi jotakin asian parantamiseksi.²⁴⁶ Mitään konkreettisia toimia ei kuitenkaan aloitettu.

Nuorisotyön harjoittelijana Pirkkalassa toiminut **Jarmo Lepistö** teki opinnäytetyönsä pirkkalaisten ja nokialaisten nuorten vaikuttamisesta kotikunnassaan. Tutkimus osoitti nuorison vaikutusvallan olleen kunnissa hyvin vähäistä. Esimerkiksi kunnallisaloitetta ei ollut tehnyt yksikään nuori ja valituksia vain muutama. Vanhempien sosioekonomisella asemalla ei ollut vaikutusta nuorten osallistumiseen. Tosin, ylemmän sosiaaliluokan vanhempien lapset hankkivat usein korkean koulutustason, ja korkeakoulutus lisäsi nuorten osallistumisen määrää. Yhdistyksiin kuuluvat nuoret olivat tutkimuksen mukaan yhdistyksiin kuulumattomia aktiivisempia. Osallistumismuodoista suosituin oli äänestämisen. Nuorten usko äänestämiseen oli kuitenkin ollut erityisen vahva, sillä useampi piti protestoimista parempana tapana kuin äänestämistä. Nuoret kokivat, että heidän vaikutusmahdollisuutensa olivat kunnassa varsin heikot.²⁴⁷

Lepistön tutkimus ei antanut puhtaita papereita nuorisolautakunnalle. Lepistön mukaan nuorisolautakunnan olisi pitänyt tiedottaa nuorille osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista. Lisäksi nuorisolautakunnan olisi pitänyt toimia kunnallisena nuorten eturyhmänä, jonka kautta nuoret olisivat voineet rohkeasti ja helposti kanavoida esityksensä, aloitteensa ja valituksensa eteenpäin. Lepistön mukaan myös muiden lautakuntien olisi tullut tiedottaa vastuu myös nuorista. Tutkimuksen mukaan nuorisoa koskevista asioista piti tiedottaa kunnassa laajemmin, sillä hyvin harva nuori seurasi kunnan ilmoitustaulua. Lepistö kannatti dialogia nuorten sekä kunnan viranomaisten välillä, joka olisi voinut tapahtua esimerkiksi paikallislehden yleisöpalstalla. Tämän lisäksi Lepistö painotti, että kunnanhallinnossa harjoitettu ylhäältä alaspäin johdettu hallinto oli aikansa elänyttä, ja tulevaisuudessa pitäisi siirtyä johtamaan kuntaa kuntalaisten ehdoilla nuoria kuntalaisia väheksymättä.²⁴⁸

---

²⁴⁶ Nltk ptk 14.9.1989 5 §; nltk ptk 9.11.1989 3 §, Pka.

²⁴⁷ Nltk ptk 9.11.1989 9 §, Pka.

²⁴⁸ Ibid.

Nuorisolautakunta suhtautui Lepistön tutkimustuloksiin vakavasti ja alkoi suunnitella tulevaisuutta niiden pohjalta. Vuonna 1990 lautakunta arvioi, että vuonna 1995 sillä olisi toimessa kaksi nuoriso-ohjaajaa. Tämän lisäksi lautakunta arvioi, että silloisen 150 nuoren sijasta vuonna 1995 nuorisotoimintaan osallistuisi 300–400 nuorta. Tämän johdosta myös määrärahoja tulisi jakaa lähes puolet enemmän vuoden 1990 tasosta. Lisäksi lautakunta päätti panostaa entistä enemmän nuorten ennaltaehkäisevään työhön, joka oli laskelmien mukaan neljä kertaa edullisempaa kuin ongelmien jälkikäteen hoitaminen.²⁴⁹ Kesäkuussa 1990 Pirkkalaan päätettiin palkata kaksi nuoriso-ohjaajaa, joista toinen päätoimiseksi. Ohjaajat päätettiin palkata vuoden 1991 alusta.²⁵⁰ Hakemuksia nuoriso-ohjaajan virkaan tuli vain kaksi ja näistä toinen täytti pätevyysvaatimukset. Nuoriso-ohjaajan virkaan tuli valituksi sosionomi **Päivi Huuskonen**.²⁵¹ Toimilla oli vaikutusta, sillä ilkeiden teot vähenivät Pirkkalassa selvästi vuoden 1991 aikana. Tähän lienee vaikuttanut uuden nuoriso-ohjaajan viran täyttämisen lisäksi myös koulukuraattorin nuorisotalolla harjoittama erityisnuorisotyöprojekti.²⁵²

Pirkkalan kunnan hallinnon organisaation uudistamista suunniteltiin vuonna 1990. Hallinto suunniteltiin jaettavaksi neljään piiriin: hallinto, sivistys, sosiaali ja terveys sekä tekninen. Nuorisolautakuntaa uudistus huoletti, sillä se epäili, ettei yksi suuri sivistystoimen lautakunta pysty hoitamaan nuorisoasioita sillä tasolla kuin olisi toivottavaa.²⁵³ Vuonna 1992 lautakunnan suurimmat haasteet olivat alati kasvava nuorisotyöttömyys ja nuorten heikko asuntotilanne. Tilanteeseen pyrittiin vaikuttamaan lisäämällä nuorisotoiminnan yhteistyötä.²⁵⁴ Eräs konkreettinen pyrkimys nuorten työllisyystilanteen parantamiseen oli ehdotus nuorten työpajatoiminnan aloittamisesta Pirkkalassa.²⁵⁵ Kunnanhallitus suhtautui nuorisolautakunnan ehdotukseen myönteisesti ja työpajatoimintaan tutustuttiin tarkemmin elokuussa 1992. Itse

²⁴⁹ Nltk ptk 15.2.1990 10 §; liite 1 nltk ptk 22.2.1990, Pka.

²⁵⁰ Nlkt ptk 7.6.1990 3 §, Pka.

²⁵¹ Kh ptk 29.4.1991 11 §, Pka.

²⁵² Nltk ptk 23.1.1992 8 § & liite 1, Pka.

²⁵³ Nltk ptk 10.9.1990 6 §, Pka.

²⁵⁴ Liite 2 nltk ptk 23.1.1992, Pka.

²⁵⁵ Nltk ptk 14.4.1992 5 §, Pka.

toiminta käynnistyi seuraavan vuoden huhtikuussa.²⁵⁶ Pirkkala seurasi asiassa monen muun suomalaisen kunnan esimerkkiä panostaen ennaltaehkäisevään toimintaan taloudellisen ahdingon kärjistyessä.²⁵⁷

1990-luvun alussa Suomeen iskenyt lama ei voinut olla näkymättä myös nuorisolautakunnan toiminnassa. Vuodeksi 1993 lautakunta joutui leikkaamaan menojaan 10 %. Tavoitteen toteuttaminen oli äärimmäisen vaikeaa lisääntyneen leiritoiminnan vuoksi. Maksujen lisäämisellä ei myös voitu paljoo lisätä tuloja. Tilojen käyttömaksujen korottaminen ei tullut kysymykseen, koska avustuksia oltiin karsimassa voimakkaasti. Helpoiten säästöjä saatiin vuoden 1993 lopulla toteutetuilla palkattomilla virkavapailla.²⁵⁸ Vaikka ilkeiden teot olivat vuoden 1991 aikana vähentyneet Pirkkalassa huomattavasti, ei lautakunnalla ollut varaa laiminlyödä ennaltaehkäisevää toimintaa varsinkaan lama-aikana. Lautakunta päättikin ottaa osaa Hämeen Lääninhallituksen järjestämään ennaltaehkäisevän paikallistoiminnan seminaariin syyskuussa 1993.²⁵⁹

Pitkään valmisteltu hallintouudistus oli saatu päätökseen vuoden 1992 lopulla. Ehdotuksen mukaan yhdistettiin nuoriso- ja liikuntalautakunnat yhdeksi lautakunnaksi, jonka nimi vuoden 1993 alusta oli liikunta- ja nuorisolautakunta. Uudistuksen taustalla oli kansallinen vapaakuntakokeilu sekä vuonna 1993 voimaan tullut valtiosuus uudistus, jonka myötä tarkoituksena oli lisätä kunnallista itsehallintoa. Uudistuksen myötä kunnat saivat päättää nuorisotoimen hallinnon järjestämisestä. Kuten Pirkkalassa, myös useassa muussa kunnassa tämä johti itsenäisen nuorisolautakunnan yhdistämiseen toisen sivistystoimen alaisen lautakunnan kanssa.²⁶⁰ Sivistystoimen päävastuun muodostivat nyt liikunta- ja nuorisolautakunnan kanssa kulttuuri- ja kirjastolautakunta sekä koulutuslautakunta. Viranhaltijatasolla muodostettiin sivistystoimen osasto, jonka osastopäällikölle keskitettiin huomattavan paljon valtaa aiempaan

²⁵⁶ Kh ptk 20.5.1992 4 §; kh ptk 15.3.1993 23 §, Pka.

²⁵⁷ Silvennoinen & Nieminen 2002, 51.

²⁵⁸ Nltk ptk 17.6.1992 3 §, Pka.

²⁵⁹ Nltk ptk 3.9.1992 3 §, Pka.

²⁶⁰ Telemäki 1999, 93.

malliin nähden. Nuorisolautakunta katsoi, että uuden lautakunnan toiminnan kannalta sopiva jäsenmäärä oli viisi.²⁶¹ 27.11.1992 kokous jäi nuorisolautakunnan historian viimeiseksi. Kokouksen päätteeksi jäsenet keskustelivat lautakunnan saavutuksista ja tulevaisuuden näkymistä. Lautakunta totesi, että se oli saavuttanut tavoitteensa, ja lautakunnan jäsenet ilmaisivat tyytyväisyytensä hyvään yhteishenkeen lautakunnan toimintakautena.²⁶²

Pirkkalan nuorisotyössä 1980-luku oli ollut kasvun aikaa, vaikka vuosikymmenen alkupuolella nuorisolautakunta ei voinut avustaa järjestöjä riittävästi eikä voinut palkata harjoittelijaa sen heikon taloustilanteen vuoksi. Lautakunnan järjestämä tarjonta nuorille kuitenkin kasvoi koko 1980-luvun ajan ja saavutti huippunsa. Merkittävimpinä yksittäisinä saavutuksina voi pitää nuorisokahvilan *Mestan* sekä *Tuulen Viemää* -lehden perustamista. *Mestan* ja nuorisolehden myötä nuorisotyö muuttui Pirkkalassa yhä enemmän nuorisolähtöiseksi. Täysin pyyteetöntä nuorisotyö ei kuitenkaan ollut. Tämä kävi ilmi lautakunnan harmitellessa bänditoiminnasta kiinnostuneiden nuorten heikkoja soittotaitoja. Pääosin nuorisotyössä kontrolli oli kuitenkin vähenemään päin.

1980-luvulla Pirkkalan kunnan järjestämään nuorisotoimintaan ideologiaan kuului oleellisesti humanismin ja rauhan korostaminen, joita myös vuoden 1985 nuorisotyölaki edellytti kunnalliselta nuorisotyöltä. Nuorisovuoden 1985 tarjonta jäi Pirkkalassa vaisuksi, vaikka nuorisolautakunta itse ilmaisi olleensa melko tyytyväinen nuorisovuoden antiin. Nuorisovuosi käynnisti kuitenkin merkittävän aikakauden Pirkkalan nuorisotyön historiassa, kun nuorisolehti *Tuulen Viemää* perustettiin. Vaikka nuorisolautakunnan oli onnistunut laajentaa nuorisotyön tarjontaa, ei lautakunta ollut onnistunut työssään kaikin puolin. Tehty tutkimus nimittäin osoitti, että pirkkalalaisnuorten vaikutusvalta kotikuntansa asioihin oli erittäin heikkoa. Nuorisolautakunta oli epäonnistunut tiedottamaan nuorille näiden vaikutusmahdollisuuksista. Lisäksi lautakunnan toimintaa kritisoitiin liiallisesta ylhäältä päin ohjautumisesta. Vaikka Pirkkalan kunnallisessa nuorisotyössä nuoret oli pyritty 1970-luvusta alkaen ottamaan yhä

---

²⁶¹ Nltk ptk 27.11.1992 3 §, Pka.

²⁶² Ibid.

enemmän huomioon aktiivisina toimijoina, oli nuorisotyö yleisesti vielä 1990-luvulle tultaessa nuorisolehteä ja nuorisokahvilaa lukuun ottamatta varsin aikuisjohtoista.

Nuorisolautakunnan toiminnassa tapahtui positiivinen käänne 1990-luvun alussa, kun se viimein sai palkattua uuden nuoriso-ohjaajan. Tämä oli välttämätöntä, sillä kunnallinen nuorisotyö oli jo pitkään operoinut liian pienillä resursseilla, mikä johtui nuorisotyön heikosta arvostuksesta Pirkkalassa. Erityisen vaikeaksi tilanne oli käynyt lisääntyneiden nuorisotilojen myötä. Nuoriso-ohjaajan palkkaamisen myötä ilkevallanteot saatiin vähenemään Pirkkalassa. 1990-luvun taloudellinen lama koetteli kovasti nuorisolautakuntaa, joka ei suotuisissakaan oloissa ollut nauttinut suuresta arvostuksesta Pirkkalassa. Laman aikana lautakunta näki erityisen tärkeäksi ennaltaehkäisevän nuorisotyön merkityksen. Konkreettisina toimenpiteinä tämä näkyi nuorten työpajan käynnistämisenä.

5. Liikuntalautakunta 1972–1992

5.1 Uusi lautakunta, vanhat tehtävät

Liikuntalautakunta sai nuorisolautakunnan tavoin alkunsa uuden nuorisotyölain seurauksena. Samalla, kun valtuusto päätti nuorisolautakunnan perustamisesta, päätti se myös, että nuorisotyö- ja urheilulautakunta toimii entisessä kokoonpanossaan vuoden 1972 loppuun.²⁶³ Liikuntalautakunta sai johtosäätönsä luoduksi vuoden 1972 lopulla ja kunnanvaltuusto hyväksyi sen vuoden 1973 alussa. Samalla kumottiin nuorisotyö- ja urheilulautakunnan johtosäätö ja liikuntalautakunnalle valittiin jäsenet vuosiksi 1973–76. Johtosäännössä oli listattu 17 kohtaa lautakunnan tehtäviksi. Johtosäännössä korostui lautakunnan rooli Pirkkalan kunnan liikunta- ja urheilutoiminnan tukijana ja edellytysten varmistajana. Suurimpana erona aiempien lautakuntien tehtäviin oli liikunnan aiempaa suurempi rooli. Aiemmillä lautakunnilla painopiste oli ollut enemmän urheilun puolella.²⁶⁴ Suurin syy muutokseen oli kuntoliikunnan korostunut merkitys

---

²⁶³ Kv ptk 5.6.1972 24 §, Pka.

²⁶⁴ Kv ptk 12.1.1973 30 §; liite 2 lltk ptk 12.1.1973, Pka.

yhteiskunnassa ja valtiollisen liikuntapolitiikan uusi suunta. 1970-luvulla liikuntapolitiikassa alettiin korostaa monipuolisen, urheilullisen ja taloudellisesti tarkoituksenmukaisen kilpailutoiminnan ja nuorison tarpeita vastaavan liikuntakasvatuksen merkitystä. Myös voimakas ja nopea yhteiskuntamuutos suosi liikuntakulttuurin muutoksen suuntaa.²⁶⁵

Liikuntalautakunnan toiminta lähti hyvin käyntiin, sillä vuonna 1973 se sai nostettua säännöllistä vapaaehtoistyötä tekevien määrän 31:teen henkilöön. Lautakunta totesi tyytyväisenä, että urheilu oli edelleen suosituin vapaa-ajanviettomuoto Pirkkalassa.²⁶⁶ Tämä käy ilmi myös tilastoista. Vuoden 1976 tilasto kertoo, että koulujen liikuntasalit olivat Pirkkalassa selvästi suosituimpia vapaa-ajanviettopaikkoja. Keskuskoulu keräsi vuoden aikana 68 800 kävijää. Järjestöistä puolestaan selvästi suosituin oli urheiluseura Pirkkalan Viri, jonka tapahtumissa kävi vuoden aikana 21 400 henkilöä.²⁶⁷ Uuden lautakunnan keskeisimmät tehtävät säilyivät samanlaisina kuin edeltäjiensä: määrärahojen ja kenttävuorojen jakaminen urheiluseuroille sekä urheilulaitosten suunnittelu.²⁶⁸

Liikunnan suurta suosiota kuvastaa lautakunnan hallinnoimien vuotuisten tapahtumien määrä: Pirkkalan ympärihiihto, kunnan mestaruuskilpailut, nuorten yleisurheilukilpailut, suunnistuskilpailu sekä kuntaottelu Lempäälää vastaan. Useina vuosina järjestettiin myös hiihtomestaruuskilpailut.²⁶⁹ Liikuntalautakunta oli mielissään urheiluseurojen lisääntyneestä työstä kunnan alueella. Lautakunta oli pyrkinyt avustamaan urheiluseurojen toimintaa ”*melko monipuolisesti*”. Erityisen kiitollinen lautakunta oli urheiluseuroille niiden antamista tiedoista ja selvityksistä, joita lautakunta oli pyytänyt. Näistä selvityksistä oli ollut suuri hyöty, kun liikuntalautakunta oli perustellut kunnan päätäntäelimille avustuksen lisäämisen tarvetta eri urheilutoiminnan kohteisiin.²⁷⁰

---

²⁶⁵ Juppi 1995, 219, 230.

²⁶⁶ Lltk:n toimintakertomus vuodelta 1973, vuosikertomusten toisteet, Pka.

²⁶⁷ Tilastoa vapaa-aikapalveluiden käytöstä Pirkkalan kunnassa 1976, tilastojen toisteet, Pka.

²⁶⁸ Esim. Lltk ptk 21.5.1973, Pka.

²⁶⁹ Lltk ptk 17.2.1977 9 §, Pka.

²⁷⁰ Lltk kunnan urheiluseuroilla 1975, kirjeiden toisteet, Pka.

5.2 Lautakunnan rakennus- ja kunnostussuunnitelmat 1970-luvulla

Liikuntalautakunta pyrki edeltäjiensä urheilulautakunnan ja nuorisotyö- ja urheilulautakunnan tavoin huolehtimaan Pirkkalan urheilupaikkojen kunnosta ja riittävydestä. Vuodesta 1975 lähtien lautakunnan oli pyydettävä lupa kaikkiin kalustohankintoihin, vaikka kyse olisi ollut vain muutaman kuulun hankkimisesta urheilukentälle.²⁷¹ Syynä tähän oli kiristynyt taloustilanne ja lisääntynyt byrokratia. 1960-luvulla alkanut aktiivinen liikuntapaikkasuunnittelu jatkui 1970-luvulla. Uusia rakennuskohteita ei lautakunnan aloittamisen aikaan ollut, mutta korjaus- ja kehittämiskohteita oli varsin paljon.²⁷² Sen sijaan 1970-luvun loppupuolella uusia rakentamiskohteita oli paljon. Liikuntalautakunta oli vuoden 1973 lopulla luonut pitkän tähtäimen rakentamissuunnitelman urheilulaitoksia ajatellen.²⁷³ Suunniteltuja hankkeita olivat muun muassa halli, joka sisältäisi uimahallin, keilailuradan, kuntosalin ja palloiluhallin. Muita suuria hankkeita olivat keskusurheilukentän rakentaminen sekä puhtaan uimapaikan aikaansaaminen patoamalla jokin kunnan puroista.²⁷⁴

Vuoden 1975 loppupuolella yleisten töiden lautakunta ehdotti kunnanhallitukselle, että Lastenojanvuoren hyppymäki purettaisiin. Lautakunnan mukaan mäki ja hyppytorni olivat vaarallisia lahovikojen sekä ilkeiden takia. Tornin kunnostaminen ja kunnostaminen olisi aiheuttanut huomattavia kustannuksia mäen vähäiseen käyttöön nähden. Kunnanviraston rakennusryhmä ei voinut vastata mäen turvallisuudesta sen kunnan vuoksi. Näiden lisäksi yleisten töiden lautakunta oli sitä mieltä, että lähitöllä, mm. Nokialla, oleva mäki tarjoaa harjoittelumahdollisuudet myös pirkkalalaisille mäkihypyn harrastajille. Kunnanjohtajan ehdotuksesta kunnanhallitus pyysi asiasta liikuntalautakunnan lausunnon. Liikuntalautakunta luonnollisesti asettui asiassa hyppymäen säilyttämisen kannalle: olihan lautakunnan tehtävä

---

²⁷¹ Lltk ptk 11.9.1975 4 §, Pka.

²⁷² Esim. Pirkkalan kunnan liikuntalautakunnan toteamat urheilukenttien parannuskohteet vuodelle 1975, kirjeiden toisteet, Pka.

²⁷³ Lltk ptk 17.12.1973 3 §, Pka.

²⁷⁴ Luettelomaista selvitystä tulevista tai tarvittavista urheilupaikoista, kirjeiden toisteet, Pka.

huolehtia kunnan monipuolisista liikuntaedellytyksistä. Lautakunta totesi, että kuntalaisten käytön lisäksi mäellä oli merkitys kuntourheilureittien mielenkiintoisena kohteena. Lautakunta myös huomautti, että Nokialla ei ollut hyppyrimäkeä. Lautakunnan mukaan alueen muut ”*rumentavat ja epäkäytännölliset*” rakenteet voitaisiin purkaa.²⁷⁵

Myös Pirkkalan Pirkat vastusti hyppyrimäen purkua ja seura lähettikin kirjeen kunnan suunnittelulautakunnalle asiaa koskien. Lopulta kunnanhallitus ratkaisi asian liikuntalautakunnan ja Pirkkojen kannalta suotuisalla tavalla. Kunnanhallitus päätti, että yleisten töiden lautakunta huolehtisi mäen välttämättömästä kunnossapidosta niin, että turvallisuusnäkökohdat tulee huomioiduksi. Tämän lisäksi kunnanhallitus kehotti suunnittelu- ja valvontaryhmää selvittämään yleiskaavassa mahdollisuutta talviurheilukeskuksen sijoittamiseksi Vähäjärven kaakkoispuolelle Vuorehaan alueelle, kuten Pirkat oli kirjeessään toivonut.²⁷⁶

Liikuntalautakunnan toiminnan tavoite oli ”*sellaisten olosuhteiden luominen, joiden vallitessa jokaisella kuntalaisella ikään, sukupuoleen ja varallisuuteen katsomatta on mahdollisuus liikunnan harrastamiseen omien taipumustensa ja harrastustensa mukaisesti.*”²⁷⁷ Tavoite ilmeni käytännössä selkeimmin lautakunnan laatimien ulkoilusuunnitelmien muodossa. Liikuntalautakunnan edeltäjät eivät olleet tehneet vastaavanlaisia suunnitelmia aiempina vuosikymmeninä. Tämä edelleen korostaa kuntoliikunnan lisääntyntä merkitystä. Ensimmäinen liikuntalautakunnan ulkoilusuunnitelma koski Killon ulkoiluraittia. Suunnitelman mukaan Killon länsipuolelle rakennettaisiin 884 metriä valaistua ulkoilmaraittia, joka täydentäisi aiemmin rakennetun valaistun reitin lenkiksi Pirkkalanraitin ja Vanhantien välilyksellä. Vuonna 1976 yleisten töiden lautakunta ilmoitti hyväksyvänsä suunnitelman ja toimitti suunnitelma-asiakirjat kunnanhallituksen kautta valtuustolle hyväksyttäväksi. Liikuntalautakunta totesi ilolla, että sen tekemä esitys oli vihdoon päässyt toteuttamisasteelle.²⁷⁸ Kunnanhallitus hyväksyi

---

²⁷⁵ Ltk ptk 1.12.1975 7 §, Pka.

²⁷⁶ Kh ptk 2.3.1977 3 §, Pka.

²⁷⁷ Ltk Da 114/1976, kirjeiden toisteet, Pka.

²⁷⁸ Ltk ptk 16. 1976 4 §, Pka.

suunnitelman yksimielisesti kokouksessaan 16.6.1976. Kuntolenkin avajaiset pidettiin 1.9.1976.²⁷⁹

Vuonna 1976 liikuntalautakunnan ja kunnanhallituksen välille tuli erimielisyyksiä Kyöstiin suunnitellusta kentästä. Liikuntalautakunta ei, vedoten pidemmän tähtäimen investointisuunnitelmaan, kannattanut kentän rakentamista, koska alueella oli jo useita kenttiä. Lautakunnan mukaan pitkällisen työn tuloksena laadittua suunnitelmaa tulisi noudattaa kuntaan urheilulaitoksia rakennettaessa. Lautakunta päätti tästä huolimatta hyväksyä Kyöstin kentän piirustukset tarkastettuaan ne, mutta jatkoi närkästyneenä: ”Lisäksi lautakunta haluaa, että kunnanhallitus samalla määritteli lautakunnan aseman kunnan urheilulaitosten suunnittelussa, koska lautakunnan tekemät esitykset näyttävät jäävän jatkuvasti muiden tekemien esitysten varjoon.” Loppuun liikuntalautakunta vielä totesi yksimielisesti, ettei kenttää tällä hetkellä tarvita, joten suunnitelmasta on turha antaa lausuntoa.²⁸⁰

Seuraavassa kokouksessaan liikuntalautakunta jatkoi saman aiheen käsittelyä. Kunnanhallituksen mielestä liikuntalautakunta ei ollut ottanut asiassa huomioon, että Kyöstin kenttää tarvittaisiin myös korttelikoulun tarpeisiin ja sosiaalisessa mielessä tarve liikunta- ym. vapaa-ajanpalveluiden järjestämiseen on kiireellisintä Kyöstin alueella. Kunnanhallitus myös painotti, että Kyöstin keskusta-alueella on 300 kerros- ja rivitaloasuntoa. Tämä määrä oli koko ajan lisääntymässä, ja Kyöstin asumistiheys oli nousemassa kunnan korkeimmaksi. Tämän lisäksi Perkiöntien itäpuolella sijaitseva väliaikainen kenttä oli jäämässä rakennuskaavatien alle.²⁸¹ Liikuntalautakunta totesi kentän valmistuvan paikalleen sen omasta poikkeavasta kannasta huolimatta. Tämän vuoksi lautakunta ilmoitti olevansa valmis ehdottomaan suorituspaikkoihin korjauksia tulevaisuudessa.²⁸² Liikuntalautakunta sai lopulta tahtonsa läpi asiassa, sillä kunnanhallitus päätti perääntyä asiassa, ja siirsi asian tulevaisuuteen. Lisäksi kunnanhallitus

²⁷⁹ Kh ptk 16.6.1976 30 §; lltk ptk 30.8.1976 5 §, Pka.

²⁸⁰ Lltk ptk 17.5.1976 6 §, Pka.

²⁸¹ Kh lltk:lle 13.4.1976, saapuneet kirjeet, Pka.

²⁸² Lltk ptk 5.7.1976 3 §, Pka.

päätöksi antaa kunnanviraston suunnitteluryhmän selvitettäväksi, mitä tekijöitä liikuntalautakunta pitää kenttäsuunnitelmassa tärkeinä.²⁸³

5.3 Nuorisotyöttömyys, ilkivalta ja uusi liikuntalaki

Vuonna 1977 nuorisotyöttömyys oli todella suuri ongelma Pirkkalassa. Kunnanhallitus päätti toimia asian suhteen, ja tiedusteli yleisten töiden lautakunnalta sekä nuoriso- ja liikuntalautakunnilta, voisivatko nämä ottaa nuoria töihin sillä ehdolla, että rahoitus saadaan järjestettyä. Liikuntalautakunta päätti yksimielisesti, että nuorten kenttäohjaukseen palkattaisiin kesän ajaksi vähintään kolme ohjaajaa. Kunnanvaltuusto myönsi lisämäärärahan kolmen kesäohjaajan palkkaamiseksi kahden kuukauden ajaksi.²⁸⁴

Liikuntalautakunnan ja urheiluseurojen yhteistoiminta toi merkittävää lisää kunnan urheilutoimintaan ja auttoi myös määrärahojen lisäämisessä. Vuonna 1978 lautakunta ehdotti kunnan urheiluseuroille, voisivatko nämä korvata vastaan valvoa koulujen salien urheilutoimintaa. Lautakunta korosti, ettei valvomisen tarkoittaisi sitä, että kaikki ylimääräiset henkilöt häädettäisiin tiloista, vaan heidät pyrittäisiin ohjaamaan toimintaan mukaan. Lautakunnan mukaan tällä saavutettaisiin etua harjoitustilojen nopeammassa muuttamisessa kunkin seuran tarpeiden mukaiseksi. Kaikista tärkeintä kuitenkin oli, että tämän myötä ilkivalta ja muu häirintä vähenisi tiloista. Liikuntalautakunta totesi myös ilolla, että urheilun arvostus oli kasvanut seurojen toiminnan vilkastumisen myötä. Lautakunnan mukaan nyt esitetyllä ehdotuksella olisi toteutuessaan mahdollisuus korostaa urheiluseurojen kuntalaisiin ja erityisesti nuoriin kohdistavaa ensiarvoista työtä.²⁸⁵ Kun liikuntaharrastus oli suosittua nuorten keskuudessa, päätti liikuntalautakunta vuonna 1979, ettei kouluikäisille järjestetylle

---

²⁸³ Kh ptk 4.8.1976 35 §, Pka.

²⁸⁴ Ltk ptk 28.4.1977 6 § & 7.6.1977 4 §, Pka.

²⁸⁵ Ltk kunnan urheiluseuroille 30.8.1978, kirjeiden toisteet, Pka.

vapaaehtoiselle iltatoiminnalle aseteta lisää maksuvelvoitteita siivous- ym. maksujen muodossa. Tämä päätös takasi sen, että kuntalaisten harrastusmahdollisuudet säilyivät tasa-arvoisina.²⁸⁶

Liikuntalautakunnan toiminnan kannalta erittäin tärkeä tapahtuma oli vuoden 1980 ensimmäisenä päivänä voimaanastunut liikuntalaki, jota oli alettu suunnitella jo vuonna 1975. Liikuntalain tarkoitus oli luoda valtionapujärjestelmä, joka keventäisi kuntien yhä kiristyvää menotaloutta. Uutta lakia suunnittelemaan oli Jyväskylän yliopistoon luotu Liikuntalakivaliokunta, joka lähestyi myös Pirkkalan kuntaa lomakkeella, jonka avulla pyrittiin arvioimaan valtionapujärjestelmän vaatimat kustannukset. Lomakkeen kysymykset koskivat lähinnä liikuntatoimintaan käytetyn rahan määrää sekä toiminnan rahoituspohjaa.²⁸⁷

Tulevaa liikuntalakia odotettiin liikuntalautakunnassa innolla. Innostusta osaltaan lisäsi 1970-luvulla Pirkkalassa lisääntynyt kiinnostus paikallisten urheiluseurojen ohjattuun toimintaan. Tämän myötä urheiluseuroille myönnetyn määrärahan summa kohosi vuosien 1976–77 välillä 17 500 mk:sta 24 000 mk:aan. Liikuntalain odotettiin lisäävän jaettavien avustusten määrää entisestään.²⁸⁸ Lisääntyneet määrärahat puolestaan lisäsivät urheiluseurojen suosiota Pirkkalassa. Esimerkiksi vuonna 1977 seurojen monipuolistuneeseen tarjontaan osallistui 1 056 henkilöä. Erityisen ilahtunut liikuntalautakunta oli nuorison kiinnostuksen suuresta lisääntymisestä.²⁸⁹

Liikuntalain säätämisen taustalla oli ollut urheilujärjestöjen 1970-luvun alussa tuntema huoli urheilun valtionavun tulevaisuudesta. Olihan urheilun osuus veikkausvoittovaroista myönnettävästä valtionavusta pudonnut 1950-luvulta kaiken aikaa. Vuonna 1973 avustuksen määrä oli ”enää” 45 %.²⁹⁰ Vuoden 1980 liikuntalakia voi pitää liikuntapolitiikan tietyn kauden huippuna. Laissa kiteytyi 1960- ja 1970-lukujen yhteiskuntapolitiikassa vaikuttanut

²⁸⁶ Ltk ptk 15.5.1979 4 §, Pka.

²⁸⁷ Ltk kh:lle 19.8.1975, kirjeiden toisteet, Pka.

²⁸⁸ Ltk kunnan urheiluseuroille 1977, kirjeiden toisteet, Pka.

²⁸⁹ Ltk kunnan urheiluseuroille 1978 Da 12–14; ltk kunnan urheiluseuroille 1979 Da 2-4, kirjeiden toisteet, Pka.

²⁹⁰ Vasara 1992 b, 371–372.

suunnitteluideologia, edistysusko, valtion roolin korostaminen sekä ajatus tasa-arvoisesta hyvinvointivaltiosta. Hyvinvointivaltiopainotus näkyi laissa valtion puuttumisen korostumisena, vaikkakin puuttuminen oli vain välillistä resurssien luomisen kautta. Valtion korostuneen roolin myötä myös kunnallinen liikuntatoimi kehittyi osana kansallista hyvinvointiprojektia. Laki vaati kunnilta entistä tehokkaampaa liikuntatoiminnan edellytysten luomista järjestämällä kuntalaisille liikuntaa varten tarvittavia tiloja ja alueita sekä avustamalla alueellaan toimivia liikuntajärjestöjä.²⁹¹

Vuoden 1980 alusta voimaantulleen liikuntalain pääkohdat olivat seuraavat:

- Kansalaisille myönnetään valtion varoista valtionosuutta ja -avustusta sekä lainaa liikuntatoiminnan tukemiseksi, jotta edellytykset liikunnan luomiselle ja peruspalveluiden tarjoamiselle olisivat tasapuoliset
- Liikuntatoimen ylin elin on opetusministeriö
- Kunnassa on liikuntalautakunta, joka huolehtii liikuntatoiminnan suunnittelusta ja kehittämisestä sekä kunnassa harjoitettavan liikuntatoiminnan tukemisesta
- Valtionosuutta jaetaan:
  1. Liikuntatoimenjohtajan, liikuntasihteerin ja liikunnanohjaajan virasta tai yhdistettyyn virkaan kuuluvista liikuntatoimen tehtävistä aiheutuviin kustannuksiin
  2. Urheiluseurojen toimintaan myönnettävistä avustuksista aiheutuviin kustannuksiin;
  3. Kunnan liikuntatoimen yleisestä toiminnallisesta kehittämisestä aiheutuviin kustannuksiin; ja
  4. Liikuntalautakunnan toiminnasta aiheutuviin kuljetuskustannuksiin
- Valtion tulo- ja menoarvioon otetun määrärahan puitteissa voidaan kunnalle tai muulle yhteisölle taikka säätiölle myöntää avustusta ja halpakorkoista lainaa liikuntapaikkojen

---

²⁹¹ Liikuntalaki 984/1979.

sekä niihin liittyvien vapaa-aikatoimien rakentamisesta, hankkimisesta ja varustamisesta aiheutuviin perustamiskustannuksiin²⁹²

Vuoden 1980 liikuntalaki vaikutti maaseudun kunnissa siten, että ne joutuivat ottamaan entistä enemmän vastuuta toiminnan pyörittämisestä.²⁹³ Pirkkalassa muutos ei ollut yhtä suuri kuin monessa muussa maaseudun kunnassa, sillä kunnalla oli ollut jo 1940-luvulta saakka suuri vastuu toiminnan pyörittämisestä. Pirkkalassa liikuntalaki toi valtiolta lisärahaa seurojen avustamiseen noin 14 000 mk/vuosi. Summaa voi pitää merkittävänä, sillä esimerkiksi vuonna 1977 seuroille jaettujen avustusten yhteissumma oli 24 000 mk. Liikuntalautakunta toivoi, että valtuusto nostaisi seurojen avustamiseen tarkoitettua määrärahaa vähintään valtiolta saadulta 14 000 mk:lla. Lautakunnan oma esitys oli ollut tätä suurempi. Vuoden 1980 talousarviossaan kunnanvaltuusto päätti nostaa summaa 14 000 mk:lla.²⁹⁴ Lain voimaantulo tarkoitti myös sitä, että urheiluseurojen oli avustusanomuksissa varauduttava entistä tarkempaan toimintaselvitykseen kuntourheilutoiminnasta. Tätä varten oli myös luotu yhtenäinen lomake.²⁹⁵ Myös avustusmuodot olivat muuttuneet: aiempi kerran vuodessa myönnettävä avustus seuroille jaettiin nyt keväällä jaettavaan perusavustukseen ja syksyllä myönnettävään kohdeavustukseen.

Liikuntalain myötä liikuntalautakunnan oli mahdollista avustaa urheiluseuroja myös matkakustannusten korvaamisessa. Vuodelta 1979 korvauksia maksettiin 40 penniä/kilometri. Liikuntalautakunta lähetti kunnan urheiluseuroille yhtenäisen lomakkeen, johon näiden tuli kirjata matkoilla kertyneitä kilometrejä.²⁹⁶ Liikuntalain mahdollistamat lisätuet tulivat Pirkkalassa tarpeeseen, sillä vaikka urheiluseurat olivat erittäin suosittuja 1970-luvulla, olivat kunnan liikuntapuolen menot vain 60,71 mk asukasta kohden vuonna 1978. Läänin keskiarvo oli 133,07 mk. Ilman lisävaroja toiminnan pitäminen senhetkiselä tasolla olisi ollut mahdotonta.²⁹⁷

---

²⁹² Ibid.

²⁹³ Ilmanen 2000, 84.

²⁹⁴ Ltl kunnan urheiluseuroille 1979, kirjeiden toisteet; kv ptk 14.12.1979, Pka.

²⁹⁵ Ibid.

²⁹⁶ Lltk ptk 27.5.1980 6 §; lltk kunnan urheiluseuroille 1980, kirjeiden toisteet, Pka.

²⁹⁷ Lltk:n lausunto tilintarkastajien kertomuksen 18.4.1980 johdosta, kirjeiden toisteet, Pka.

Matkakustannuskorvauslomakkeen täyttäminen ei käynyt kaikilta urheiluseuroilta ongelmitta, sillä useana vuonna seurojen matkustuskilometrit oli selvittämättä vuoden lopulla.²⁹⁸ Vaikka liikuntalaki pidettiin Pirkkalassa äärimmäisen positiivisena seikkana, lisäsi laki kuitenkin liikuntabyrokratiaa, mikä johtui kuntien liikuntatoimen kehittämisestä.²⁹⁹ Selkeimmin lisääntynyt byrokratia näkyi juuri muuttuneissa avustuskäytännöissä.

5.4 1980-luvun liikuntapaikkasuunnitelmat – sisäliikuntatilat liikuntapaikkasuunnitelmien keskiössä

Vuonna 1980 liikuntalautakunta piti toimintojensa tilaa tyydyttävänä. Lautakunnan mukaan se ei ollut kyennyt arvostamaan urheiluseuroja tarpeeksi ottaen huomioon näiden toiminnan aktiivisuuden. Suurena ongelmana lautakunta piti sitä, ettei työpaikkaliikuntaa päästy harjoittamaan sisätiloissa tilojen puutteen vuoksi. Lautakunta piti tärkeimpinä kehittämistavoitteinaan urheiluseurojen toiminnan tukemista ja kuntosarjatoiminnan aloittamista heti, kun sisäurheilutilaa saataisiin lisää. Lautakunta myös huomautti Pirkkalan kunnan väkiluvun olevan kasvussa, joten lisätilojen tarve oli todellinen. Urheilulaitoksista lautakunta piti tärkeimpinä hankkeina kirkonkylän liikuntasalia, koulukeskuksen kenttää sekä valaistua kuntorataa, jota toivottiin saavan 4 km lisää.³⁰⁰

Vaikka liikuntalaki oli parantanut huomattavasti liikuntalautakunnan taloudellista liikkumatilaa, koki lautakunta negatiivisen yllätyksen vuonna 1981, kun suunnittelulautakunta oli käsitellyt hallintokuntien talousarvio- ja talousohjelmaehdotuksia. Suunnittelulautakunta oli päättänyt palauttaa käyttötalousmäärärahat karsittaviksi ja kehotti hallintokuntia suorittamaan korjauksia ehdotuksiin. Liikuntalautakunnan tapauksessa tämä tarkoitti sitä, että menoista oli karsittava 55 000 mk. Poistot kohdistuivat kalustohankintoihin, ympärihiihdon ladun parantamiseen ja vartiointin tehostamiseen urheilupaikoilla. Loput karsimiset tehtiin kenttien hoitopuolelta.

---

²⁹⁸ Ltk kunnan urheiluseuroille 7.11.1980, kirjeiden toisteet, Pka.

²⁹⁹ Juppi 1995, 256.

³⁰⁰ Ltk ptk 27.5.1980 3 §, Pka.

Liikuntalautakunta oli huolissaan siitä, ettei liikuntasihteerin virkaa lautakunnan esityksistä huolimatta ollut saatu erotettua raittiusihteerin virasta. Tämän johdosta palkkaukseen saatavia valtionosuuksia menetettiin. Pahimmassa tapauksessa menetykset uhkasivat kohota 6 000 mk:aan vuositasolla.³⁰¹

Urheiluseurojen lisäksi liikuntalautakunta saattoi jakaa avustuksia muillekin järjestöille, mikäli hakemukset menivät valtionavun piiriin ja lautakunnalla oli sille varattua määrärahaa vielä käyttämättä. Esimerkiksi keväällä 1981 lautakunta päätti myöntää Pirkkalan Eläkeläiset ry:lle 950 mk ohjaajamenoihin sekä 600 mk yläasteen 8 A:n luokkatuomikunnalle Kuortaneen urheiluopistolle tehtävän luokkaretken kuluihin.³⁰² Kirkonkylän liikuntasali valmistui vuonna 1981 ja samana vuonna Pirkkalan kunnalle myönnettiin 155 000 mk valtionavustusta ja 190 000 mk halpakorkoista lainaa käytettäväksi vuoden 1982 loppuun mennessä Naistenmatkan urheilukentän rakentamiseen. Avustuksen saamisen ehtoihin kuului mm. että töihin on palkattava henkilöitä työvoimaviranomaisten välityksellä ja etusija olisi annettava niille, joilla työnsaannin tarve on suurin. Liikuntalautakunta toivoi, että kenttä valmistuisi nopealla aikataululla kentän kovan tarpeen vuoksi.³⁰³

Vuonna 1981 liikuntalautakunta ositti huolensa Reipin virkistysalueen tilasta. Lautakunnan mukaan alue on tärkeä erikoispalveluidensa kautta, mutta liikunnallisesti sen merkitys on vähäinen. Rahassa mitaten alue oli kalleimpia kunnallisia palveluita, sillä jokainen käynti henkilöä kohden maksoi kunnalle noin 10 mk. Lautakunnan mukaan vaikutti siltä, ettei senhetkisellä väestöpohjalla alueen kustannustehottomuutta pystyttäisi vähentämään. Urheilutoiminta ei ollut saavuttanut alueella suosiota, ja liikuntalautakunta oli sitä mieltä, että nyt muut hallinnonalat voisivat yrittää alueella ohjattua toimintaa. Tästä huolimatta lautakunta ehdotti, että alueen olosuhteita liikunnan kannalta voisi parantaa tasaamalla peltoaukeaa

---

³⁰¹ Ibid 3 §.

³⁰² Ltk ptk 14.5.1981 7 §, Pka.

³⁰³ Ltk ptk 18.11.1981 3 §, Pka.

jalkapalloilua varten. Liikuntalautakunta oli harmissaan, ettei alueen kuntoladulla eikä sen paremmin yhteisladulla kuntakeskuksesta Reippiin ollut juuri mitään käyttöä.³⁰⁴

1980-luvulla liikuntalain myötä liikuntapaikkarakentaminen lisääntyi Suomessa huomattavasti.³⁰⁵ Pirkkala seurasi kansallista trendiä. Pirkkalassa rakentaminen painottui kuntoliikuntapaikkoihin. Vuonna 1982 liikuntalautakunta esitti, että seuraavien vuosien aikana varattaisiin kunnan talousarvioon 100 000 ulkoilureittien rakentamiseen ja kehittämiseen vuosittain. Esitys oli osa lautakunnan valmistelemaa ulkoilureittien kehityssuunnitelmaa vuosille 1981–1990. Ensisijaisena tarkoituksena oli 2,5 km:n lenkin rakentaminen hyppyrimäen tuntumaan ja lenkkien yhdistäminen valaisuin. Ehdotus ajoi myös ympärihiihdon etuja. Liikuntalautakunta mainitsi Pirkkalan olevan naapurikuntien vertailun häntäpäässä ulkoilureittien valaisun suhteen. Lautakunta myös valitteli, etteivät sen esitykset valaistuksen lisäämisestä ja reittien rakentamisista ole saaneet kannatusta päättäjien taholta. Suunnittelulautakunta ja kunnanhallitus hyväksyivät yksimielisesti liikuntalautakunnan kehityssuunnitelman. Kunnanvaltuusto päätti kuitenkin keskustelun ja suoritettun äänestyksen jälkeen palauttaa asian kunnanhallitukselle uudelleen valmistettavaksi.³⁰⁶

Lisääntyneen byrokratian ohessa vuoden 1980 liikuntalaki aiheutti Suomen kunnissa seuraavustusten jakamisessa annettujen normien tulkinnassa ongelmia. Monessa kunnassa urheiluseurat olivat tyytymättömiä kuntien tekemiin avustuspäätöksiin. Näin kävi myös Pirkkalassa loppukesästä 1982, kun Pirkkalan Pirkat teki valituksen liikuntalautakunnalle koskien urheiluseurojen perusavustusten jakamista. Lautakunta tuki seuroja vuoden alussa jaettavalla perusavustuksella ja loppuvuodesta jaettavilla ohjauskorvauksilla sekä kurssi- ja leirimenojen korvaamisilla. Pirkkojen mukaan liikuntalain mukaan perusavustusten jakoperusteissa tuli ottaa huomioon seuran toiminnan määrä, laatu, monipuolisuus, jäsenmäärä, toimintapaikkojen lukumäärä ja alueellinen jakauma. Pirkat koki, että näin ei ollut menetelty määrärahoja jaettaessa.³⁰⁷ Aiemmin keväällä Pirkkoille oli myönnetty 4 000 mk:n avustus. Viri oli

³⁰⁴ Lltk Reippi-toimikunnalle 9.9.1981, kirjeiden toisteet, Pka.

³⁰⁵ Mäki-Lohiluoma & Pesonen 1992, 55.

³⁰⁶ Kv ptk 24.2.1982 18 §, Pka.

³⁰⁷ Liite 2: Pirkkalan Pirkat kh:lle 31.5.1982, lltk ptk 25.8.1982, Pka.

puolestaan saanut 6 000 mk. Lautakunnan jäsenistä **Riku Lamminranta** ja **Pekka Paavolainen** olivat sitä mieltä, että Virille ja Pirkoille olisi tullut myöntää avustusta saman summan verran. Heidän ehdotuksensa ei kuitenkaan saanut lisäkannatusta lautakunnan kokouksessa.³⁰⁸ Lautakunnan puheenjohtaja vastasi Pirkkojen valitukseen todeten, että avustusten jako on noudattanut edellisten vuosien linjaa, joka edellyttää kurssi- ym. avustusten korvaamista todellisten kulujen mukaan. Lautakunnan mukaan liikuntalain henki toteutui sen päätöksessä. Puheenjohtajan päätös hyväksyttiin, mutta Lamminranta ja Paavolainen totesivat, ettei jakopäätös noudattanut liikuntalain henkeä.

Vaikka liikuntalaki oli parantanut liikuntalautakunnan taloudellista tilannetta, ei lautakunta ollut tilanteeseen täysin tyytyväinen, vaan toivoi itselleen lisää rahoitusta vuoden 1983 talousarviossa. Lautakunnan mukaan sen menot olivat pysyneet liian kauan samalle tasolla.³⁰⁹ Tällä kertaa lautakunnan toive toteutui, sillä valtuusto päätti lisätä urheilu- ja ulkoilujärjestöjen tukea 17 000 mk:lla.³¹⁰

Vuonna 1984 Pirkkalan kunnan väkiluku oli ylittänyt 10 000 henkeä. Tämä oli liikuntalain mukaan asukaskynnys, jolla kunnat voivat halutessaan muuttaa työntekijänsä nimikkeen liikuntatoimenjohtajaksi. Kangasala, Lempäälä ja Ylöjärvi olivat toimineet tällä tavoin. Liikuntasihteerin nimikkeen muuttamisella liikuntatoimenjohtajaksi olisi ollut liikuntalautakunnalla positiivinen vaikutus, sillä työntekijä olisi ollut valtionapuun oikeutettu. Liikuntalautakunta esitti kunnanhallitukselle, että Pirkkalassakin siirryttäisiin urheilutoimenjohtaja-nimikkeen käyttöön. Kunnanhallitus kunnanjohtajan esityksen pohjalta päätti siirtää esityksen käsittelyn kunnanviraston organisaatiotarkistuksen yhteydessä tapahtuvaksi.³¹¹ Pirkkalassa ei kuitenkaan päätetty ottaa käyttöön uutta nimikettä, ja tämän vuoksi valtionavut jäivät saamatta.

---

³⁰⁸ Ltk ptk 4.5.1982 4 §, Pka.

³⁰⁹ Ltk ptk 26.5.1983 3 §, Pka.

³¹⁰ Talousarvio 1984, kv ptk 10.12.1983 3 §, Pka.

³¹¹ Ltk ptk 21.2.1984 8 §; kh ptk 14.3.1984 14 §, Pka.

Pirkkalan kunnan oikeisto- ja keskustaryhmät tekivät keväällä 1984 valtuustoaloitteen urheilu- ja liikuntapaikkojen rakentamiseksi. Aloitteen mukaan urheilu- ja liikuntapaikkojen rakentaminen ja kunnostaminen ei ollut edennyt väestön kasvun tahtiin. Valtuusto lähetti aloitteen kunnanhallituksen valmisteltavaksi. Kunnanhallitus puolestaan pyysi asiasta liikuntalautakunnan lausunnon. Liikuntasihtööri Reijo Mikkonen kirjoitti selosteessaan, että keskusurheilukentän ja ns. pienkenttien suunnitelmat oli hyväksytty vuonna 1983. Lastenvuorenojaan oli puolestaan laadittu talviurheilukeskuksen kehittämissuunnitelma. Tämän lisäksi pienempiä suunnitelmia oli tehty vuosittain talousarvioihin. Loppuun Mikkonen totesi, ettei suunnitelmista ole ollut pulaa, mutta ”*lautakunta on useaan otteeseen todennut, ettei sen esityksillä näytä olevan tarpeeksi kantavuutta, joten pitäisi etsiä uusia väyliä päätöksen tekoon, etteivät hyvät suunnitelmat lojuisi pelkästään pöytälaatikoissa*”. Lautakunta ehdotti, että kunnanhallitus lähettäisi oikeisto- ja keskustaryhmien suunnitelmat eri puolueiden kunnallisjärjestöille.³¹²

Vuoden 1985 alussa kunnanjohtajan ehdotuksesta kunnanhallitus päätti, että kunnanviraston suunnittelu- ja valvontaryhmä yhdessä liikuntasihtöörin kanssa alkaisi valmistella liikuntapaikkasuunnitelmaa. Edellä mainittujen oli selvitettävä työn toteuttamisvaihtoehdot sekä määrärahan tarve kevään 1985 aikana. Tämän jälkeen kunnanhallitus ottaisi asian uudelleen käsiteltäväkseen sekä saattaisi päätöksen kunnanvaltuuston tietoon. Liikuntasihtööri Mikkonen päätti lähettää yhdessä suunnittelu- ja valvontaryhmän kanssa valmistelemansa liikuntapaikkahankkeet vuosiksi 1986–90 eteenpäin hyväksyttäväksi. Suunnitelma sisälsi urheiluseurojen kanssa järjestetyn tilaisuuden esittämät toivomukset ja se noudatti vuosien 1986–90 kuntasuunnitelmaa. Liikuntalautakunta kiinnitti tässä vaiheessa huomiota sisäliikuntapaikkojen lisätarpeeseen suunnittelukauden lopussa. Lautakunnan mukaan valtionapujen ja lainojen saannin varmistamiseksi olisi välttämätöntä suorittaa sisäliikuntapaikkojen jatkosuunnittelua mm. liikuntahallin osalta.³¹³ Kunnanhallitus päätti hyväksyä *liikuntapaikkahankkeet 1986–90* -suunnitelman pohjaksi yksityiskohtaisimmille hankkeille. Myös valtuusto hyväksyi ehdotuksen.³¹⁴

---

³¹² Lltk ptk 27.8.1984 3 §, Pka.

³¹³ Lltk ptk 4.9.1985 3 §, Pka.

³¹⁴ Kv ptk 25.9.1985 16 §, Pka.

1980-luku oli Suomessa liikuntalautakuntien vaurastumisen ja liikuntarakentamisen aktiivisinta aikaa.³¹⁵ Myös Pirkkalassa rakentaminen oli aktiivista. Liikuntalautakunta oli varannut vuoden 1985 talousarvioon määrärahan kuntavierailuja varten, jotta lautakunnan jäsenet voisivat tutustua muiden kuntien urheilupaikkoihin.³¹⁶ Vaikka lautakunnan taloudellinen tilanne ei varsinaisesti ollut erityisen heikko, huoletti tulevaisuus lautakuntaa. Lautakunta oli nimittäin kokouksissaan keskustellut urheiluseurojen pyynnöstä talousarvioasioista ja päätenyt siihen, että kunnan sosiaali- ja terveystoimissa oli kasvua niin paljon, ettei urheiluun ja ulkoiluun ole luvussa lisärahaa vuoteen 1990 mennessä.³¹⁷ Lisäksi liikuntalautakunta huomautti vuonna 1986, että kunnan ns. raamibudjetissa sen osuus oli jäänyt vailla kasvua jo usean vuoden ajan. Vastaavasti mm. koulutus- ja poisto-osuudet olivat kasvaneet huomasti. Tämän seurauksena toimintaan käytetty osuus oli jatkuvasti pienentynyt, vaikka lautakunta oli päässyt valtionavun piiriin. Lautakunta ehdotti, että sen raamibudjettiosuutta korotettaisiin 15 %, jotta lautakunta voisi vastata ajan haasteisiin kuntalaisten ja erityisesti nuorten osalta.³¹⁸

Kun valtuusto oli syksyllä 1985 hyväksynyt *liikuntapaikkahankesuunnitelma 1986–90:n*, neuvotteli liikuntalautakunta muiden lautakuntien kanssa tärkeimmistä rakennushankkeista. Erityisen tärkeänä liikuntalautakunta piti liikuntahallin rakentamista, koska kunnan sisäliikuntatilat olivat alle valtakunnallisen keskiarvon ja tiloista oli suuri pula harrastelijoiden lisäksi myös kouluilla. Liikuntahalli oli merkitty rakennettavaksi monitoimitalon yhteydessä. Lautakunta piti välttämättömänä, että vuodeksi 1987 varattaisiin 50 000 mk talon esisuunnittelua varten. Tällöin olisi ollut mahdollista suunnitella muiden vapaa-aikaryhmien toimintojen liittämistä hankkeeseen.³¹⁹

1980-luvulla kesän liikuntatoiminta oli Pirkkalassa huomattavasti vähäisempää kuin liikunnallisesti vilkkaalla 70-luvulla. Vihreiden valtuustoryhmä oli asiasta huolissaan ja teki

---

³¹⁵ Juppi 1995, 281; Vasara 1992 b, 386–387.

³¹⁶ Ltk ptk 7.2.1985 5 §, Pka.

³¹⁷ Ltk ptk 13.6.1985 3 §, Pka.

³¹⁸ Ltk ptk 5.5.1986 4 §, Pka.

³¹⁹ Ltk ptk 3.3.1986 3 §, Pka.

valtuustoaloitteen asiasta. Vihreiden mukaan syy tilanteeseen oli tiedotuksen puute. Vihreät ehdotti, että liikuntalautakunta alkaisi tiedottaa kesän 1986 liikuntatoimintamahdollisuuksista kouluissa luokanvalvojien kautta, lehdissä sekä tiedotusvälineissä - kuten paikallisradiossa - ja liikuntaseuroissa. Vihreät valitti myös, ettei liikuntapaikoilla käynyt juuri ihmisiä. Liikuntalautakunta oli vihreiden kanssa täysin eri mieltä siitä, ettei liikuntapaikoilla käy ihmisiä. Lautakunnan mukaan toimintaa ei saada aktivoitua tiedottamisen kautta, vaan lisäämällä monipuolisia yksilö- ja joukkuetoimintamahdollisuuksia. Lautakunta mainitsi tenniksen olevan erittäin kysytty liikuntamuoto, mutta edellytyksiä sen pelaamiseen ei ole pystytty järjestämään tarpeeksi hyvin.³²⁰ Kaikesta huolimatta liikuntalautakunta sanoi pyrkivänsä tehostamaan liikuntapaikkojen ja mahdollisuuksien tiedottamista. Tämä lisäksi lautakunta asetti tavoitteekseen, että Pirkkalassa liikuntatoimeen käytettävät rahat saataisiin vastaamaan valtakunnallista ja Hämeen läänin keskiarvoa, jolloin liikuntamahdollisuudet kunnassa paransivat huomattavasti.³²¹

Vaikka Pirkkalassa liikuntapaikkarakentaminen oli aktiivista 1980-luvulla, oli sisäliikuntatiloista puutetta. Tilannetta helpottamaan suunniteltu liikuntahalli oli esitetty rakennettavaksi vuonna 1990. Ennen hallin valmistumista sisäliikuntatilojen kokonaismäärä oli Pirkkalassa 0,107 m²/asukas valtakunnallisen keskiarvon ollessa 0,180 m²/asukas. Liikuntalautakunta piti liikuntahallia tehokkaimpana investointina käyttökertaa kohden laskettuna, mitä Pirkkalan kunnan sisäliikunnan hyväksi voi kuvitella. Lautakunta ehdotti kunnanhallitukselle, että liikuntahallin perustamissuunnitelma otettaisiin huomioon seuraavaa kuntasuunnitelmaa laadittaessa ja liikuntahallin suunnittelua varten varattaisiin 700 000 mk vuoden 1987 talousarvioon. Liikuntahallin tarve oli ilmeinen, sillä aikaisemmat liikuntatilat eivät vastanneet määrällisesti, laadullisesti eivätkä sijainnillisesti sisäliikunnan tarpeita. Suunnitellun liikuntahallin koko oli 2 000 m² ja kustannukset 10 mmk. Oleellista uudessa hallissa oli se, että se sijaitsi keskeisellä paikalla kunnassa koulujen läheisyydessä. Liikuntahalli tuli sisältämään itse

---

³²⁰ Tilanne tenniksen suhteen parani heinäkuussa 1986, kun kolme tenniskenttää otettiin käyttöön. Lltk ptk 23.6.1986 5 §, Pka.

³²¹ Lltk ptk 9.4.1986 5 §, Pka.

hallin lisäksi myös kaksi kuntosalia. Hallin rakennuskustannukset jakautuivat seuraavasti: valtion avustus 19,9 %, valtion laina 14,1 %, kunta 66,0 %.³²²

Loppuvuodesta 1986 liikuntahalliasia eteni kunnassa. Liikuntalautakunta esitti yli puolitoistasisivuisen perusteluiden hallin välttämättömyydestä lisäksi, että Pirkkalan liikuntahallista laadittu perustamissuunnitelma hyväksyttäisiin kunnan talousarvioiden 1987–88 perusteluiksi ja toimitettaisiin edelleen Hämeen läänin urheilulautakunnalle. Tämän lisäksi lautakunta ehdotti, että Tampereen Hakalta pyydetäisiin perustamissuunnitelman mukaan tarkennettu tarjous. Kunnanjohtajan ehdotuksen pohjalta kunnanhallitus hyväksyi liikuntahallin perustamissuunnitelman.³²³ Kunnanhallituksen hyväksymisen myötä liikuntahalliasia eteni vihdoin liikuntalautakunnan toivomalla tavalla.

5.5 Kohti vaikeita aikoja ja organisaatiouudistusta

1980-luvun loppuun mennessä liikuntapaikkarakentaminen oli jäänyt Pirkkalassa jälkeen kunnan väestökehityksestä. Esimerkiksi vuonna 1989 Pirkkalan kunta oli edelleen asukaskohtaisessa liikuntatilastossa selvästi valtakunnallisen keskiarvon alapuolella. Liikuntalautakuntaa huolestutti tämän lisäksi myös se, että kunnan päätäntäelimissä ei ollut havaittavissa merkkejä tilanteen parantamiseksi. Lautakuntaa tämä ihmetytti, sillä rakennuskohteisiin olisi saatu valtionapua.³²⁴ Urheilupaikkatilanne kuitenkin parani loppukesästä 1989 keskusurheilukenttä valmistuttua. Valmistumisen kunniaksi järjestettiin kentän vastaanottotilaisuus, johon myös liikuntalautakunta otti osaa.³²⁵ Vuonna 1990 liikuntalautakunta oli erittäin pettynyt sille myönnettyihin määrärahoihin: valtuusto ei ollut antanut lisärahaa liikunta-avustuksiin, eikä ollut myöntänyt edes valtionvallan suosittellemaa 3,00 mk/asukas liikunnan tukemiseen. Pitkäaikainen liikuntasihteerini Reijo Mikkonen kirjoitti selosteessaan katkerana:

---

³²² Ltk ptk 15.12.1986 6 § & liite: Perustamissuunnitelma. Pirkkalan liikuntahalli, Pka.

³²³ Kh ptk 17.12.1986 15 §, Pka.

³²⁴ Ltk ptk 21.3.1989 4 §, Pka.

³²⁵ Ltk ptk 14.8.1989 3 §, Pka.

Talousarvion laadinta voitaisiin näköjään jättää tekemättä, koska lautakunnalle asetettu raami on se mitä lautakunta käytti vuonna 1989. Tämäkin oli jo monivuotisten poistojen runtelemaa. Kuitenkin keväällä pyydettiin esityksiä raamibudjettia varten. Missähän nämäkin on karsittu? Siis käytännössä ei ole minkäänlaista henkeä sijoittaa tämän nuorisovoittoisen kunnan parhaaseen osaan mitään ja ajatus siitäkin lienee kaukana, että jos vilkas liikuntatoiminta jostain syystä vähenisi, sosiaalipuolen menot nopeasti kasvaisivat. Liikuntalautakunnan ei kuitenkaan ole syytä katkaista aloitekykyään moisesta vastauksesta vaan lautakunnan jäseniltä odotetaan edelleenkin uusia esityksiä liikuntatoimintaa kehitettäessä.³²⁶

Yli kolmenkymmenen vuoden ajan kunnan liikuntasihteerinä toiminut Reijo Mikkonen jäi eläkkeelle vuonna 1990, ja virka julistettiin haettavaksi.³²⁷ Virkaan tuli lopulta valituksi **Johannes Turunen**, kun liikuntalautakunnan virkaan ehdottama ehdokas päätti viikkoa ennen aloittamista olla ottamatta virkaa vastaan.³²⁸

Laman iskettyä Suomeen 1990-luvun alussa työttömyys lisääntyi rajusti. Liikuntalautakunta ei ollut toimeton asian suhteen, vaan päätti järjestää työttömille liikuntakoulutusta. Taustalla oli toive siitä, että liikuntaharrastuksen kautta työttömäksi joutuneet eivät täysin lamaantuisi vaikeasta tilanteesta huolimatta.³²⁹ Vuosi 1991 oli Pirkkalalle taloudellisesti vaikea. Tämä näkyi luonnollisesti lautakuntien saamissa varoissa. Liikuntalautakunnan oli karsittava 300 000 mk talousarviorahoistaan.³³⁰ Kesällä 1991 liikuntalautakunta otti uusiksi kesätoimintamuodoiksi Pirkkalaispyöräilyn sekä leikkikenttätöiminnan.³³¹ Tiukentuneessa taloudellisessa tilanteessa edulliset liikuntamuodot sopivat hyvin lautakunnan toimintaan, sillä myös kuntalaiset alkoivat harrastaa lamavuosina edullisempia liikuntamuotoja.³³² Lautakunnan taloudelliset vaikeudet näkyivät mm. siinä, ettei se aiempien vuosien tapaan voinut vuonna 1991 työllistää nuoria lukuun ottamatta kuntosalivalvojan osa-aikaista iltatyötä kesäisin. Tämän lisäksi kesällä 1992 ei

---

³²⁶ Lltk ptk 15.5.1990 3 §, Pka.

³²⁷ Lltk ptk 13.8.1990 3 §, Pka.

³²⁸ Lltk ptk 5.11.1990 3, 9 §, Pka.

³²⁹ Lltk ptk 27.11.1992 7 §, Pka.

³³⁰ Lltk ptk 1.10.1990 4 §, Pka.

³³¹ Liite: Kesän 1991 tapahtumakalenteri, lltk ptk 26.3.1991 6 §, Pka.

³³² Rissanen & Valtonen & Asikainen 1995, 12–13.

järjestetty lainkaan perinteisiä yleisurheilun kunnanmestaruus- eikä nuortenmestaruuskilpailuja. Myös uimakoulut oli pudotettu pois ohjelmistosta.³³³

Kun liikuntalautakunnalla ei ollut varoja käytettävinaan, oli kunnan urheiluseurojen tartuttava itse toimeen liikuntaedellytysten parantamiseksi. Vuonna 1991 Pirkkalan Viri käynnisti hankkeen squash-kentän rakentamiseksi. Liikuntalautakunta suhtautui hankkeeseen luonnollisesti positiivisesti.³³⁴ Vuonna 1992 taloudellinen lama vaikutti ankarasti liikuntalautakunnan toimintaan ja tämän olikin karsittava menojaan kovalla kädellä. Liikuntalautakunta ei esimerkiksi voinut tukea Pirkkalan Viriä, kun tämä päätti rakentaa kaksi beach-volleykenttää kunnan alueelle.³³⁵

1990-luvun alussa Pirkkalassa oli keskusteltu paljon eri lautakuntien yhdistämisistä. Liikuntalautakuntaa ajateltiin mm. liitettäväksi osaksi sivistyslautakuntaa. Pirkkalan urheiluseurat pitivät em. ajatusta huonona urheilun kannalta ja kirjoittivat asiasta kunnanhallitukselle. Mieluiten seurat näkivät liikuntalautakunnan yhdistyvän nuorisolautakunnan kanssa.³³⁶ Ehdotus yhdistelmälautakunnasta liittyi vapaakuntakokeiluun ja valtiosuusjärjestelmän muuttumiseen vuoden 1993 alusta. Uudistuksen yksi keskeisimmistä tehtävistä oli kuntien hallinnon järjestämistä koskevan sääntelyn purkaminen.³³⁷ Kunnanhallitus päätti 2.11.1992 nuoriso- ja liikuntalautakunnan yhdistämisestä, ja ne liitettiin osaksi sivistystoimintaa. Liikuntalautakunta suhtautui uudistukseen periaatteessa myönteisesti, mutta toivoi, ettei uudistus vähentäisi liikuntatoimen merkitystä kunnassa. Liikuntalautakuntaa arvelutti uudistuksessa se, ettei jokaisella lautakunnalla ollut enää omaa johtosääntöä. Lautakunta myös toivoi, ettei sen vaikutusvalta kapenisu uuden hallintosäännön myötä.³³⁸ Viimeisen kokouksensa liikuntalautakunta piti 27.11.1992.

---

³³³ Ltk ptk 10.10.1991 7 §, Pka.

³³⁴ Ibid & liite 4, Pka.

³³⁵ Ltk ptk 17.6.1992 6 §, Pka.

³³⁶ Ibid 8 § & liite 2, Pka.

³³⁷ Ltk ptk 9.9.1992 13 §, Pka.

³³⁸ Ltk ptk 27.11.1992 4 §, Pka.

Liikuntalautakunnan toimintakausi 1972–1992 oli erittäin tapahtumarikas. 1970-luvulta alkaen toiminnalle oli ominaista kuntoliikunnan kasvava merkitys. Tämä ilmeni muun muassa useissa lautakunnan toteuttamissa ulkoilureittisuunnitelmissa. 1970-luvulla kunnallisen liikuntatyön järjestämät tapahtumat olivat erittäin suosittuja ja tarjonta oli varsin laajaa. Liikuntalautakunnan toiminta-ajan tärkein yksittäinen toimintaan vaikuttanut tekijä oli vuonna 1980 voimaan astunut liikuntalaki, jolle ominaista oli hyvinvointivaltiopainotukset. Lain merkitys kunnallisella liikuntatyöllä oli pitkälti samanlainen kuin nuorisotyölain kunnalliselle nuorisotyölle: sen myötä valtion ja kuntien rooli korostui ja taloudelliset resurssit paranivat huomattavasti aiempaan nähden. Lailla oli kuitenkin myös negatiivisia vaikutuksia lisääntyneen byrokratian muodossa.

Pirkkalan liikuntatyötä oli pitkään vaivannut sisäliikuntatilojen puute. Tilojen määrä oli kansallisen keskiarvon alapuolella. Suunnitteilla olleen monitoimi- tai liikuntahallin piti parantaa tilannetta, mutta 1990-luvun laman myötä hanke siirtyi tulevaisuuteen. Vaikka liikuntalaki paransi liikuntatyön resursseja, ei liikuntalain voimaan tulo sujunut Pirkkalassa ongelmitta: liikuntalautakunta joutui tekemään karsimisia budjettiinsa 1980-luvun alussa, eikä liikuntasihteerin virkaa saatu heti erotettua raittiussihteerin virasta ja täten kunta menetti valtiosuosuuksia. Lain suomia mahdollisuuksia ei siis täysin ymmärretty Pirkkalassa välittömästi. 1980-luvulle ominaista oli voimakas liikuntapaikkarakentaminen ja suuret rakennussuunnitelmat. Pirkkalassa liikuntapaikkarakentaminen ei kuitenkaan pysynyt täysin väestönkasvun perässä. 1980-luvun puolivälistä 1990-luvun lamaan saakka liikuntalautakunnan budjetit olivat jääneet vailla kasvua, ja tämän myötä lautakunta ei pystynyt tukemaan seuroja toivomallaan tavalla. Tilanne aiheutti katkeruutta lautakunnassa. 1990-luvun laman myötä lautakunta joutui karsimaan toimintaansa radikaalista ja panostamaan aiempaan edullisempiin liikuntamuotoihin. Myös suuret rakennussuunnitelmat siirrettiin kaukaisempaan tulevaisuuteen.

6. Liikunta- ja nuorisolautakunta 1993–1996

6.1 Lama vaikeuttaa toimintaa

1970- ja 1980-luvuilla Pohjoismainen hyvinvointivaltio oli ollut suomalaisen yhteiskuntapolitiikan yleisesti hyväksytty tavoite. 1990-luvulle tultaessa tilanne muuttui, ja alettiin puhua hyvinvointivaltion osittaisesta säilyttämisestä tai siirtymisestä hyvinvointipalveluista vähimmäispalveluiden järjestelmään. Näillä muutoksilla oli myös suora vaikutus kunnalliseen liikuntatyöhön, jonka palvelutoimintaa karsittiin ja itsenäisyyttä kavennettiin.³³⁹ Perustettu yhdistelmälautakunta kuvasti myös osaltaan sitä muutosta, mikä kunnissa tapahtui, kun ne saivat järjestää toimintaansa uudelleen.

Uuden lautakunnan ensimmäisessä kokouksessa helmikuussa 1993 nuorisosihteeri selvitti kunnan nuorisotiloja. Tässä vaiheessa kunnan omistuksessa oli nuorisotiloista Mesta, nuorisotalo, Kyöstin kerhotalo, Toivion kerhotalo, Killon ja Kyöstin bänditilat sekä Kranstolpan leirialue. Tilojen käyttö oli ollut pääosin maksutonta. Ainoastaan nuorisotalon käyttö maksoi, mikäli takkaa tai saunaa käytettiin. Nuorisosihteeri kuitenkin ehdotti, että bänditiloista voitaisiin alkaa periä vuokraa. Tätä hän perusteli sillä, että tilojen käyttö oli lisääntynyt, eivätkä kaikki halukkaat päässeet käyttämään tiloja. Perustelu oli erikoinen, sillä se asetti nuoret kahteen kerrokseen: niihin, joilla oli varaa vuokramaksuun ja niihin, joilla ei ollut varaa. Nuorisosihteerin lausunnosta saa vaikutelman, että vuokran käyttöönottamisella haluttiin saada vaihtuvuutta bänditilojen käyttäjäkuntaan. Muuten hän tuskin olisi maininnut, etteivät kaikki halukkaat olleet päässeet käyttämään tiloja. Tämä kuitenkin edellytti sitä, että osa käyttäjistä lopettaisi toimintansa tiloissa. Vaikka lautakunnalla olikin tiukan taloustilanteen vuoksi paineita toiminnan uudelleenjärjestelyyn, ei vaihtuvuuden saaminen bänditiloihin vuokraa vaatimalla ole missään tapauksessa hyvää ja tasapuolista nuorisopolitiikkaa. Vuokraksi nuorisosihteeri ehdotti 150 mk/kk/bändi. Lautakunta hyväksyi ehdotuksen ja se tuli voimaan syyskuun 1993 alusta.³⁴⁰

---

³³⁹ Ilmanen 2000, 85.

³⁴⁰ L/nltk ptk 11.2.1993 7 §, Pka.

Vaikka kyse ei ollut suuresta summasta, saattoi moni nuori joutua lama-aikana pohtimaan uudelleen harrastustaan. Ennen kaikkea, vuokran vaatiminen oli suuri muutos Pirkkalassa, jossa nuorisotoimintaa oli jo 50-luvulta alkaen pyritty pitämään maksuttomana kaikille.

Vaikeasta taloudellisesta tilanteesta huolimatta liikunta- ja nuorisotoimi pyrkivät jatkamaan toimintaansa totutulla linjalla. Liikuntatoimi pyrki edelleen tukemaan paikallisia urheiluseuroja ja kehittämään Pirkkalan liikunta- ja urheiluedellytyksiä. Nuorisotoimi puolestaan tuki edelleen nuorisoyhdistyksiä ja pyrki kehittämään Pirkkalan nuorisotoimintaa.³⁴¹ Liikuntatoimi jatkoi 90-luvun alussa alkanutta erityisryhmien ohjausta. Erityisryhmien liikunnanohjauksessa Pirkkala oli jäljessä valtakunnallista tasoa, sillä erityisryhmien liikunnanohjauksesta oli Suomessa puhuttu jo 1960-luvusta lähtien ja 1980-luvulla se vakiinnutti asemansa.³⁴² On kuitenkin muistettava, että Pirkkala kuului niihin pienempiin kuntiin, joissa erityisryhmien liikunnanohjaus tuli ajankohtaiseksi myöhemmin kuin esimerkiksi kaupungeissa, joissa erityisryhmiin kuuluvia oli absoluuttisesti enemmän.

Lama-aikana edullisten liikuntamuotojen tukeminen nosti merkitystään. Liikunnan merkitys myös korostui, kun uudet tutkimustulokset osoittivat liikunnan vähentävän sairauskuluja, edistävän taloudellista toimeliaisuutta, luovan työpaikkoja ja ehkäisevän ennen aikaista eläkkeelle siirtymistä.³⁴³ Tämä näkyi Pirkkalassa vuonna 1993, kun nuoriso- ja liikuntalautakunta päätti Lastenojan ulkoilureitin rakentamisesta. Tavoitteena oli saada kunnan suurimmat asuintaajamat yhteiseen ulkoilureittiverkoston. Neuvotteluissa katsottiin parhaaksi rakentaa reitti myötäillen vanhoja tienpohjia ja olemassa olevaa metsän läpi kulkevaa hölkkäpolkua. Ulkoilureitin katsottiin olevan valaistunakin investointina edullinen, sillä rata olisi käyttökelpoinen läpi vuoden ja käyttöasteeltaan korkea. Lautakunnan mukaan reitti olisi osa laajempaa kokonaisuutta palvelten laajoja väestöryhmiä.³⁴⁴

---

³⁴¹ Liitteet 1, 2 ja 5, l/nltk ptk 11.2.1993, Pka.

³⁴² Vasara 1992 a, 428–430.

³⁴³ Ilmarinen 1993, 12–15.

³⁴⁴ L/nltk ptk 6.4.1993 3 §, Pka.

1990-luvun lama-aika näkyi uuden lautakunnan toiminnassa selvästi. Esimerkiksi palkkoja leikattiin 5 % vuonna 1994 ja nettomenoja 15 %. Tämän vuoksi mihinkään suuriin investointeihin ei ollut varaa. Yleisesti ottaen tilanne Pirkkalassa oli kuitenkin Suomen mittakaavassa varsin hyvä, sillä kunnan työttömyysaste oli maan alhaisin. Vaikeasta taloudellisesta tilanteesta huolimatta lautakunta teki parhaansa, jotta nuoriso- ja liikuntatoiminta säilyisi ennallaan Pirkkalassa. Uusin avauksiin ei kuitenkaan juuri ollut rahaa.³⁴⁵ Taloudellisen kurimuksen vuoksi liikunta- ja nuorisolautakunta päätyi loppuvuodesta 1993 muuttamaan aiemmin maksuttoman erityisryhmien liikunnanohjauksen maksulliseksi.³⁴⁶ Tätä ennen kaikki erityisryhmien liikunnanohjaus oli ollut maksutonta. Päätös koski keski-ikäisten miesten, ylipainoisten naisten ja odottavien äitien ryhmiä. Eläkeläisten ja sotaveteraanien ryhmät säilyivät maksuttomina. Vaikka käyttöön otettu maksu ei ollut erityisen suuri (100 mk/kausi), joutui päätöksen myötä moni erityisryhmäläinen varmasti pohtimaan uudelleen osallistumistaan liikunnanohjaukseen. Esimerkiksi monelle työttömälle liikunnanohjauksessa käyminen saattoi käydä taloudellisesti mahdottomaksi.

Liikunta- ja nuorisolautakunta piti laman kourissa kärsivän Pirkkalan kunnan suurimpana yksittäisenä riskitekijänä nuorisotyöttömyyden räjähtämistä. Nuorisotoimessa päätettiin jatkaa 1990-luvun aloitetulla linjalla, jossa korostettiin ongelmien ennaltaehkäisyä. Tilanteen ehkäisemiseksi lautakunta käynnisti nuorten työllistämiprojektin, jonka vetäjäksi valittiin työllistämistuella **Reijo Pekkala**. Projektiin oli saatu 100 000 mk määräraha. Työllistämistukiehtojen mukaan kunta sai palkkauskustannuksiin tukia 75 %:n mukaan. Projektin työt olivat lähinnä ammatilliseen koulutukseen liittyviä verstastöitä.³⁴⁷ Lautakunta ymmärsi, että laman aikana oli erityisen tärkeää pitää huolta nuorista, etteivät nämä syrjäytyisi. Myös Hämeen lääninhallituksen kunnanhallituksille lähettämä kirje koskien nuorisotyön turvaamista kunnallisena peruspalveluna on saattanut vaikuttaa kunnanhallituksen ja -valtuuston suopeaan suhtautumiseen määrärahan myöntämisessä.³⁴⁸ Kunnan päättäjät siis ymmärsivät laadukkaana nuorisotyön ennaltaehkäisevän merkityksen vasta kriisin myötä. Tätä ennen

³⁴⁵ L/nltk ptk 15.6.1993 4 § & liitteet 4–5, Pka.

³⁴⁶ L/nltk ptk 14.9.1993 3 §, Pka.

³⁴⁷ L/nltk ptk 1.3.1994 9 §; kv ptk 23.3.1994, Pka.

³⁴⁸ Liite 5 l/nltk ptk 1.3.1994, Pka.

Pirkkalan kunnallinen nuorisotyö oli usein joutunut kärsimään arvostuksen puutteesta. Vaikka nuorisotoimen resurssit olivat laman aikana erittäin niukat, pystyi Pirkkalan kunta nuorisosihteerin mukaan säilyttämään nuorisotyössä hyvän laatutason ja runsaan toiminnan määrän. Leiri- ja retkeilytoiminnassa oli tosin siirrytty yhä enemmän siihen, että osallistujat vastasivat omista kuluista. Yhteistyössä sosiaalitoimen kanssa lautakunta pyrki kuitenkin siihen, että raha ei toisi esteitä ennaltaehkäisevän työn tarpeessa oleville.³⁴⁹

Nuorisosihteerin Pentti osoitti vuonna 1994 talousarvion raamituksessa huolensa nuorisotoimen heikkoihin taloudellisiin resursseihin. Nuorisotoimen saamat määrärahat olivat reilusti alle maan keskiarvon ja jopa alle läänin keskiarvon. Tilanne kuvastaa jälleen nuorisotyön heikkoa arvostusta Pirkkalan kunnassa. Heikkoa tilannetta ei voinut selittää lamalla, joka koetteli koko Suomea eikä yhdistelmälautakunnalla, jossa liikuntatoimi vei keskimäärin puolet työajasta, sillä tilanne oli vastaavanlainen monessa muussakin kunnassa. Tehdyt säästötoimenpiteet olivat kohdistuneet käyttömäärärahoihin, kalustoon ja tiloihin. Myös järjestöavustuksia oli jouduttu karsimaan. Tämän vuoksi nuorisotoimi ei pitänyt lisäsäästämistä enää mahdollisena. Myös lisätulojen hankkiminen oli vaikeaa, sillä lautakunta oli pidättäytynyt toistaiseksi tilojen uusien käyttömaksujen perimisestä, koska suurin osa tilojen käytöstä oli nuorisotoimintaa tai sitä tukevaa toimintaa. Retki- ja leirimaksuja oli joissakin mahdollisuuksissa mahdollisuus korottaa, mutta tässä vaarana oli, että maksujen nosto karsisi ja valikoisi osanottajia.³⁵⁰

Nuorisosihteerin näki ainoana varteenotettavana ja realistisena säästämismahdollisuutena henkilöstömenojen vähentämisen. Käytännössä hän tarkoitti tällä nuorisotoimen virkojen osaaikaistamista. Kaikki virat olisi muutettu täysaikaisista viroista 80 %:n viroiksi. Nuorisosihteerin oli keskustellut asiasta alaistensa kanssa ja saanut heidän suostumuksen ehdotukselleen. Vaikka palvelun taso tämänkin vaihtoehdon myötä laskisi, olisi se säilynyt Pentin mukaan silti parempana kuin muilla tavoin. Liikunta- ja nuorisolautakunta kuitenkin katsoi, että Pirkkalan kokoisessa kunnassa tulisi olla vähintään yksi päätoiminen nuorisotyöntekijä, jotta edes

---

³⁴⁹ L/nltk ptk 13.6.1995 8 §, Pka.

³⁵⁰ Liite 5 l/nltk ptk 1.3.1994, Pka.

minimipalvelut voitaisiin säilyttää. Tämän vuoksi se ei hyväksynyt nuorisosihteerin ehdotusta nuorisotoimen virkojen osa-aikaistamisesta.³⁵¹

Talouselämyksen pahin vaihe alkoi hellittää hiljalleen 1990-luvun puolivälissä. Tämä näkyi muun muassa siinä, että liikuntatoimen talousarvioehdotuksen loppusumma oli vuonna 1996 3,7 % aiempaa vuotta suurempi. Tässä on kuitenkin muistettava alhaiset vertailuluvut, sillä aiempina vuosina määrärahat olivat järjestelmällisesti supistuneet. Määrärahojen lievästä noususta huolimatta taloudellinen liikkumavara oli vielä ahdas. Pahimman taantumien päätyminen tarkoitti myös sitä, että Pirkkalan monitoimihalli-hanke nostettiin uudelleen esille.³⁵² Monitoimitalo-hanke oli liikuntatoimelle erittäin tärkeä, sillä sisäliikuntatilojen puute oli edelleen Pirkkalan liikuntatoimintaa eniten rajoittava tekijä.³⁵³

6.2 Huomio kiinnittyy erityisryhmiin – *Kunnossa Kaiken Ikää*

1990-luku oli liikunta- ja nuorisotyössä kampanjoiden aikaa. Vuonna 1995 käynnistyi Suomessa opetus- ja terveysministeriöiden yhteishanke *Kunnossa Kaiken Ikää* (KKI). Kampanjan tavoitteena oli lisätä vuosina 1995–2005 keski-ikäisten liikunnanharrastajien määrää Suomessa 150 000:llä. Pirkkalan kunta otti osaa kampanjaan. Liikuntatoimi pyrki yhteistyöhön sosiaalitoimen ja terveystoimen kanssa. Yhteistyön tavoitteena oli löytää keinoja, joilla keski-ikäisten säännöllinen liikunta lisääntyisi. Hankkeen avulla ajateltiin pääsevän huomattaviin säästöihin työkyvyttömyyden, työpoissaolojen ja terveydenhoitokulujen vähenemisen kautta. Samalla ihmisten hyvinvointi ja toimintakyky kasvaisi.³⁵⁴

³⁵¹ Ibid.; l/nltk ptk 1.3.1994 7 §, Pka.

³⁵² L/nltk ptk 6.9.1995 3 §, Pka.

³⁵³ L/nltk ptk 28.11.1995 4 §, Pka.

³⁵⁴ Liikuntatoimen toimintasuunnitelma v. 1995, liikuntatoimen toimintasuunnitelmat ja -kertomukset, l/nltk:n arkisto, Pka.

Vasta alkanut KKI-kampanja oli joutua vastatuuleen heti alkumetreillä, kun kunnanhallituksen asettama kehittämistoimikunta esitti ehdotuksensa sivistystoimen kehittämisestä säästöjen aikaansaamiseksi. Kehittämistoimikunta ehdotti, että vapaa-aikatointa supistettaisiin puolittamalla johtavien viranhaltijoiden työ koululaitoksen kanssa. Tämä olisi tarkoittanut sitä, että kulttuurisihteeri, liikuntasihteeri ja nuorisosihteeri olisivat hoitaneet nykyistä työtään 50 % ja siirtyisivät 50 %:n työpanoksella kouluihin opetustehtäviin.³⁵⁵

Liikuntasihteeri ja nuorisosihteeri vastustivat ehdotusta. Liikuntasihteeri Turunen totesi, että ehdotus heikentäisi väistämättä ja ratkaisevasti liikuntatoimen käynnistyneitä kehittämishankkeita. Erityisen huolissaan Turunen oli siitä, että juuri aloitettu KKI-kampanja katkeaisi. Liikuntasihteeri muistutti, että ko. kampanjan tarkoitus oli juuri säästöjen aikaansaaminen liikunnan avulla. Tämän lisäksi liikuntatoimi oli avainasemassa paikallistason liikuntatoiminnan kehittämisessä. Liikuntasihteeri näki, että jos todellisia säästöjä ja kehitystä haluttaisiin saada aikaan, tulisi liikuntatoimintaa vahvistaa eikä leikata. Hetkellisten ja epävarmojen säästöjen toivossa suoritettut leikkaukset puolestaan olisivat saattaneet tuottaa täysin päinvastaisen tuloksen, kuin mitä oli ajateltu.³⁵⁶

Nuorisosihteeri Pentti ei suhtautunut ehdotukseen aivan yhtä torjuvasti kuin liikuntasihteeri. Pentti katsoi, ettei nuorisosihteerin työpanoksesta tuntiopettajana ollut tarvetta kunnan koululaitoksessa sillä hetkellä. Nuorisosihteerin mukaan tilannetta voitiin katsoa tulevaisuudessa uudestaan, mikäli tarvetta ilmenee. Tätä ei kuitenkaan saanut tehdä nuorisotyön kustannuksella. Pentti piti erittäin tärkeänä, että Pirkkalan kaltaisessa kasvavassa nuorisovoittoisessa kunnassa nuorisotyön asema säilyisi vahvana. Hän vielä korosti, etteivät haasteet nuorten työllisyys-, asunto- ja muiden nuorten syrjäytymistä estävien hankkeiden suhteen olleet vähenemässä. Keskusteltuaan kehittämistoimikunnan ehdotuksesta lautakunta päätyi yksimielisesti toteamaan, ettei nuorisosihteerin ja liikuntasihteerin työpanoksen jatkuva käyttö kouluilla opetustehtävissä ole perusteltua eikä järkevää. Kantaansa lautakunta perusteli vielä aiempien perusteluiden lisäksi liikunta- ja nuorisotoimintaan myönnettävien valtionavustusten saannin vaarantumiselle sekä

---

³⁵⁵ L/nltk ptk 14.2.1995 6 §, Pka.

³⁵⁶ Ibid.

tyytymättömyydellä, jota palvelujen heikentäminen aiheuttaisi kuntalaisissa.³⁵⁷ Liikunta- ja nuorisolautakunnan onneksi kehittämistoimikunnan ehdotuksen mukaisesti toimenpiteisiin ei sellaisinaan kunnassa ryhdytty.

1990-luvulla suurin muutos aiempaan toimintaan oli lisääntynyt erityisryhmien liikunnanohjaus. Vielä 1990-luvun alussa liikuntatoimen järjestämä erityisryhmien liikunnanohjaus oli ollut Pirkkalassa varsin vaatimatonta. Vuonna 1995 liikunnanohjauksesta järjestettiin eläkeläisille, sotaveteraaneille ja keski-ikäisille miehille. Osallistuminen KKI-kampanjaan sopi hyvin liikuntatoimen lisääntyneeseen kiinnostukseen erityisryhmien liikuntaa kohtaan. Kampanjan käynnistyttyä vuonna 1995 liikuntatoimi järjesti kuntalaisille tiedotus- ja koulutustilaisuuksia KKI-toimintaan liittyen.³⁵⁸

Liikuntatoimi suhtautui KKI-projektiin vakavasti ja vuoden 1996 tärkein tavoite sen toimissa olikin keski-ikäisten aktivoiminen harrastamaan liikuntaa. Liikuntatoimi näki, että keski-ikäisten aktivoinnissa asenne nousi tärkeään asemaan. Tavoitteena oli motivoida keski-ikäisiä liikkumaan, ei paheksua ja tuomita ihmisten passivisuutta liikkumiseen. Käytännössä aktivointi näkyi vuonna 1996 siinä, että liikuntatoimi järjesti KKI-koulutusta kaksi kertaa ja lisäksi se osallistui myös valtakunnalliseen koulutukseen. Lisäksi liikuntatoimi järjesti viikoittaista ohjausta keski-ikäisille miehille ja naisille, kävelykoulun keväällä, kuntotempauksia yhdessä seurojen kanssa, kävelytestausta ja muita sopivia testejä, aikuisten uimakoulun ja mahdollisuuden käyttää yksityisiä kuntosalipalveluja edulliseen hintaan.³⁵⁹

---

³⁵⁷ Ibid.

³⁵⁸ L/nltk ptk 6.9.1995 5 §, Pka.

³⁵⁹ Liite 1 l/nltk ptk 28.11.1995, Pka.

6.3 Puheenaiheina erityisryhmät ja nuorisotilat

Suomessa kunnallinen nuorisotyö alkoi 1980-luvulla kiinnittää huomiota erityisnuorisotyöhön.³⁶⁰ Pirkkalassa puolestaan erityisnuorisotyöhön alettiin kiinnittää huomiota vasta 1990-luvulla. Ajankohtaan vaikutti varmasti lama-ajan aiheuttama huoli nuorisosta sekä Pirkkalan nuorisotoimen lisääntynyt painotus ennaltaehkäisevään työhön. Erityisnuorisotyö näkyi Pirkkalassa esimerkiksi yhteistyönä erityisluokan oppilaiden kanssa. Myös erityisluokan oppilaiden vanhempien kanssa pidettiin palavereja tarpeen vaatiessa. Tapaamiset järjestettiin nuorisotalolla. Toinen tärkeä erityisryhmä nuorisotoimelle oli syrjäytymisvaarassa olevat nuoret, joita tavoitettiin nuortenilloissa, retkillä ja nuorisotalolla. Heidän kanssaan nuorisotyöntekijät ja nuorisosihteeri keskustelivat muun muassa työtilanteesta ja koulusta sekä muista nuorille tärkeistä asioista ja pyrkivät auttamaan heitä.³⁶¹

Nuorisotoimi piti erittäin tärkeänä, että työpajatoiminta jatkuisi kunnassa, sillä sen rooli nuorten työllistämässä oli havaittu erittäin suureksi. Nuorisotoimessa oltiin sitä mieltä, että kunnan pitäisi jakaa nuorilleen yhä enemmän töitä, jotta nuoret saisivat otteen työelämäänsä. Nuorisotoimi painotti myös kesätyöpaikkojen merkitystä vaatiessa pidempiä työjaksoja, jolloin molemminpuolinen hyöty kasvaisi. Myös nuorten yhteiskunnallisen kiinnostuksen väheneminen huolestutti nuorisotoiminta. Ratkaisuksi ehdotettiin uusien vaikutuskanavien rakentamista. Vaikutuskanavilla oli nuorisotoimen mukaan erityisen suuri merkitys syrjäytymistä ennaltaehkäisevänä toimenpiteenä.³⁶²

Nuorisotyön keskeisimpinä ongelmina pidettiin tila- ja työntekijäresursseja. Nuorisotoimi vaati kunnalta panostamista viikonlopputoimintaan sekä hankkimaan kuntakeskukseen kunnolliset, viihtyisät kokoontumistilat. Viikonlopputoimintaa oli vaatinut myös Pirkkalan yläasteen 9G-luokka adressissaan kunnan päättäjille. Luokka ehdotti kuntakeskuksessa sijaitsevaa nuorisotaloa

---

³⁶⁰ Nieminen 1995, 374.

³⁶¹ Liite 3 l/nltk ptk 28.11.1995, Pka.

³⁶² L/nltk ptk 18.6.1996 6 §, Pka.

(entinen terveystalo) nuorten vapaaseen käyttöön. Kokouksessaan liikunta- ja nuorisolautakunta vetosi kuntaan nuorisotyön resurssien lisäämiseksi ja nuorten erityistarpeet huomioimiseksi. Lautakunnan vaatimukset perustuivat Hämeen läänin nuorisopoliittisen tilannekatsauksen väliraportin ehdotuksiin. Lautakunnan mukaan sen esittämien toimenpiteiden toteuttaminen ei ollut Pirkkalassa erityisen vaikeaa. Lisäksi nuorisosihteeri totesi kunnan tuoreen lisätalousarvion edenneen ohjelman suuntaan.³⁶³

Nuorisotilakysymys oli noussut esille myös kunnallispolitiikassa SDP:n tehtyä vuoden 1996 alussa valtuustoaloitteen aiheesta. Aloitteessaan SDP esitti, että kunnan sosiaalitoimi tukisi 10–14-vuotiaiden nuorten tilannetta ja keskeisiä ongelmia ja valmistelisi ehdotuksen, miten nuorille saataisiin valvottu, lämmin tila viikonloppuina öiseen aikaan. Tilan haluttiin olevan sellainen, että siellä pystyisi myös nukkumaan. Asiaa pohtimaan koottiin neuvottelukunta, joka koostui nuoriso-, terveys- ja sosiaalitoimen henkilökunnasta sekä koulujen henkilökunnasta.³⁶⁴

Neuvottelukunta totesi käymässään keskustelussaan, että kuntakeskukseen Suupalle kokoontuu viikonloppuisin noin 35–40 nuorta, tyypillisesti 13–15-vuotiaita, viettämään aikaansa ulkona. Kokoontumispaikkana toimi Suupantori 4:n edusta. Tappeluita nuorison keskuudessa ei juuri esiintynyt, mutta alkoholi liittyi usein nuorison kokoontumisiin. Myös huumeet olivat todellisuutta Pirkkalassa. Neuvottelukunta ei kuitenkaan kokenut, että tarvetta yöpartiointiin olisi. Tämän ajateltiin vain provosoivan nuoria.³⁶⁵

Keskustelussa päädyttiin siihen, että Pirkkalassa oli tarvetta iltakahvilatyypiseen toimintaan. Nuorille haluttiin viikonloppuisin (perjantai–lauantai-illat) käyttöön ohjattu, toiminnallinen tila, joka olisi avoinna esimerkiksi klo 23.00 asti. Iltakahvilatoiminta edellytti lisää henkilöstöresursseja ja yhteistyötä yli hallintokuntarajojen. Iltakahvila vaati uusia tiloja, sillä Mestän tila ei ollut sijainniltaan eikä tiloiltaan sopiva suunniteltuun toimintaan, vaikka se

---

³⁶³ Ibid 3 §.

³⁶⁴ Nuorten ongelmiin liittyvä neuvottelu 23.4.1996, nuorten ongelmiin liittyvät muistiot, sivistystoimen arkisto, Pka.

³⁶⁵ Ibid.

sijaitsikin kuntakeskuksessa. Kahvilan tarpeen puolesta puhuivat myös lisääntyneet lastensuojelutarpeet Pirkkalassa. Tapaukset kärjistyivät usein juuri viikonloppuisin. Turvataloa ei Pirkkalaan kuitenkaan haluttu. Neuvottelukunta päätti, että nuorisotoimi selvittäisi iltakahvilatoiminnan tilatarpeita, toiminnan tarvitsemia henkilöstöresursseja sekä niiden kustannuksia.³⁶⁶

Nuorisotoimi valmisteli nuorison iltakahvilatoiminnan aloittamista viikonloppuisin ja päätyi siihen, että toiminnan aloittaminen olisi mahdollista jo syksyllä 1996, mikäli toimintaan voitaisiin osoittaa tarvittava rahoitus. Keskeisenä tavoitteena oli nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen ja järjestötoiminnan tukeminen.³⁶⁷ Iltakahvilan ohjaamisessa oli tarkoitus käyttää tuntipalkkaisia työntekijöitä. Nuorisotoimi anoi vuoden 1997 talousarvioon 154 000 mk:n lisämäärärahaa toiminnan aloittamista varten.³⁶⁸ Pirkkalan kunnanhallitus varasi nuorisotoimelle 150 000 mk iltakahvilatoimintaa varten. Valtuusto hyväksyi kunnanhallituksen päätöksen sellaisenaan.³⁶⁹

Nuorisotoimessa oltiin luonnollisesti ilahtuneita sen saamasta määrärahasta nuorisokahvilatoimintaa varten. Nuorisotoimelle myönnetty määräraha merkitsi myös viestiä siitä, että kunta oli kiinnostunut nuortensa hyvinvoinnista. Kahvilatoiminnan käynnistyminen kuitenkin siirtyi eteenpäin, koska sopivia tiloja toiminnalle ei ollut vielä löydetty. Liikunta- ja nuorisolautakunnan toiminnan lähestyessä loppuaan nuorisotoimi pohti oman toimintansa onnistumista. Sen mukaan Pirkkalassa lähes 50 vuotta elänyt nuorisotyö oli parhaimmillaan pystynyt vaikuttamaan kunnan nuorisopolitiikkaan ja parantamaan nuorten elinoloja. Äänestysaktiivisuudella mitaten kunnan nuorten aktiivisuus ja oli hyvää keskitasoa Tampereen ympäristökuntiin verrattuna. Nuorisotoimen mukaan nuorten aktivoimisessa ja heidän erityistarpeidensa huomioonottamisessa oli kunnalla ja nuorisotoimella edelleen tärkeä tehtävä. Nuorisotoiminta ilahdutti se, että vuosi 1997 oli taloudellisesti arvioiden hieman edellisiä vuosia

---

³⁶⁶ Ibid.

³⁶⁷ Nuorten ongelmiin liittyvä neuvottelu 29.5.1996, nuorten ongelmiin liittyvät muistiot, sivistystoimen arkisto, Pka.

³⁶⁸ Liite 4 l/nltk ptk 16.9.1996, Pka.

³⁶⁹ Kh ptk 20.11.1996 7 §; kv ptk 2.12.1996 15 §, Pka.

parempi, vaikka suunnitellut investoinnit Kranstolpan leirintäalueella jäivät pääosin toteutumatta.³⁷⁰

7. Liikuntatyön johtokunta 1997–2004

7.1 Erityisryhmät ja monitoimihallin rakentaminen

Liikuntatoimi ja nuorisotoimi siirtyivät vuoden 1997 alusta sivistystoimen alaiseksi laitokseksi. Uudistuksen myötä liikuntatoimelle ja nuorisotoimelle luottamushenkilöorganisaatioksi tulivat liikuntatyön ja nuorisotyön johtokunnat. Johtokuntiin valittiin kahden vuoden toimikaudeksi viisi varsinaista ja kaksi puhevaltaista jäsentä. Liikunta- ja nuorisotoimen aloittaminen uudessa organisaatiossa oli osa laajempaa sivistystoimen organisaatiomuutosta.³⁷¹

Liikuntatyön johtokunta määritteli keski-ikäisten liikunnan lisäämisen toimintansa yhdeksi tärkeimmistä tavoitteista. Keski-ikäisille järjestettiin viikoittain peräti neljä erilaista liikuntaryhmää: miesten kuntovoimistelu, kuntokoripallo, perjantaijumppa ja yhteiskävelylenkki. Suurena ongelmana liikuntatoimi piti sitä, että vuoden 1997 alussa muun muassa erityisryhmien ohjaustoimintaa hoiti kuusi tuntiohjaajaa. Liikuntatoimi oli sitä mieltä, että yhden päätoimisen ohjaajan palkkaaminen olisi äärimmäisen tärkeää. Mahdolliset liikuntatoimeen kohdistuvat säästötoimet huolestuttivat myös suuresti liikuntatyön johtokuntaa. Koska vuosi 1997 oli Pirkkalan 75-juhlavuosi, päätettiin juhlavuoden teetättää kunniaksi tavallista juhlavamman palkintomitalin. Mitalin suunnittelu uskottiin Pirkkalassa asuvalla virolaistaitelija **Villu Janisoolle**.³⁷²

³⁷⁰ L/nltk ptk 10.12.1996 6 §, Pka.

³⁷¹ Liitteet 2 & 4 l/nltk ptk 10.12.1996; ltjk Pirkkalan urheiluseuroille 15.1.1997, Pka.

³⁷² Liikuntatoimen toimintasuunnitelma v. 1997, Liikuntatoimen toimintasuunnitelmat ja -kertomukset, sivistystoimen arkisto, Pka.

Monitoimihalli oli ollut pitkään suunnitteilla Pirkkalaan. Vuonna 1997 hanke otti suuren harppauksen eteenpäin, kun kunnanhallitus asetti monitoimihallin rakentamistoimikunnan. Toimikuntaan kuuluivat **Raimo Lehtinen**, **Antero Saksala**, **Riitta Kunnas** ja **Risto Koivisto**. Pöytäkirjan pitäjänä toimi **Reijo Leinonen** ja puheenjohtajana Saksala. Toimikunnan tehtävänä oli vastata hankkeen kokonaisvaltaisesta toteuttamisesta valtuuston hyväksymien määrärahojen puitteissa. Rakentamistoimikunta pyysi sivistystoimen alaisia johtokuntia kokoamaan toimialojensa keskustelutilaisuuksiin eri tahoja pohtimaan ja tekemään ehdotuksia monitoimihallin tilantarpeista sekä pohtimaan monitoimihallin käyttötarpeita.³⁷³

Liikuntatyön johtokunta päätti kutsua seurat sekä muut mahdolliset intressipiirit yhteiseen keskustelutilaisuuteen keskustelemaan Pirkkalan monitoimihallin tilantarpeista. Tilaisuudessa seurojen tilantarvettoivomukset kohdistuivat luonnollisesti niihin suorituspaikkoihin, jotka kuuluivat oleellisin seuran lajitarjontaan. Myös liikuntatoimi painotti hallin liikunnallisia ominaisuuksia. Liikuntatoimi esitti toiveen, että liikuntatoimisto sijaitsisi tulevan monitoimihallin läheisyydessä. Tärkeänä pidettiin myös, että urheiluseuroille varattaisiin oma huone kokoontumisia varten. Keskustelutilaisuuden yhteenvedossa päädyttiin siihen, että tuleva halli tulisi olla kolmeen osaan jaettava ja kooltaan yli 1 000 m². Hallissa tulisi olla n. 100 m² kuntosali sekä noin 100–200 m² yleisliikuntatila judoa, nyrkkeilyä, painia, pöytätennistä, telinevoimistelua yms. varten.³⁷⁴ Nuorisotoimi puolestaan painotti lausunnossaan musiikin ja teatteriharrastuksen tarpeita sekä toivoi halliin tiloja urheilulajeille, joilla ei ollut Pirkkalassa sisäharjoittelumahdollisuutta.³⁷⁵

Suunnitellun monitoimihallin oli tarkoitus huomioida sekä kulttuurin että liikunnan tarpeet. Rakentamistoimikunta oli kuitenkin sitä mieltä, ettei liikunta- ja kulttuuritoimintoja voi yhdistää järkevällä tavalla samaan tilaan niiden erilaisuuden vuoksi. Toimikunta piti kiireellisempänä liikuntahallin rakentamista. Toimikunnan mukaan liikunnalla ja kulttuurilla oli omat vaatimuksensa toimitiloista, ja tilojen yhdistäminen olisi voinut johtaa kiistoihin hallin

---

³⁷³ Liite 1 ltjk ptk 9.4.1997, Pka.

³⁷⁴ Ltjk ptk 21.5.1997 5 § & liite 3, Pka.

³⁷⁵ Ntjk ptk 22.5.1997 5 §, Pka.

käyttöajoista. Toimikunnan tekemien selvitysten mukaan kunnassa oli olemassa runsaasti tilaa kulttuuritoimen tarpeisiin.³⁷⁶

Kaikki eivät olleet Pirkkalassa varauksettoman innostuneita siitä, että monitoimitalohanke oli supistumassa liikuntataloksi. Pirkkalassa oli liikuntahallin ohella elänyt haave kulttuurin tarpeet huomioivasta ”Pirkkala-talosta” ja nyt haave jäi toteutumatta. Liikunnan ja kulttuurin tarpeet pyrittiin kuitenkin yhdistämään liikuntatalossa. Erimielisyydet tilantarpeista liikunnan ja kulttuurin kesken kirvoitti aktiivisen kirjoittelun Pirkkalaisen sivuilla. Keskusteluissa kunnallista päätöksentekoa syytettiin jopa epädemokraattiseksi. Lisää tiloja kulttuurin tarpeisiin halunneet pitivät toimikunnan suunnitelmaa liian liikuntapainotteisena.³⁷⁷

Lopulta kunnanvaltuusto päätyi asiassa eräänlaiseen kompromissiin, jossa myös kulttuurin tarpeet huomioitiin. Käytännössä tämä tarkoitti mahdollisimman hyvän akustiikan, äänentoiston ja valaistuksen varmistamista. Lisäksi päätettiin erikseen koottavasta, riittävän suuresta esiintymislavasta ja siitä, että katsomopaikat olivat kyllin suuret, jotta suuretkin esittävän taiteen tilaisuudet voitiin järjestää hyvissä olosuhteissa. Myös Naistenmatkan ala-asteen liikuntasalin tehtiin akustisia korjauksia sekä muita korjauksia, joiden myötä tila palveli paremmin esittävän taiteen tarpeita. Ratkaisu ei tyydyttänyt henkilöitä, jotka olivat toivoneet Pirkkalaan uutta kulttuuritilaa, sillä kompromissiratkaisu halliasasiassa paransi kulttuurin kentältä lähinnä vain esittävän taiteen asemaa.³⁷⁸

Liikuntatalo avautui käyttöön 18.9.2000. Salin pääasiallisia käyttäjiä olivat eri sarjatasoilla pelaavat palloilijat. Vuoden 1998 liikuntalain mukaan kunnallisten liikuntatilojen tuli palvella mahdollisimman laajoja väestöryhmiä.³⁷⁹ Liikuntatalon avajaisissa ministeri **Suvi Lindén** kiinnitti huomiota talon tasa-arvoiseen käyttöpolitiikkaan ja haastoi Pirkkalan liikuntatalon

---

³⁷⁶ Pirkkalainen 22.10.1997.

³⁷⁷ Ibid.

³⁷⁸ Pirkkalainen 11.12.1997 & 22.10.1997; kv ptk 10.11.1997 3 §, Pka.

³⁷⁹ Liikuntalaki 1054/1998.

vastuuhenkilöt tekemään talon käytöstä systemaattista arviointia ja seurantaa. Liikuntatyön johtokunta päätti aloittaa systemaattinen seurannan.³⁸⁰ Hallimestari **Manu Varho** suoritti vuonna 2002 puolen vuoden seurantatutkimuksen liikuntahallinnon tutkinnon opinnäytetyönä.³⁸¹ Liikuntatalon valmistuminen helpotti huomattavasti Pirkkalan koulujen salipaineita, sillä koulujen salivuorot olivat olleet Pirkkalassa lähes poikkeuksetta varattuja klo 15:stä eteenpäin. Lisäksi koulusalien käyttöön liittyi monia pulmia. Esimerkiksi ylioppilaskirjoitukset toivat katkoja koulukeskuksen liikuntaan.³⁸²

7.2 Jäähallikysymys

Urheiluseurat olivat vuosien varrella lähestyneet Pirkkalan kunnan liikuntatointa jäähalliasian toimesta. Urheiluseurat, erityisesti jääkiekkoon erikoistunut Pirkkalan Pingviinit, kokivat ongelmalliseksi sen, että jääurheilulajien harrastajat olivat Pirkkalassa täysin säiden armoilla. Urheiluseurat vaativatkin, että Pirkkalassa olisi nopeasti käynnistettävä tekojääradan ja jäähallin suunnittelu. Koska Pirkkalassa ei ollut jäähallia, ei se kyennyt tarjoamaan vastaavanlaisia harrastusmahdollisuuksia kuin lähikunnat.³⁸³

Pirkkalassa oli monia lahjakkaita junioreita, jotka kävivät tamperelaisseuroissa pelaamassa. Pelaajia siirtyi pirkkalalaisseuroista Tampereen seuroihin huonojen harrastusmahdollisuuksien vuoksi. Pirkkalan jääkiekkoseurat eivät saaneet jäävuoroja Tampereen, Nokian ja Kangasalan halleista, koska niissä vuorot olivat jo täynnä. Pirkkalan Pingviinit valitti liikuntatoimelle, ettei seuralla ollut varaa harjoitella Lempäälän jäähallissa, jossa tunnin vuoro maksoi 600 mk. Seura ehdottikin vuonna 1997 liikuntatoimelle jäähallin perustamista Pirkkalaan. Ehdotuksen mukaan pääoma hallille olisi saatu lainalla ja osakeannilla, johon myös liikuntatoimi osallistuisi.³⁸⁴

---

³⁸⁰ Ltjk ptk 13.9.2000 3 §, Pka.

³⁸¹ Liite 1 ltjk ptk 16.1.2002, Pka.

³⁸² Pirkkalainen 23.2.2000.

³⁸³ Pirkkalan urheiluseurat ltjk:lle 8.9.1996, saapuneet kirjeet, Pka.

³⁸⁴ Heikki Ranta ltjk:lle 4.12.1997, saapuneet kirjeet, Pka.

Liikuntatyön johtokunta ei ottanut kokouksissaan aktiivisesti kantaa jäähallihankkeeseen. Urheilutalo oli johtokunnan investointien prioriteettien kärjessä ja hiljattain alkanut erityisliikuntaprojekti söi myös paljon voimavaroja. Tämän seurauksena johtokunnalla ei ollut resursseja aktiiviseen rooliin jäähallihankkeessa. Jäähalli ei kuulunut yhteenkään liikuntatoimen investointiesitykseen. Jäähalli-hanke kuitenkin eteni kunnassa. Vuonna 2000 valtuusto päätti muun muassa taata hankkeen lainaa 2,2 milj. mk:n edestä ja vuokrata hallista jäävuoroja 225 000 mk:lla vuodessa seuraavan viiden vuoden ajan. Lisäksi valtuusto päätti ostaa *Pirkkalan jäähalli Oy:n* osakkeita 25 000 mk:n edestä.³⁸⁵ Yksityisellä pohjalla toimiva jäähalli valmistui loppuvuodesta 2000. Halli paransi jääurheilun harjoittelumahdollisuuksia Pirkkalassa merkittäväällä tavalla.³⁸⁶

7.3 Stipendi uutena avustusmuotona

Vuonna 1997 liikuntatyön johtokunta päätti uudistaa avustustoimintaansa ottamalla mukaan uuden avustusmuodon: urheilijastipendin. Tämän myötä avustukset koostuivat kolmesta osasta: alkuvuonna jaettavasta perusavustuksesta (80 %) sekä loppuvuonna jaettavista kohdeavustuksista (15 %) sekä mahdollisista stipendeistä (5 %). Stipendin tarkoitus oli avustaa urheilijoita valmistautumisessa ja palkita hyvistä suorituksista. Urheilijoiden lisäksi stipendi voitiin jakaa seurojen vapaaehtoistyötä tekeville henkilöille tunnustuksena kovasta työstä. Vuodelle 1998 varattu stipendimääräraha oli varsin vaatimaton, 5 000 mk. Ensimmäinen stipendin saaja oli painija **Teppo Haukilahti**, jolle myönnettiin 500 mk:n stipendi arvokisoihin valmistautumista varten. Stipendien jakamisen lisäksi johtokunta päätti Pirkkalan 75-juhlavuoden kunniaksi palkita mitaleilla 1–10 seuratoimitsijaa/vetäjää kunnan kustakin urheiluseurasta. Mitaleja päätettiin jakaa seuratoimitsijoille kunnan juhlavuosina viiden vuoden

---

³⁸⁵ Kv ptk 24.1.2000 15 §; kv ptk 13.11.2000 4 §, Pka.

³⁸⁶ Liikuntatoimen toimintakertomus vuodelta 2000, Liikuntatoimen toimintasuunnitelmat ja -kertomukset, sivistystoimen arkisto, Pka.

välein.³⁸⁷ Vuosi 1998 oli ensimmäinen, kun stipendejä jaettiin, ja palaute uudesta avustusmuodosta oli positiivista.³⁸⁸

Ehdot stipendin saamiseksi olivat tiukat. Urheilijan tai joukkueen tuli sijoittua SM-tasolla kolmen parhaan joukkoon. Joukkueurheilussa stipendiin olivat lisäksi oikeutettuja pelaajat, jotka valittiin A-maajoukkueeseen, nuorten maajoukkueeseen tai tyttöjen/poikien maajoukkueeseen. Erityisestä syystä stipendi voitiin myös myöntää urheilijalle, mikäli tämä oli saavuttanut hyviä tuloksia kansallisesti tai kansainvälisesti kovatasoisissa kilpailuissa. Yhdellä urheilijalla oli mahdollisuus vain yhteen stipendiin kalenterivuositain ja stipendi maksettiin parhaan suorituksen mukaan. Stipendi oli tarkoitettu valmennukseen ja se maksettiin valmennuskuluista aiheutuneita tositteita vastaan. Anomuksen stipendistä teki joko urheilija itse tai urheiluseura. Olympialaisissa, MM-kisoissa ja EM-kisoissa menestyminen sekä muut vastaavat edustustehtävät palkittiin kussakin tapauksessa erikseen.³⁸⁹ Vaikka Pirkkalasta oli tullut monia menestyneitä urheilijoita, voi stipendin ehtoja pitää varsin kovina pienen kunnan urheilijoille. Pirkkalan urheiluseurojen oli nimittäin usein vaikeaa kilpailla SM-tasolla menestyksessä suurien kaupunkien seurojen kanssa.

Stipendijärjestelmä ajettiin alas vuonna 2000 supistustoimenpiteiden yhteydessä ja palautettiin uudelleen vuonna 2003. Tällöin liikuntatyön johtokunnalla oli jaettavana stipendejä 5 000 euron edestä.³⁹⁰ Hakijoiden määrä olikin runsas, ja stipendin sai vuonna 2003 peräti 13 pirkkalalaista yksilöurheilijaa sekä Takon Soutajien pirkkalalaiset (10 urheilijaa, joille jokaiselle 100 €). Yhteensä stipendejä jaettiin 3 600 € edestä.³⁹¹

---

³⁸⁷ Ltjk ptk 3.9.1997 3–4 §, Pka.

³⁸⁸ Ltjk ptk 7.4.1999 5 §, Pka.

³⁸⁹ Liite 1 Ltjk ptk 3.9.1997, Pka.

³⁹⁰ Ltjk ptk 10.9.2002 6 §, Pka.

³⁹¹ Ltjk ptk 6.11.2003 8 §, Pka.

7.4 Erityisliikuntaa kuntiin ja TYKY-toiminta

Vuonna 1997 liikuntatyön johtokunta päätti osallistua opetusministeriön käynnistämään erityisryhmien liikunnan kehittämisprojektiin. Projekti oli suunnattu niille 35:lle yli 10 000 asukkaan kunnalle, joilla ei vielä ollut erityisryhmien liikunnanohjaajan virkaa.³⁹² Pirkkala kuului siis projektin kohderyhmään. Se, ettei Pirkkalassa vielä ollut erityisryhmien liikunnanohjaajaa kuvastaa kunnan hidasta toimintaa erityisliikunnan puitteiden luomisessa. Loppuvuodesta 1997 liikuntatyön johtokunta perusti projektia varten johtoryhmän, johon kuului viisi jäsentä. Johtoryhmän jäsenet edustivat koulutointa, terveystointa, sosiaalitoimintaa, liikuntatoimintaa ja liikuntatyönjohtokuntaa.³⁹³ *Erityisliikuntaa kuntiin* -projektin tarkoitus oli saada lisättyä vammaisten, pitkäaikaissairaiden ja iäkkäiden liikuntatoimintaa luomalla tätä varten toimiva toimintajärjestelmä kuntiin. Nimetyn johtoryhmän tavoite oli kartoittaa toiminnan edellytyksiä, voimavaroja ja kehittämistarpeita.³⁹⁴

Vuosi 1998 oli erittäin vilkas *Erityisliikuntaa kuntiin* -projektin suhteen, sillä parhaimmillaan Pirkkalassa kokoontui 15 viikoittaista erityisliikunnan ohjausryhmää. Liikuntatyön johtokunnan kartoitusten perusteella sen hetkisillä voimavaroilla pystyttiin suoriutumaan kohtuullisesti näkyvimmistä erityisliikunnan tarpeista, mutta tämän lisäksi kunnassa oli paljon ”hiljaisia” erityisliikuntaa tarvitsevia ryhmiä. Johtokunnan mukaan päätoimisen ohjaajan myötä toiminnan kehittäminen ja keskittäminen onnistuisi todenteolla.³⁹⁵

Kun 1990-luvulla uusien tutkimustulosten myötä Suomessa oli saatu lisätietoa liikunnan positiivisista terveysvaikutuksista, alettiin työpaikoilla kiinnostua yhä enenevässä määrin työpaikkaliikunnan järjestämisestä. Tutkimustulosten mukaan työpaikkaliikunnan oli havaittu

³⁹² Ltjk ptk 18.6.1997 3 § & liite 1, Pka.

³⁹³ Ltjk ptk 10.12.1997 3 §, Pka.

³⁹⁴ Liikuntatoimen toimintasuunnitelma v. 1998, Liikuntatoimen toimintasuunnitelmat ja -kertomukset, sivistystoimen arkisto, Pka.

³⁹⁵ Liikuntatoimen toimintakertomus v. 1998, Liikuntatoimen toimintasuunnitelmat ja -kertomukset, sivistystoimen arkisto, Pka.

vähentävän poissaoloja, parantavan terveyskäyttäytymistä, vähentävän terveydenhoitokuluja ja lisäävän tuottavuutta.³⁹⁶ Myös Pirkkalassa nähtiin työpaikkaliikunnan tarjoamat mahdollisuudet ja vuonna 1998 käynnistyi työkyvyn ylläpitoon tähtäävä toiminta, kun liikuntatoimi osallistui TYKY-projektiin yhdessä henkilöstöhallinnon kanssa. TYKY-projektin myötä liikuntatoimeen saatiin työllisyysvaroin palkattua liikunnanohjaaja.³⁹⁷ Pirkkalan kunnan työntekijöiden TYKY-ohjaajaksi valittiin liikunnanohjaaja **Sari Helminen**.³⁹⁸ Toiminta osoittautui erittäin suosituksi, ja työntekijöiden liikunta lisääntyi merkittävästi. Tämä ei ole yllättävää, sillä toiminta oli erittäin monipuolista vaelluksista aerobicisiin sauvakävelyyn. TYKY-toiminta ulottui nopeasti kaikille työntekijätasolle.³⁹⁹

Liikuntatoimen keskipitkätähittäimen suunnitelmassa oli tavoitteena palkata jakson 1997–2000 aikana kuntaan päätoiminen erityisryhmien liikunnanohjaaja. TYKY-liikunnanohjaaja Sari Helmisen työsuhde oli päättymässä vuonna kesäkuussa 1999, mutta toimintaa haluttiin jatkaa. Liikuntatyön johtokunta halusi jatkaa Helmisen työsopimusta siten, että tämä toimisi sekä TYKY- että erityisliikunnanohjaajana. Johtokunta piti Helmisen palkkaamista tärkeänä, sillä sitä kautta toiminta saataisiin kestäväälle pohjalle. Sekä TYKY- että erityisliikuntaprojektit olivat tässä vaiheessa kansallisia määräaikaiprojekteja.⁴⁰⁰ Helmisen työsopimusta jatkettiin vuoden 1999 loppuun saakka siten, että työpanoksesta 15 % käytettiin erityisliikunnanohjaukseen.⁴⁰¹

Erityisliikuntaa kuntiin -projekti päättyi vuonna 1999. Liikuntatyön johtokunnan suureksi pettymykseksi Pirkkalaan ei ollut saatu projektin päättymisen jälkeen perustetuksi erityisliikunnanohjaajan (50 % TYKY + 50 % erityisryhmät) virkaa, vaikka tämä oli ollut yksi

---

³⁹⁶ Ilmarinen 1993, 50.

³⁹⁷ Liikuntatoimen toimintasuunnitelma v. 1998, Liikuntatoimen toimintasuunnitelmat ja -kertomukset, sivistystoimen arkisto, Pka.

³⁹⁸ Ltjk ptk 11.6.1998 3 §, Pka.

³⁹⁹ Liikuntatoimen toimintakertomus v. 1998, Liikuntatoimen toimintasuunnitelmat ja -kertomukset, sivistystoimen arkisto, Pka.

⁴⁰⁰ Ltjk ptk 9.6.1999 5 §, Pka.

⁴⁰¹ Ltjk ptk 14.9.1999 5 §, Pka.

projektin tärkeimmistä tavoitteista.⁴⁰² Projektin päättymisen jälkeen sekä erityisliikunta- että TYKY-toiminta ottivat takapakkia Pirkkalassa. Kun päätoimista erityisliikunnanohjaajaa ei ollut saatu palkattua, pääohjaajana toimi vuoden 2000 alusta tuntipalkkaisena toiminut fysioterapeutti **Kaija Tiilikainen**. Erityisliikuntaryhmien määrä oli pudonnut 11:een. Työntekijöiden keskuudessa suurta suosiota nauttanut TYKY-toiminta jouduttiin toistaiseksi lakkauttamaan kokonaan samasta syystä.⁴⁰³

Tilanne parani osittain onneksi pian, sillä 1.3.2000 fysioterapeutti **Elina Kokkonen** palkattiin työllisyysvaroin hoitamaan erityisryhmien ja TYKY-liikunnanohjaajan työtä.⁴⁰⁴ Liikuntatyön johtokunta ei kuitenkaan ollut tyytyväinen vallitsevaan tilanteeseen. Työllisyysvaroin palkatun Kokkosen työpanos oli jaettu tasan erityisryhmien ja TYKY-toiminnan ohjaamisen välille. Kokkosen lisäksi erityisryhmien ohjauksessa oli käytetty tilapäistä tuntiohjaajaa. Toimintaa oli vaikeuttanut ohjaajien vaihtuvuus. Vaihtuvuus oli johtanut laadun epätasaisuuteen ja lyhytjännitteisyyteen. Johtokunta katsoi, että lisätarpeita ohjaustoimintaan oli erityisesti eläkeläisten, huonokuntoisten vanhusten, kehitysvammaisten, ylivilkkaiden, eri kehityshäiriöistä kärsivien lasten, keski-ikäisten, ylipainoisten ja päihdeongelmista kärsivien ryhmille. Lisäksi johtokunta huomautti holhoavaan sävyyn:

Monet ns. erityisryhmiin kuuluvat ovat niin hiljaisia ja syrjäanvetäytyviä kuntalaisia, etteivät ne kykene omia tarpeitaan riittävästi tuomaan esille. Heidän elämisen tasoon sijoitettu raha on kunnalle kannattava sijoitus.⁴⁰⁵

Liikuntatyön johtokunnan mukaan viimeiset kaksi vuotta olivat osoittaneet, että työllisyysvaroinkin hoidettu ohjaustoiminta voi olla korkeatasoista, mutta sen onnistuminen on pitkälti onnesta kiinni: saadaanko ohjaaja palkattua, minkälainen ohjaaja saadaan jne. Johtokunnan mukaan toiminta saataisiin pysyväälle pohjalle vasta, kun vakinainen päätoiminen työntekijä palkattaisiin. Lisäksi johtokunta muistutti, että asiasta oli maininta myös kunnanvaltuuston hyväksymässä vuonna 1999 valmistuneessa Pirkkalan erityisliikunnan

---

⁴⁰² Ltjk ptk 18.11.1999 5 §, Pka.

⁴⁰³ Ltjk ptk 25.1.2000 8 §, Pka.

⁴⁰⁴ Ltjk ptk 11.4.2000 6 §, Pka.

⁴⁰⁵ Ltjk ptk 13.6.2000 4 §, Pka.

kehittämishjelmassa. Näiden perustelujen pohjalta liikuntatyön johtokunta esitti, että Pirkkalan kuntaan perustettaisiin vuoden 2001 alusta alkaen päätoiminen liikunnanohjaajan toimi.⁴⁰⁶

Liikuntatoimen johtokunnan yksi tärkeimmistä tavoitteista vuodeksi 2001 oli erityisryhmien ohjaustoiminnan laajentaminen. Tämän suunnitelman toteutumista helpotti huomattavasti kunnanvaltuuston tekemä päätös vakituisen ohjaajan palkkaamisesta. Pirkkalassa ohjaustarpeet olivat vuosi vuodelta kasvaneet ja valtuuston päätöksen myötä haasteisiin pystyttiin vastaamaan entistä paremmin. Liikuntatoimen tavoitteissa oli 20–23 viikoittaista ohjausryhmää.⁴⁰⁷ Erityisliikunnanohjaajan virkaan haki yhteensä 36 henkilöä ja valituksi tuli jo aiemmin työllisyysvaroin TYKY- ja erityisliikunnanohjausta kunnassa hoitanut Elina Kokkonen.⁴⁰⁸

Vuonna 2003 liikuntatoimi käynnisti vertaisohjaajatoiminnan. Toiminnan tavoitteena oli laajentaa ja vahvistaa paikallista terveysliikuntaa. Syksyllä 2003 liikuntatoimi koulutti yhdeksän eläkeläistä liikunnan vertaisohjaajiksi. Ohjaajakoulutus ei edellyttänyt aiempaa kokomusta, eikä se myös sitonut mihinkään. Koulutuksesta vastasi Hämeen Liikunta ja Urheilu ry ja koulutus rahoitettiin Kunnossa Kaiken Ikää -projektin rahoituksella, jota liikuntatoimi oli anonut opetusministeriöltä. Vertaisohjaajat opastivat muun muassa sauvakävelyssä ja ohjasivat lenkkeilyä. Myös vanhainkoti *Pirkankoivun* vesivoimistelussa vertaisohjaajat toimivat vetäjinä.⁴⁰⁹

Vertaisohjaajat saivat toiminnastaan erittäin hyvää palautetta erityisryhmien liikuntatapahtumiin osallistuneilta. Myös ohjaajat itse olivat tyytyväisiä tehtäviinsä. Liikuntatoimi päättikin jatkaa hyvin käynnistynyttä koulutusta uusien vetäjien koulutuksella ja jatkokoulutuksella. Tavoitteena oli löytää keinoja, joilla vapaaehtoistyö koettaisiin mielekkäänä, palkitsevana ja virkistävänä.⁴¹⁰

---

⁴⁰⁶ Ibid.

⁴⁰⁷ Liikuntatoimen toimintasuunnitelma 2001, Liikuntatoimen toimintasuunnitelmat ja -kertomukset, sivistystoimen arkisto, Pka.

⁴⁰⁸ Ltjk ptk 21.5.2001 6 §; kv ptk 6.8.2001 18 §, Pka.

⁴⁰⁹ Ltjk ptk 7.4.2004 9 §, Pka.

⁴¹⁰ Ibid.

Vertaisohjaajatoiminnan ideaa voi hyvällä syyllä pitää loistavana. Ensinnäkin, liikuntatoimi oli pitkään kärsinyt tiukasta taloustilanteesta ja joutunut tekemään leikkauksia talousarvioonsa. Vertaisohjaajien kouluttaminen oli erittäin edullista, ja sopi tällä tavoin hyvin toiminnan raameihin. Toiseksi, vertaisohjaajatoiminta oli erittäin palkitsevaa sekä ohjaajille että ohjaukseen osallistuneille. Kun ohjaajat ja ohjaukseen osallistuneet kuuluivat löyhästi samaan sidosryhmään (esimerkiksi eläkeläiset), heillä oli jotakin yhteistä, joka on parantanut ryhmänsä dynamiikkaa. Tämän on varmasti lisännyt jo entuudestaan erittäin suositun toiminnan mielekkyyttä.

Erityisryhmien liikunnanohjaus lisääntyi Pirkkalassa nopeasti 2000-luvulla. Kun erityisliikuntaryhmiä oli 1990-luvun lopussa 15, oli niitä vuonna 2004 jo 30.⁴¹¹ Erityisryhmien liikunnanohjauksen lisääntymiseen vaikutti varmasti suuresi Pirkkalan kunnan osanotto Erityisliikuntaa kuntiin -projektiin vuosina 1997–1999. Projektiin osallistuminen puolestaan vaikutti vähintään välillisesti siihen, että Pirkkalan kuntaan saatiin palkattua erityisryhmien liikunnanohjaaja. Vuonna 2000 valmistunut liikuntatalo paransi huomattavasti myös erityisryhmien mahdollisuuksia harrastaa sisäliikuntaa. Vuonna 2003 käynnistynyt vertaisohjaajatoiminta puolestaan paransi entisestään erityisliikuntaryhmien kasvumahdollisuuksia.

7.5 Tiukan taloustilanteen haasteet liikuntatoiminnalle

Liikuntatoimen vuoden 1998 toimintasuunnitelman yksi keskeisimpiä kohtia oli liikuntainvestointien käynnistäminen, aktivointi ja konsultointi. Liikuntatalon osalta rakentamisprojekti oli käynnistynyt, mutta muuten liikuntatoimi oli tyytymätön kunnan liikuntainvestointeihin. Liikuntatoimi oli erittäin pettynyt siihen, että sen antamat esitykset ja perustelut eivät olleet saaneet juuri minkäänlaista vastakaikua, vaikka monet investoinnit olisi ollut toteutettavissa varsin edullisesti. Esimerkkinä tällaisista hankkeista mainittiin ulkoilureittien rakentaminen sekä keskusurheilukentän kunnostaminen. Näiden kohdalla kyse oli ollut lähinnä töiden loppuunsaattamisesta. Ylemmät päätöselimet olivat kuitenkin joko hylänneet tai siirtäneet

---

⁴¹¹ Ltjk ptk 10.11.2004 13 §, Pka.

tulevaisuuteen suurimman osa liikuntatoimen tekemistä ehdotuksista.⁴¹² Myös liikuntatyön johtokunnan edeltäjä, liikuntalautakunta, oli aikanaan usein valittanut siitä, etteivät sen tekemät investointiehdotukset edenneet kunnassa.

Vuosi 1999 oli liikuntatyön johtokunnalle merkittävä vuosi, sillä silloin liikuntatalon rakentaminen aloitettiin. Johtokuntaa kuitenkin huoletti taloudellinen tilanne. Tiukasta tilanteesta huolimatta johtokunta päätti jatkaa Erityisliikuntaa kuntiin -projektia tavoitteiden mukaisesti. Tiukka taloustilanne herätti kysymyksiä siitä, oliko kesäohjausta ja uimakouluja mahdollista järjestää entisessä laajuudessa. Johtokuntaa huoletti myös seura-avustusten kohtalo ja mahdollisten osanottomaksujen käyttöönotto.⁴¹³ Liikuntatyön johtokunnan pelot eivät kuitenkaan vielä toteutuneet, sillä kesällä uimakouluja ja urheiluohjausta järjestettiin totuttuun tapaan.⁴¹⁴

Vuonna 2000 liikuntatoimelle annettu talousarvioraami oli 120 000 mk vuoden 1999 talousarviota pienempi. Vuosi 2000 oli liikuntatoimelle erittäin kaksijakoinen: tuolloin valmistui kauan odotettu liikuntatalo, mutta samaan aikaan liikuntatoimen operointiresurssit heikkenivät huomattavasti. Liikuntatoimen johtokunta reagoi tilanteeseen kovalla tavalla: halliuimakoulujen ja hiihtoleirien osaottonaksuja nostettaisiin, Reipin ulkoilun alueen maksuja korotettaisiin sekä keski-ikäisten liikuntaryhmät tehtäisiin maksullisiksi.⁴¹⁵ Erityisesti keski-ikäisten liikuntaryhmien muuttaminen maksulliseksi on varmasti tuntunut johtokunnasta kivuliaalta, sillä Pirkkalassa liikuntaryhmät olivat perinteisesti olleet maksuttomia ja sellaisina ne myös haluttiin säilyttää.

---

⁴¹² Liikuntatoimen toimintasuunnitelma v. 1998, Liikuntatoimen toimintasuunnitelmat ja -kertomukset, sivistystoimen arkisto, Pka.

⁴¹³ Liikuntatoiminnan toimintasuunnitelma vuodelle 2001, Liikuntatoimen toimintasuunnitelmat ja -kertomukset, sivistystoimen arkisto, Pka.

⁴¹⁴ Ltjk ptk 7.4.1999 6 §, Pka.

⁴¹⁵ Ltjk ptk 14.9.1999 3 §, Pka.

Nämä toimenpiteet eivät kuitenkaan pelkästään riittäneet, vaan lisäksi lasten kesäurheiluohjaustoiminta aiottiin lopettaa kokonaan, kesäuimakouluja järjestää neljän viikon ajan aiemman kuuden viikon sijasta ja korvata erityisryhmien tuntiohjaajat erityisliikunnanohjaajalla. Myös seura-avustuksia oli supistettava 5 000 mk:lla.⁴¹⁶ Suunnitelluista supistamisista kesäurheiluohjaamisen lopettaminen ei kuitenkaan toteutunut, sillä toimintaan myönnettiin 25 000 mk:n lisämääräraha, ja kesällä 2000 yli 320 lasta osallistui ohjattuun urheilutoimintaan 10 kentällä.⁴¹⁷

Liikuntatyön johtokunta ehdotti sivistyslautakunnalle keski-ikäisten miesten voimistelun ja keski-ikäisten miesten ja naisten perjantaijumpan maksuiksi 100 mk/osanottaja/kausi. Tämän lisäksi halliuimakoulujen hintaa ehdotettiin korotettavaksi aiemmasta 100 mk/osallistuja 150 markkaan osallistujaa kohden. Sen sijaan eläkeläisten, sotaveteraanien, reumasairaiden sekä mielenterveyskuntoutujien päätettiin pitää edelleen maksuttomina. Säästötoimenpiteet päätettiin siis priorisoida ryhmiin, joissa korotukset ja maksujen käyttöönotot aiheuttaisivat vähiten harmia kuntalaisille. Vaikka keski-ikäisiä ei voi pitää homogeenisena ryhmänä, heille liikuntaryhmien maksujen käyttöönotto oli varmasti keskimäärin pienempi taloudellinen takaisku, kuin mitä se olisi ollut esimerkiksi eläkeläisille tai sairauksista kärsiville. Sivistyslautakunta päätti hyväksyä liikuntatyön johtokunnan ehdottamat säästötoimenpiteet sellaisinaan.⁴¹⁸

Ainoana myönteisenä puolena vuoden 2000 talousarviossa liikuntatyön johtokunta näki erityisryhmien liikunnan kehittämismahdollisuudet ohjaajan palkkauksen myötä. Muuten johtokunta suhtautui tulevaisuuteen hyvin pessimistisesti, koska tärkeimpiä toimintoja jouduttiin supistamaan ja jopa kokonaan lakkauttamaan. Erityisen harmissaan johtokunta oli siitä, ettei koululaisia ja opiskelijoita voitu palkata kesäohjaajiksi kesäajaksi. Myös vastaluodun stipendijärjestelmän alasajo huoletti. Liikuntatalon valmistumisen myötä taloudellisia mahdollisuuksia toiminnan kehittämiseksi ei ollut. Liikuntatyön johtokunta vetosikin ylempiin

---

⁴¹⁶ Ibid.

⁴¹⁷ Ltjk ptk 13.9.2000 5 §, Pka.

⁴¹⁸ Sltk ptk 29.9.1999 6 §, Pka.

päättäviin elimiin laskevan talousraamin nostamiseksi tasolle, joka estäisi kielteisen kehityksen.⁴¹⁹

Vuonna 2000 valmisteltiin Pirkkalassa kunnan uutta toimintastrategiaa. Myös liikuntatyön johtokuntaa pyydettiin antamaan lausunto kuntastrategiaan. Johtokunta kritisoi lausunnossaan kunnan kehittämistä, jonka se koki liian talousorientoituneeksi.

Palvelujen tarpeiden selvittäminen on tärkeää, mutta tarpeita voidaan myös ohjata, mikäli nykyinen kaupallinen mediayhteiskunta johtaa niitä liiaksi, karrikoidusti ilmaistuna ”virtuaaliliikunnan keinoympäristöön”. Koska nuorison ja erityisryhmien lisäksi joudutaan kantamaan huolta nykyistä enemmän myös työikäisen väestön terveyttä edistävästä liikuntatottumuksesta, on tärkeää sujuva yhteistyö terveys- ja sosiaalisektorin sekä muiden kyseisen väestöryhmän vapaa-ajantoiminnoista vastuuta kantavien tahojen kanssa.

Tämän lisäksi johtokunta huomautti, että vaikka käyttö- ja palvelumaksuja jouduttiin perimään, ne eivät saisi johtaa tilanteeseen, jossa kaikilla kuntalaisille ei ole mahdollisuutta ostaa palveluita. Tämän lisäksi johtokunta esitti huolensa liikuntapalveluiden yksityistämisestä. Tämän pelättiin johtavan kaupalliseen ja tasa-arvottomaan toimintaan.⁴²⁰

Liikuntatyön johtokunnan taloudellisesti vaikea tilanne ei hellittänyt. Liikuntatoimen vuoden 2002 talousarvioon edellytettiin lisäsupistuksia johtokuntakäsittelyn jälkeen. Talousarvion loppusumma laski leikkausten jälkeen 2,975 mmk:sta 2,778 mmk:aan. Johtokunta suunnitelmien kulojen minimoimiseksi oli tarkoitus toteuttaa siten, että painotöitä ei tehtäisi, koulutuksiin osanotto minimoitaisiin, kesän uimaopetus supistettaisiin (jälleen) yhteen kuukauteen, lasten kesäohjauksessa käytettäisiin pääosin siviilipalvelusmiehiä, seura-avustuksia leikattaisiin 10 % ja liikuntatalon välinehankinnat minimoitaisiin. Koska nämäkään leikkaukset eivät riittäneet, eikä liikuntatoimen johtokunta katsonut sillä olevan varaa leikata toimintojaan enempää, täytyi johtokunnan pyrkiä kasvattamaan tulojaan. Tulojen kasvattamiseksi johtokunta päätti ottaa osanottomaksuja kesän uimakouluista ja kaikista erityisryhmien liikuntaohjauksista. Osanottomaksuiksi suunniteltiin 100 mk/osanottaja/kausi.⁴²¹

---

⁴¹⁹ Ltjk ptk 14.9.1999 3 §, Pka.

⁴²⁰ Ltjk ptk 25.1.2000 6 §, Pka.

⁴²¹ Ltjk ptk 29.10.2001 5 §, Pka.

Esitetyistä maksuista kesäuimakoulujen ja erityisryhmien osanottomaksut kuitenkin poistettiin kunnanvaltuuston talousarviokäsittelyssä. Myös lasten kesäohjaus hoidettiin perinteiseen tapaan kesäyöntekijöiden voimin, eikä siviilipalvelusmiesten toimesta.⁴²² Keskustelu erityisryhmien ohjausmaksuista nousi kuitenkin uudelleen esiin vuonna 2002. Tässä vaiheessa maksuja perittiin Pirkankoivussa vesivoimistelusta palvelumaksu (10 €) ja halliuimakouluista (20 €). Sivistyslautakunta piti ohjausmaksujen käyttöönottamista tärkeänä. Liikuntatoimelle ohjaustoiminnan kuluja aiheuttivat ohjaajien palkat, kuntosalin vuokrat, koulutus ja materiaalin hankinnat. Sivistyslautakunta katsoi, että maksuilla voisi olla osanottoa sitouttava vaikutus. Toisaalta maksujen periminen suorituspaikoilla koettiin hankalaksi.⁴²³

Maksuttomina ryhminä päätettiin pitää näkövammaiset, mielenterveyskuntoutujat, erityisohjausta tarvitsevat lapset ja toimintakyvyltään heikoimmat ikä-ihmiset. Myös kesäuimakoulut haluttiin pitää edelleen maksuttomina. Sen sijaan normaalikuntoisten eläkeläisten ja keski-ikäisten kuntosali- ja kuntojumpparyhmät haluttiin maksullisiksi (20 €/osanottaja/kausi). Myös Pirkankoivun vesivoimistelijoilta haluttiin palvelumaksun lisäksi periä 10 € ohjausmaksu. Poikkeuksena tässä olisi sotaveteraanien ja -invalidien vesivoimistelu, jotka säilyisivät maksuttomina. Näillä käyttöönottomaksuilla liikuntatoimen vuositulot olisivat kasvaneet noin 8 000 €. Liikuntatyön johtokunta päätti hyväksyä sivistyslautakunnan ehdotukset osanottomaksujen käyttöönotosta.⁴²⁴

Kunnanhallitus ei kuitenkaan hyväksynyt liikuntatyön johtokunnan ja sivistyslautakunnan päätöksiä sinällään, vaan päätti käyttää otto-oikeuttaan asiassa ja siirtää asian kunnanhallituksen käsiteltäväksi.⁴²⁵ Kunnanhallitus päätti kumota sivistyslautakunnan tekemän päätöksen maksujen käyttöönotosta. Kunnanhallituksen päätös perustui siihen, että valtuusto ei ollut vielä päättänyt

---

⁴²² Ltjk ptk 11.4.2002 8 §, Pka.

⁴²³ Ltjk ptk 19.11.2002 4 §, Pka.

⁴²⁴ Ibid.

⁴²⁵ Kh ptk 30.12.2002 16 §, Pka.

maksupolitiikkansa yleisistä perusteista.⁴²⁶ Tämän jälkeen ei erityisryhmien käyttöönottomaksuja enää ehdotettu työni tarkasteluajanjaksolla.

Pirkkalan kunnan liikuntatoimi oli vuonna 1997 suorittanut nuorille kyselyn liikuntatottumuksista. Kohderyhmänä olivat ala-asteen 5–6 luokan oppilaat sekä yläasteen että lukion kaikki oppilaat. Yhteensä kyselyyn vastasi 996 oppilasta. Kyselyn antoi liikuntatoimelle tärkeää tietoa nuorten liikuntatottumuksista ja liikunta- ja harrastuspaikkatoiveista. Liikuntatoimelle kyselyn tulokset olivat mieluisia, sillä liikunta oli pirkkalalaisnuorten keskuudessa yhä erittäin suosittua. Koululiikunnan lisäksi suurin osa oppilaista (41 %) harrasti liikuntaa vapaa-aikana 2–3 kertaa viikossa. 29 % harrasti liikuntaa 4–5 kertaa viikossa ja vain vajaa 6 % ilmoitti, ettei harrasta lainkaan vapaa-ajan liikuntaa. Selvästi suosituimmat urheilulajit olivat puolestaan järjestyksessä jääkiekko, uinti ja jalkapallo. Urheiluseuroista Pirkkalan Jalkapallokubilla oli eniten jäseniä kyselyyn osallistuneista. Seuraavaksi suosituin seura nuorten keskuudessa oli Ilves, jonka jäsenmäärä oli suurempi kuin kahden muun jääkiekkoseuran, Tappara ja Pirkkalan Pingviinit, yhteensä. Kolmanneksi suosituin seura oli Pirkkalan Viri, jonka jäsenmäärä oli lähes kolmikertainen suhteessa Pirkkalan Pirkkoihin. Selvästi eniten uusista liikunta- ja harrastuspaikoista nuoret toivoivat Pirkkalaan uimahallia. Seuraavina toiveissa olivat jäähalli sekä palloiluhalli.⁴²⁷

Vaikka liikunta oli melko suosittua pirkkalalaisnuorten keskuudessa, kunnan perinteiset kunnanmestaruuskilpailut alkoivat kärsiä 2000-luvulla alhaisista osallistujamääristä. Esimerkiksi vuonna 2000 yleisurheilun kunnanmestaruuskilpailuihin nuorille osanotto oli välttävää. Aikuisten puolella tilanne oli vieläkin huonompi, sillä useassa sarjassa osanottajia ei ollut lainkaan. Tämä sai liikuntatyön johtokunnan pohtimaan, pitäisikö kilpailut tulevaisuudessa yhdistää nuorten mestaruuskilpailuiden kanssa tai lopettaa kokonaan. Samana vuonna kuntaottelussa Nokiaa ja Lempäälää vastaan Pirkkala jäi peränpitäjäksi selvällä erolla.⁴²⁸ Mestaruuskilpailujen heikkoa osanottoa voi pitää jokseenkin yllättävänä, sillä muutama vuosi

---

⁴²⁶ Kh ptk 13.1.2003 22 §, Pka.

⁴²⁷ Kysely nuorten urheilutottumuksista 1997, liikuntatoimen tilastot, sivistystoimen arkisto, Pka.

⁴²⁸ Ltjk ptk 13.9.2000 5 §, Pka.

aiemmin suoritettu kysely osoitti monien pirkkalalaisnuorten kuuluvan urheiluseuroihin. Myös yleisurheiluseurojen suosio oli ollut varsin vakaa.⁴²⁹ Yleisurheilun suosion aleneminen oli ollut ilmeisen nopeaa.

Vuonna 2003 Pirkkala jättäytyi pois perinteisestä yleisurheilun kuntaottelusta. Liikuntasihteeri Turunen kirjoitti Nokian ja Lempäälän kunnan liikuntatoimistoille tilanteesta pettyneenä:

--- Syitä sivuun jäämiseen ovat paikallisen yleisurheilun niukat toimihenkilöresurssit, vähäinen lajin harrastajien määrä ja heikohkot kenttäolosuhteet. Jos saamme tulevaisuudessa kyseiset puutteet korjattua, palaamme asiaan. Toivottavasti saatte Pirkkalan tilalle jonkun toisen, paremman yleisurheilukulttuuria omaavan kunnan. Olemme pahoillamme, että mielenkiintoinen ja muistorikas perinne katkeaa osaltamme ainakin toistaiseksi.⁴³⁰

Samana vuonna jäivät järjestämättä myös perinteiset yleisurheilukilpailut nuorille ja aikuisille. Kunnan yleisurheilumestaruuskilpailut palasivat ohjelmaan seuraavana vuonna. Samoin Pirkkalan kunta otti jälleen osaa kuntaotteluun.⁴³¹ Ehkä vuoden tauko perinteisistä tapahtumista sai yleisurheilusta kiinnostuneet ymmärtämään näiden tapahtumien merkityksen uudella tavalla.

Liikuntatoimen järjestämistä aktiviteeteista uimakoulujen asema oli ollut keskeinen jo pitkään. Halliuimakouluja järjestettiin syksystä kevääseen Nokian uimahallissa. Kesällä maksuttomia uimakouluja järjestettiin Pirkkalan uimarannoilla. Uimakoulujen suosio oli erittäin suurta. Syksyllä 1999 Nuolialan koulun vanhempainneuvottelukunnan aloitteen ja sivistyslautakunnan päätöksen pohjalta liikuntatoimi päätti selvittää koulujen kautta ala-asteen toisluokkalaisten uimataidon tason. Uimataidottomille liikuntatoimen uimakouluja markkinoitiin suoraan koteihin.⁴³² Tällä tavalla huomio saatiin kiinnitettyä juuri niihin lapsiin, joille uimakouluilla oli eniten tarjottavaa. Tosin ensimmäisen, vuoden 2000 alussa, kohdistetusti markkinoidun alkeisuimakoulun osanotto oli varsin heikkoa, kun 60 kutsutusta lapsesta vain 11 osallistui.⁴³³

⁴²⁹ Esim. ltjk ptk 11.6.1998 3 §, Pka.

⁴³⁰ Johannes Turunen Nokian kaupungin ja Lempäälän kunnan liikuntatoimistoille 28.4.2003, liikuntatoimen kirjeiden toisteet, sivistystoimen arkisto, Pka.

⁴³¹ Ltjk ptk 6.11.2003 3 §; ltjk ptk 10.11.2004 13 §, Pka.

⁴³² Ltjk ptk 14.9.1999 5 §, Pka.

⁴³³ Ltjk ptk 25.1.2000 8 §, Pka.

Liikuntatyön johtokunnan vuonna 1997 kyselytutkimus oli osoittanut, että Pirkkalan nuoret toivoivat uusista liikuntapaikoista Pirkkalaan suurella enemmistöllä uimahallia. Vuonna 2000 ryhmä kunnanvaltuutettuja **Armas Kallioluoman** johdolla tekivät valtuustoaloitteen uimahallin rakentamisesta Pirkkalaan. Uimahalli ei ollut liikuntatyön johtokunnan investointien esityslistalla, sillä hankkeen toteutumista ei pidetty realistisena. Johtokunta piti asiaa kuitenkin tärkeänä. Lasten alkeisuimakouluja järjestettiin Nokian uimahallissa syys- ja kevätkautena 15 viikonvaihteena. Vaikka liikuntatoimi pystyi juuri ja juuri täyttämään uimakoulutarpeet Nokian uimahallissa, oli ongelma siinä, että aina kun uudesta uimakoulusta ilmoitettiin, täytyi se heti tulijoista, eivätkä kaikki halukkaat päässeet mukaan. Lisäksi uimakoulun järjestäminen naapurikunnan tiloissa oli ongelmallista sen vuoksi, että pirkkalalaiset joutuivat tyytymään aikoihin, jotka nokialaisilta jäivät yli. Uimakoulujen lisäksi palvelukeskus Pirkankoivun vesivoimistelutilat olivat erittäin rajalliset. Vaikka liikuntatyön johtokunnan omissa prioriteeteissa muut kohteet olivat uimahallin edelle, päätti se tukea valtuustoaloitetta.⁴³⁴ Asia ei kuitenkaan edennyt kunnassa.

Uimahalli-asia nousi uudelleen esiin kunnanvaltuustossa vuoden 2001 lopussa. Tällöin valtuutetut **Viljo Hämäläinen** ja **Mauri Villberg** olivat tehneet valtuustoaloitteen koskien uimahallin rakentamista Pirkkalaan. Aloitteessa vedottiin siihen, että uimahalli mahdollistaisi uimakoulujen järjestämisen ympärivuotisesti. Aloitteen tekijät mainitsivat myös erityisliikuntaan käytetyn Pirkankoivun allasosaston olevan pieni ja ylikuormitettu. Uimakoulutoimintaa vaikeutti myös se, että vakiovuorojen saaminen Nokialta oli käytännössä mahdotonta. Hämäläinen ja Villberg olivat sitä mieltä, että uimahalli kuuluu nykyaikaisen kuntayhteisön tarjoamiin hyvinvointipalveluihin. Myös tällä kertaa liikuntatyön johtokunta puolsi uimahallin rakentamista Pirkkalaan.⁴³⁵ Tälläkään kertaa uimahallin rakentaminen ei edennyt aloitteen tekijöiden toivomalla tavalla.

---

⁴³⁴ Ltjk ptk 29.11.2000 5 §, Pka.

⁴³⁵ Ltjk ptk 3.4.2002 4 §, Pka.

Vuonna 2002 järjestettiin Pirkkalassa liikuntatoimen ja Pirkkalan vammaisneuvoston toimesta *Erilainen liikuntapäivä* liikuntatalolla. Tapahtuman tarkoitus oli perehtyä erityisryhmien liikuntalajeihin ja toimintaan.⁴³⁶ Liikuntatoimi teki tapahtumaan osallistuneille kyselyn. Kyselystä kävi ilmi, että suuri osa tapahtumaan osallistuneista oli naisia ja iältään yli 30-vuotiaita. Tämä ei kuitenkaan välttämättä tarkoita sitä, ettei tapahtuma olisi tavoittanut nuoria, vaan on hyvin mahdollista, etteivät tapahtumaan osallistuneet nuoret ole olleet kiinnostuneita palautelomakkeen täyttämisestä. Kyselyyn vastaajat olisivat toivoneet tapahtumaan enemmän katsojia, enemmän vammaisryhmien edustusta ja lisää lajeja vammaisille. Positiivisiksi puoliksi koettiin muun muassa tapahtuman mielenkiintoisuus, tutustuminen eri lajeihin, yleinen innostunut ilmapiiri ja tapahtuman periaate. Myös liikuntatoimi piti tapahtumaa erittäin onnistuneena ja se päätettiin järjestää seuraavana vuonna uudelleen.⁴³⁷ Järjestetty tapahtuma kuvastaa osaltaan sitä muutosta, mikä kunnan liikuntatoiminnassa oli tapahtunut: 90-luvusta alkaen huomiota oli alettua kiinnittää yhä enemmän erityisryhmiin. Tällä tavoin liikuntatoimi ajoi yhä useamman kuntalaisen etuja.

7.6 Johtokuntajärjestelmän lakkauttaminen

Sivistystoimessa toimi viisi sivistyslautakunnan alaista johtokuntaa. Johtokuntien toiminnassa oli havaittu tiettyjä ongelmia, kuten jäsenten passiivinen osallistuminen kokouksiin, jako puhe- ja äänivaltaisiin jäseniin ja vähäinen päätösvalta. Jotain johtokuntajärjestelmän toimimattomuudesta kertoo se, että vuonna 2004 liikuntatyön johtokunta kokoontui vain kaksi kertaa. Johtokuntien esittelijöiltä oli pyydetty lausunnon johtokuntajärjestelmän toimivuudesta ja mahdollisista kehityssuunnitelmista. Liikuntatyön johtokunta totesi lausunnossaan, että johtokuntajärjestelmä olisi lakkautettava, koska järjestelmä oli tehoton vähäisen päätäntävällän vuoksi. Tilalle johtokunta ehdotti perustettavaksi liikunta- ja nuorisolautakuntaa tai vapaa-ajanlautakuntaa, joka käsittelisi liikunta- ja nuorisoasioita. Myös nuorisotyön johtokunta oli asiasta samoilla linjoilla ja ehdotti uutta lautakuntaa perustettavaksi.⁴³⁸ Tämän lisäksi myös eräs

⁴³⁶ Ltjk ptk 11.4.2002 8 §, Pka.

⁴³⁷ Erilainen liikuntapäivä palaute, liikuntatoimen tilastot, sivistystoimen arkisto; Erilainen liikuntapäivän jälkipyykkikokous 25.4.2002, liikuntatoimen muistiot, sivistystoimen arkisto, Pka.

⁴³⁸ Ltjk ptk 6.11.2003 6 §; ntjk ptk 20.11.2003 3 §, Pka.

johtokunnan jäsen kritisoi Pirkkalaisessa ankarasti johtokunta järjestelmää rahan ja ajan haaskauksena. Hänen mukaansa ei ollut ihme, etteivät kokoukset kiinnostaneet, kun virkamies oli etukäteen päättänyt kokouksissa keskusteltavista asioista.⁴³⁹ Johtokuntajärjestelmä tuli tiensä päähän ja vuoden 2005 alusta toimintansa aloitti nuoriso- ja liikuntalautakunta.

Liikuntatyön johtokunnan toimikauden suurin ansio oli erityisryhmien liikunnan lisääminen sekä TYKY-projektin käynnistäminen. On kuitenkin muistettava, että ennen Erityisliikuntaa kuntiin -projektia Pirkkalan erityisliikuntatoiminta oli hyvin vaatimatonta valtakunnallisella tasolla. Erityisliikunta- ja TYKY-projektin onnistuminen ei ollut itsestään selvää, sillä molemmat heikon taloudellisen tilanteen ja kunnan johdon vähäisen arvostuksen vuoksi ohjaajien palkkaaminen tuotti vaikeuksia. Lopulta Erityisliikunta-projekti paransi kuitenkin huomattavasti erityisliikunnan asemaa ja arvostusta kunnassa, ja erityisliikuntaryhmien määrä lisääntyi huomattavasti. Erityisliikunnan kasvanut arvostus näkyi siinä, että erityisliikuntaryhmät säästyivät pahimmilta leikkauksilta, mitä niille oli suunniteltu. Erityisryhmien liikunnan tukeminen kuvastaa myös muutosta liikuntatyön toiminnassa: aiempina vuosikymmeninä erityisryhmät olivat olleet kunnassa hyvin pienessä osassa, ja toiminta oli painottunut ”perinteisten” liikuntamuotojen tukemiseen. Nyt erityisliikunta oli puolestaan nostettu toiminnan keskiöön. Tämän myötä Pirkkalan kunnallinen liikuntatyö oli entistä laaja-alaisempaa ja otti huomioon yhä useammat kuntalaiset.

IT-kuplan puhkeaminen ja hyvinvointipalveluiden alasajo toivat haasteita Pirkkalan kunnan taloudelle. Liikuntatyölle tämä tiesi leikkauksia sen toiminnoista. Tämän vuoksi kunnallisessa liikuntatyössä otettiin osallistumismaksut ja aiempia osallistumismaksuja korotettiin. Tiukan taloudellisen tilanteen vuoksi myös useat liikuntatyön johtokunnan ehdottomat liikuntapaikkojen kunnostamiset lykkääntyivät. Tämä saattoi olla myös yksi syy siihen, miksi 2000-luvun ensimmäisinä vuosina urheiluinnotus oli Pirkkalassa alemmalla tasolla kuin koskaan aikaisemmin, jos asiaa tutkitaan mestaruuskilpailuiden ja kuntaottelun osanoton kannalta. Tarkastelujaksolla liikuntapaikkoihin tuli kuitenkin huima parannus, kun liikuntatalo ja jäähalli

---

⁴³⁹ Pirkkalainen 2.10.2003.

rakennettiin. Sen sijaan uimahallin rakentaminen Pirkkalaan ei onnistunut, eikä Pirkkalassa ole vielä tätä kirjoittaessa uimahallia.

8. Nuorisotyön johtokunta 1997–2004

8.1 Nuorisotilojen puute ongelmana

Ensimmäisessä kokouksessaan nuorisotyön johtokunta kävi läpi nuorisotoimen toimintakertomusta vuodelta 1996. Toimintakertomuksessa vuoden 1996 lisäksi nuorisotoimi selosti myös koko kauden 1993–1996 saavutuksia. Nuorisotoimi piti työpajatoiminnan käynnistymistä ja vakiintumista kauden ainoina ilonaiheina. Nuorisotyön johtokunnan aloitettua työnsä oli nuorisotilakysymys ratkaisematta. Lisäksi supistukset toiminnassa olivat luoneet niukkuutta ja turhautumista.⁴⁴⁰ Haasteita uudella johtokunnalla siis riitti.

Nuorisotyön johtokunta piti tärkeimpinä tehtävinään syrjäytymisen ehkäisemistä, järjestötoiminnan tukemista ja aktivointia. Näiden lisäksi nuoria koskevat asiat aiottiin ottaa huomioon kunnan päätöksenteossa. Myös kansainvälisyyden edistämistä pidettiin tärkeänä periaatteena. Nuorisotilojen puute oli suuri ongelma Pirkkalassa vuonna 1997. Vuonna 1996 nuorisotiloja oli ollut kuusi nuorisotoimen käytössä, mutta uuden johtokunnan aloitettua toimintansa oli tiloja enää neljä. Kyöstin kerhotila oli väliaikaisesti sosiaalitoimen käytössä ja Kyöstin bänditila oli vuokrattu bosnialaisten pakolaisten käyttöön. Koska käytössä olevat nuorisotilat olivat puutteelliset sekä määrältään että laadultaan kunnan kokoon ja ikärakenteeseen nähden, oli nuorisotoimen pian etsittävä uusia ratkaisuja.⁴⁴¹

---

⁴⁴⁰ Ntjk ptk 6.3.1997 8 §, Pka.

⁴⁴¹ Ibid; Nuorisotoimen toimintasuunnitelma v. 1997, nuorisotoimen toimintasuunnitelmat ja -kertomukset, sivistystoimen arkisto, Pka.

Edellisellä valtuustokaudella oli tehty valtuustoaloite, jonka mukaan kuntakeskukseen pitäisi saada kunnolliset tilat nuorten toimintaa varten. Erityisesti iltakahvilatoiminta nähtiin tärkeäksi. Nuorisotoimi oli siitä lähtien, kun valtuusto myönsi tiloille 150 000 mk:n määrärahan tehnyt tilakartoitusta tulevan nuorisokahvilan suhteen. Vuoden selvityksen jälkeen esiin oli noussut kaksi vaihtoehtoa. Parhaana vaihtoehtona nuorisotoimi piti entistä pankkikonttoritilaa kuntakeskuksessa. Tilan vuokra oli kohtuullinen ja tila mahdollisesti monipuolisen toiminnan. Toinen mahdollisuus oli pirkkalalaisten yhdistysten toimintatila, *Luuppi*, joka oli kunnan omistuksessa. Haittana tämän tilan suhteen pidettiin senhetkisten toimintojen häiriintymistä.⁴⁴²

Nuorisotyön johtokunta päätyi ehdottamaan sivistyslautakunnalle, että se saisi vuokrata nuorisokahvila- ja muuta nuorisotoimintaa varten entisen pankkitilan toistaiseksi ja samalla irtisanoisi Mestan vuokrasopimuksen. Johtokunta esitti sivistyslautakunnalle toiveen, että asiaan saataisiin pikainen ratkaisu.⁴⁴³ Sivistyslautakunta otti asian nopealla aikataululla käsittelyyn ja päätti hyväksyä nuorisotyön johtokunnan ehdotuksen. Tilojen vuokraaminen nuorisokahvilan tarpeisiin sai siunauksen, kun kunnanhallitus hyväksyi asian 1.9.1997.⁴⁴⁴

8.2 *Nastan* perustaminen

Kun tilat nuorisokahvilalle oli saatu, oli nuorisotoimen tavoitteena aloittaa nuorisokahvilatoiminta niin pian kuin mahdollista. Myös *Mestan* vuokrasopimus irtisanottiin välittömästi uuden kahvilan aloitettua toimintansa. Nuorisokahvilan tilojen löydyttyä kuntakeskuksesta nuorisotyönjohtokunta totesi nuorisotilaongelman vihdoin ratkenneen. Erityisen tyytyväinen johtokunta oli siihen, että uudet tilat lisäsivät nuorisotoimen mahdollisuuksia palvella ja tavoittaa kunnan nuoria näiden vapaa-ajalla.⁴⁴⁵

---

⁴⁴² Ntjk ptk 22.5.1997 3 §, Pka.

⁴⁴³ Ibid.

⁴⁴⁴ Ibid; sltk ptk 28.5.1997 15 §; kh ptk 1.9.1997 13 §, Pka.

⁴⁴⁵ Ntjk ptk 3.9.1997 7 §, Pka.

Nuorisokahvilan tiloja päästiin kunnostamaan lokakuun 1997 lopulla. Avajaiset tiloissa pidettiin 5.12.1997, johon mennessä kaikki kalustohankinnat oli suoritettu.⁴⁴⁶ Koska nuorisokahvilatoiminta vaati nuorisotoimelta aiempaa suurempia henkilöstöresursseja, tuli uuden nuoriso-ohjaajan viran perustaminen ajankohtaiseksi. Virkaan haki yhteensä 26 henkilöä, joista kaksi oli Pirkkalan kunnan asukkaita. Nuoriso-ohjaajan virkaan tuli valituksi pirkkalalainen **Petri Laiho.**⁴⁴⁷

Nastaksi nimetty nuorisokahvila oli erittäin suosittu heti avaamisestaan alkaen. Kun Nastan edeltäjä Mesta oli ollut auki kolmena iltana viikossa (sunnuntai, maanantai ja tiistai), piti Nasta ovensa auki viitenä iltana viikossa (maanantai–tiistai, perjantai–sunnuntai). Sunnuntaisin, maanantaisin ja tiistaisin Nasta oli auki kolme tuntia illassa, perjantaisin ja lauantaisin viisi tuntia. Vuodesta 1999 alkaen Nasta oli avoinna kuutena iltana viikossa. Erityisen tärkeänä nuoret pitivät kahvilan aukioloa sunnuntaisin, sillä moni nuori valitti, ettei heillä ollut tuohon aikaan mitään tekemistä. Tämän johdosta Nastan aukiolo aikaistettiin sunnuntaina tunnilla klo 17:ksi vuoden 1998 alusta.⁴⁴⁸ Tämä todistaa sitä, että Pirkkalan nuorisotoimi oli päättänyt tehdä toiminnastaan yhä enemmän nuorisolähtöistä ja kuunnella nuorten toiveita. Pidempiä taukoja Nastan aukioloissa oli vain kesä- ja joululomien aikaan. Kävijöitä Mestassa oli ollut 20–50 iltaa kohden. Nastassa puolestaan nuoria kävi 60–200 illassa. Nuoriso-ohjaajien ohelle Nastassa työskenteli 10 tuntipalkkaista ohjaajaa.⁴⁴⁹

Nastan toiminnasta päävastuussa oli nuoriso-ohjaaja Petri Laiho, joka suhtautuikin työhönsä Nastan ”isäntänä” erittäin kunnianhimoisesti. Aktiviteetteja uudessa nuorisokahvilassa oli paljon: erilaisia pelejä (videopelejä, biljardi, pingis, korttipelejä), tilattuja lehtiä, musiikkia tv:n/videoiden katselua sekä kahittelua ja seurustelua muiden nuorten kanssa. Ei siis ole ihme, että paikka veti nuoria puoleensa. Tämän lisäksi Nastassa järjestettiin paljon erilaisia kilpailuja,

---

⁴⁴⁶ Ntjk ptk 2.12.1997 4 §, Pka.

⁴⁴⁷ Ntjk ptk 22.5.1997 4 §; sltk ptk 28.5.1997 4 §; sltk ptk 6.8.1997 9 §, Pka.

⁴⁴⁸ Nasta-ohjaajien kokous ptk 3.2.98 1 §, nuorisokahvila Nasta, sivistystoimen arkisto, Pka.

⁴⁴⁹ Nuorisotoimen toimintakertomus 1997, sivistystoimen arkisto; liite 2 ntjk ptk 9.2.1998, Pka.

retkiä, alkuaikoina paikan sisustamista sekä *Yötön yö* -tapahtumia.⁴⁵⁰ Eriyisen tärkeää oli, että nuoret saivat itse vaikuttaa paikan sisutukseen. Tällä tavoin paikasta tuli ”nuorten näköinen” ja sitä kautta heidän mielestään viihtyisä. Nuorten osallistuminen paikan sisustamiseen kuvaa myös muutosta nuorisopolitiikassa: enää toiminta ei ollut yhtä ylhäältä saneltua kuin aiemmin, vaan pikemmin nuorista itsestään lähtevää. Osallistumalla sisustamiseen nuoret saatiin integroitua nuorisokahvilatoimintaan.

Nuorisokahvilaan ei sopinut tulla päihteiden vaikutuksen alaisena. Mikäli nuori tavattiin paikalla päihtyneenä, seurasi tästä kahden viikon porttikielto sekä ilmoitus kotiin. Pelivuorot Nastassa tuli varata ohjaajilta ja tupakointi oli sallittua vain siihen tarkoitettulla paikalla.⁴⁵¹ Ottaen huomioon nuorisotoimen raittiuteen perustuvan kasvatusideologian ja Pirkkalassa käynnistyneen *Reilu peli Pirkkalassa* -kampanjan on yllättävää, että tupakointi nuorisokahvilan alueella sallittiin. Ehkä tässä asiassa pyrittiin pragmaattiseen ratkaisuun: koska on selvää, että nuorista aina osa tupakoi, parempi antaa tehdä se avoimesti eikä salailien.

Jo pian Nastan avattua ovensa oli nuorisokahvilatoiminnan myönteiset vaikutukset havaittavissa. Poliisin mukaan nuorten vapaa-ajanviettotavat olivat muuttuneet parempaan suuntaan. Muun muassa nuorten aiheuttamat järjestyshäiriöt olivat vähentyneet.⁴⁵² Tämä yhdessä Nastan suurten kävijämäärien kanssa oli selvä osoitus siitä, että paikka puhutteli Pirkkalan nuorisoa. Uutuuden viehätyksen lisäksi Nastan suuren suosion syyt suhteessa Mestaan ovat helposti havaittavissa. Vaikka myös Mesta oli sijainnut kuntakeskuksessa, oli Nastan sijainti vielä parempi kuin edeltäjällensä. Myös tilat olivat Nastassa nuorisokahvilatoiminnalle paremmat, kuin mitä ne olivat Mestassa olleet. Sijainti kuntakeskuksessa oli nuorisokahvilalle erittäin otollinen, sillä juuri siellä nuorisolla oli tapana kokoontua viikonloppuisin. Suosion toinen syy perustui aukioloaikoihin. Nasta, toisin kuin edeltäjänsä, oli auki koko viikonlopun. Nastan aukioloa myös viikonloppuisin voi hyvällä syyllä pitää sen toiminnan yhtenä tärkeimmistä piirteistä, sillä Pirkkalan nuoret olivat aiemmin toivoneet viikonlopuiksi oleskelutiloja nuorille.

---

⁴⁵⁰ Nuorisokahvila Nastan mainos vuodelta 1998, nuorisokahvila Nasta, sivistystoimen arkisto, Pka.

⁴⁵¹ Ibid.

⁴⁵² Ibid.

Kahvilan monipuoliset ja ajankohtaiset aktiviteetit (esim. videopelit) vetivät nuorisoa Nasaan. Hyvällä syyllä voi sanoa, että kahvilan suunnittelu ja toteutus onnistui erittäin hyvin. Nuorille tärkeää on myös toisten nuorten seura. Kun nuoret huomasivat Nastan suosion, halusi moni nuori varmasti itsekkin viettää aikaa paikassa, jossa oli mahdollisuus tavata ikätovereita. Neljäs tärkeä tekijä Nastan suosioon olivat paikan ohjaajat. Mikäli nuoriso ei olisi pitänyt paikalla toimineista ohjaajista, olisivat he varmasti ruvenneet välttelemään paikkaa. Hyvien ohjaajien löytäminen Nasaan oli erinomaisen tärkeää, ja tässä nuorisotoimi onnistui hyvin. Tärkeää oli myös, että nuoret olivat itse saaneet vaikuttaa nuorisokahvilan ulkoasuun. Tämä vahvisti nuorten sidettä paikkaan ja vaikutti sitä kautta kahvilan suosioon.

Nastan järjestämistä tapahtumista tärkeimmiksi nousivat Yöttömät yöt, joita järjestettiin yleensä kaksi kertaa vuodessa koulujen loma-aikoina. Tapahtumat sijoituivat perjantaille. Nimensä mukaisesti tapahtumat kestivät yön yli. Yöttömien öiden teemat ja sisällöt vaihtelivat.⁴⁵³ Yötön yö -tapahtumilla pyrittiin vaikuttamaan nuorten viikonloppuviettotapoihin: järjestämällä nuoria kiinnostavia tapahtumia Nastassa, saatiin ainakin osa nuorista pois ulkoa kaljoittelemasta. Kyse ei enää ollut niinkään nuorten vapaa-ajan kontrolloimisesta ja ohjaamisesta ”hyvien harrastusten” pariin, vaan nyt nuorisotoimi pyrki tarjoamaan nuorille potentiaalisia vaihtoehtoja vapaa-ajanvietto tavoiksi. Usein ohjaajat olivat onnistuneet keksimään Yötön yö -tapahtumiin mielenkiintoisia ohjelmia ja teemoja. Lisäksi ajatus yön yli valvomisesta kavereiden kanssa tuntui varmasti monesta nuoresta jännittävältä. Yöttömät yöt olivatkin nuorten keskuudessa erittäin suosittuja.

Yöttömien öiden lisäksi Nastassa järjestettiin myös paljon muita mielenkiintoisia teemailtoja. Kahvilassa järjestettiin muun muassa Halloween-bileitä ja biljardiopetusta. Biljardiopetukseen nuorisotoimi oli onnistunut saamaan korkean profiilin opettajan, kun yksi Suomen parhaista pelaajista, **Mika Lehtimäki**, saapui opastamaan Pirkkalan nuoria.⁴⁵⁴ Näiden lisäksi Nastassa

⁴⁵³ Yötön yö -mainos syksyltä 1998, nuorisokahvila Nasta, sivistystoimen arkisto, Pka.

⁴⁵⁴ Halloween-bileiden mainos syksyltä 1999; biljardiopetuksen mainos talvelta 1999, nuorisokahvila Nasta, sivistystoimen arkisto, Pka.

järjestettiin nuorisotoimen nuorille järjestämien lapin vaellusreissujen muistelupäiviä, jossa nuoret saivat esitellä reissulta ottamiaan kuviaan ja kertoa muistoistaan.⁴⁵⁵ Näillä tapahtumilla oli varmasti nuorten yhteishenkeä lujittava merkitys.

Nastassa järjestettiin muutaman kerran vuodessa avoimien ovien päivä vanhemmille. Uusi nuorisokahvila kiinnosti myös vanhempia, sillä he kävivät aktiivisesti näissä tilaisuuksissa. Ero Kyöstin kerhotalon avointen ovien päivän osanottoon oli huima. Pahimmallaan Kyöstin avointen ovien päivät eivät kiinnostaneet yhtäkään vanhempaa. Nastan vuotuisista tapahtumista yksi tärkeimmistä oli kahvilan syntymäpäiväjuhlat, joita juhlittiin joulukuun alussa. Nastan syntymäpäivien ohjelmaan kuului jonkin paikallisen bändin esiintyminen.⁴⁵⁶ Tällä tavalla nuorisotoimi antoi tärkeää tukea Pirkkalan nuorille musiikin harrastajille.

Keväällä 1998, Nastan oltua toiminnassa puoli vuotta, teki nuorisotoimi Nastassa käyville nuorille kyselyn uudesta nuorisokahvilasta. Kyselyyn vastasi yhteensä 51 nuorta. Kyselyssä ilmeni, että eniten Nastassa nuoria miellyttivät kaikenlaiset pelit, stereot sekä mahdollisuus juoda kahvia. Nasta sai kiitosta myös siitä, että paikassa tapasi tuttuja ja kavereita sekä se, että oli olemassa paikka, jonne pystyi menemään silloin, kun ei ollut muuta tekemistä. Nuorten mielestä Nastan suurimpia heikkouksia olivat aukioloajat ja se, että kahvila meni kiinni kesäksi. Vastaajista kolme valitteli, että paikassa saisi olla enemmän toimintaa.⁴⁵⁷

Eniten nuoret toivoivat Nastaan lisää uusia CD-levyjä ja parempaa lehtivalikoimaa. Aukioloaikoihin nuoret olivat varsin tyytyväisiä. Ylivoimaisesti eniten nuoret toivoivat Nastassa järjestettävän diskoja ja bileitä. Vapaasti kommentoitavassa osiossa nuoret antoivat yleisesti ottaen positiivista palautetta Nastasta. Ajoittain palaute oli jopa ylistävää: ”*Oli tosi kiva juttu, että tänne käpykylään tuli Nasta, meidän pelastajamme!*” Kaikki palaute ei luonnollisesti ollut positiivista. Osa koki, ettei paikka ollut enää yhtä kiehtova, kuin mitä se oli ollut tuoreeltaan.

⁴⁵⁵ Lapin reissun muistelupäivän mainos talvelta 1999, nuorisokahvila Nasta, sivistystoimen arkisto, Pka.

⁴⁵⁶ Esim. nasta-ohjaajien kokous ptk 25.10.1998 6–7 §, nuorisokahvila Nasta, sivistystoimen arkisto, Pka.

⁴⁵⁷ Nasta-kyselyn tulokset kevät 1998, nuorisokahvila Nasta, sivistystoimen arkisto, Pka.

Myös nollatoleranssi suhteessa alkoholiin aiheutti närää joissakin nuorissa: ”*Jos on ottanut sattumoisin parit pohjat niin parin viikon porttikielto ja lennät saman tien pihalle jäätyyn...*”⁴⁵⁸

Kyselyn tulokset vahvistivat sitä käsitystä, minkä Nastan kävijätilastot olivat antaneet: nuoret olivat pääosin tyytyväisiä Nastaan ja sen palveluihin. Positiivisen palautteen määrä oli huomattavasti suurempi negatiiviseen palautteeseen nähden. Vaikka osa nuorista kritisoi Nastan liian tiukkoja sääntöjä – viitaten alkoholin käyttöön ja siihen, että tupakointi oli sallittua vain tupakointipaikalla – ei Nastan ohjaajia kritisoitu palautteissa lainkaan. Tulokset vahvistivat käsitystä siitä, että Pirkkalassa oli ollut selvä tilaus nuorisokahvilalle, ja että Nasta oli onnistunut toimintansa aloittamisessa erittäin hyvin. Kyselyn tuloksista kävi myös ilmi, että nuoret kokivat Nastan nuorten omaksi paikaksi, kuten nuorisotoimi oli halunnut.

8.3 Tiukkenevan taloustilanteen luomat uhkakuvat

Vuoden 2000 talousarviossa myös nuorisotoimen määrärahat jäivät edellistä vuotta pienemmiksi. 58 000 mk:lla pienentyneet määrärahat tarkoittivat säästötoimia. Tilannetta helpotti hieman nuorisosihteeri Rauno Pentin siirtyminen osa-aikaeläkkeelle 1.11.1999 alkaen. Nuorisotoimi pystyi hoitamaan kaikki käynnissä olevat projektit kohdentamalla resursseja entistä paremmin. Säästötoimet uhkasivat tietää sitä, että suositut lastentapahtumat ja ilmaiskonsertit olisi jätetty järjestämättä. Myös nuorisotilojen aukioloaikoja olisi supistettu ja kerhojen, retkien ja leirien osanottomaksuja olisi korotettu lähelle kustannusvastaavuutta.⁴⁵⁹

Pirkkalan nuorisotyön ja nuorison onneksi sivistyslautakunta korjasi nuorisotoimen leikkaukset 21 000 mk:aan. Lisäksi sivistyslautakunta vaati, ettei Nastan aukioloaikoihin puututa. Myös lastentapahtumat ja ilmaiskonsertti saatiin järjestettyä. Nastan aukioloajat säilyivät ennallaan, mutta nuorisotyön johtokunta joutui vuonna 2000 hakemaan lisärahaa valtuustolta

---

⁴⁵⁸ Ibid.

⁴⁵⁹ Ntjk ptk 9.9.1999 4 §, Pka.

viikonlopputoiminnan turvaamiseksi.⁴⁶⁰ Mikäli suuren suosion saavuttaneen Nastan aukioloaikoja olisi supistettu, olisi se ollut suuri takaisku koko Pirkkalan nuorisotoiminnalle, ja asettanut kyseenalaiseksi nuorisotyön arvostuksen Pirkkalan kunnassa.

Vuonna 2002 nuorisotoimi päätti lopettaa toistaiseksi toiminnan Kyöstin kerhotalossa ja keskittää kaikki voimat Nastan toiminnan kehittämiseen. Päätöstä voi pitää perusteltuna, sillä Kyöstin tiloissa nuoria oli käynyt erittäin vähän Nastan perustamisen jälkeen. Koska nuorisotoimen määrärahat olivat tiukassa, järjesti paikallinen jääkiekkoseura Pirkkalan Pingviinit tilaisuuden, jonka tuotto käytettiin nuorisotoiminnan tukemiseen. Saadut tuotot käytettiin kalustohankintoihin. Samana vuonna Nastassa suoritettiin remonttia. Nuoret itse maalasivat seiniä ja järjestivät tilat haluamallaan tavalla.⁴⁶¹ Nuorten oma osallistuminen lisäsi sosiaalista koheesiota ja teki paikasta entistä enemmän nuorten ”näköisen”.

8.4 Nuorten syrjäytymisen ja päihteiden käytön estäminen

Nuorten syrjäytymisen estäminen oli ollut pitkään yksi nuorisotoimen tärkeimmistä tavoitteista. Vuonna 1998 Pirkkalan nuoriso-ohjaajat laativat luonnoksen nuorten syrjäytymisen ehkäisemisestä Pirkkalassa. Syrjäytymisen ehkäisemisessä tärkeinä toimijoina pidettiin urheiluseuroja, kulttuuri- ja asukasyhdistyksiä, liikunta- ja nuorisointia, työpajaa, koulua, seurakuntaa, kansalaisopistoa, koulun vanhempainyhdistystä, sosiaalitoimintaa ja *Reilu peli Pirkkalassa* -projektia. Tärkeimpinä syrjäytymisen estävinä toimina pidettiin vanhemmuuden tukemista, työttömien nuorten aktivoimista, nuorten koulutukseen ohjaamista, harrastustoiminnan lisäämistä, tiedotuksen parantamista, nuorten vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä, nuorten asumisen tukemista ja laajamittaista yhteistyötä.⁴⁶² Lukuisista ideoista huolimatta ei luonnoksessa ollut esitelty konkreettisia vaihtoehtoja, miten syrjäytymistä estäviä

⁴⁶⁰ Sltk ptk 29.9.1999 4 §; kv ptk 15.11.1999 7 §; ntjk ptk 18.9.2000 3 §; liite 1 ntjk ptk 6.3.2001, Pka.

⁴⁶¹ Ntjk ptk 6.2.2003 5 § & Liite 1, Pka.

⁴⁶² Liite 1 ntjk ptk 6.11.1998, Pka.

toimia voitaisiin käytännön tasolla järjestää. Tältä osin luonnoksen anti jäi lähinnä keskustelun herättämiseen.

Nuorisotoimi piti tärkeänä seurata pirkkalalaisnuorten asuntotilannetta. Vuonna 1999 oli kunnanvaltuustossa noussut esille sama asia, josta myös nuorisotyön johtokunnan kokouksissa oli keskusteltu: nuorisoasuntoyhdistyksen perustaminen. Nuorisotoimi piti yhdistyksen perustamista edellytyksenä sille, että rahoitusta nuorisoasuntojen rakentamiseen voitiin saada. Yhdistyksen taustavoimiksi suunniteltiin kuntaa, seurakuntaa sekä yleishyödyllisiä yhdistyksiä tai yhteisöjä. Yhdistys haluttiin perustaa mahdollisimman pian, jotta RAY:n rakennusavustusta voitaisiin hakea maaliskuussa 2000. Nuorisotyön johtokunta kannatti luonnollisesti aloitetta ja toivoi, että nuorisotyön johtokunnan ja nuorisotoimen edustus huomioitaisiin hankkeen jatkovalmisteluissa.⁴⁶³ Asia ei kuitenkaan edennyt johtokunnan toivomalla vauhdilla, vaan RAY:n avustus jäi saamatta myös vuonna 2001. Tämän vuoksi Nuorisoasuntoyhdistyksen rakennustyöt aloitettiin vasta vuonna 2003, jolloin yhdistyksen toiminta pääsi kunnolla vauhtiin.⁴⁶⁴ Yhdistyksen perustamisen myötä 18–29-vuotiailla työssäkäyvillä pirkkalalaisilla oli entistä paremmat mahdollisuudet asunnon löytämiseksi.

Pirkkalassa nuoret kokivat omat vaikutusmahdollisuutensa heikoiksi. Nuorten ja päättäjien välinen dialogi jäi usein juhlapuheiden tasolle. Nuorisotyön johtokunta tiedosti tilanteen ja halusi siihen muutoksen. Johtokunnan toimintasuunnitelmassa oli hyväksyttynä periaate yhteisen kokouksen järjestämisestä, johon osallistuisi nuorten edustajia (sekä nuorisojärjestöistä että järjestöjen ulkopuolelta) ja nuorten kanssa työskenteleviä kunnan luottamus- ja virkamiesjohtoa. Kokouksen nimeksi annettiin *nuorisofoorumi*. Ensimmäinen nuorisofoorumi järjestettiin 16.12.1999 ja paikalla oli kaikki nuorten kanssa sidoksissa olevat ryhmät. Nuorisofoorumien aiheet käsitelivät nuoria kiinnostavia ja ajankohtaisia aiheita, kuten esimerkiksi päihteitä ja liikuntaa Pirkkalassa. Nuorisotoimi näki paljon vaivaa tapahtumien eteen järjestämälle paikalle

---

⁴⁶³ Ntjk ptk 9.6.1999 3 §, Pka

⁴⁶⁴ Kv ptk 5.3.2001 15 §; liite 1 ntjk ptk 24.1.2002, Pka.

tunnettuja ja asiantuntevia luennoitsijoita. Nuorisofoorumissa esiintyneistä luennoitsijoista tunnetuin lienee ollut professori **Matti Rimpelä** Stakesista.⁴⁶⁵

Nuorisotyön johtokunta ilmaisi tyytyväisyytensä nuorisofoorumeihin vuonna 2001. Sen mielestä foorumit olivat osoittautuneet erääksi tavaksi johtokunnan tunnetuksi tekemisessä ja nuorten osallistumisaktiivisuuden lisäämisessä.⁴⁶⁶ Nuorisofoorumien vahvuus piili myös siinä, että ne pyrkivät huomioimaan Pirkkalan nuorison mahdollisimman laajasti, eikä vain järjestöihin kuuluvia nuoria. Foorumin toinen nuorison kannalta tärkeä ominaisuus oli, että nuoret saivat puhua tasavertaisesti päättäjien kanssa, eikä tilaisuudessa kunnan nuorisopolitiikkaa saneltu ylhäältä käsin. Tällä tavoin päättäjien oli mahdollista saada suoraa palautetta kunnan nuorilta ilman välikäsiä.

Raittiusteema oli Pirkkalassa liittynyt läheisesti koko nuorisotyön historian ajan nuorisotyöhön: olihan nuorisotyön historia Pirkkalassa alkanut osana raittiuslautakunnan toimintaa. Koulujen päättäjäpäivänä nuorisotoimella oli tapana järjestää raittiusristeily nuorille.⁴⁶⁷ Risteily oli varsin suosittu pirkkalalaisnuorten keskuudessa. Nuorisotoimi koki risteilyjen järjestämisen erittäin tärkeäksi, sillä se oli huolissaan nuorten lisääntyneestä päihteiden käytöstä Pirkkalassa. Päihteiden käyttö nuorten keskuudessa oli lisääntynyt erityisesti 2000-luvun vaihteessa. Raittiusristeilyjen ja nuorisokahvilatoiminnan lisäksi nuorisotoimi koki, että laaja yhteistyö vanhempien, viranomaisten ja nuorten parissa toimivien kanssa oli ainoa tie nuorten päihteiden käytön vähentämisessä.⁴⁶⁸

Vuonna 1999 nuorisotoimi pohti, miten se voisi entistä paremmin estää huumeiden käytön lisääntymistä Pirkkalassa. Nastan ohjaajat olivat saaneet keväällä 1998 huumekoulutusta, jota piti Nokian kihlakunnan poliisilaitoksen huumejutuista vastaava konstaapeli **Pekka Syvänen**.

---

⁴⁶⁵ Ntjk ptk 23.11.1999 4 §; ntjk ptk 10.4.2001 4 §; liite 1 ntjk ptk 6.3.2001, Pka.

⁴⁶⁶ Ntjk ptk 6.3.2001 5 §, Pka.

⁴⁶⁷ Esim. ntjk ptk 15.5.2001 4 §, Pka.

⁴⁶⁸ Liite 1 ntjk ptk 19.9.2001, Pka.

Yhteistyön johdosta saatiin Pirkkalassa selville muutamia huumeetapauksia. Samana keväänä Nastan nuoret osallistuivat valtakunnalliseen tupakanvastaiseen kampanjaan, jonka johdosta osa nuorista lopetti tai vähensi omaa tupakointiaan.⁴⁶⁹

Tärkeäksi tekijäksi huumeiden käytön estämisessä nuorisotoimi näki lähipoliisitoiminnan, joka alkoi Pirkkalassa vuonna 1999. Nuorisotoimi toivoi myös, että vastaperustetulla vanhempainryhmällä olisi merkittävä rooli päihdevalituksessa. Nuorisotoimen mielestä parhaiten asiaan voitiin vaikuttaa ottamalla päihdevalistus osaksi normaalia kouluopetusta. Kun opettaja pystyisi puhumaan oppilaille huumeista, aiheen mystisyys hälvenisi. Nuorisotoimen mukaan valistus tuli aloittaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Esimerkiksi ala-asteella voisi puhua terveistä elämäntavoista yleisesti eikä pelkästään huumeista. Nuorisotoimi myös korosti, ettei tulisi puhua suoraan huumeista, vaan myös tupakan ja alkoholin haitoista, ja niiden vaikutuksista huumeiden käytön aloittamiseen.⁴⁷⁰

8.5 Reilu peli Pirkkalassa

Vuonna 1997 käynnistyi Pirkkalassa pelisääntökampanja, joka sai nimekseen *Reilu peli Pirkkalassa*. Kampanjan työryhmään kuuluivat nuorisotoimesta nuorisosihteeri Pentti sekä nuorisotyöntekijä Laiho. Työryhmän muita jäseniä olivat nuorisopastori Köykkä, rehtori **Mauri Rask**, liikuntasihteeri Turunen, raittiussihteeri Taponen ja koulukuraattori **Pirkko Jäppinen**. Kampanjan tarkoitus oli määritellä mahdollisimman kattavasti pelisäännöt, joiden mukaan nuorten kanssa toimivat aikuiset ja nuorten omat vanhemmat menettelevät erilaisissa kasvatustilanteissa. Kampanjan tavoitteita olivat hyvien käytöstapojen osoittaminen, yhtäläinen suhtautuminen tupakkaan, alkoholiin ja muihin päihteisiin, reilu kaveruus erilaisissa vapaa-ajan

---

⁴⁶⁹ Huumeiden käytön lisääntymisen ehkäiseminen Pirkkalassa, nuoriso- ja liikuntatoimen yhteiset muistiot, raportit ja toteutus, Reilu peli Pirkkalassa/Pirkkalan pelisääntötyöryhmä, sivistystoimen arkisto, Pka.

⁴⁷⁰ Ibid.

toiminnoissa ja positiivinen liikennekulttuuri. Kampanja oli suunnattu 5-luokkalaisista lukiolaisiin.⁴⁷¹

Työryhmä oli sitä mieltä, että koulujen vanhempainillat peruskoulussa ja lukiossa tulisi ohjata vanhemmuutta tukeviksi. Työryhmä toivoi, etteivät pirkkalalaisnuorten vanhemmat ostaisi lapsilleen alkoholijuomia, eivätkä hyväksyisi tupakointia alle 18-vuotiailta. Suhtautumisen huumeisiin toivottiin olevan ehdottoman kielteistä. Päihdekielteisyyden lisäksi vanhemmilta toivottiin aiempaa kovempaa kontrollia nuoriinsa. Työryhmä suositti nuorten kotiintuloaikojen porrastusta ja kontrollin järjestämistä aina, kun yksityiskodissa järjestettiin kotibileet. Myös vanhempien keskinäistä kontrollia suositeltiin myös silloin, kun nuoret viettivät viikonloppuöitä kaverin kotona. Työryhmä toivoi, että tällöin kotien välillä sovittaisiin kotiintuloaika ja että yöpymiskodissa oli aikuinen paikalla.⁴⁷²

Myös liike-elämä haluttiin mukaan kampanjaan. Kampanjassa pyrittiin yhteiseen sopimukseen siitä, että myymälänäpistyksen ilmoitettaisiin joka kerta nuoren kotiin. Liikkeisiin, jotka olivat sitoutuneet kampanjaan, annettiin kampanjan juliste, joka ilmaisi asiakkaille liikkeen noudattavan kampanjan pelisääntöjä. Liikkeiden kanssa pyrittiin myös yhteisiin sopimuksiin siitä, että laeissa mainituista ikärajoista pidettäisiin kiinni Pirkkalan myynti- ja anniskelupisteissä.

Kampanjan onnistumisen kannalta erityisen tärkeänä pidettiin, että nuorisotoiminnassa mukana olevat aikuiset sitoutuisivat esitettyihin tavoitteisiin. Nuorten kanssa työskenteleviltä edellytettiin rehtiä tervehtimistä, kiroiluun puuttumista ryhmien toiminnassa, tupakoimattomuutta, päihhteettömyyttä ja reilua kaveruutta. Liikennekulttuurin kehittämiseen kampanjassa pyrittiin järjestämällä tilaisuuksia, joissa asennekasvatuksen kautta nuorille opetettiin vastuullista liikennekäyttäytymistä. Myös aikuisten sitoutuminen liikennekulttuurin kehittämiseen oli

---

⁴⁷¹ Reilu peli Pirkkalassa -kampanjan esite vuodelta 1997, Pirkkalassa, nuoriso- ja liikuntatoimen yhteiset muistiot, raportit ja toteutus, Reilu peli Pirkkalassa/Pirkkalan pelisääntötyöryhmä, sivistystoimen arkisto, Pka.

⁴⁷² Ibid.

ensiarvoisen tärkeää tavoitteen onnistumisen kautta. Reilu peli Pirkkalassa -projektin onnistumisen kannalta tärkeänä pidettiin kattavaa tiedottamista.⁴⁷³

Vaikka kampanjan tarkoitus oli ehdottoman hyvä, saattoivat toimenpiteet mennä joissakin tapauksissa liian pitkälle. Vanhempien kielteistä suhtautumista lastensa alkoholin ja tupakan käyttöön voi pitää terveenä ajatuksena, mutta kotibileiden ja yökyläilyn yhteydessä työryhmä ehdottama kontrollointi ei välttämättä olisi ollut aina tarpeen. Vaikka joidenkin nuorten tapauksessa tällainen kontrollointi on varmasti ollut tarpeen, on se toisissa tapauksissa saattanut aiheuttaa enemmän haittaa kuin hyötyä. Liiallinen kontrollointi on saattanut aiheuttaa nuoressa tunteen, ettei tähän luoteta. Tällä taas on saattanut olla haitallinen vaikutus nuoren kehityksen ja eriytymisen kannalta.

Länsi-Suomen lääninhallitus seurasi kampanjan etenemistä ja lähetti kyselyn 347:lle Pirkkalan 8.–9. luokkalaisten vanhemmille. Kyselyyn vastasi 45 % vanhemmista. Vanhemmista 80 % ilmoitti havainneensa kampanjan olemassaolon.⁴⁷⁴ Kyselystä selvisi, että vanhemmat olivat keskustelleet aktiivisesti lastensa kanssa tärkeistä asioista, kuten kotiintuloajoista (88 %), rahan käytöstä (91 %), tupakoinnista (91 %), alkoholin käytöstä (91 %), huumeiden käytöstä (89 %), seurustelusta (73 %) ja seksielämästä (66 %). Tämänkaltaisessa tutkimuksessa on muistettava, että vaikka kysely palautettiin nimettömänä, on osa vanhemmista saattanut vastata tiettyihin kysymyksiin kasvatustaan idealisoivalla tavalla – joko tietoisesti tai tiedostamatta. Eniten vanhemmat ilmoittivat tehneensä sopimuksia nuorten kanssa kotiintuloajoista (87 %) ja rahan käytöstä (76 %).⁴⁷⁵

---

⁴⁷³ Ibid.

⁴⁷⁴ Kansalaisvastuu päihdetyössä -projekti osaraportti: Reilu peli Pirkkalassa -kampanjan seurantakysely 8.–9. luokkalaisten vanhemmille, nuoriso- ja liikuntatoimen yhteiset muistiot, raportit ja toteutus, Reilu peli Pirkkalassa/Pirkkalan pelisääntötyöryhmä, sivistystoimen arkisto, Pka.

⁴⁷⁵ Ibid.

Kyselyn perusteella vanhemmista hyvin suurin osa (74 %) tiesi aina, missä heidän lapsensa viettivät viikonloput. 26 % ilmoitti tietävänsä tämän useimmiten.⁴⁷⁶ Mielenkiintoista on, että 155 vanhemmasta yksikään ei vastannut kysymykseen ”yleensä en”. Luultavaa on, että ne jotka kysymykseen olisivat tällä tavoin vastanneet, kuuluivat niihin 55 %:iin, jotka eivät kyselyä palauttaneet. Kyselyn täyttäminen jo itsessään kertoo, että vastaaja tuntee jonkinlaista kiinnostusta ko. asioita kohtaan. Sitä vastoin vanhempi, jonka on vaikea pitää huolta itsestään ja kautta myös lapsistaan, ei jaksaisi vaivautua täyttämään kyselyä.

Suurin osa 8.–9. luokkalaisten vanhemmista (61 %) uskoi, etteivät heidän lapsensa ollut käyttänyt päihteitä. Vanhempien luottamus lapsiinsa oli suurta, sillä vain 2 % ilmoitti, ettei tiennyt oliko päihteiden käyttöä tapahtunut. Nuorten käyttämistä päihteistä alkoholi osoittautui tupakkaa suosituimmaksi. Suurin osa pirkkalalaisnuorista sai päihteensä kavereilta, mutta varsin suuri joukko myös kotoa vanhemmilta (26 %). Vain muutama nuori oli ottanut alkoholia ilman lupaa.⁴⁷⁷ Ei ole yllättävää, että moni nuorista sai päihteitä kotoa vanhemmilta, mutta tämän on täytynyt olla suuri pettymys Reilu peli Pirkkalassa -työryhmälle, jonka tavoitteena oli, etteivät vanhemmat hyväksyisi lastensa alkoholin käyttöä ja tupakointia.

Hyvin suuri osa nuorten päihteiden käytöstä ei ollut vanhempien tiedossa. Tämä käy ilmi, kun vanhempien antamia vastauksia verrataan samalle oppilasryhmälle kouluterveystutkimuksessa vuonna 1997 tehtyihin kysymyksiin. Kouluterveystutkimuksessa 8.–9. luokkalaisista 48 % ilmoitti joskus tupakoineensa, kun vanhemmista 23 % tiesi lapsensa tupakoineen. Vielä suurempi ero oli alkoholin käytössä: nuorista 70 % ilmoitti joskus juoneensa alkoholia, kun vanhemmista 31 % tiesi lapsensa alkoholin käytöstä. Sama päti huumeisiin: oppilaista 12 % ilmoitti huumeiden käytöstä, ja vanhemmista vain vajaa 1 % tiesi asiasta.⁴⁷⁸

---

⁴⁷⁶ Ibid.

⁴⁷⁷ Ibid.

⁴⁷⁸ Ibid.

Kyselyyn vastanneista 61 % oli ollut mukana vanhempainillassa, jossa Reilu peli Pirkkalassa -kampanjasta tiedotettiin. Työryhmän oma arvio vanhempainiltojen osallistumisprosentista oli ollut peräti 90. Suurin osa koki, että kampanjalla oli ollut vähintään jonkin verran vaikutusta nuorten kasvattamiseen. Erityisesti vanhemmat kokivat rajojen asettamisen ja keskustelun nuorten kanssa helpottuneen. Lievä enemmistö koki myös tietävänsä paremmin, miten heidän nuorensa viettävät vapaa-aikansa.⁴⁷⁹

Lähes kaikki vanhemmista kokivat, että vanhempainilloissa jaettu tieto päihteiden käytöstä ja vaikutuksista olivat tukeneet heidän kasvatustyötään. Myös tieto siitä, miten muut vanhemmat asioihin suhtautuivat ja yhteiset keskustelut asioista olivat tukeneet vastaajien kasvatustyötä. Vastaajat olivat kokonaisuudessaan erittäin tyytyväisiä Reilu peli Pirkkalaan -kampanjaa. 95 % piti kampanjaa joko melko tai erittäin ajankohtaisena. Melko tai erittäin tärkeänä kampanjaa piti 99 %. Vaikka kampanjan työryhmä piti tiedottamista erittäin tärkeänä, ei siinä ollut täysin onnistuttu. Suurin osa oli toki tyytyväisiä siihen, miten kampanjasta oli tiedotettu, mutta tyytymättömiäkin oli kolmasosa.⁴⁸⁰ Lisäksi on huomioitava, että niiden vanhempien joukossa, jotka eivät kyselyyn vastanneet, oli varmasti paljon kampanjan olemassaolosta tietämättömiä.

Tiedottamista puutteellisuudesta huolimatta vastaajat pitivät kampanjaa menestyksenä ja toivoivat sille jatkoa. Muutama vastaaja oli sitä mieltä, että kampanja olisi tullut aloittaa vielä aiemmin ala-asteella. Vanhemmat kertoivat nuorten suhtautuneen positiivisesti kampanjaan. Kampanjan suurimpina puutteina vanhemmat pitivät vanhempainiltojen vähäistä määrää. Kritiikkiä saivat myös liike-elämä, työnantajat, seurakunta ja kampanjaan osallistuneet yhdistykset. Vanhempien mukaan näiden toimijoiden kanssa olisi täytynyt olla enemmän yhteistyötä. Erityisesti kritiikkiä osakseen saivat seurakunta ja kaupat. Seurakunta oli sallinut leireillään tupakan polton säilyttääkseen nuorison suosion. Kaupat puolestaan olivat kampanjasta huolimatta myyneet olutta ja tupakkaa alaikäisille. 6 % vastaajista oli sitä mieltä, ettei kampanja

---

⁴⁷⁹ Ibid.

⁴⁸⁰ Ibid.

tuonut mitään uutta ja että sen tulokset jäivät laihoiksi. Nämä vanhemmat ilmoittivat puhuneensa lastensa kanssa kampanjaan liittyvistä asioista jo huomattavasti aiemmin.⁴⁸¹

Kyselyn lopuksi vanhemmilta kysyttiin, millaisia ehdotuksia heillä oli nuorten myönteisen vapaa-ajan vieton lisäämiseksi Pirkkalassa. Eniten toivottiin erilaisten urheilu- ja muiden harrastusmahdollisuuksien saamista Pirkkalaan. Tämän lisäksi toiveissa esiin nousi tanssipaiikka, disko tai jokin muu kokoontumispaikka. Tarvetta perusteltiin usein sillä, ettei nuorten tarvitsisi mennä Tampereelle etsimään vastaavia huvituksia. Nuorisokahvila Nasta sai osakseen kiitosta että kritiikkiä. Nuorison tupakoinnin leireillään hyväksynyt seurakunta sai kritiikin lisäksi myös kiitosta harjoittamastaan nuorisotyöstä. Nastan tapauksessa kritiikki ei kohdistunut itse toimintaan vaan kahvilan aukioloaikoihin. Nastan toivottiin olevan auki myös kesäisin ja iltaisin aiempaa myöhempään. Vanhemmat toivoivat seurakuntakeskusta aktiivisempaan käyttöön ja koulujen liikuntatiloja otettavan käyttöön myös iltaisin.⁴⁸²

Kokonaisuudessaan Reilu peli Pirkkalassa -kampanjaa voi palautetta tarkastellen pitää onnistuneena. 8.–9. luokkalaisten vanhemmat antoivat kampanjasta enemmän positiivista kuin negatiivista palautetta. Paremmalla tiedottamisella kampanjan tulokset olisivat voineet olla vieläkin paremmat. Reilu peli Pirkkalassa osoitti, että onnistunut nuorisotyö vaatii laaja-alaista yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Vanhempien mukaan nuoret suhtautuivat kampanjaan positiivisesti. Valitettavasti ei ole olemassa nuorille suunnattua kyselyä kampanjaan liittyen. Olisi ollut mielenkiintoista tietää, missä määrin nuorten ja heidän vanhempiensa näkemykset erosivat.

Vaikka mitään nuorille suunnattua kyselyä kampanjan ideasta ja toimivuudesta ei tehty, oli paikallisissa lehdissä juttuja RPP-kampanjasta. Näissä jutuissa myös nuoret saivat puheenvuoron. Aamulehti teki jutun RPP-kampanjasta sen käynnistyttyä. Jutussa oli haastateltu neljää lukiolaisnuorta, joiden mielestä kampanjan idea oli hyvä. Nuorten suurimpana huolena oli,

---

⁴⁸¹ Ibid.

⁴⁸² Ibid.

että idealtaan hyvä kampanja kaatuisi huonoon toteutukseen. Tällä viitattiin lähinnä liialliseen holhoamiseen ja ”jankuttamiseen”.⁴⁸³ Myös Pirkkalainen teki jutun kampanjan aloittamisesta. Tässä jutussa puheenvuoron saivat nuorten sijasta vanhemmat ja työryhmän jäsenet.⁴⁸⁴ Lehtien kiinnostus kampanjaa kohtaan laantui kampanjan alkamisen jälkeen.

Reilu peli Pirkkalassa -kampanja ei päättynyt vanhemmille tehtyyn kyselyyn, vaan toimintaa jatkettiin. Pelisääntötyöryhmä jatkoi pitkälti samalla kokoonpanolla kuin aiemmin. Uutena jäsenenä työryhmään oli tullut lähipoliisi **Heikki Huvinen**. Työryhmä päätti muun muassa tiivistää yhteistyötä raittiussihteerin ja koulujen välillä. Lisäksi työryhmä halusi, että opettajat sitoutuisivat käsittelemään koulujen vanhempainillassa RPP-aineistoa. Työryhmän kokouksessa päätettiin myös vanhempainryhmän muodostamisesta. Vanhempainryhmän tehtäviin kuuluivat keskusteluyhteyksien avaaminen ja vanhempien tukeminen ongelmatilanteissa (ensisijainen tehtävä) ja katupartiointi viikonloppuisin mahdollisuuksien mukaan. Ryhmä kokoontui ensimmäisen kerran 26.1.1999. Työryhmän ehdotuksen johdosta saivat alkunsa myös nuorisofoorumit.⁴⁸⁵

Aiemmistä kokemuksista viisastuneina työryhmä kiinnitti erityishuomiota RPP-kampanjan tiedottamiseen. Tämä näkyi muun muassa siinä, että Pirkkalaisesta päätoimittaja **Antti Jokinen** oli kutsuttu ryhmän kokoukseen. Tiedottamisen tärkeää merkitystä korostettiin ryhmän kokouksessa, ja Jokinen esitti ryhmälle toiveen, että lehdelle ilmoitettaisiin kaikista yksittäisistä tapahtumista, joilla nähtiin olevan paikallista uutisarvoa.⁴⁸⁶

Liike-elämä, lähinnä kaupat, oli suhtautunut kampanjaan sen alussa varsin epäileväisesti. Kampanjan pelättiin tuottavan epätoivottuja seurauksia heidän toiminnalleen. Vuonna 2000 lähikaupat kuitenkin päättivät lähteä kampanjaan mukaan sopimalla yhteiset säännöt koskien

---

⁴⁸³ AL 14.10.1997.

⁴⁸⁴ Pirkkalainen 29.10.1997.

⁴⁸⁵ Pirkkalan pelisääntötyöryhmän suunnitteluryhmän muistio 5.3.1999, nuoriso- ja liikuntatoimen yhteiset muistiot, raportit ja toteutus, Reilu peli Pirkkalassa/Pirkkalan pelisääntötyöryhmä, sivistystoimen arkisto, Pka.

⁴⁸⁶ Ibid.

alkoholijuomia. Periaate oli, ettei yhdelle henkilölle myydä alkoholijuomia kuin kerran vuorokaudessa. Kaupoissa oli myös esillä Reilu peli Pirkkalassa -julisteita.⁴⁸⁷ Vaikka alkoholijuomien myymistä oli erittäin vaikea kontrolloida, oli sopimuksen antama viesti tärkeä ja osoitus siitä, että RPP-kampanjalla oli vaikutusta käytännön toimissa.

Kampanjan tavoittelemat asenteet ja arvot alkoivat näkyä Pirkkalan nuorisossa. Nuoriso-ohjaaja Petri Laihon mukaan nuorisotoimen järjestämissä nuorten illoissa ja koulun nuortentilaisuuksissa nuorten ja ohjaajien asenteet ja pelisäännöt olivat vakiintuneet RPP-kampanjan hengen mukaisiksi. Urheilupuolella tilanne ei kuitenkaan ollut yhtä hyvä. Liikuntasiihteeri Turunen kertoi, että RPP-kampanjan asioiden tulisi kuulua luonnollisena osana urheiluseuroilla, mutta näin ei ollut. Tämän vuoksi Turunen otti koolle urheiluseurojen puheenjohtajat, joiden kautta asiaa vietiin eteenpäin valmennustasolle. Erityinen huolenaihe oli jääkiekkoilijoiden nuuskan käyttö. RPP-kampanja oli herättänyt kiinnostusta muissa kunnissa ja sitä oli alettu toteuttamaan erilaisissa muodoissa.⁴⁸⁸ Tämä oli suuri tunnustus Reilu peli Pirkkalassa -kampanjalle ja sitä valmistelleelle työryhmälle.

Reilu peli Pirkkalassa -kampanja päättyi vuonna 2002. Kampanjan lopullista onnistumista on vaikea arvioida, koska työryhmän muistioita – jos sellaisia on tehty – ei viimeiseltä vuodelta ole säästynyt. Työryhmä ei myös tehnyt minkäänlaista loppuraporttia toiminnastaan. Kampanjan saavuttamia tuloksia voi kuitenkin pitää lupaavina. Etenkin nuorisotilaisuuksissa nuorten parantunut käytös oli havaittu. Tietynlaisena merkinä onnistumisesta voi pitää myös sitä, että muut kunnat ottivat mallia RPP-kampanjasta. Mikäli projekti olisi ollut täysin epäonnistunut, ei näin varmasti olisi käynyt. Tätä kirjoittaessa on kulunut 12 vuotta kampanjan aloittamisesta ja nuorille sekä heidän vanhemmilleen suunnatusta seurantakyselystä. Valitettavasti kyselyyn osallistuneille – nyt jo aikuisikään ehtineille – ei ilmeisesti ole sen jälkeen tehty vastaavanlaista kyselyä, jossa selviäisi, onko heidän suhtautumisensa päihteisiin nyt poikkeava kuin keskimääräisten ikätovereidensa. Tällaisella kyselyllä olisi mahdollista saada selville, onko RPP-kampanjalla ollut kauaskantoisempia seurauksia.

⁴⁸⁷ Pirkkalan pelisääntötyöryhmän suunnitteluryhmän muistio 27.10.2000, nuoriso- ja liikuntatoimen yhteiset muistiot, raportit ja toteutus, Reilu peli Pirkkalassa/Pirkkalan pelisääntötyöryhmä, sivistystoimen arkisto, Pka.

⁴⁸⁸ Ibid.

Vaikka RPP-kampanja ei ollut puhtaasti kunnan nuorisotyön hallinnoima, kohdistui kampanja nuoriin ja nuorisotoimella vahva edustus kampanjassa. Tämän vuoksi olen kokenut tarpeelliseksi käsitellä kampanjaa osana kunnallisen nuorisotyön toimintaa. Kampanjalla ominaista oli huoli nuorten vapaa-ajan käytöstä sekä kasvatuksellinen ote. Tällä tavoin kampanja asettuu Pirkkalan kunnallisen nuorisotyön jatkumoon, johon huoli nuorten vapaa-ajan käytöstä sekä toiminnan kasvatuksellisuus ovat kuuluneet sen koko historian ajan. RPP-kampanja kuului ennaltaehkäisevään nuorisotyöhön, jota Pirkkalassa oli alettu harjoittaa aktiivisesti 1990-luvun alusta alkaen.

8.6 Nuorisotoimen järjestämät tapahtumat – *Gigafest 75 ja Suupparock*

Vuosi 1997 oli Pirkkalan kunnan 75-juhlavuosi. Juhlavuoden kunniaksi nuorisotoimi järjesti nuorisokonsertin keskuskoulun pihassa 18.5. Tapahtuman nimeksi annettiin *Gigafest 75*. Liput juhlavuoden konserttiin maksoivat 50 mk. Nuorisotoimi oli nähnyt vaivaa esiintyjien eteen, sillä se sai konserttiin esiintymään muutamia esiintyjä, jotka olivat tuolloin nuorison keskuudessa erittäin suosittuja. Tunnetuimpia artistikiinnityksiä olivat **Movetron** sekä **Linda Lampenius**. Näistä jälkimmäinen kuitenkin perui kuitenkin esiintymisensä. Tapahtuma oli merkittävä, sillä kyseessä oli Pirkkalan kaikkien aikojen suurin konsertti. Konsertin kokonaiskustannukset kohosivat yli 50 000 mk:aan. Tapahtuman kulut olivat jopa hieman suuremmat kuin nuorisotoimen samana vuonna jakamat avustukset järjestöille.⁴⁸⁹

Kun ottaa huomioon, että kyseessä oli kunnan 75-vuotisjuhlakonsertti, on erikoista, ettei tapahtumassa ollut esiintymässä yhtäkään paikallista bändiä. On ymmärrettävää, että juhlakonserttiin haluttiin tunnettuja, nuorison suosimia artisteja, koska juuri näiden esiintyjien vuoksi lippuja ostettiin. Tunnettujen artistien hankkiminen oli tärkeää myös lippujen ennakkomyynnin vuoksi, sillä kesällä ja keväällä järjestettävien ulkotapahtumien onnistuminen on Suomessa muutoin liiaksi kiinni säätilanteesta. Tunnettujen artistien lisäksi tapahtumassa olisi

⁴⁸⁹ Gigafest 75 muistio vuodelta 1997, nuorisotoimen muistiot, sivistystoimen arkisto; liite 2 ntjk ptk 3.9.1997, Pka.

kuitenkin voitu antaa mahdollisuus myös paikallisille nuorille esiintyä, kuten nuorisotoimi oli tehnyt aina Nastan syntymäpäiväjuhliissa. Paikallisten bändien esiintyminen ei olisi tuonut merkittäviä, jos minkäänlaisia, lisäkuluja. Paikalliset bändit olisivat voineet aloittaa tapahtuman, jolloin tapahtuman alkua olisi voinut aikaistaa tunnilla. Kun ottaa huomioon, että kyseessä oli nuorisotoimen järjestämä tapahtuma, olisi ollut nuorisotyön henkeen kuulevaa antaa paikallisille nuorille mahdollisuus esiintyä suuren yleisön edessä. Tämän lisäksi pirkkalalaisnuoret olisivat voineet esiintyä konsertin väliaikaohjelmissa.

Pirkkalalaisbändit saivat oman mahdollisuutensa vuonna 1999, kun nuorisotoimi järjesti yhdessä kulttuuritoimen kanssa *Suupparock*-nimisen tapahtuman. Tapahtuma järjestettiin Suupantorilla kuntakeskuksessa ja se oli tarkoitettu ennen kaikkea paikallisille bändeille. Tapahtuma oli ilmainen.⁴⁹⁰ Vaikka nuorisotoimi oli aiemminkin järjestänyt bändikatselmuksia, ei vuotuista festivaalia ollut syntynyt Pirkkalaan. Nyt tilanne kuitenkin muuttui. Suupparock tarjosi usealle paikalliselle bändille mahdollisuuden päästä esittämään kykyjään. Tämä oli hieno tilaisuus monelle musiikkia harrastavalle pirkkalalaisnuorelle, sillä monelle bändille esiintymiset olivat varmasti harvassa. Myös paikallisille nuorille tapahtuma tarjosi mielenkiintoisen mahdollisuuden nähdä paikalliset bändit tositoimissa.

Suupparock saavutti ilmeisen suuren suosion Pirkkalan nuorten keskuudessa, sillä tapahtuma vakiinnutti paikkansa nuorisotoimen tapahtumakalenterissa toukokuun lopulla. Vuosien saatossa Suupparockissa on paikallisten bändien lisäksi käynyt esiintymässä Suomen mittapuulla varsin suosittuja yhtyeitä. Ensimmäinen suuri nimi oli vuonna 2001 tapahtumassa esiintynyt **Kwan**.⁴⁹¹ Seuraava todella tunnettu esiintyjä Suupparockissa oli tamperelainen **Negative** vuonna 2003.⁴⁹² Tunnettujen bändien esiintyminen Pirkkalassa miellytti varmasti paikallista nuorisoa. Olihan nuoriso toivonut Tuulen Viemää -lehdessä jo esimerkiksi 1980-luvun puolivälissä parannusta Pirkkalan konserttitarjontaan. Tärkeää nuorisotyön kannalta oli, että tapahtumassa esiintyvät tunnetut artistit eivät korvanneet paikallisia harrastelijoita, vaan tulivat tapahtumaan lisänä.

⁴⁹⁰ Toimintakatsaus huhtikuu–kesäkuu 1999, nuorisotoimen toimintasuunnitelma ja -kertomukset, sivistystoimen arkisto, Pka.

⁴⁹¹ Liite 1 ntjk ptk 24.1.2002, Pka.

⁴⁹² Suupparock 2003 -mainos, nuorisokahvila Nasta, sivistystoimen arkisto, Pka.

Tapahtuman pääpaino on edelleen paikallisissa bändeissä. Tärkeää on myös, että tapahtuma on säilynyt maksuttomana siitä huolimatta, että paikalle on saatu tunnettuja esiintyjä. Vuosien myötä Suupparockista on kehittynyt tärkeä osa pirkkalalaista nuorisokulttuuria.

Tiedossa ei ole, oliko nuorisolla mahdollisuuksia vaikuttaa Suupparockin esiintyjiin mutta todennäköiseltä vaikuttaa, että nuorten toiveita on kuunneltu esiintyjä valikoidessa. Suupparock kuvastaa osaltaan sitä muutosta, mikä Pirkkalan nuorisotyössä tapahtui 1990-luvulla: toiminnassa otettiin nuorten toiveet entistä paremmin huomioon, eikä toiminta ollut yhtä vahvasti ylhäältä ohjattua kuin aiemmin. Tärkeä syy muutokseen olivat nuorten lisääntyneet vapaa-ajanviettomahdollisuudet verrattuna aiempiin vuosikymmeniin ja nuorisotoimen oli vastattava tähän järjestämällä nuoria puhuttelevaa ohjelmaa. Vaikka Pirkkalan nuorisotyössä pyrittiin yhä vaikuttamaan nuorten vapaa-ajan viettoon, ei ohjelmissa pyritty enää yhtä vahvasti aikuisten ohjaamaan toimintaan, vaan nuorten omaa toimintaa arvostettiin entistä enemmän. Ensimmäisen kerran tämä oli ilmennyt nuorisokahvila Nastan toiminnassa.

8.7 Tilinpäätös ja tulevaisuuden tavoitteet

Vuoden 2004 päätyttyä päättyi Pirkkalassa myös johtokuntajärjestelmä. Samalla nuorisosihteeri Pentti teki selkoa nuorisotyön tilasta Pirkkalassa ja tulevaisuuden suunnitelmista. Tulevaisuuden kannalta kaikista tärkeimpänä asiana hän piti sitä, että Nasta olisi tulevaisuudessakin auki viikonloppuisin. Vaikka Pirkkalan asukasmäärä kasvoi koko ajan voimakkaasti, piti nuorisosihteeri tärkeänä, että lasten leireille pääsisivät kaikki halukkaat. Suurimpana tulevaisuuden haasteena nähtiin nuorison bändi-, kokoontumis- ja toimitilojen puute. Tämä ongelma oli ollut enemmän tai vähemmän läsnä Pirkkalassa lähes koko kunnallisen nuorisotoiminnan historian ajan. Nuorisosihteeri ei nähnyt tulevaisuutta tilojen suhteen valoisana, sillä näköpiirissä ei ollut uusien nuorisotilojen käyttöönottoja. Sitä vastoin jotkin tiloista oltiin poistamassa käytöstä. Kansainvälisyys oli ollut pitkään tärkeä periaate Pirkkalan

nuorityössä. Nuorisosihteeri ehdotti, että tulevaisuudessa uusia aloitteita voitaisiin tehdä erityisesti pakolaisperheiden integroimisessa yhdessä koulutoimen kanssa.⁴⁹³

Yksi lopetusuhan alla olleista tiloista oli Kyöstin bänditila. Nuorisotyön johtokunta piti tilaa korvaamattomana.⁴⁹⁴ Bänditilan lakkauttaminen oli ankara takaisku kunnan nuorisotyölle, sillä lakkauttamisen jälkeen ei Pirkkalalla ollut tilaa, jota se olisi voinut tarjota nuorille soittotilaksi. Ainoan bänditilan lakkauttaminen vaikeutti luonnollisesti huomattavasti musiikista kiinnostuneiden pirkkalalaisnuorten soittoharrastusta. Monelle nuorelle ainoaksi vaihtoehdoksi jäi soittotilojen vuokraaminen lähipaikkakunnilta. Tämä puolestaan vaikeutti nuorten musiikkiharrastusta huomattavasti. Tilanne oli erityisen harmittava, sillä 1990-luvusta alkaen Nastan ja Suupparockin myötä nuorisotoimi oli pystynyt parantamaan paikallisten bändien toimintaedellytyksiä tarjoamalla näille myös esiintymismahdollisuuksia. Kyöstin bänditilan lakkauttamisen jälkeen Pirkkalan nuorisotilatarjonta oli radikaalisti köyhempää kuin aiemmin.

9. Yhteenveto

Pirkkalan kunnassa liikunta- ja nuorisotyön historia alkoi varsinaisesti toisen maailmansodan jälkeen. Vaikka urheilulautakunta oli perustettu jo ennen sotaa, ehti se aloittaa toimintansa kunnolla vasta vuonna 1945. Vapaa kansalaistoiminta oli merkittävässä roolissa lautakunnan perustamisessa. Nimensä mukaisesti vuoteen 1961 asti itsenäisenä lautakuntana toiminut urheilulautakunta pyrki kehittämään kunnan urheiluasioita. Liikunnan rooli alkoi korostua selvemmin vasta vuonna 1972 perustetun liikuntalautakunnan myötä. Tätä ennen painopiste oli ollut vahvasti kunnan urheilupuitteiden kehittämisessä.

Urheilulautakunnan historian ehdottomasti suurin hanke oli Haikan urheilukentän rakennuttaminen. Itse asiassa lautakunta oli pitkälti rakentunut kentän suunnittelua varten perustetun toimikunnan pohjalle. Tämän vuoksi urheilulautakunnan lähes koko toiminta perustui

---

⁴⁹³ Ntjk ptk 31.8.2004 20 §, Pka

⁴⁹⁴ Ntjk ptk 2.12.2004 25 §, Pka.

pitkälti kenttähankkeen edistämiseen. Kentän rakentaminen oli ollut lautakunnan tavoitteissa jo vuonna 1938, mutta kunnolla lautakunta pääsi ajamaan asiaa sodan jälkeen vuodesta 1945 alkaen. Pirkkalan kunta piti kenttähanketta tärkeänä ja tuki urheilulautakuntaa voimakkaasti. Lopulta kenttä valmistui vuonna 1952. Urheilulautakunnan toimintaa helpottivat hyvät taloudelliset toimiedellytykset, sillä lautakunnalle myönnettiin usein huomattavasti suurempia määrärahoja kuin muille lautakunnille. Tämä kertoo siitä, kuinka paljon urheilutoimintaa arvostettiin Pirkkalassa. Taustalla on varmasti ollut ajatus urheilun positiivisesta vaikutuksesta traumaattisten sotamuistojen ylipääsemisessä.

Urheilulautakunnan paransi kuntalaisten urheilumahdollisuuksia huolehtimalla urheilupaikkojen rakentamisesta ja kunnostamisesta ja jakamalla urheiluseuroille määrärahoja ja harjoitusvuoroja. Urheilulautakunnan aikana saivat alkunsa Pirkkalan perinteiset urheilutapahtumat, kuten Pirkkalan ympärihihto (1956) ja yleisurheilun kuntaottelu Lempäälää vastaan (1959). Lautakunnan toiminnan keskittyminen pelkästään urheiluasioihin ei ole yllättävää, sillä tämä oli yleistä sodanjälkeisen ajan Suomessa. Ajatukset esimerkiksi erityisryhmien liikunnasta ja hyötyliikunnasta kehittyivät huomattavasti myöhemmin. Pirkkalan urheilulautakuntaa voi pitää ajalleen tyypillisenä suomalaisena urheilulautakuntana: se oli omaksunut sodanjälkeisen liikuntakasvatuksen sosiaalistavan ja integroivan otteen. Lautakunnan toiminta seurasi siis yhteiskunnallista kehitystä.

Nuorisotyölautakunta aloitti toimintansa itsenäisenä lautakuntana valtakunnallisen mittapuun mukaan varsin myöhään – vuonna 1955. Tätä ennen se oli ollut osa raittiuslautakuntaa. Lautakunnan toimintaresurssit olivat vaatimattomat ja toiminta painottui sen vuoksi kesäkauteen. Suurin ero taloudellisissa resursseissa nuorisotyölautakunnan ja urheilulautakunnan välillä oli järjestöjen tukemiseen kohdennetuissa määrärahoissa. Nuorisotyölautakunnalla oli huomattavasti heikommat edellytykset tukea seuroja kuin urheilulautakunnalla. Nuorisotyölautakunta ei pelkästään tukenut järjestöjä taloudellisesti, vaan järjesti nuorille ilmaisia leirejä, uimakouluja ja henkisiä kilpailuja. Toiminnan järjestäminen saattoi olla seurausta vaatimattomista tukirahoista. Nuorisotyölautakunnan perustamisen taustalla oli kansallinen huoli nuorista. Lautakunnan toiminnassa suhtautuminen nuoriin olikin kontrolloivaa ja tavoitteena oli kehittää nuorista ”*kunnon kansalaisia*”.

Lautakuntien yhdistyttyä nuorisotyö- ja urheilulautakunnaksi (1961–1972) monipuolistui kunnan urheilu- ja nuorisotoiminta. 1960-luvun puolivälissä nuorten innostus nuoriso- ja urheilutoimintaa kohtaan oli erityisen voimakasta. Kuten Suomessa yleisesti, myös Pirkkalassa 1960-luku oli nuorisotyön dynaamisen kasvun aikaa. Etenkin vuosikymmenen loppupuolella hyvinvointivaltioprojekti vauhditti kunnallisen nuorisotyön kehitystä. Kasvun taustalla olivat suuret ikäluokat, jotka viettivät nuoruuttaan 60-luvulla. Pirkkalassa 1940–1950-luvun kasvatusihanteet (sopeuttavuus ja valitus) vaikuttivat Pirkkalassa kuitenkin vielä pitkälle 1960-luvulle. Sisäliikuntatilojen vähäinen määrä vaikeutti sekä liikunta- että nuorisotyön toimintaa. Pirkkalan liikuntatyöhön vaikutti 1960-luvulla liikuntakasvatuksen muuttunut trendi: enää urheilun rooli ei ollut sen toiminnassa yhtä korostunut kuin aiemmin, vaan liikunta – erityisesti kuntoliikunta – nosti merkitystään. Taloudellisesti yhdistelmälautakunnan kausi oli hyvä liikuntatyölle, ja liikuntapaikkarakentaminen Pirkkalassa oli voimakasta.

Vuoden 1972 nuorisotyölain johdosta Pirkkalaan perustettiin nuorisolautakunta. Idea hyvinvointivaltiosta painottui vahvasti laissa. Lain merkitystä ei kuitenkaan heti ymmärretty Pirkkalassa, ja arvostus nuorisotyötä kohtaan oli yhä heikkoa. Esimerkiksi nuoriso-ohjaajien määrä oli Pirkkalassa vähäisin koko Pirkanmaalla. 1970-luvulla Pirkkalan nuorisotyössä suhtautuminen nuoriin muuttui, ja nuorten omia tarpeita alettiin hiljalleen huomioida toiminnassa. Konkreettisimmin tämä näkyi nuorisovuonna 1985 alkunsa saaneessa *Tuulen Viemää* -lehdessä, joka oli puhtaasti nuorten itsensä tekemä nuortenlehti. 1970-luvun henki näkyi nuorisolautakunnassa toiminnan politisoitumisena. Tällöin myös kansainvälisyys, humanismi ja rauhanaate nousivat tärkeäksi periaatteeksi nuorisotoiminnassa. Nuorisotyölain siivittämänä 1970-luku oli Pirkkalan nuorisotyössä kasvun aikaa. Pirkkalassa kunnallinen nuorisotyö saavutti huippunsa toiminnan laajuudessa 1980-luvulla. 1980-luvun nuorisolautakunnan toiminnan tärkein yksittäinen vaihe *Tuulen Viemää* -lehden perustamisen lisäksi oli nuorisokahvila Mestan perustaminen vuonna 1980. Sen sijaan kansainvälinen nuorisovuosi 1985 ei juuri näkynyt nuorisolautakunnan toiminnassa.

Liikuntalautakunta alkoi 1970-luvulla painottaa toiminnassaan entistä enemmän liikunnan merkitystä. Tällä tavalla sen toiminta palveli yhä useampia kuntalaisia. Muutos liittyi valtiollisen

liikuntapolitiikan uuteen suuntaan, mikä korosti kuntoliikunnan merkitystä. Pirkkalassa kuntoliikunnan kasvanut rooli näkyi ulkoilusuunnitelmina, joita tehtiin ahkerasti 1970- ja 1980-luvulla. Tästä huolimatta myös urheilupuoli pysyi sen toiminnassa tiiviisti mukana. 1970-luvulla liikuntalautakunnan ja kunnan urheiluseurojen välinen yhteistyö tiivistyi. Liikuntalautakuntaa turhautti 1970- ja 1980-luvulla kunnan sisäliikuntapaikkojen vähyys ja se, etteivät sen tekemät liikuntapaikkainvestointialoitteet olleet edenneet kunnassa.

Erittäin tärkeä vaihe Pirkkalan liikuntatyön historiassa oli vuoden 1980 liikuntalaki. Aivan kuten vuoden 1972 nuorisotyölaki, myös liikuntalaissa oli vahva hyvinvointivaltiopainotus. Laki lisäsi liikuntalautakunnan resursseja ja vastuuta, mutta toi myös mukanaan byrokratiaa. Liikuntalautakunnan toimintaa rajoittivat edelleen riittämättömät sisäliikuntatilat. Tämän lisäksi kunnan liikuntapaikkarakentaminen oli jäljessä maa keskiarvoa. Kuten nuorisotyö, myös liikuntatyö saavutti toimintansa huipun 1980-luvulla, eikä toimintaa pyritty enää tämän jälkeen laajentamaan. Laman iskettyä Suomeen liikuntalautakunta pyrki järjestämään liikuntakoulutusta työttömille. Lama-aikana liikuntalautakunta joutui tekemään raskasta karsintaa sen järjestämistä ohjelmista ja ottamaan tilalle aiempaa edullisempia liikuntamuotoja.

Lautakunnan yhdistyivät jälleen vuonna 1993, kun perustettiin liikunta- ja nuorisolautakunta. Yhdistymisen taustalla oli vapaakuntakokeilu ja valtionosuusjärjestelmän muuttuminen, jonka myötä kunnat saivat vapaammin päättää lautakuntien muodostamisesta. Lautakunnan tilannetta vaikeutti huomattavasti äärimmäisen tiukka taloudellinen tilanne, mikä johti useisiin osallistumismaksujen käyttöönottoihin. Tiukassa taloudellisessa tilanteessa lautakunta alkoi kiinnittää huomiota yhä enemmän erityisryhmiin. Liikuntatyön puolella *Kunnossa Kaiken Ikää* -kampanja oli suuressa roolissa. Nuorisotoimi puolestaan painotti erityisnuorisotyön merkitystä. Erityisryhmien tapauksessa Pirkkala oli jäljessä kansallista kehitystä, sillä monessa muussa kunnassa huomio erityisryhmiin oli kiinnitetty jo aiempina vuosikymmeninä. Nuorisotyössä ennaltaehkäisevä työ nähtiin erittäin tärkeänä etenkin lama-aikana. Nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi lautakunta käynnisti nuorille työpajatoiminnan, jonka toivottiin pitävän yllä nuorten aktiivisuutta.

Vuoden 1997 alussa siirryttiin Pirkkalassa johtokuntajärjestelmään ja perustettiin johtokunnat sekä nuorisoyhteisö liikuntatyölle. Vuonna 1997 toimintansa aloitti Nastaksi nimetty nuorisokahvila. Nastan perustamista ja sen aktiivista toimintaa voi pitää yhtenä Pirkkalan nuorisotyön historian merkkipaaluista. Kunnan nuorisotyö oli myös muuttunut entistä nuorisolähtöisemmäksi: nuoret saivat muun muassa itse vaikuttaa kahvilan sisustukseen. Nuorten syrjäytymisen ehkäisemistä pidettiin yhä yhtenä nuorisotyön tärkeimmistä tehtävistä. 1990-luvun alussa käynnistynyt ennaltaehkäisevän nuorisotyön painotus oli selvä muutos kunnassa aiemmin harjoitettuun nuorisotyöhön: nyt toimintaa alettiin kohdentaa myös ryhmiin, jotka olivat aiemmin olleet niiden järjestämisen toiminnan ulkopuolella.

Liikuntatoimen yksi tärkeimmistä tavoitteista toteutui vuonna 2000, kun kuntaan kauan suunniteltu liikuntatalo valmistui. Alun perin hallista oli ollut tarkoitus tehdä monitoimihalli, mutta lopulta hanke kuihtui liikuntaloksi. Tämä ei miellyttänyt kulttuurin tarpeita painottaneita henkilöitä, mutta liikuntatoimelle päätös oli mieleinen. Liikuntatoimen fokuksen keskittäminen erityisryhmien liikuntaan sai jatkoa, kun se päätti ottaa osaa *Erityisliikuntaa kuntiin* -kampanjaan. Tämän lisäksi liikuntatoimi painotti kansanterveydellisistä syistä keski-ikäisten liikunnan merkitystä. Kampanjan myötä erityisliikuntaryhmien määrä kasvoi huomattavasti Pirkkalassa. Muutos kunnan liikuntatoiminnassa on ollut selvä: 1940-luvusta 1970-lukuun painopiste oli vahvasti urheilussa, 1970-luvulla liikunnan rooli alkoi korostua urheilun rinnalla ja viimeistään 1990-luvulla huomio kiinnittyi vahvasti erityisryhmiin.

Liikunta- ja nuorisotyön historiassa perustoimintana on koko ajan ollut avustusten jakaminen järjestöille ja toimintaedellytysten parantaminen. Kun huomiota alettiin kiinnittää erityisryhmiin ja toiminnan muotoja laajennettiin, kosketti liikunta- ja nuorisotyö yhä useampaa kuntalaista. Erittäin tärkeää olisi, että liikunta- ja nuorisotyö kiinnittäisivät myös tulevaisuudessa huomiota erityisryhmiin ja monipuoliseen tarjontaan, vaikka taloudellinen tilanne aiheuttaisikin haasteita toiminnalle. Vain tällä tavalla liikunta- ja nuorisotyö voivat säilyttää merkittävän aseman Pirkkalan kunnassa myös tulevaisuudessa.

Koko historiansa ajan kunnallinen nuoriso- ja liikuntatyö ovat olleet riippuvaisia taloudellisista suhdanteista. Selkeimmin taloudellisten tilanteiden seuraukset heijastuivat näiden toimintaan öljykriisin ja 1990-luvun laman aikaan. Esimerkiksi vuonna 1994 lautakunta joutui leikkaamaan nettomenojaan 15 %. Tämän lisäksi maksuttomuuden periaatteesta jouduttiin luopumaan nuoriso- ja liikuntatoimessa. Myös useat pienemmät notkahdukset ovat näkyneet liikunta- ja nuorisotoimen arjessa. Tämän lisäksi toiminta on ollut pitkälti riippuvaista siitä, kuinka paljon nuoriso- ja liikuntatyötä on kunakin aikana arvostettu kunnassa. Yleisesti ottaen liikuntatyötä on arvostettu Pirkkalassa enemmän suhteessa nuorisotyöhön, vaikka myös liikuntatyön arvostus koki kolauksia 1980-luvulta alkaen.

Pirkkalan kunnallinen liikunta- ja nuorisotyö on ollut suoraan kytköksissä kansalliseen kehitykseen. Esimerkiksi hyvinvointivaltio-ideologiaa painottaneet lait ja 1990-luvulla alkanut asteittainen hyvinvointivaltion karsiminen vähimmäispalveluvaltioksi ovat vaikuttaneet liikunta- ja nuorisotyön arvostukseen ja toimintaresursseihin. Vaikka kansallinen kehitys on sanellut toiminnan reunaehdot, ei kunnallisen nuoriso- ja liikuntatyön sisältö tyhjene siihen, vaan lautakunnilla on eri aikoina ollut mahdollisuus päättää, millaista toimintaa se haluaa harjoittaa. Esimerkiksi Pirkkalan nuorisotyön alkuaajoista lähtien lautakunta järjesti nuorille toimintaa, eikä vain tukenut järjestöjä, kuten monessa muussa kunnassa. Toisaalta erityisnuorisotyön suhteen Pirkkalassa toimenpiteet aloitettiin vähintään vuosikymmen myöhemmin kuin Suomessa yleisesti.

LÄHTEET

I alkuperäislähteet

Pirkkalan kunnan arkisto (Pka)

Hallinto 1996–2002

- Kunnanhallituksen (kh) pöytäkirjat
- Kunnanvaltuuston (kv) pöytäkirjat

Kulttuurilautakunnan (kult.ltk) arkisto – 1996

- Valokuvat

Kunnanvaltuusto ja kunnallislautakunta (kltk) I, 1922–1948

- Kv pöytäkirjat
- Kltk pöytäkirjat

Kunnanvaltuusto ja kunnanhallitus II, 1949–1981

- Kv pöytäkirjat
- Kh pöytäkirjat

Kunnanvaltuusto ja kunnanhallitus II:1 1981–1995

- Kv pöytäkirjat
- Kh pöytäkirjat

Liikuntalautakunnan (lltk) arkisto 1972–1992

- Kirjeiden toisteet
- Pöytäkirjat
- Saapuneet kirjeet
- Tilastojen toisteet
- Vuosikertomusten toisteet

Liikunta- ja nuorisolautakunnan (l/nltk) arkisto 1993–1996

- Liikuntatoimen toimintasuunnitelmat ja -kertomukset
- Pöytäkirjat

Nuorisolautakunnan (nltk) arkisto 1972–1992

- Kirjeiden toisteet
- Pöytäkirjat
- Toimintasuunnitelmat
- Vuosikertomusten toisteet

Nuorisotyölautakunnan (ntltk) arkisto 1955–1960

- Pöytäkirjat

- Vuosikertomusten toisteet

Nuorisotyö- ja urheilulautakunnan (nt/ultk) arkisto 1961–1972

- Kirjeiden toisteet
- Lautakuntien yhteisten kokousten pöytäkirjat
- Pöytäkirjat
- Saapuneet kirjeet
- Toimintasuunnitelmat
- Vuosikertomusten toisteet

Sivistystoimen arkisto 1996–2002

Liikuntatoimi

- Liikuntatoimen kirjeiden toisteet
- Liikuntatoimen muistiot
  - o Erilainen liikuntapäivä
- Liikuntatoimen tilastot
- Liikuntatoimen toimintasuunnitelmat ja -kertomukset
- Liikuntatyön johtokunnan (ltjk) pöytäkirjat
- Saapuneet kirjeet

Nuorisotoimi

- Nuoriso- ja liikuntatoimen yhteiset muistiot, raportit ja toteutus
  - o Reilu peli Pirkkalassa/Pirkkalan pelisääntöryhmä
- Nuorisokahvila Nasta
- Nuorisotoimen muistiot
  - o Gigafest 75
  - o Nuorten ongelmiin liittyvät muistiot
- Nuorisotyön johtokunnan (ntjk) pöytäkirjat
- Nuorisotoimen toimintasuunnitelmat ja -kertomukset
- Tuulen Viemää -lehti (TV) painettuna

Sivistyslautakunta (sltk)

- Sivistyslautakunnan pöytäkirjat

Urheilulautakunnan (ultk) arkisto 1945–1960

- Kirjeiden toisteet
- Pöytäkirjat
- Saapuneet kirjeet
- Vuosikertomusten toisteet

II Painetut lähteet

Laki kuntien nuorisolautakunnista ja kuntien nuorisotyöhön annettavasta valtioneuvoston päätöksestä 117/1972. Suomen asetuskokoelma 1972. Helsinki.

Liikuntalaki 984/1979. Suomen asetuskokoelma 1979. Helsinki.

Liikuntalaki 1054/1998. Suomen säädöskokoelma 1998. Helsinki.

Nuorisotyöasetus 1069/1985. Suomen säädöskokoelma 1985. Helsinki.

Nuorisotyölaki 1068/1985. Suomen säädöskokoelma 1985. Helsinki.

III Lehdet

Aamulehti (AL)

Pirkkalainen

IV Kirjallisuus

Aalto, Ritva a: *Miten nuorisotyön viralliset tavoitteet vastaavat nuorten odotuksia*. Teoksessa Aalto, Ritva & Minkkinen, Sinikka (toim.) *Nuoret Tänään*. Valtakunnallisen nuorisotutkimuksen tuloksia. Helsinki, 1971.

Aalto, Ritva b: *Nuorten ongelmista nyky-yhteiskunnassa*. Teoksessa Aalto, Ritva & Minkkinen, Sinikka (toim.) *Nuoret Tänään*. Valtakunnallisen nuorisotutkimuksen tuloksia. Helsinki, 1971.

Aapola, Sinikka & Kaarninen Mervi: *Näkökulmia suomalaisen nuoruuden ja nuorison historiaan*. Teoksessa Aapola, Sinikka & Kaarninen, Mervi (toim.) *Nuoruuden vuosisata. Suomalaisen nuorison historia*. Jyväskylä 2003.

Hakkarainen, Pekka: *Nuorten päihdekulttuurin vaihtelut 1960-luvulta nykypäivään*. Teoksessa Silvennoinen, Heikki (toim.) *Nuorisopolitiikka Suomessa 1960-luvulta 2000-luvulle*. Helsinki, 2002.

Heiskanen, Ilkka & Mitchell, Ritva: *Lättähatuista punkkareihin*. Keuruu, 1985.

Hentilä, Seppo: *Urheilupolitiikasta liikuntapolitiikkaan*. Teoksessa Pyykkönen, Teijo et al (toim.) *Suomi uskoi urheiluun. Suomen urheilun ja liikunnan historia*. Helsinki, 1992.

Holopainen, Matti: *Kunnan nuorisolautakunta ja sen jäsenet*. Tutkimus kunnan nuorisolautakunnasta, sen jäsenistä, jäsenten osallistumisesta lautakunnan päätöksentekoon ja heidän mielipiteistään nuorisotyön kysymyksissä. Helsinki, 1977.

Hänninen, Ville: Rokaten tunnista tuntiin. Teoksessa Häggman, Kai (toim.) *Täältä tulee nuoriso*. Helsinki, 2006.

Ilmanen, Kalervo: *Maakunnan monet viritykset*. Teoksessa Itkonen, Hannu et al (toim.) *Liikunnan kansalaistoiminta – muutokset, merkitykset ja reunaehdot*. Helsinki, 2000.

Ilmarinen, Maarit: *Liikunta lisää voimavaroja*. Helsinki, 1993.

Itkonen, Hannu: *Kenttien kutsu. Tutkimus liikuntakulttuurin muutoksesta*. Tampere, 1996.

Itkonen, Hannu & Koski, Pasi: *Liikuntakulttuurin muutos Raisiossa ja Varkaudessa – vertaileva näkökulma*. Teoksessa Itkonen, Hannu et al (toim.) *Liikunnan kansalaistoiminta – muutokset, merkitykset ja reunaehdot*. Helsinki, 2000.

Jokinen, Kimmo: *Nuorisotyö ja nuoriso*. Jyväskylä, 1990.

Juppi, Joel: *Suomen julkinen liikuntapolitiikka valtionhallinnon näkökulmasta vuosina 1917–1994*. Jyväskylä 1995.

Mäki-Kulmala, Airi: *Haasteita nuorisotyölle*. Teoksessa Nuorisotyön käsikirja. Kansalaiskasvatuksen keskuksen julkaisuja 71. Pieksämäki, 1987.

Mäki-Lohiluoma, Kari-Pekka & Pesonen Tiina: *Mikä kuntaa liikuttaa? Tutkimus kuntien liikuntatoimen hallinnosta ja järjestöyhteistyöstä*. Helsinki, 1992.

Nieminen, Juha: *Kollektiivisuudesta kolmanteen sektoriin. Nuorisojärjestötoiminta ja vapaaehtoistoiminta 1960-luvulta nykypäivään*. Teoksessa Silvennoinen, Heikki (toim.) *Nuorisopolitiikka Suomessa 1960-luvulta 2000-luvulle*. Helsinki, 2002.

Nieminen, Juha: *Nuorisossa tulevaisuus. Suomalaisen nuorisotyön historia*. Jyväskylä, 1995.

Puuronen, Vesa: *Pihasakeista alakulttuureihin*. Teoksessa Aapola, Sinikka & Kaarninen, Mervi (toim.) *Nuoruuden vuosisata. Suomalaisen nuorison historia*. Jyväskylä 2003.

Rantalaiho, Kari: *1970-luvun nuorisopolitiikka*. Helsinki, 1969.

Rissanen, Pekka & Valtonen, Hannu & Asikainen, Kimmo: *Liikunta lamassa – lama liikunnassa?* – liikunnan talous 1990-luvulla. Helsinki, 1995.

Silvennoinen, Heikki & Nieminen, Juha: *Nuotiopiiristä peruspalveluksi*. Teoksessa Silvennoinen, Heikki (toim.) *Nuorisopolitiikka Suomessa 1960-luvulta 2000-luvulle*. Helsinki, 2002.

Siurala, Lasse: *Nuoret ja paikallistason suunnittelu*. Kansalaiskasvatuksen keskus. Julkaisu 41. Helsinki, 1980.

Taipale, Hannu: *Nuorten asenteista ja ajattelusta*. Teoksessa Aalto, Ritva & Minkkinen, Sinikka (toim.) *Nuoret Tänään*. Valtakunnallisen nuorisotutkimuksen tuloksia. Helsinki, 1971.

Telemäki, Matti: *Johdatus nuoruuden ja nuorisotyön historiaan*. Valkeakoski, 1984.

Telemäki, Matti: *Taitava nuorisokasvattaja. Suomalainen nuorisotyö 1940-luvulta tähän päivään tekijöidensä kokemana*. Oulu, 1999.

Vasara, Erkki a: *Liikunta sirpaloituu*. Teoksessa Pyykkönen, Teijo et al (toim.) *Suomi uskoi urheiluun*. Suomen urheilun ja liikunnan historia. Helsinki, 1992.

Vasara, Erkki b: *Toiminnan ja ohjauksen kilpajuoksu*. Teoksessa Pyykkönen, Teijo et al (toim.) *Suomi uskoi urheiluun*. Suomen urheilun ja liikunnan historia. Helsinki, 1992.